

FLORIN BĂNESCU

TANGAJ

ROMAN

EDITURA EMINESCU

FLORIN BĂNESCU

Tangaj

FLORIN BĂNESCU

1991

COPERTA DE RODICA SORA

FLORIN BĂNESCU

Tangaj

ROMAN

1980

EDITURA EMINESCU
București, Piața Scînteii 1

Soției mele

„Timpul se măsoară cu pasul, cu compasul, cu ziua, cu noaptea, cu primăvara, cu cuvîntul. Din tot ce trece, nimic mai statornic nu rămîne decît acest miracol care e memoria și conștiința lumii și care în cuvînt se cîntărește, cîntărind timpul...”

DUMITRU RADU POPESCU

I

Ai spus întotdeauna că luna februarie nu aparține nicicărui anotimp... Această lună ciudată și capricioasă nu poate fi trăită decît pe mare, sau în pustiu, sau... ei bine, de ce nu, într-un anume spital ce se află în mijlocul unei păduri de salcîmi.

Și acum iată-te pornit la drum. Fiindcă nu poți ajunge prea lesne la mare și pustiiurile sînt prea depărtate ai ales ultima soluție. Soluția ta, bineînțeles. Și chiar crezi că nu puteai pleca spre alt loc? Era așa de anevoios un drum pînă la mare? Mai cu seamă că a fost o vreme cînd spuneai: „fiecare om are o mare a lui”... Nu, acestea sînt cuvintele lui Nicolae. Și ce depărtare poate fi pînă la un pustiu, în ce se măsoară ea? Amintește-ți: „marele pustiu nu-l căuta aiurea, el se află înlăuntrul tău, un teritoriu a cărui vastitate depinde de tine, stă în puterea ta să-l micșorezi, să-i restrîngi marginile și să-i ocrotești oazele transformîndu-l chiar...” Nu, și asta tot Nicolae a spus-o.

Oricum, în toate aceste locuri pe care le-ai enumerat toanele vremii se pierd, în ape și în nisipuri, ori pot fi ignorate de lumea condusă după alte legi decît cele cunoscute și înțelese și cărora li se supun oamenii ce viețuiesc dincolo de zidurile spitalului, acesta fiind o insulă (sau o oază?) și legăturile cu lumea cea mare se stabilesc greu, în răstimpuri lungi care nici nu se pot socoti, în orice caz nu cu măsurile obișnuite.

Așadar ploile, și ninsorile, și vîntul niciodată la fel de dimineața pînă seara, adiere caldă, ușoară dar cît de mincinoasă, căci peste o clipă e furtună și iarăși e blîndă

mai târziu, numai că poate aduce și cohorte de ceață ori chiar să încremenească într-un aer cu răceală de cleștar și atunci îngheață totul, aceasta neputînd dura totuși prea mult, soarele bolnav încă din sfîrșitul de an trecut căpătînd dintr-o dată puteri nebănuite, înșelătoare și ele, amăgind pămîntul într-o trezire pripită, căci soarele se duce, piere și vine noaptea aspră, cu o lună mușcată de vîrcolacii crescuți din inima marilor orașe și pămîntul trebuie să-și domolească fierberea sevelor, să ocrotească semințele ascunse în el, întîrziindu-le izbucnirea, toate acestea, deci, se petrec altfel în acele locuri, întînderi fără margini, de ape și nisipuri, ele fiind topite în valuri și supte de veșnic însetatele dune. Ori dispărînd între zidurile spitalului, în curtea lui interioară, acolo amestecîndu-se și anulîndu-se, sau pur și simplu nu sînt luate în seamă, zilele curgînd, grăunțe de nisip mișcător, spre apele negre de noapte, umplînd golul cenușiu al saloanelor, alte spații enorme fiindcă pereții sînt delimitări pur convenționale ce pot fi oricînd rearanjate sau chiar desființate, nemodificîndu-se nimic esențial prin aceasta. Cei care pătrund în ele poartă de fapt în ființa lor imensele pustiuri în care s-au rătăcit și pe care le străbat tîrîndu-se, sau alergînd, sau zburînd, pînă la istovire, atunci prăbușindu-se în alte spații nenumite încă prea bine unde se schimbă totul și de unde cu greu se pot înălța iarăși, dacă mai găsesc puteri pentru aceasta (sau dacă îi ajută cineva?). Cei întorși vor recunoaște cu mari eforturi locul de unde au lipsit și abia târziu își vor putea da seama despre cele ce se întîmplă atunci, în afara lor (ceea ce a fost în ei, în abisul acela fără un nume bine definit cu toate strădaniile unora de a-l boteza, închipuindu-și astfel că l-au și cercetat, l-au cunoscut, ba încearcă să-l și explice, fleacuri, cine poate pătrunde pînă acolo în însingurarea unuia care se prăbușește, cade dintr-o lume în alta și ce fel de însingurare mai e aceea dacă vorbim de „lumi“, cît de singur poate fi cineva în oricare din acele lumi?), adică vor putea afla de pildă că februarie s-a terminat, că e dimineată și soarele...

De ce e nevoie de atîtea întrebări? Tot nu găsești răspuns pentru ele, deși a fost o vreme cînd tu însuți ignorai (nu cu bună știință) capriciile lui februarie și nu-ți

păsa de felul cum se scurgeau zilele și nopțile și nici de golul convențional al saloanelor pe care ele îl umpleau, fiindcă golul în care rătăceai tu...

Ei bine, aici ai vrut să ajungi. Cauți o justificare, îți închipui că o să găsești ceva, dacă te întorci în locul unde s-au întâmplat atâtea cu tine fără ca tu să știi. Iată o formulare grozavă ! Ai putea spune și : locul unde nu s-a întâmplat nimic.

Ajunge ! Acum ai pornit la drum și nu mai poți da înapoi. Ar trebui să te bucare călătoria asta. Totdeauna ți-au plăcut marile călătorii. Așadar ai plecat într-o mare călătorie ! Ajunge că ți-ai spus-o și lasă, cel puțin pentru un timp, speculațiile cu pustuirile, cele din afară și cele ce le porți în tine ! Și nu te mai gîndi la cele ce au fost cîndva. Dacă vei putea. Asta o să vezi după ce ajungi. Mai spune-ți că atunci a fost o stare de excepție. Și acum ce este ? Te-a scos din minți februarie (nu e pentru prima oară) și alergi la prietenul tău cel bun care... Ai nevoie de ajutor ? Numai din pricina acestei luni păcătoase fugi ? Acum știu că ai spus-o ! Cine vorbește despre o fugă ?

Poate Nicolae o să te liniștească. O să-ți spună că zăpada din Faur întărește semănăturile. Și că Faur urit și Mai frumos înseamnă an mănos. Și mai cu seamă o să-ți dea niște „povețe economice“, ca în calendarul lui Moș Pau : cară încă și împrăștie gunoiul, ca pe cînd se dezgheață, zama lui să intre în pămînt ; lasă berbecii la oile ce vrei să fete în iulie și le păzește să nu bea apă de pe neaună, căci cele de a fâta pierd mielul, iar celor fătate li se strică laptele ; curățește altoii mai tineri de crengile netrebnice, ca să crească mai frumoși ; de n-ai făcut în Ianuarie, adună acum neaua împrejurul pomilor... și așa mai departe.

Tu ce ai făcut în ianuarie ? Oho, o mulțime de treburi numai că ai uitat să aduni neaua împrejurul pomilor. Dar mai ai timp. Deocamdată luna februarie abia a început și ninge...

Ultimele cuvinte le-a rostit cu voce tare.

— Ați spus ceva ? întreabă șoferul.

— Vorbeam despre vreme, răspunde Nicolae.

II

Drumul taie în linie dreaptă cîmpia, vîntul spulberă zăpada și în unele locuri nu i se mai cunosc marginile, se pierde în cîmpul alb, se lățește la nesfîrșit, „ne-am rătăcit!“ se alarmează Nicolae, „ori poate n-a fost nici-odată vreun drum pe aici“.

— Crezi că o să ajungem ? îl întreabă pe șofer.

— Nu mai avem mult.

— Pînă unde ?

Șoferul îl privește mirat, a întors capul spre el pentru o clipă, mai mult nu-și îngăduie, cine știe ce-i poate răsări în față, o frînă bruscă ar antrena mașina într-un derapaj de toată frumusețea.

— Lăsați-mă să fiu atent la drum, nu vedeți ce vreme afurisită ne-a apucat ?! mormăie el supărat, pe ninsoare, pe mașină, pe clientul acesta bizar.

— La așa vreme, așa client ! exclamă Nicolae brusc înveselit și șoferul e nevoit să-l privească din nou ; iată, acum îi citește și gîndurile ! Se grăbește să-i spună, cu ton prevenitor :

— Știți, mașina e cam obosită, trebuia să merg cu ea la „capitală“, dar șeful nu...

— O cafea ar face minuni, spune Nicolae. Ce zici, în pustietatea asta albă, găsim așa ceva ?

— Ne descurcăm noi, spune șoferul, înviorat de imaginea unei cești aburinde. Trebuie să ajungem pe undeva, vom întîlni o comună, un sat, o așezare oarecare unde...

Nu-și mai continuă vorbele, își dă seama că s-a prins într-o capcană, înainte i se pusese întrebarea „pînă un-

de ?“; de parcă nu i s-ar fi spus clar unde să meargă, calculase și suma convenită pentru această cursă, „te iei după el, spui aiureli, poate că ăsta nu vrea decît să-și bată joc de tine“, se muștră în gînd.

— O cafea neagră ca noaptea și fierbinte ca miezul de iad, murmură Nicolae. Ce simple sînt dorințele noastre !...

„Ha !, te-ai pornit, poezie și filosofie de doi bani..., acum ar trebui să urmeze aplauzele ! Numai că mîinile celui care te ascultă sînt ocupate cu altceva...“ Și continuă cu voce tare :

— Pe dracu' ! O să găsim o cafea leșinată, asta-i tot.

— Măcar să fie fierbinte, așa cum spuneai...

. . . . .

— Fleacuri. E apă chioară, nu merită nici măcar să-ți clătești gura cu ea. Am avut dreptate !

Cei doi se află acum așezați la o masă scundă, interiorul barului e slab luminat, doar rafturile cu băuturi sînt scaldate în raze sîngerii. E prea devreme, ei sînt singurii clienți. Reflexe roșietice cad pe fața șoferului, el clipește des și chiar își acoperă uneori ochii cu palmele. Nicolae urmărește amuzat jocul acelor reflexe venite dinspre oglinzile (destul de murdare) care, în spatele sticlelor, ar trebui să creeze o senzație de vastitate, să mărească dimensiunile reale ale încăperii. Acum însă nu fac altceva decît să-l deranjeze pe șofer. Nicolae are o poziție avantajoasă, de la locul său îl poate urmări pe acesta, ferindu-se de sclipirile supărătoare, și pe barman, care dirijează jocul. Dirijează e cam mult spus, adevărul e că mișcările sale prin fața oglinzii, mișcările sale neînchipuit de lungi sînt, de fapt, vinovate. Silueta sa se decupează clar pe fondul roșu, e întors cu spatele și își agită mîinile prin fața sticlelor de parcă ar vrea să controleze că sînt cu adevărat toate la locul lor, ori poate le șterge de praf sau caută una anume și nu o găsește, capul mic i-a dispărut între umerii ascuțiți, cînd își lasă, în scurtele răgazuri ce și le îngăduie, mîinile în jos, ei arată caraghioși, așa cum sînt, înguști și împungînd haina strîmtă, strîmtă nu pentru ei, ci pentru corpul care se lățește neașteptat de mult.

Deodată barmanul se întoarce spre masa lor, în mîna dreaptă ține o sticlă pe care o înalță deasupra capului, victorios. Nu i se vede fața, probabil că zîmbește, pîntecul mare i se distinge însă bine, se revarsă peste tejghea, „sînt sigur că are picioare subțiri și lungi, ca și mîinile, la omul ăsta pîntecul e totul, mîinile i-au crescut ca să poată apuca de la distanță și picioarelor nu le cere decît să-l poarte, chiar cu trudă, dar să-l poarte unde îl mîină lăcomia sau... ei, ei, ce vrei cu bietul om și cu bietul lui pîntece, uite-l cum se străduiește să vă atragă atenția, acum își agită și cealaltă mîină, sticla plutește spectaculos, mutată dintr-o mîină în alta, dumnezeule, cum le mai mișcă, parcă ar avea zeci de brațe, o să-l înnebunească pe șofer cu jocul luminilor“.

— În regulă, bătrîne păianjen, șoptește Nicolae, apoi reia cu voce tare : e prea devreme, ne ajunge cafeaua, care dealtfel a fost excelentă.

Silueții din spatele barului i-au dispărut brațele, și le-a adunat ascunzînd și sticla, „probabil a înghițit-o, și-a înghițit prada“, se gîndește Nicolae, barmanul, s-a înclinat și n-a rămas din el decît o pată uriașă, rotundă.

— Zăbovim prea mult, eu mai am de făcut calea înapoi, spune șoferul, nu mă auziți ?

Nicolae urmărește metamorfozele barmanului, dar a auzit întrebarea.

— Înapoi de unde ? Nici n-am ajuns încă. Am uitat de unde am plecat, nu știm unde și cînd o să putem spune că am ajuns. Asta înseamnă că acum sîntem nicăieri ! Ce-ar fi să răspundem invitației barmanului, sticla aceea arată superb cu băutura ei roșie, ca sîngele proaspăt, afară ninge, o ninsoare de patimi, cresc uriașe troiene sîngerii, or să se astupe ferestrele și ușile și va fi bine, hai să rămînem aici în niciunde !

— O să mă zăpăciți de tot cu vorbele astea. Poate e mai bine să plecăm, totuși. Cu ninsoarea asta nu se știe niciodată.

...

— De unde vă cunoaște ?

— Cine ?

— Barmanul. Părea cam... speriat. Cînd am ieșit să pornesc motorul s-a luat după mine. Mi-a dat două sticle de vin. S-a mirat cînd a văzut mașina, nu se aștepta să fie un taxi, dar a spus că asta n-are importanță.

— Ce naiba n-are importanță ?

— Nu știu. N-am avut vreme de povești. Oricum părea scăpat de o mare grijă, era chiar bucuros că pleacă.

— Unde sînt sticlele ?

— În portbagaj. Le-a așezat cu mîna lui și umbla tare grijuliu cu ele.

— Și spuneai că se teme de mine ? Auzi ce imbecil ! Oricum, cu sticlele a nimerit-o. Poate că bunul meu prieten duce lipsă de așa ceva și... sper să ajungă ca să topesc zăpezile ce s-au nins în mine. Dumneata te-ai simțit vreodată bîntuit de ninsori ?

— Nu înțeleg ce vreți să spuneți. Deocamdată mă interesează ninsoarea de afară. Îmi dă destulă bătaie de cap.

— Bine, să schimbăm subiectul. Să vorbim de pildă despre necinstea barmanilor din cîmpie !

— Oho, știu eu pe unii și prin alte părți.

— În regulă, hai să-i bîrfim. E o treabă comodă. Barmanii, frizerii...

— Parcă de noi nu se leagă atîția ! spune cu amărăciune șoferul.

— Ei, lista ar fi prea lungă, să rămînem la barmani.

— La cel pe care l-am întîlnit acum, de pildă...

Șoferul face o pauză, drumul este tot mai dificil, poate se gîndește că toată discuția n-are nici un rost, dar așa se obișnuiește, e aproape o regulă (chiar și numai de politețe) să-l ascuți pe cel de lîngă tine, să-i răspunzi și așa mai departe. La urma urmei îi face un serviciu. Îi alungă somnul, se simte toropit și el trebuie să vegheze, să aibă simțurile treze. Discuția asta nu-l solicită prea mult.

— Eh, ăsta să fie sănătos, spune Nicolae, și să-și folosească cu spor multele lui mîini. Ceea ce cred că face și fără urarea mea. Dar n-am habar cine-i pîntecosul și nici n-am băgat de seamă cum se numea comuna.

Poate într-adevăr numele ei era „niciunde“ ! Important este faptul că am găsit acolo un bar, deși cred că preferam o cârciumă veselă și cinstită.

— Numai că am găsit un bar și un barman care vă știe.

— Iarăși ? Ești un încăpăținat, prietene ! Dacă asta te liniștește, ei bine, am făcut armata împreună. La marină am făcut-o.

— Dar omul se teme și...

— Hai s-o lăsăm baltă !

— Cum doriți. Afurisită ninsoare !

Nicolae privește o vreme legănarea bezmetică a fulgilor, „o să te amețească, de fapt asta și vrei, o dulce amețeală și... și iar o s-o iei razna, omul de lângă tine abia așteaptă să-i comunici trăirile tale, hai, începe-ți discursul despre zăpezile roșii... «stimate prieten», nu, «prietene», așa sună mai bine, ori pur și simplu «omule» ! În această zi de duminică și de ninsoare și de pace, eu mă simt al dracului de rău ! Așa, a început să meargă ! În consecință mă dau în marele scrânciob al ninsorii. Și vreau să cred că am uitat o mulțime de lucruri, ori măcar să nu mă gândesc la ele. Nimic nu este mai important decât această mare legănare. Să ne legănăm, omule, și să nu ne întrebăm ce va fi mâine, mai ales asta să n-o facem. Și... și totuși nu merge ! Nu poți să ignori ce te așteaptă dincolo de perdeaua fulgilor, de faldurile cortinei albe..., parcă spuneai că e roșie, nu, e albastră, oho !, acum ai nimerit-o, dă-i înainte !“

Renunță să se mai gândească la ceva anume și se caută prin buzunare, găsește, în sfârșit, pachetul de țigări și începe o nouă căutare, după brichetă.

— Folosiți bricheta de la bord, îi sugerează șoferul, e mai simplu.

— Și dacă nu vreau să fie simplu ? întrebă Nicolae răstit.

Șoferul ridică din umeri, nu e treaba lui, dar nu refuză țigarea aprinsă ce i se întinde. La urma urmei, se gândește el, a văzut clienți și mai și ! Omul comandă cursa, o plătește și e dreptul lui să facă și să spună ce vrea. Pe el îl privește doar ninsoarea, drumul e greu, iar la înapoiere s-ar putea să-l prindă seara.

Ninge cu fulgi mari, apoși.

— N-o să țină, spune Nicolae, știam că n-o să țină, era prea frumos.

Fulgii căzuți pe parbriz se topesc iute, lătindu-se în lacrimi uriașe, urâte. Pe asfalt se întind băltoace murdare.

— În curînd o să plutim, mai spune el aproape șoptit.

Și... . . . . .

...apele golfului sînt încremenite. Pe mal se întind păduri de brazi și mesteceni. Printre trunchiurile drepte se văd spinările rotunde ale stîncilor sure, cocoșe ciudate pe care se așterne, cuminte, ninsoarea. Înspre larg e ceață, abia se întrezăresc zidurile bătrînului fort de pe insula ce străjuiește golful. Tunurile mîncate de rugină își îndreaptă inutil gurile știrbe spre plăsmuirile cețurilor ce se preling pe ape, spre țarm. El știe că trebuie să ajungă înaintea lor, altfel nu va găsi nimic, se va rătăci în negură. Numai că apa e de plumb, vasul nu se supune comenzilor, rămîne țintuit în oglinda golfului, acolo de cînd lumea, prizonier al imaginii sale răsturnate. Nici un val nu sparge luciul acestei oglinzi. Nici vîntul nu ajută, deși s-a pornit, pădurea se leagănă ușor sub puterea lui încă neslobozită toată zăpada este spulberată, dezgolind cocoșele rotunde. Dar ceața se apropie, lumina scade, în văzduh se aude filfiitul greoi al unor aripi. Fulgii coboară vrăjmaș prin întunericul ce s-a înstăpînit sau poate că sînt vîrfurile aripilor care au ascuns soarele. Pădurea plînge, trunchiuri se frîng, se zdrobesc de stînci, gemetele cuprind țarmul. Și, îndepărtat, se ridică un vaer omenesc. Și totuși trebuie să ajungă la țarm, cineva are nevoie de ajutorul său ori poate el, înspăimîntatul, însinguratul, înnebunitul de nemișcare, de neputința de a se rupe din mijlocul oglinzii, caută pe cineva care să-l îndrume, să-i spună ce să facă. Nu știe prea bine dacă trebuie să plece ca să ajute sau ca să fie ajutat și asta n-are nici o importanță, ochii farului sînt goi, un far orb nu poate da sfaturi și nici vîntul, atît de puternic în jur — acum face prăpăd și mai mare pe țarm, nu-l poate lămuri, de vreme ce asupra oglinzii este totuși ne-

volnic și nici ninsoarea care umple cerul nu-i poate spune ceva de folos, oglinda o primește cu o altă ninsoare pornită din adînc împotriva-i și o anulează pe întregul ei luci. Ceața l-a ajuns din urmă, îi simte apăsarea rece, dușmănoasă, este de fapt o îmbrățișare totală, pînă la sufocare, e prea departe țărnelul dorit mai înainte, a și uitat de cînd îl rîvnește, dacă l-ar fi vrut ziua sau noaptea, vara sau iarna. I-a rămas doar amintirea unei lumini bune, de soare, de floare, de lună, de zăpadă, de pace și a unui cîntec pentru acea lumină, o orgă uriașă, cu țevi de argint, adunînd vocea unor ape libere, dezlănțuite. Ar trebui să strige, încearcă, nu se aude nimic, i-a pierit glasul, încearcă din nou, doar știe cuvintele, „nu se mai poate face nimic?“, atunci de ce nu răzbate strigătul și în afara lui? Deodată puntea începe să se legene, apoi se rotește, un curent de adînc s-a trezit. Iată, oglinda se face țandări, o fierbere cumplită cuprinde golful, rotirea vasului devine ameteitoare, eliberarea din capcana oglinzii și de sub apăsarea ceții se produce, în sfîrșit. Mica lui ambarcațiune se desprinde, într-adevăr, dar ca să fie aruncată în mijlocul haosului. Valurile sînt o nouă primejdie, și stîncile țărnelului, oricum lucrurile s-au schimbat, a dobîndit libertatea mișcării, aceasta însemnînd puțința de a lupta, chiar dacă plutește pe o coajă de nucă. Violența loviturilor de val îl umple de bucurie, creștele înspumate sînt atît de frumoase, din nou vede ceva, albul spumei e un semn prevestitor, poate că în curînd lumina... ochii farului... orga de argint... soa...

— Nu vreți să ridicați geamul?, am înghețat, se plînge șoferul. Și poate că încercați să prindeți alt post. Trezirea a fost bruscă, la fel cu scufundarea în somnul ce n-a durat decît o clipă, țigarea încă nu i s-a stins, este tocmai vremea să-i scuture scrumul. Fața-i este learcă de apă, fulgii pătrunși prin fereastra deschisă îl orbesc, ridică geamul, „iată o pavază banală și oarecum fragilă, dar totuși sigură împotriva răutății ninsorii, și a frigului, și a visului... ce-ai spus acum? Că ninsoarea e rea!? Asta ai descoperit-o în vis, n-a vrut să te ajute și te pregătești s-o blestemi! Pe tine ninsoarea te-a

ajutat tot timpul, nu putea să te trădeze, numai că n-a mai fost vreme, te-a trezit șoferul“, își spune Nicolae și încearcă să-și ordoneze gândurile și să-și explice toate cele văzute și simțite în vis. Renunță imediat, cu un gest de lehamite, se simte sleit și peste toate îl năpădește un val de greață („urmările zilei de ieri..., eh, n-are rost să te gîndești la ea de vreme ce ai refuzat să te gîndești la cea de mîine“). Gura îi e cleioasă, amară, găsește totuși puterea să-și zîmbească (își vede chipul ud și răvășit în oglinda retrovizoare). Zîmbește, fiindcă a recunoscut acordurile poemului simfonic ce i-a declanșat visul, „dar de ce sub forma asta?“ se întrebă și nu încearcă să răspundă, dealtfel nu e convins că ar putea să dea vreunul mulțumitor. Cu mîna stîngă răsucește butonul aparatului de radio, în dreapta continuă să țină țigarea încă neterminată. Găsește un post care transmite știri sportive și îl privește întrebător pe șofer.

— Asta-i altceva, spune șoferul exprimîndu-și conșimțămîntul printr-un ton ușor entuziasmat.

Nicolae se simte mai bine, valul de greață s-a retras, dar parcă a mai rămas undeva un ghemuleț ascuns, o amenințare permanentă, gata oricînd să reizbucnească („poate că ar trebui să mînînc ceva, cafeaua omului-păianjen n-a făcut doi bani“).

— Ninge iarăși de-adevărat! exclamă el.

Șoferul nu găsește nimic de spus, e atent doar la drum și trage cu urechea la comentariul unui crainic destoinic care pare convins de responsabilitatea sa în fața unei lumi întregi.

— Ninge frumos, reia Nicolae. Dar aș vrea să văd soarele, să fiu sigur că Louhi a fost nevoită să-l desfece din stîncă și Ilmarinen a...

— Poftim? întrebă șoferul.

— Nimic, vorbeam despre vreme.

— Aha, face șoferul, acum cîștigat total de comentariul crainicului, s-ar putea spune că la drum doar trage cu ochiul, în rest...

— Ce naiba tot trîncănește ăla? întrebă Nicolae.

— A terminat, urmează un program de muzică ușoară, vestește șoferul.

— În regulă! Spune-mi, dacă tot te îngrijorează drumul de întoarcere, de ce nu aștepti să se schimbe vremea?

— Cum adică?

— Sîntem în februarie, peste cîteva ceasuri se prea poate să fie o vreme superbă, dar ai toate șansele să te prindă noaptea. Mîine...

— Mai am timp să mă întorc pe lumină, spune șoferul.

— Asta o să vedem după ce mai oprim într-un loc. Așa că îți propun să rămînem în locul acela, o comună, vreun motel sau chiar în oraș, probabil au...

— Nu trecem prin nici un oraș. Și nu sînt moteluri pe aici. N-o să-mi spuneți acum că nu cunoașteți drumul, că n-ați mai fost pe drumul ăsta.

— Poate că da, poate că nu, asta n-are nici o importanță. Dar putem opri într-o comună, mîncăm ceva, gustăm vinul acela dăruit, a fost un dar, nu-i așa?, găsim un culcuș și în timpul ăsta sigur se oprește ninsoarea.

— Tovarășe, eu lucrez după plan. N-am de gînd să ard gazul de pomană în pustietatea asta.

— Mă rog, mă rog, dar în prima comună tot oprim. Și vreau un restaurant ca lumea, unul unde...

— Vorbeați parcă de o cîrciumă veselă și nu mai știu cum.

— Vorbesc despre multe astăzi, în sfîrșit, vedem noi ce găsim. Poate ne invită primarul sau... Am avut dreptate, vorbesc cam mult. Adevărul este că abia acum mi-am adus aminte de un amănunt. De fapt n-aveam cum să-l uit, de vreme ce nu m-a preocupat deloc pînă în clipa asta. Cred că n-am mîncat nimic de la prînzul de ieri..., dacă a fost vreun prînz adevărat atunci!

— Eu nu pot rezista fără mîncare, mărturisește șoferul.

— Ei, asta-i o chestiune de obișnuință, prietene. Așa îți poți menține spiritul treaz. Nu vezi în ce formă sînt? Șoferul privește drept înainte.

— Nu sînt în formă? insistă Nicolae. Bine, atunci să vedem ce mai zici după ce mîncăm.

. . . . .

— Friptura e a-ntîia, spune șoferul, de ce nu mîncăți ? Parcă vă plîngeați de foame.

— Eu nu mă plîng niciodată de nimic, declară emfatic Nicolae. Și apoi m-am săturat doar privind-o !

În jurul mesei lor dă tîrcoale responsabilul. Iși freacă mîinile, „serviți vă rog, se topește în gură nu alta, chiar eu am ales fleicuțele“, spune și pe chipul lui roșu trece o undă de duioșie, „la mine găsiți întotdeauna o fripturică așa, ca la mama acasă, dealtfel cred că țineți minte de data trecută, cînd ați fost cu tovarășul...“

— Nu mai e, i-o retează Nicolae.

Mîinile responsabilului au încleștate una de alta.

— S-a pensionat, îl lămurește Nicolae, dovedind o oarecare îngăduință, responsabilul pare de-a dreptul disperat.

— Nu se poate, așa de tînăr !

— De boală, a mîncat prea multe fripturici și așa mai departe.

— O, face responsabilul și nu știe ce să mai adauge.

— Și ăsta e speriat, șoptește șoferul, luptîndu-se eroic cu „fripturica“ imensă.

— Tot de la marină, suflă conspirativ Nicolae. Eu eram mai mare în grad.

— Poate doriți altceva, la mine, știți, ca la mama acasă...

— Stridii glasate, propune Nicolae, bouillabaisse, ananas flambat. Asta deocamdată.

— Ha-ha !, rîde subțire responsabilul, ha-ha, hi-hi !, așa ați făcut și data trecută, mereu glumeați și pînă la urmă...

— Pînă la urmă ce ?

— Deh, știți dumneavoastră, dar eu nu mă plîng, ce e drept e drept și acum n-are rost să ne mai amărîm, a trecut și gata ! Vă pot aduce un vinișor, să alunece cărnița.

— Mai e loc în portbagaj, precizează șoferul tot în șoaptă.

Responsabilul se îndepărtează navigînd greoi printre mese, face manevre complicate ca să-și strecoare șoldurile late, stîrnind proteste, „șase puișorilor, ce dra-

cu', nu vedeți că am...“, restul nu se mai aude, adică nu mai aude Nicolae care îl urmărește cu privirea pînă ce constată că celălalt a reușit să ancoreze cu bine lingă tejgheaua barului.

Nicolae se joacă cu tacîmurile, taie friptura în bucățele, amînînd, căutînd să cîștige timp, dar se teme de ghemul acela mic, de greața care poate iarăși izbucni, se hotărăște și înghite cu greutate, după ce mes-tecă sîrguincios carnea cam fadă, „oricum ar fi trebuie s-o faci“, se îndeamnă în gînd, „altfel cine știe ce se mai întîmplă, o să cazi cît ești de lung și nimerești drept în brațele matahalei cu gîngurit frumos!“ Speriat de perspectivă înfulecă grăbit, dar se oprește, aude în spate glasul responsabilului, „cînd naiba a ajuns, celălalt avea mai multe brațe, ăsta are mai multe picioare!“ Depune învins tacîmurile, arme inutile, caută o țigare.

— Am adus cel mai bun vinișor. Păstrat pentru..., înțelegeți, e o băutură pentru protocol. Așa ceva..., spune responsabilul și plescăie zgomotos, în timp ce se apleacă îndatoritor, oferindu-i lui Nicolae un foc.

„Ce s-ar întîmpla dacă te-ai scula acum și i-ai aplica un picior în dosul lui gros?“, se întrebă Nicolae și își freacă nervos mîinile, „stăpînește-ți mîinile alea, o să creadă că te bucuri, și nu te mai grozăvi atîta, n-ai să faci nimic, iar omul poate că e cumsecade, nu-și face decît meseria... Ei, pe dracu', povestea devine stupidă.“

— Cîte-un strop, cîte-un strop, pînă n-o mai fi deloc! cîntă responsabilul cu voce subțire, nesigură.

— Întîrziem, spune sec șoferul.

— Unde? se interesează Nicolae.

— Așa, în general.

— Aha! se lămurește Nicolae.

— Ce să-i faci, obligațiile, tot pe drum, pe drum, pe drum și acasă nicidecum! completează cîntat și plin de compătimire responsabilul.

— Hai să ciocnim un pahar, îl îndeamnă Nicolae plictisit. Dumnezeu nu poate bea și singur mi-e urît.

— Să trăiți și la mai mare!

— La mai mare ce?

— Așa, în general, aruncă șoferul.

— Exact, întărește responsabilul și zîmbește complice. Dacă tovarășul acela are acum o pensiuță, poate că dumneavoastră...

— Nu e cazul, spune Nicolae.

— Cum așa? și eu care credeam..., glasul devine strident, schimbarea a fost bruscă, înainte fusese plin de speranță, exaltat chiar.

— Eram și așa mai mare ca el, cred că asta e chestiunea care te îngrijorează pe dumneata.

Fața roșie și lucioasă a responsabilului e numai zîmbet.

— Bănuiam eu. Ce bănuiam? știam, eram sigur, gîngurește aproape în extaz.

„Cred că totuși i-ar prinde bine lovitura aceea, ar fi momentul cel mai potrivit. Cine te-a pus să închini cu el?“ se întreabă Nicolae și ridică paharul în dreptul ochilor. Fața lată a responsabilului se îneacă în vinul rubiniu. Se îneacă și dispăre, așa că paharul poate fi mutat, interpus între ochii lui Nicolae și șofer, se îneacă și acesta, apoi dispar pe rînd mesenii mai mult sau mai puțin veseli, mai mult sau mai puțin triști, în această amiază de duminică pier cu toții, se dau la fund, prinși în ciudate vîrtejuri, însoțiți de șuierul vîntului prin țevile orgii de argint, vîrtejurile se potolesc, oglinda de la suprafață se închide și pe luciul ei ninge... Nicolae își revine, trezit parcă de bătaia clopotelor unei biserici aflată peste drum, „n-a fost nici o orgă, dar ele sînt aici, zăpezile roșii...“, paharul a ajuns în dreptul ferestrei largi, „o să le sorb dintr-o dată, să se termine!“

— Nu înțeleg de ce l-ați repezit la sfîrșit, spune șoferul în timp ce-și angajează mașina în depășirea unui camion încărcat cu lăzi goale, aruncate de-a valma.

— Pentru că semăna cu matahala asta de camion care-și leagănă fundul ocupînd toată șoseaua, scoate fum negru și puturos și uite ce poate transporta!

Șoferul rîde, a terminat depășirea claxonînd victorios după ce l-a amenințat cu pumnul pe camionagiu.

— Dacă nu vă plac barmanii și responsabilii de restaurante de ce ne-am mai oprit?

— În primul rînd n-am oprit pentru ei. Apoi, ți-am mai spus, știu pe unii care sînt grozavi. Un barman bun știe o mulțime de chestii...

— Și o grămadă dintre ei au făcut armata la marină, spune șoferul.

Nicolae zîmbește ușor, dar nu răspunde, își aprinde o țigare încercînd să lupte împotriva toropelii care îl cuprinde, „nu vreau să adorm, nu acum“, se alarmează el, „zăpezile ne-ar acoperi și ar încremeni totul în cîmpie și... și... ei drăcie, o să adorm de-a binelea!“ Răsuțește butonul aparatului de radio. O voce metalică îi lovește brutal auzul : „...este încă un nume care va intra cu siguranță în cartea de recorduri a lui Guinness...“ Reduce volumul și vocea continuă acum mai potolit : „...așadar Ardath Ewith, care a sărit cu parașuta pe aeroportul Kelly Field și a aterizat ireproșabil, deși lucrul acesta s-a întîmplat în cea de-a 75-a aniversare a zilei sale de naștere !“

— Halal băboi ! spune șoferul.

Nicolae duce un deget la buze, vrea să asculte mai departe. „De parașutism, spune vocea metalică, a început să se intereseze numai cu un an în urmă, cînd a constatat că nepotul ei de 18 ani n-avea curajul să abordeze acest sport. Nicolae închide aparatul de radio, „ce comentariu inteligent!“ mormăie el și se străduiește amarnic să-și înăbușe valul de greață ce crește iarăși.

— Dumneavoastră ați sări ? întrebă șoferul.

Nicolae e descumpănit de întrebare.

— Păi nu ți-am spus că sînt într-o formă excelentă ? Cred că numai asta mi-ar lipsi acum.

— Eu cred că ați face-o, spune șoferul.

Nicolae e acum de-a dreptul uluit. Tușește, îl înecă fumul acru al țigării, trece un timp destul de lung pînă să-și recapete respirația normală și să poată vorbi. Nu înainte de a-l examina curios pe tovarășul său de drum.

— Și ce alte minunate isprăvi crezi că aș mai fi în stare să fac ? Drept cine mă iei ? Cine dracu' crezi că sînt ?

— Nu știu ! Eu am spus doar că ați putea sări. Așa cred eu și mai cred că mă pricep la oameni.

— Ia te uită ! exclamă Nicolae.

În zare se vede o pădure.

— Ne apropiem, vestește șoferul.

— Dumnezeule, spune Nicolae. S-a făcut într-adevăr tîrziu. Ascultă, dacă vrei poți înnopta aici, aranjez eu.

— La spitalul din pădure ?

— De ce nu ?

— Ferească sfintu' ! Doar n-am..., vorbele i se pierd nedeslușite. Sau poate că omulețul îmbrăcat în scurtă de piele nu dorește să fie deslușite acele vorbe.

— Am înțeles. Atunci te rog ceva. Barul unde ne-am oprit prima oară trebuie să fie încă deschis cînd ajungi acolo. Îți dau bani și plătești barmanului sticlele din portbagaj.

— Nu trebuie să-i spun nimic special ?

— Ei, spune-i ce dorești dumneata. Sau spune-i să-și țeasă cu hărnicie plasa. Și să folosească fire groase, brațe are destule, dar firele sînt prea subțiri acum. Cu pîntecul lui rotund și umflat o să le rupă într-o zi.

Șoferul rîde înveselit, „și mie mi s-a părut că seamănă cu un păianjen“, spune el.

Pădurea crește sub privirile lor, salcîmi bătrîni sprijină cu brațele lor groase, noduroase, contorsionate, un cer gata să se prăbușească. Pădurea e împrejmuită de un zid. Drumul se termină în fața unei porți uriașe de tablă vopsită în galben. Din cabina lui iese un portar. Șoferul frînează ușor, Nicolae coboară geamul și arată portarului o legitimație. Acesta se apleacă mult, nu întinde mîna s-o ia, o citește de la distanță (sau cel puțin se străduiește să facă asta), apoi se îndreaptă brusc și salută militărește.

— Să trăiți ! spune și se grăbește să deschidă uriașa poartă galbenă.

— Și să știi că nu te-am mințit, îi spune Nicolae șoferului, continuîndu-și gîndurile. Am fost într-adevăr pe mare !

III

În camera de gardă miroase a cafea, e cald și mirosul acela crește brusc, fumul se ridică gros de pe reșoul încins, lichidul negru se revarsă peste buza ibricului de aramă, doctorul se trezește. Sare buimac de pe scaun (ațipise culcîndu-și capul pe brațe, acestea se odihniseră pe birou strivind foile de observație, în mișcarea lui precipitată le risipește și ele bat aerul, aripi leneșe, albe), cafeaua sfîrșie pe reșou, fumul e înecăcios și, peste toate, telefonul țîrșie strident. Doctorul se apleacă mult înainte, întinde mîna dreaptă după ibric și stînga spre aparatul de unde vin semnalele de alarmă, cel puțin așa i se par lui, oricum ele nu se împacă deloc cu ușoara legănare a aripilor albe, cu foșnetul lor discret, ridică receptorul, pe acesta întîi fiindcă se află mai aproape, apoi izbutește să salte ibricul pe care îl ține într-un echilibru precar, nu știe unde să-l așeze și continuă să-l țină suspendat deasupra foilor ce au albit cuminte po-deaua, în timp ce ascultă glasul slab ce se aude în receptor. Îl ascultă ușor iritat, nu reușește să-și schimbe poziția bizară, se simte oarecum caraghios (de parcă l-ar putea observa cineva) și ar vrea ca mesajul telefonic să fie cît mai scurt.

„Poarta!“ spune vocea înfundată, receptorul pare a fi umplut cu vată sau poate chiar zăpada de afară s-a cuibărit în scoica de ebonită, „sînt poarta, a sosit un tovarăș de la județ..., cu un taxi a sosit, vine spre dumneavoastră..., am crezut că e bine să vă anunț, știți... o inspecție... pe vremea asta...“

Portarul n-are de gînd să termine, „...are o legitimație roșie..., n-am văzut bine ce scrie pe ea, dar e de la județ“, continuă cu un ton egal, deși cu siguranță nu este așa, dacă n-ar fi vata aceea sau zăpada sau cine știe ce s-a mai putut strecura în receptor, s-ar desluși tremurul vocii, nesiguranța cu care sînt rostite anumite cuvinte, unele stridente, dar și pauzele sînt îndeajuns de lămuritoare.

Doctorul nu răspunde, așteaptă să se lămurească, portarul e impresionat de vizita neașteptată, „mă auziți?“ întrebă, „eu am zis că așa e bine... să vă anunț... dar...“, vocea piere brusc, în receptor șuieră vîntul și doctorului i se face frig, „hei!“ strigă el, „ce se întîmplă la dumneata, ninge în cabină?“ Apoi zîmbește, în clipa cînd a pus întrebarea a văzut cabina portarului troienită, zăpada ajungînd pînă la streășina acoperișului, crescînd încă pînă ce n-a mai fost decît un troian uriaș, strălucind intens, luminat pe dinăuntru, „paznicul a aprins lumina ca să nu-i fie urît sub zăpadă“, își spune, și : „are totuși posibilitatea să comunice cu mine, dar cîtă vreme încă? poate că și înăuntru...“

„Alo!“ strigă tare în receptor, „de ce nu răspunzi, ninge și în cabină?“ Vîntul a tăcut, se aude un hohotit slab, „glumiți ca întotdeauna!“ se aude în sfîrșit glasul portarului, „dar mai e ceva..., îmi dau și eu, așa... o părere, s-ar putea să nu fie în inspecție!“

„Cine?“ întrebă doctorul, și iarăși se aude hohotitul înăbușit în vată, „eu nu sînt decît un portar, mi-am făcut datoria, să trăiți!“ Urmează un țacănit scurt. Și liniștea. Doctorul pune și el receptorul în furca aparatului și se îndreaptă spre fereastră. S-a gîndit să pună ibricul pe pervazul ferestrei, cafeaua ce a mai rămas se va răci mai repede, „mi-a rămas destulă ca să pot face onorurile casei“, își spune, „să le faci cui? Tovarășului de la județ, cel cu frumoasa și misterioasa legitimație roșie... asta în cazul cînd... în sfîrșit, vom vedea, portarul a mai emis o ipoteză..., portarul din cabina troienită!... ce ți-a venit, l-ai pus pe gînduri cu întrebările tale stupide și el a vrut să-ți facă un serviciu... Cred că visul este de vină!“

Geamul s-a aburit, nu vede nimic afară, îndepărtează ibricul pe care încă nu s-a hotărît unde să-l așeze, treptat ceața care împiclise geamul dispare, dar n-a cîștigat nimic prin asta, un desen complicat, flori de gheață nemaivăzute îl împiedică să deslușească ceva, dincolo. Aude în schimb zgomotul unui motor, un păcănit de intensitate egală, venind din același loc, „mașina care l-a adus!“ își spune el cu voce tare, „a oprit în fața pavilionului, în curînd ne vom lămuri ce-i cu vizita asta“.

Ascultă atent în continuare, dar nu se întîmplă nimic nou vreme îndelungată, adică motorul toarce la fel de monoton și abia auzit, „va dispare sub un troian ca și..., asta-i acum, ar fi cazul să bei singur cafeaua, încă nu te-ai trezit“, se îndeamnă. Numai că se apucă de altceva. Se chinuie să deschidă fereastra, cu o singură mîină, izbutește după un efort care-l scoate din sărite. Și dintr-o dată este învăluit de ninsoare. Aroma cafelei dispare absorbită în spațiul acela alb, în care deocamdată nu deslușește decît o învăltoire haotică, fulgii năvălesc în noul spațiu ce li s-a oferit și ninge în camera de gardă peste foile de observație, și peste casolete, și peste dulapul cu medicamente de urgență, ninge și peste memoria doctorului care, uluit, uită pentru ce a deschis fereastra. Torsul motorului crescut în intensitate îl face să-și restabilească legăturile cu lumea din jurul său, legături o clipă întrerupte, deschide ochii (în fața năvalei neașteptate a fulgilor, a agresiunii lor, îi închisese), acum vede mașina și lîngă ea un bărbat care explică, probabil, ceva șoferului. Face gesturi largi, mașina pornește cu spatele, bărbatul acela înalt o dirijează.

Cînd mașina dispare, înghițită de ninsoare, străinul se întoarce cu fața spre fereastra lui. Distanța e prea mare ca să-i distingă trăsăturile. Vede însă deslușit un gest de salut care îi este fără îndoială adresat. Răspunde ridicînd mîina în care ține ibricul și i se pare că omul care l-a salutat a izbucnit în rîs. Umerii i se scutură chiar, așadar hohotește de-a binelea în timp ce face semne liniștitoare cu amîndouă mîinile, semne ce

s-ar putea traduce cu : „ai răbdare, o să mă arăt imediat !“

Și omul pornește, dar nu spre pavilionul camerei de gardă, drumul său îl îndepărtează. Doctorul rămîne singur și nedumerit, închide fereastra, izolîndu-se în spațiul unde este el stăpîn. Nu-i rămîne decît să aștepte. Eventual ar putea să bea singur cafeaua, dacă va fi cazul o să prepare alta. Oricum, cel de afară, după umbletul prin zăpadă, va avea pretenții la o porție mai mare. Nu-și pune întrebări asupra comportării aparent ciudate a acestui nou sosit. Cine trece de cabina portarului trebuie să se supună pînă la urmă legilor care acționează aici. Desigur, sînt și excepții. Un trecător, de pildă. Unul care aduce un mesaj al lumii de afară și apoi pleacă. Dar portarul are îndoieli, „parcă spunea că..., în sfîrșit, timpul le alege pe toate“ își spune doctorul. Dealtfel străinul, oricine ar fi, nu prea are unde să se ducă. Pavilioanele bolnavilor sînt încuiate la ora aceasta, biblioteca e închisă, în clădirea administrației nu e nimeni. Cel mult poate face ocolul curții interioare. Cît timp o să piardă cu asta, e treaba lui. Nici asupra identității n-are rost să-și bată capul. Se pare că e un cunoscut, de vreme ce l-a salutat.

Așadar doctorul încearcă să se bucure de aroma cafelei, aceasta nu se mai pierde în van, fereastra e închisă, în cameră e ordine, foile albe au fost adunate și așezate la locul lor. E cald, fără ca aerul încăperii să devină înăbușitor, toate lucrurile din încăpere par a avea o respirație a lor, calmă, egală. Pînă și telefonul arată ca un mic animal blînd, adormit. Cel puțin deocamdată. Așa că poate să se destindă, să se gîndească la orice altceva, la visul său de exemplu. Mai are probabil timp pentru asta.

Visase. Un golf cu ape liniștite. Ninge și fulgii cădeau în rotiri largi. Erau atît de mari încît păreau pescăruși. Sau lebede. Sau giște sălbatice. „De ce giște sălbatice?“ se întrebă el iritat. „Pe țărm ai văzut nesfîrșite păduri de brazi și parcă luceau acolo și trunchiuri de mesteceni. Și ce-i cu asta? Ce au brazii cu giștele sălbatice? Era un loc la fel de potrivit și pentru pescăruși și pentru lebede... la golf mă refer. Ei

bine, n-are nici o importanță, în vis așa le-ai simțit, comparația asta o vei păstra și acum", se hotărăște. „Păreau locuri de undeva din Nord. Iată, ai localizat visul, încearcă să lămurești de ce tocmai acolo... ninsoarele, pădurile, giștele sălbatice, stai puțin... Ningea, dar zărilor erau totuși senine, pădurea fremăta, torente umflate se vărsau în mare, venea primăvara, se întorceau doar păsările călătoare. Ai lămurit și timpul visului, ești grozav! Dar lebedele nu migrează? Ei bine asta n-o mai știi, ar fi bine să cauți într-un lexicon. Până vine... (Parcă spuneai că nu te interesează cel de afară? Ce poate să facă atîta vreme?)... Oricum, e sigur că lucrurile se petreceau în Nord. Se auzea o melodie care... nu, n-ai recunoscut-o. Dar e posibil să fie a unui nordic. Erau ultimile acorduri pe care le-ai ascultat la radio înainte de a-l închide. După aceea ai adormit. Ele ți-au stărut în memorie, poate că tu reinterpretați muzica aceea ori ți s-au trezit niște «înregistrări» mai vechi, depozitate într-un colț întunecat al memoriei, într-un ungher pe unde n-ai cotrobăit de mult, cine știe de cînd. Poate că înregistrarea asta s-a făcut fără să-ți dai seama și ea a rămas... Așadar: trăiască visul! El ne scutură memoria! Și ce ți-a mai scuturat-o! Tot nu știi despre ce melodie este vorba. Dar golful era frumos. Ori era un fiord? Ai văzut și portul. Vapoarele care hibernau la cheiurile albite de ninsoarea ce se așternea egal. Se legănau ușor în somnul lor dulce... Ai cutreierat portul căutînd ceva. Deși domnea o atmosferă de pace, te neliniștea ceva. Plutea în aer o vagă primejdie. Oare dinspre mare? Asta-i chiar grozav! Primejdia colosală venea de la cafeaua ta care dăduse în clocot... Cît timp ai dormit? Nu poți răspunde. Parcă te-ai trezit de cîteva ori și ai încercat să ieși din apele visului. N-ai reușit, iar măsura timpului într-un vis e alta. De fapt nici nu poți vorbi despre timp, în vis noțiunea asta dispăre... La un moment dat ai întîlnit vasul acela de pe care se descărcau sacii de cafea. O aromă subtilă se insinua treptat, cucerind spații tot mai vaste. Și îmbătînd totul. Melodia însăși devenise un virtuj care antrena în rotirea-i amețitoare ninsoarea și valurile... Prin urmare exista o amenințare, dar nimic din

ceea ce se petrecuse pînă atunci nu lăsase să se întrevadă haosul care s-a dezlănțuit... Vapoarele dansînd nebune, rupîndu-și lanțurile groase care le țineau prizoniere, izbindu-se între ele, în timp ce ninsoarea își lepăda fulgii uriași, păsările ucise. Și pădurea vuind. Și clădirile portului cutremurîndu-se din temelii. Și docherii deszărcînd în ritm frenetic sacii de cafea... Melodia aceea..., ei, aici e limpede, nu putea fi cea adevărată, cea auzită de tine, ai schimbat-o în vis, ai recompus-o, mă rog, folosește orice termen vrei... Ai modificat-o, fiindcă stimulii externi te determinau s-o faci... cafeaua ta de exemplu, mirosul ei... poate a mai sunat și telefonul, portarul încerca să te avertizeze... Lasă asta... În port toată lumea era cuprinsă de frenezie și alergai și tu cuprins de neastîmpăr, nimeni nu voia să renunțe la descărcat, deși cafeaua încinsă luase foc... veșmintele docherilor ardeau, se transformaseră toți în torțe vii, și pluteau ruguri mari pe ape, vapoare incendiate, s-a auzit o explozie... Fleacuri, ți-a dat cafeaua în foc și uite ce a ieșit! Dar acolo totul era cumplit de adevărat. Vedeai fumul gros, negru și, din loc în loc, izbucnînd, înalte, limbile roșii ale flăcărilor. Și docherii mistuiți de jar, continuînd să alerge. Și trunchiurile carbonizate. Și zidurile năruindu-se. Și mirosul înecăcios care inundase portul. Dar puteai fugi, erai liber în mișcări, nu cum se întîmplă de obicei într-un vis, cînd fugi pe loc, sau picioarele ți se înfundă într-o pastă cleioasă, sau pur și simplu nu poți, nervii îți erau ațîțați de cafea, te cuprinsese beția mișcării, simțeați chiar un fel de bucurie pentru dreptul acela de a te mișca, de a fi pretutindeni. Ori poate voiai doar să scapi. Știai că poți s-o faci ori cînd, dar prelungeai momentul fugii. Îți făcea plăcere să te joci cu șansa... asta-i bună! Acum te joci, te-ai cam lansat bătrîne, unde vrei să ajungi? Puteai să fugi și ezitai. Așteptai să se mai întîmple ceva, să apară cineva... Poate că simțeați în apropiere o prezență cunoscută. În dezastrul acela cineva avea nevoie probabil de tine... Ei vezi? Uite unde stătea marele salvator de suflete și mai știu eu ce! Salvatorul unei biete porții de cafea! Asta ești... nu știu ce căutai tu în vis, dar de trezit te-a trezit în mod sigur telefonul și asta te-a

cam scos din fire. Iar acum încerci să-ți umpli cumva timpul și s-a dus toată liniștea ta, fiindcă omul acela nu mai apare... Acum o să începi să dramatizezi lucrurile. N-ai decît să iei o hîrtie și să așterni povestea visului tău, cu toate amănuntele. Și cu nenumăratele interpretări, pe care cu siguranță le vei formula într-un stil cît mai elevat. Mîine, la raportul de gardă o să ai ce prezenta. O să fie un raport de gardă pe cinste! Dar pînă atunci ți se va răci de tot cafeaua. Pînă la care „atunci“? Pînă mîine sau pînă se arată misteriosul vizitator? De cîte ori ți-ai spus că nu trebuie să te mai gîndești la el. Dealtfel e imposibil să nu apară foarte curînd. Bine, o să apară. Și totuși, cine o fi el? Nu, așa o să dureze și mai mult...”

IV

Celălalt păşeşte pe aleea ninsă, necălcată încă, albul care se întinde înaintea lui îl fascinează. Înregistrează mecanic cele aflate în dreapta lui, pavilioanele cu uşile închise şi ferestrele zăbrelete, golurile dintre clădiri prin care, atît cît îngăduie ninsoarea, se zăreşte pădurea de salcîmi, înspre stînga priveşte însă cu atenţie, cu nelinişte chiar, nu regăseşte pîlcul de mesteceni şi are nevoie de un reper, trebuie să ştie cînd urmează cotitura drumului. Îi vede şi răsufală uşurat, acum trece pe lîngă ciudatele forme răsărite din pămînt, ţevi metalice subţiri (ca nişte trestii) ţîşnind spre cerul prea jos, unele pierzîndu-se în cerul acela invadat de ninsoare, altele rotunjindu-se blînd, caligrafiind desene pe care le cunoaşte atît de bine (lebăda de pildă, apariţia ei vestind o nouă cotitură a drumului, ori conturul unei pînze de corabie umflată de vîntul cel bun), sau, tulpinile acelea, scurte, întîlnindu-se în unghiuri ascuţite (tipete sub zăpadă) şi, în sfîrşit, cele ce amintesc de tuburile unei orgi pregătită pentru începutul unui concert... „Al zăpezilor de aici sau al celor din vis?“ se întreabă Nicolae, şi fără să-şi întrerupă mersul deschide braţele ca într-o mare îmbrăţişare, e gata să dirijeze el concertul, dar renunţă, structura metalică pe lîngă care trece poartă un nume şi el îl ştie, „movila cu îngeri“ şopteşte abia auzit şi continuă: „să nu-i speriem, se decretează starea de pace, au nevoie de ea şi amanţii ascunşi după mesteceni, ori cei de aiurea, vor începe să cînte cînd vor voi, şi îngerii şi amanţii, numai ei pot rupe această stare de linişte..., bine, lasă-i acum,

mai bine grăbește-te să afli ce mai face «maestrul», structurile lui sînt toate aici, poate că tăblițele pe care sînt înscrise numele lor au ruginit, ori au fost furate, ori zăpada le-a șters, dar asta n-are nici un fel de importanță, pe tine te interesează...”

Își dă seama că era să greșească drumul, are un moment de ezitare și se înfurie, „te interesează, ce?” se întrebă și, în același timp, o pală de vînt mătură ninsoarea, o duce și în locul ei vine alta, din alt timp și el vede, ba chiar aude un glas șoptit...

...„Ninge, domnule ministru!” șoptea bărbatul înalt, punînd apoi cu grijă receptorul în furca elegantului telefon...

...și el trebuia să străbată lunga alee, la capătul ei urma s-o apuce la dreapta, avea indicațiile precise ale portarului, de la oficiul de primire o să-l conducă cineva, el, portarul, nu-și putea părăsi postul, îi ceruse doar buletinul de identitate și mai remarcase că este primul, „sînteți primul astăzi, nu cred să mai vină cineva pe asemenea vreme, dar nu se știe niciodată”, așa că pornise de unul singur, și la capătul aleii se îndreptase în direcția indicată, fără să vadă mare lucru, ninsoarea se întetise...

...„primul unde?” se întrebase și atunci, în jur era doar neîntrerupta cădere a fulgilor și de la o vreme fusese învăluit în miros de scoarță udă, zăpada se topea pe trunchiurile negre ale salcîmilor, mergea orbește...

...aproape se izbise de zidul cenușiu crescut brusc în fața lui, găsise o ușă, era încuiată, ocolise clădirea aceea cu un aer sever, trecînd prin dreptul ferestrelor, pavilionul părea totuși părăsit, își continuase drumul uitînd indicațiile portarului...

...ningea...

...ajunsesse la altă intrare și se pregătise să apese pe clanță, întinsese chiar mîna, întîmplîndu-se atunci în sfîrșit ceva, adică și altceva decît ninsoarea aceea disperată, fusese nevoit să se dea la o parte, grăbit, să facă un salt, ca să se ferească de ușa ce se deschidea cu zgomot, și să facă loc celor ce ieșeau, întîi un individ masiv, halatul de molton abia îi cuprindea trupul gros, căciula o avea trasă pînă la linia sprîncenelor și fața îi era congestio-

nată de efort, ținea mâinile încleștate pe minerele unei târgi, apăruse și aceasta, lungă, nu se mai termina și era desigur foarte grea, targa, fiindcă ceea ce era așezat pe ea părea fără prea mare însemnătate, cel puțin ca greutate, o grămăjoară oarecare acoperită de un cearceaf pe care se depuneau fulgii, albul înghițindu-i avid, și apoi apăruse celălalt brancardier, la fel de aprins la față, dar părînd și mai uriaș...

...cei doi și targa lor se aflau la cîțiva pași de ușă, cînd mai apăruseră doi inși, aceștia cu capetele descoperite, privirile ațintite în pămînt, brațele țepene pe lîngă trupuri, pași mecanici, rigizi, bocancii lor grei călcînd pe urmele lăsate de brancardieri, înșiruiți cu toții în acea procesiune...

...primul brancardier, al doilea brancardier, acesta trebuind să păsească neapărat pe urmele primului ca să păstreze echilibrul târgii balansate ritmic între ei, apoi primul om cu capul descoperit, cu privirea goală, schițînd un vag gest de a ridica brațul, vrînd poate să se agațe de cel dinaintea lui, oricum călcîndu-i pe urme, altfel probabil n-ar fi știut drumul și, ultimul, cel care încheia șirul, copie fidelă, umbră a celui pe care-l urma, fiecare mișcare repetată întocmai...

...și primul gînd limpede care-i trecuse lui prin mințe : „Dumnezeule, sper să nu se oprească brusc primul brancardier !“...

...iar undeva, în vremea aceea, un bărbat înalt șoptea „ninge, domnule ministru“ și așeza cu grijă receptorul negru în furca elegantului telefon...

Și asta e tot, el își continuă drumul, mirat de acele detalii care i s-au întipărit în memorie, se grăbește acum, întors în ninsoarea lui februarie, vîntul a adus-o la locul ei. Se grăbește deci, nu mai are mult și va ajunge la o altă cotitură a drumului, trebuie să fie atent.

În dreapta nu mai sînt pavilioane, vede în schimb clădirea soundă cu ferestre largi, fără gratii, „la drept vorbind puteau zăbrelți și biblioteca“ își spune, „cine știe ce idei mai evadează din paginile cărților și tranchilizantele ori hipnoticele, superbe pilule colorate pentru cumpărat visuri, ori pentru ucis visuri, n-au nici un efect asupra lor..., bine, ai spus-o și pe asta, ninge cu vorbe,

stîrnești tu aceste ninsori, cine dracu' te crezi?" Și deodată își dă seama că ninsoarea s-a mai potolit, dar nu cea de acum, așa că...

...poate distinge conturul clădirilor din jur, curtea este un platou patrulater, are în mijloc un catarg pentru drapel, lângă acesta o fîntînă abia începută, săpăturile făcute pînă atunci indică însă clar rostul lor...

...aștepta să se audă un semnal, poate o goarnă care să sune adunarea și oameni în uniformă să se adune în formații ordonate pe platoul de adunare, dînd onorul...

...dar nu se întîmplase nimic...

...groapa ei semăna cu o rană proaspătă, pămîntul răscolit mirosea ca arătura de primăvară, mireasma brazdei noi, aerul se limpezise și el, stătea rezemat de stîlpul lucios al catargului, se simțea bine așa, dar știa că starea aceea nu poate dura...

...și atunci s-au auzit bătăile unui clopot (nu un semnal de goarnă), le asculta neliniștit, încercînd să-și stăpînească fiorul de teamă, ele puteau declanșa un eveniment cu urmări incalculabile, se gîndea să plece (era mai înțelept așa, numai că nu știa unde) și totuși nu pleca de acolo, de lângă începutul de fîntînă cu mireisme de proaspătă arătură...

...liniștea se spărsese, ușile pavilioanelor se deschideau cu zgomot mare și halate roșii, albastre, maronii dansau grotesc în fulguiala rară, el se lipise de stîlpul lucios, fusese chiar ispitit să se cațere, să urce deasupra acelei lumi noi care îl asalta din toate părțile...

...din petele de culoare se desprinsese una albastră, se apropiase mereu, dobîndise o față omenească și ochii ei ardeau mornit, chipul prelung, încheiat cu o barbă ascuțită, împinsă înainte, se deslușea clar, apoi în aer se ridicase un arătător străveziu, și el auzise acele cuvinte, „tăcerea e ca mierea“, arătătorul aproape transparent pecetluise buzele celui care le rostise și care a dispărut după aceea, se apropiau însă petele roșii, chipuri viclene se conturau, ori altele lipsite de orice expresie, încordate ori senine, i se cerea cu insistență ceva, cu glasuri puternice sau abia șoptite, agresive sau blînde, poruncitoare sau rugătoare, înțelesese într-un tîrziu că i se cerșeau

țigări și pachetul său, găsit ca prin minune într-un buzunar, se terminase repede...

...„mă cheamă Emil, eu sînt Emil-calul“, spunea o voce transformată imediat într-un nechezat, „astăzi vine mama și-mi aduce un fluier și o oglindă, trebuie să-mi dai un leu, îți plac florile?“ urmase alta, înlocuită fiind și ea de o bîiguială, „arde casa, masa...“, undeva departe se zăreau două umbre, urmărindu-se, păreau cunoscute, ridicase mîna să le facă un semn, la drept vorbind voise doar să facă gestul, gîndindu-se că umbrele ce se învîrteau dezorientate aveau nevoie de ajutor, le mai văzuse desigur cîndva, dar Emil-calul revenise în galop, îi apucase mîna strîns și el nu a putut termina gestul, ascultase doar vocea, deja cunoscută, care-i spunea, „pot să-ți aduc flori cînd stă vîntul“...

...„îți place fîntîna?“ întrebuse o față brăzdată, tăbăcită, năpădită de peri aspri, crescuți sălbatic, privirea-i strălucea de mîndrie, „eu sînt șeful, am grijă de unelte și de nebunii ăștia“, arătase cu degetul spre cei din jur, îl rotise cuprinzînd în cerc pe toți cei care se adunaseră acolo, aceia îl ascultaseră, cîțiva aprobaseră cu gravitate, „am grijă de unelte și de ei“ a repetat, „sînt în stare să sape prea mult și să iasă dincolo“, și a rîs numai el, ceilalți își țineau privirile spre pămînt, privirile acelea grele căzînd în groapa fîntîinii și unii ascultau, încă atenți, concentrați, cu gîturile întinse, chiar după ce terminase de vorbit cel ce se numise șef al lor...

...o voce strigase ceva nedeslușit, în cer se deschisese un ochi mic, albastru, era de mirare că încă mai pluteau fulgi în zbor legănat, cineva tăiasse o pasăre uriașă și fulgii ei se cerneau ușor, penele vopsite se împrăștiaseră peste tot și sîngele ei se închegase în pete roșii ce murdăreau platoul alb, apoi deodată se auzise iarăși clopotul...

...și fusese o ușurare, în jurul său se făcuse un gol mare, vîntul aducea miros de mîncare, atunci a zărit două grupuri, cel al bărbaților — cărînd coșuri cu piini și tăvi din care se ridicau aburi, și cel al femeilor, grupul lor era mai numeros (și mai dezordonat în mișcări) — cărînd coșuri cu mere și găleți din care de asemenea creșteau aburi, se făcuse așadar vremea prînzului și socotise că mirosul de mîncare l-ar fi putut călăuzi...

...în timpul acesta bărbatul înalt șoptea „ninge, domnule ministru!“ și așeza cu grijă receptorul verde în furca elegantului telefon...

Acum nu se mai miră de imaginile pe care le revede, nici de intensitatea retrăirii lor și nici măcar de rapiditatea cu care acestea se derulează.

„De fapt, își spune el, nu uităm nimic, totul se înregistrează cu precizie și se depozitează bine. Doar că „uităm“ uneori unde am depozitat amintirile noastre. Sau ne facem că am uitat. Și de multe ori am dori din tot sufletul să uităm ceva, sau ignorăm cu bunăștiință vreo faptă, și iată că vine un timp și o cauză oarecare și totul se dezvăluie. Să zicem că se pornește refluxul și pe plajă rămân semănate, goale, fără apărare, fructele mării, pînă atunci bine ascunse. Dacă nu-ți convine cum arată ele, n-ai decît să aștepti fluxul. Firește, dacă ai puterea necesară ca să aștepti liniștit. Ori să-l grăbești, asta ar fi o soluție! Încearcă dacă poți s-o faci! Încearcă să dirijezi tu fluxul și refluxul memoriei tale!“

Și chiar cînd își termină gîndul, sau cînd crede că l-a terminat, noi imagini îi răsar în fața ochilor, de fapt revine în timpul acela cînd...

...ajunsese în fața unei uși, era încuiată, se așezase obosit pe o treaptă de piatră, căutîndu-se inutil prin buzunare ca să găsească o țigare; cerul era iarăși închis, plutea o ceață ce amenința să înece totul; se hotărîse cu greu să pornească din nou, trebuia să găsească o ușă deschisă, o lumină, o indicație oarecare, principalul era să pornească, chiar dacă începea o lungă călătorie ce nu putea ști cît va dura, și asta făcuse, la pornire încă vedea pietrele aleii, zăpada se topise în unele locuri, călcată în picioare, de cine? se întrebă, apoi ninsoarea se înverșunase, călca pe întinse suprafețe albe, simțind totuși ascuțimea pietrelor drumului, ascunse sub proaspătul strat de zăpadă...

...așadar același drum alb, nici o urmă, nici un semn...

...și totuși, iată, se bucurase întîlnind, în sfîrșit, urme de pași, se ferise să le calce, ele îl puteau călăuzi cu siguranță, după o vreme mergea alături de două șiruri de urme, apoi alături de trei șiruri, încetase să le mai fe-

rească, să le respecte tiparul frumos conturat, călca pe unde apuca și în jur ninge cu cenușă...

...dinspre crengile sărace ale salcîmilor se auzeau scurte filfiiri, un croncănit fusese urmat de altul, întreg văzduhul cîrîia, concertul vesperal al ciorilor, pe care poate că le și zărise cîndva, în timpul zilei, înnegriind creștetul copacilor, concertul acela așadar ajunsese la paroxism, el fugise aproape, alergase călcîndu-și propriile urme lăsate în timpul călătoriei sale în jurul platoului...

...o lumină explodase în dreapta lui, ajunsese în fața unei uși larg deschise și, pătrunzînd în pavilion, zgomotul de care fugise murise brusc...

...intrase în holul mare, în față urcau trepte largi, albe, pe mijlocul lor curgeau roșul unui covor, trebuia deci să învingă acea curgere și era greu, tălpile se infundau în roșul viscos, fiecare pas cerea un efort deosebit și, ajuns la capătul scării, se luptase cu tentația de a se așeza, măcar pentru o clipă, pe ultima treaptă, fiindcă asta ar fi însemnat înfrîngerea, roșul acela l-ar fi scurs acolo de unde pornise...

...coridorul lung era străbătut de același covor roșu, nu se terminase lupta cu șuvoiul puternic și el trecuse trudnic prin fața unor uși înalte, asemănătoare între ele, o ușă înaltă, peretele cenușiu, o ușă înaltă, peretele cenușiu, era la sfîrșitul puterilor, roșul îi trecea de glezne, urca spre genunchi, își smulgea anevoie tălpile din încheiala vicleană și cînd crezuse că nu va mai putea înainta, întînșese disperat mîinile, căutînd un sprijin, ceva de care să se agațe...

...atunci întîlnise clanța unei uși, o apăsase cu amîndouă mîinile, se săltase din mlaștina roșie trecînd pragul...

...și undeva, foarte aproape, un bărbat înalt șoptea „ninge, domnule ministru!“ așezînd apoi cu grijă receptorul roșu în furca elegantului telefon...

„Totul se datorește ninsorii“ își spune Nicolae, „cea de acum a chemat-o pe cea trecută și odată cu ea au venit amintirile acestea. Numai că acum exagerezi, lipsesc destule punți de legătură și n-au apărut doar lucruri semnificative, ci și unele detalii lipsite de importanță. Sau

În aparență lipsite de importanță. Vorbești de parcă tu ai comandat totul! Ai apăsat pe un buton, clic! a început marele film, eu sînt scenaristul și regizorul și așa mai departe. Mai sînt și singurul spectator. Ei și? Poate și de asta ai venit aici. Să vezi acest film pe care l-ai realizat numai pentru tine, dar îți trebuia un cadru potrivit. Și cum rămîne cu atîtea lucruri care lipsesc, vreau să zic că nu ți-ai amintit absolut tot. Ei, asta-i acum! O serie de lucruri nici măcar nu le-am înregistrat atunci, așa că nu poate fi vorba de o uitare. Aici se înșeală mulți. Spun cu ușurință: «am uitat!» Pe dracu'! Nici măcar nu s-au străduit să rețină ceva. Din ce pricini? Ei, păi astea pot fi foarte multe. În ceea ce te privește pe tine, lucrurile sînt și mai simple. Tu erai altfel atunci. Știi și care a fost cauza. Nu recepționai decît pe anumite canale, cealaltă îți erau blocate. Asta după blestemata aia de intoxicație. Ce să zic, te exprimi în termeni foarte elevați! Ei și? Puțin îmi pasă. Mai pot folosi și alții. Să spunem că o parte din memorie era înghețată. Așa că legile fluxului și refluxului erau anulate. Nici nu se putea naviga pe o asemenea mare. Și pe marea rămasă liberă ce era? Era furtună, asta era. Și acolo navigația era dificilă. Tangajul puternic îți deregla toate sistemele tale de orientare, nu mai puteai cîntări așa cum se cuvine faptele. Iar acum umbli năuc prin ninsoare și superbele tale mecanisme sînt gata din nou..., ei, asta nu! Cu nici un preț nu se va repeta. Numai că nu poți scăpa așa de ușor dintr-un tangaj afurisit. Oricum e bine că te poți mișca liber, chiar tangajul acesta te ajută pînă la urmă. Și mai poți privi la ce a fost...”

...odată trecut pragul se oprise o clipă, încăperea era scaldată într-o lumină albastră, dar încă mai dăinuia, prea intensă, impresia roșului de afară și a trebuit să aștepte pînă ce albastrul și-a dobîndit drepturile sale, acoperind noul spațiu în care el intrase, albastrul acela aducînd liniștea...

...un pat, o masă, un scaun...

...pe scaun, sprijinit cu coatele pe tăblia mesei stătea el, așteptîndu-se, privindu-se fără curiozitate, și lumina curgea blînd, stătea așadar pe scaunul de lîngă masă și se privea apropiindu-se, părăsind cadrul ușii, și se pri-

vea cum așteaptă, fără să schițeze un gest, lanterna albastră, fixată deasupra ușii înalte, privea și ea indiferentă, se auzea undeva, sunînd departe, o orgă, dincolo de ferastră ninge, ninge grozav în noaptea lumii de afară, noaptea cu lumini și muzică și oameni...

...lanterna albastră privea fără mirare pe bărbatul înalt ce se ridicase, în sfîrșit, în picioare și stătea drept, în fața mesei, singur în încăperea ai cărei pereți se îndepărtaseră fără zgomot, lăsîndu-l într-un pustiu albastru...

...și totuși regăsindu-se în acel spațiu fără margini...

...atunci se auzise clară vocea care spunea „ninge, domnule ministru!“ și bărbatul înalt a pus cu grijă receptorul albastru în furca elegantului telefon...

Nicolae se oprește pentru prima oară de cînd și-a început drumul pe alea ninsă. „Acum ai terminat, marile spectacol s-a terminat! Poate ai mers cam prea departe, ți-ai îngăduit cam multe libertăți. Ai concentrat într-un «scenariu» coerent, zile și nopți, ceasuri luminoase și ceasuri întunecate, clipe ce nu se puteau măsura, fapte ce nu se puteau cîntări... povestea asta a cîntăritului o repeți! Și cine mă oprește, mă rog frumos, s-o fac? În fața cui trebuie să mă justific? În primul rînd în fața ta, la asta nu te-ai gîndit? Nu pentru cele de atunci, e vorba deocamdată despre ceea ce faci tu acum. Încerci, cu disperare încerci, să-ți explici ce a fost și cum a fost cu tine atunci, ca să poți da o lămurire logică pentru comportamentul de astăzi. Și o «acoperire» pentru felul cum ți-ai construit acest scenariu. Poate că vrei să-ți dai curaj pentru cele ce vor urma. Oricum, știi de la ce ai pornit. Ei bine, află că nu prea e clară treaba asta cu pornitul. Să vedem ce scenariu mai scoți în continuare... Dar nu imediat, mai așteaptă puțin, ești în stare să îngheți în curtea asta bîntuită de ninsoarea lui februarie și... Ei, ajunge, e momentul să vedem cît de mult curaj ai. Hai să te vedem cît poți fi de grozav!“

V

Doctorul își dă seama că încearcă să se liniștească cu argumente oarecum naive, „poate că și convorbirea cu portarul am avut-o în vis“ ; poate că n-am înțeles prea bine mesajul omului din cabina înzăpezită ; poate am interceptat convorbirea altora“, își spune el pe rînd, și ca să treacă timpul mai ușor așterne pe o hîrtie posibilitățile de eroare, alcătuieste o schemă complicată (fiindcă la fiecare punct se adaugă întrebări noi, răspunsuri în mai multe variante, ele născînd la rîndul lor noi puncte pe care le numerotează conștiincios). Jocul îl cîștigă, îl absoarbe, e gata să uite de unde a pornit, „poate l-a înghițit ninsoarea“ scrie el și atunci se oprește, „pe cine?“ se întreabă și nu mai are vreme să înscrie un nou punct pe lista lui lungă ; oricum răspunsul ar fi fost prea simplu, nu uitase nimic, amînase doar, se complicase într-o rețea ce o voise cît mai complicată, așadar nu mai are vreme să noteze nimic, pașii care se aud dincolo de ușă îl fac să intre în panică, „ar trebui să rup hîrtia asta stupidă“ își mai spune și ușa se deschide brusc.

Toată liniștea aceea aparentă care domnea în camera de gardă, tot echilibrul pe care doctorul se străduise să-l mențină, ba chiar și neliniștea ce pîndise ghemuită într-un ungher ascuns, totul se duce dracului, odată cu noul venit pătrunde zgomotul și frigul și mișcarea, străine de atmosfera dinăuntru, dar puternice, capabile să răstoarne starea firească (sau nefirească) de pînă atunci. Și cresc de asemenea mirosuri noi și tari. Ușa rămîne deschisă, Nicolae tropăie pe prag, își curăță pantofii de zăpadă, dă din mîini, își scutură umerii, zăpada de pe hai-

ne ninge în jurul său, curenți reci se strecoară șerpește, răscolesc hîrțiile, devenite din nou aripi neliniștite, se lasă purtate de curenții aceia care au adus mirosul de iarnă, și de tutun, și de... „da, chiar de fîn ud și de mere coapte“ îi trece doctorului prin minte și se lasă pătruns, cu bucurie, cu voluptate chiar, de frigul tăios, aspirînd cu nesaț mirosurile familiare, atît de bine cunoscute (...o ușă izbindu-se de perete, un bărbat năvălind în odaia secundă, purtînd pe umeri iarna cu tot ce însemna ea pentru gîndirea sa de copil, adică nămeții uriași, haitele de lupi gonind, năluci fumurii, de-a lungul rîului înghețat os, trosnetul armelor cu țeava retezată și namila răsărită dintr-o poveste căzînd în inima unei poieni albe, singele gîlgîind fierbinte, înroșind pentru o clipă zăpada, numai pentru o clipă, căci fierbințeala fiind prea mare topea zăpada în jurul fiarei răpuse, oamenii adunați lîngă un foc uriaș, luciul albastru al securii lovind cu sete trunchiul copacului, retezînd lacom crengile groase, bune să crească văpaia rugului, o sticlă trecînd din mînă în mînă, ajungînd și la el, răchia galbenă ca mierea amețindu-l cu mirosul ei ațîțător, și glasurile pițărăilor trezind satul în dimineața de Moș Ajun ori colinzile dulci adormindu-l în nopți cu stele din care picura lumina curată, ori poveștile despletite din apele serilor și care curgeau, aur bătrîn, topit, în căldarea muierii din lună...)

Nicolae ridică brațele, le desface în cruce, a mai făcut gestul acesta de curînd, își amintește, nu spune decît „bătrîne!“ și glasul îi este aspru, răgușit, iar ochii îi strălucesc. „Sînt umezi?“ se întrebă doctorul care se apropie (...și ochii bărbatului cu iarna în spinare erau ușor înrouați, prin aburul care-i învăluia el le simțea dogoarea mereu crescîndă, fiindcă bărbatul se apleca spre el, copilul, întinzînd brațe puternice și acestea îl culegeau ridicîndu-l, ca să se simtă imediat învăluit în mirosul de dohan ieftin și de răchie profriptă și de mere culese în toamna uitată undeva în dosul nămeților, și de fîn ce slujise de tihnit culcuș pentru mere, și de cai nădușiți pe drumurile sticloase, lustruite de tălpicile săniilor grele...) așadar doctorul se apropie, desface și el brațele.

Cei doi se îmbrățișează în fața ușii deschise, lumea de afară pătrunde cu vuiet mare în cameră, de bună seamă iarna a cucerit mai întâi holul, apoi lungul coridor, sau poate a trecut ca un tăvălug alb anulând delimitările acelea convenționale (și totul este, într-adevăr, cunoscut, mirosul acesta de bărbat venit de la drum, tutunul, băutura, cealaltă au venit la chemarea lor, s-au alăturat firesc, aroma de mere, de fîn, de iesle“, își spune doctorul și se miră că poate în acest moment să se gîndească la așa ceva).

Nicolae l-a cuprins cu brațe tari și îl saltă în joacă, ride cu poftă de încercările prietenului de a scăpa din strînsoare și în cele din urmă îl eliberează.

Doctorul n-a scos încă nici un cuvînt (...așa se întîmpla și atunci, coborît din grindă rămînea o vreme uluit, apoi își căuta un loc de unde să poată asculta în voie poveștile spuse despre drumul bogat în isprăvi minunate, tatăl său se întorcea de la Oraș, vinduse mere și răchie, fără el casa păruse ca pustie, odată sosit devenise neîncăpătoare și... și era bine să-l știe acolo, mare și puternic, deși la asemenea prilejuri i se cuibărea în suflet un pui de spaimă, uneori lucrurile nu se legau, el, copilul, ghicea asta după privirea spăimoasă a mamei, după un oftat greu al tatălui care mai și suduia, greu, scurt, cu năduf, poate merele nu fuseseră prețuite cum se cuvenea, ori banii primiți nu-i ajunseseră să tîrguiască prea multe — despre neguțatorii Orașului auzise de mult că sînt mai răi ca lotrii, sau popasurile prin birturi au fost prea dese, și mai erau atîtea încă primejdii la asemenea drumuri, lupii și lotrii adevărați, și jandarmii care își vîrau nasul în săniile și cociile lor, asta pînă să vie necazul cel mare ce s-a numit război, așadar erau destule pricini de supărare și știa că răchia de acasă în loc să-l liniștească nu făcea decît să-l întărite pe omul cel mare, și altfel bun, răchia aceea scoasă din vas de frăgar se adăuga în rău celei băute aiurea și care de bună seamă fusese stricată cu cine știe ce minuni ca s-o facă mai tare, cu găinaț de pildă, și apoi se declanșa furia, n-avea stavilă odată pornit și...), deci doctorul încă nu spune nimic, ori nu știe ce să spună, dar continuă să se mire de asociațiile ce le face în mîinte. „La urma urmei“, își

spune, „Nicolae e mai mic decît mine și, iată, îmi amintește de tatăl meu, numai că vremurile s-au schimbat, el vine de la un altfel de drum, dar tot mi-e teamă, asemănarea lor e reală, seamănă în furia lor dezlănțuită din cine știe ce pricini, uite-l cum a dat buzna, așa cum de altfel este obișnuit, vrea să-ți demonstreze că nu-i pasă de nimic, o fi fugit din lumea cea mare purtîndu-și pe umeri lumea pe care și-a făurit-o și care îi aparține numai lui... și în care alții încearcă să pătrundă cu tot dinadinsul, în loc să-și vadă de lumile lor, asta-i, fiecare om ar trebui să aibă o lume a lui și să o respecte pe cea a vecinului... ei, acum nu mai poți scoate o altă foaie de hîrtie și să începi enumerarea unor posibilități de a stabili o legătură adevărată cu el, astăzi va fi de nepătruns, își va juca rolul pînă la capăt, pînă ce-și va epuiza puterile... și apoi? Apoi îi va fi groaznic de greu, dar probabil de aceea a venit aici, la mine. Aveți același nume, diferența de vîrstă e fără însemnătate, ați copilărit împreună, la facultate ați fost colegi și... cine știe cîte alte lucruri mai puteți împărți?... Poate e nedrept, de ce n-ar fi fost el acela care să te aștepte, să te întîmpine așa cum se cuvine, el ar fi găsit cuvintele potrivite de rostit acum...“, doctorul e buimăcit de șuvoiul întrebărilor, nici nu încearcă să răspundă, firește, gîndurile nu se ordonă cumiți, n-au o succesiune prea logică, ele năvălesc mai multe deodată și începuturile de răspunsuri care s-ar putea înfiripa n-au vreme să capete limpezime și formă, acum nădăjduiește, din toată inima, că Nicolae va fi cel ce va rupe stavila care s-a așezat între ei.

— Ce mai faci, savantule? te-ai retras în chilia ta și fără să-ți pese de iarna asta de-o zi pregătești o comunicare pentru vreun congres din Sud, de o să rămînă toți psihiatrii lumii cu gura căscată și va crește subit consumul laptelui de cocos, singura licoare nevinovată după apa de izvor, dar la ea nu se uită nimeni, e prea la îndemînă, oho, nu spui nimic, nici nu te las, chiar dacă ai vrea, încă n-am terminat cu întrebările. Spune-mi, ninsoarea asta tu ai pus-o la cale? Cum să-ți mulțumesc? Mi-ai oferit o primire grozavă, știai că o să vin, tu le știi doar pe toate, întotdeauna! Bucură-te, ce naiba, spectacolul tău s-a bucurat de succes total, așa că te anunț că

voi rămîne pentru mai mult timp. Sînt curios să știu ce mai pregătești...

— Așadar tu erai ! iese din muțenie doctorul.

— Să nu strici totul spunînd că nu m-ai așteptat ! Și treci peste „ce mai faci ?“, „de ce ai venit ?“, „cum te simți ?“ și toate celelalte. Lasă-le pe mîine. Auzi ce frumos sună acest cuvînt : MÎINE !

— Bine, spune doctorul. Mă bucur că ți-a plăcut primirea. Și închide o dată ușa aia ! Așază-te unde ai chef, numai termină cu tropăitul. Pe urmă poți să-ți începi numărul, vād că ai început de la poartă. Cine știe ce ai mai făcut, cît ai umblat de capul tău prin spital, te avertizez că nu mă mir de nimic, dar e mai bine să-mi spui tu. Să nu aud de la...

— Așa da ! se entuziasmează Nicolae, ești în sfîrșit tu, același om delicat, protocolar, te dă afară politețea din casă, numai că nu e cazul acum, februarie nu e o lună prielnică pentru plimbările oamenilor așezați, sau ajunși, sau cum dracu' să mă exprim, stimate șef de secție... ori te pomenești că te-au uns director ?!

— Nu, spune doctorul, nu m-au făcut director.

Îl ajută pe Nicolae să-și scoată paltonul de piele, îi ia sacca din mîină și îl privește întrebător.

— Restul de bagaje sosesc mîine, am lăsat la gară adresa pădurii ... a hotelului vreau să spun, și-mi vor fi aduse mîine, încă înainte de micul dejun.

— Replică de film, răsuflată. Iar povestea cu gara las-o baltă. Am văzut taxiul care te-a adus. Vrei să mă lămurești de ce ți-ai arătat la poartă superba ta legitimație ? Stai puțin... sper că n-o să-mi spui că ați pornit vreo acțiune specială și...

— Ce-am spus eu ? Pe toate le știi. Sau aproape pe toate. Află, bătrîne, că n-aveam de gînd să-i dau portarului un raport amănunțit. Și nici ție n-am chef să-ți raportez nimic. În rest, dacă s-a dat alarma generală, comunică-le tuturor că pot dormi liniștiți. A fost falsă.

— Cine ?

— Alarma, firește. Am venit și...gata !

Doctorul se așază pe scaunul său, privirea lui stăruie pe chipul lui Nicolae, calmă, blîndă, liniștitoare, durita-

tea din glasul său este vădit silită. „De ce trebuie să-i vorbesc așa? De câte ori trebuie să-mi repet că în relațiile cu el e nevoie de răbdare? Peste toate am impresia că se cam teme de mine. Dacă nu cumva de el însuși. Sper să nu fie nevoie s-o luăm de la capăt. Să ne situăm pe poziții diferite. În roluri diferite, dacă vrei. Și de fapt cine este cel care împarte aceste roluri?“ se întrebă doctorul.

— Nu astăzi, spune Nicolae, nu acum îți voi explica de ce am venit. Acum vreau să fiu liber, înțelegi? Să n-aud discursuri, sfaturi, lozinci și așa mai departe. Fără: nu tropăiți, nu fumați, nu scuipați pe jos, nu rupeți flori, nu călcați pe iarbă, nu fluierați în biserică, nu... la toți dracii cu atîția de „nu“!

— Am înțeles, fără întrebări. Liniștește-te! Doar că legitimația ta l-a pus pe gânduri pe omul de la poartă.

— Ehe, uite o acuzație gravă! Să-l silești pe un om să gîndească, și încă pe asemenea vreme!

— Da, ciudată vreme.

— Ce știi tu despre vreme? Te-am lăudat degeaba mai înainte. Habar n-ai ce ninsoare e afară. O ninsoare bătrînă. Am schimbat-o eu, nu-mi plac ninsorile festive pregătite de alții.

— Începi să te contrazici, parcă spuneai altceva.

— Ce importanță are dacă am spus și altceva? Ori-cum, ninsoarea cea bătrînă am adus-o eu, mă crezi?

— Te cred.

— Asta-i bună! Ești gata să accepți orice?

— Ei, să nu exagerăm.

— Bineînțeles, îți păstrezi rezerve strategice. Ei bine, strategule, știi cum se calculează vîrsta ninsorilor?

— Nu știu.

— Atunci află singur. Încearcă s-o faci dacă... dacă ești curajos.

— Observ că tu ai foarte mult curaj, poate legitimația ta minunată te ajută.

— Iar! strigă Nicolae. Să nu mai aud de ea. Poate că vrei să ți-o predau. La fel ca toate actele mele. Așa e regula aici, nu-i așa? Poate îmi comunică că ai o rezer-

vă liberă, hai, comunică-mi și treaba asta, mă voi numi „cel de la rezerva numărul...” cît ai spus ?

— N-am spus nimic. Am destul loc în apartamentul meu.

— S-o crezi tu ! Sînt împotriva favoritismelor, vreau să fiu tratat ca oricine care vine aici, cu sau fără...

— Cred că e timpul să te oprești. Nu-mi arde de glume. Nu glume din astea. Pînă una, alta, îți fac o cafea. Și voi face puțină ordine pe aici.

Doctorul strînge hîrțile împrăștiate, descoperă, între ele, foaia cu supozițiile sale în legătură cu misteriosul, cîndva, vizitator, o mototolește repede și o aruncă. Nicolae se foiește pe scaun, nu poate să stea liniștit, se ridică și face cîțiva pași prin încăpere, descoperă o oglindă, chipul reflectat acolo i se pare străin, răvășit, cu urme adînci săpate în nopți nedormite, ochii, ușor injectați, au totuși o sclipire ironică și el se întoarce cu spatele la oglindă, nu înainte de a-și adresa un mic semn de îmbărbătare, degetul mare al mîinii drepte ridicat. Își dă seama că doctorul l-a văzut, sîngele îi năvălește în obraji, nu știe ce să facă cu mîinile și se caută febril prin buzunare.

— Notează-ți povestea asta, mîrîie el, ai început să mă studiezi. „Pacientul și oglinda — dialog“, iată un titlu pentru o comunicare de răsunet. Numai că eu n-am chef să-ți devin din nou pacient.

— Sper, șoptește doctorul. Apoi ridică tonul : ascultă, tinere, îți cunosc gestul ăsta de mult. L-ai împrumutat de la aviatori și de la...

— De la piloții de încercare, și de la cascadori, și de la marinari, și de la dragorii de mine, și de la alpiniștii care se pregătesc să escaladeze ultimul pisc, cel mai înalt, firește, și atmosfera rarefiată nu le permite să-și strige tot felul de vorbe idioate.

Nicolae se însufletește, vorbește pe nerăsuflăte.

— Cîndva, îmi era adresat și mie, sau îl adresam eu altora, așa că termenul de împrumutat nu e corect, era un semn frumos și bărbătesc, urai succes unui prieten ce avea de împlinit o misiune deosebită, periculoasă, trecea printr-o situație limită, sau mă rog, se pregătea să

treacă, îl asigurai astfel că ești alături de el, că nu e singur în încercarea lui, tu știi ce important poate deveni acest lucru? să ai certitudinea că nu ești părăsit și că... ei drăcie! exclamă el.

— Ce mai e? întrebă doctorul.

— Nu-mi găsesc țigările alea blestemate.

— Cafeaua e gata, anunță doctorul, cît despre țigări cred că-ți pot oferi ceva special.

Doctorul trage sertarul biroului, scotocește printre hîrtii și scoate un pachet neînceput de țigări lungi, îl desface cu gesturi precise, de vechi fumător.

— Ia te uită! se miră Nicolae, te pomenești că te-ai apucat de fumat!

— O, nu, dar știu că te enervează dacă mă dovedesc neîndemînat, iar desfăcutul unui pachet nou cere probabil un adevărat ritual.

— Și crezi că eu nu eram în stare să-l îndeplinesc?

— Iar te ambalezi? Vreau să fiu o gazdă perfectă.

— Oho, ce mai gazdă perfectă ești!

— În regulă, tinere! Încă n-am terminat. Dar mai întii bea cafeaua!

Nicolae își reia locul pe scaun, pare cumișit dintr-o dată, își bea cu sorbituri scurte cafeaua fierbinte. Doctorul vorbește la telefon, anunță pe cineva că timp de o oră va răspunde la numărul de la locuința sa.

— Așadar îmi acorzi o oră, spune Nicolae trăgînd cu sete din țigare. Numai o oră! Dar te iert, fiindcă țigările sînt bune, cafeaua e bună, iată-mă potopit de bunăătate, aproape că mă apucă greața. Uite cîte lucruri bune poți dobîndi într-un răstimp așa scurt! Ție cît timp ți-a trebuit ca să le dobîndești? Vreau să spun ca să capeți țigările și toate celelalte. Cunosoc povestea: bolnavii recunoscători, o mică atenție...

— Cam bați cîmpii. Eu sînt corect.

— Așa spun toți. „Eu îmi văd de treabă, ce-mi pasă mie de ceilalți?“ Îți citez vorbele unui prieten: „ce ne pasă nouă, ce ne pasă... zece...“ și cu asta încheie orice comentariu. Nu-i suficient. Dimpotrivă.

— În regulă, vom lua măsuri aspre, spune doctorul.

— Și care sînt mă rog acestea ?

— Păi, să-i demascăm la gazeta de perete.

Nicolae se posomorăște.

— Nu-mi plac glumele astea.

— Nici mie, recunoaște doctorul. Și acum ce te-ai pleoștit așa ?

— Cred că sînt cam obosit, răspunde Nicolae mohorît. Sînt obosit acum, dar mă simt așa de mai multă vreme. Poate am început să îmbătrînesc.

— Sau ai trecut în tabăra „înțelepților“. Cei care au renunțat să mai lupte cu... morile de vînt.

— Nu-i vorba despre așa ceva și nici nu vorbim despre „mori de vînt“. Uneori mă copleșește rușinea cînd aud despre isprava vreunui confrate și nu mai sînt capabil să reacționez. Pur și simplu mă paralizează tupeul unora.

— Obiceiul pămîntului... ricanază doctorul.

— Pe dracu ! Crezi că ar trebui să mă înduioșeze gestul cutăruia care dotează biblioteca spitalului sau aduce aparatură modernă pe banii lui, bani obținuți de la bolnavii aceia recunoscători ? Cedează un procent din profiturile lui și cu asta ne cumpără stima ? Ascultă ! Tarifele sînt fixe. Se cer din capul locului. Altfel... Și, nu-i mai puțin adevărat, respectivul poate fi o „mîna de aur“. Nu se mai găsește altul ca el. Dar cei care nu pot achita acel tarif ce fac ? Rămîn muți de admirație în fața sculpitoarelor scule cumpărate de... mărinimosul cu „mîna de aur“ și apoi pleacă acasă fără măcar să fi avut bucuria de a-i strînge mîna aceea a lui.

— Cîți dintre noi fac așa ?

— Și dacă ar rămîne unul singur tot nu avem dreptul să-l ignorăm. Chestiunea e prea gravă ca s-o rezolvăm acum. Iar soluția...

— Oricum, acuzațiile tale, în ceea ce mă privește sînt nule și neavenite, spune doctorul și izbucnește brusc în rîs. Să te văd cum te descurci mîine cu directorul, sînt țigările lui. Ha, ha, a fost omul la București și a venit cu o provizie serioasă de țigări. Spera să iasă cu ele din iarnă. Cine ar fi crezut că tu, un fumător înrăit,

o să ai buzunarele goale. Ai avut mare noroc, omul și-a făcut mici depozite peste tot, în cabinetul lui, în camera de gardă, în cabinetele din pavilioane, acasă e curat, nevinovat ca lacrima, știi, soția îl cam dăscălește, încearcă să-l dezbrace de patima asta și... în sfârșit, lucrurile sînt clare. Iar cafeaua află că am cumpărat-o eu. Și vinul mi l-a trimis Dumitru, n-am putut merge la ultimul său vernisaj, și el s-a gîndit că mă pot împărtăși de la distanță din... succesul său. O s-o facem împreună.

— Asta-i grozav, se înviorează Nicolae. Cît despre țigări, admir spiritul gospodăresc al directorului. De la pachetul ăsta să-și ia gîndul. Poate îmi comunica precis și „adresa“ celorlalte depozite. Am de gînd să dau o lovitură pe cinste. N-am ce fuma și numai la gîndul ăsta îmi vine să înnebunesc... acum am zis-o, auzi ce vorbă pot rosti în asemenea loc ! Și de fapt aici ești mai în siguranță decît oriunde !... Sper să mă ajuți în privința țigărilor, îi facem doar un bine ! La elegantul vostru chioșc mă îndoiesc să găsec ceva. Dacă nu, mă duc la pavilionul 33, habar n-ai ce trafic de țigări fac cronicii. Tu doctore, care le știi pe toate, nu bănuiești cum funcționează aici bursa neagră. Găsești ce vrei, țigări și pîine, tablete de meprobamat și alcool, ziare și... chiar visuri colorate ! Și n-ai de gînd să plecăm ? Mă lași să îndrug tot felul de povești, crezi că m-ai cumpărat cu un nenorocit de „Kent“, care nici măcar nu era al tău ? Tragi de timp, dar te anunț că voi începe cronometrarea abia după ce-ți voi trece pragul. Fără comentarii.

„Și după ce va trece ora aceea ce vom face ?“ comentează, totuși, în gînd, doctorul.

Cei doi străbat curtea spitalului, pustie, puternic luminată, zăpada răsfrînge lumina becurilor, „n-or să poată dormi“ spune Nicolae, „cine ?“ întrebă doctorul, „lebedele și pescărușii și găștele sălbaticе“ vine răspunsul și doctorul se oprește, și-a adus aminte de ceva, amîină însă o nouă întrebare, de fapt nu mai are pe cine întreba, prietenul i-a luat-o cu mult înainte, se grăbește să-l ajungă.

În locuința doctorului e cald, lumina lampadarului discretă, culoarea tablourilor atîrnate pe pereți rămîne întrucîtva ascunsă, dar Nicolae o cunoaște, dintr-o privi-

re controlează dacă nu s-a ivit vreo pînză nouă, descoperă una și se apropie de ea. Chipul fetei de acolo este pe jumătate acoperit de un vâl alb, de mireasă, vâlul acela cade greu, ca o ninsoare bogată, în spatele ei, al miresei, se deschide un cîmp însîngerat de maci și se ghicește, în aburul albăstrui, pădurea care urcă... sau poate doar lui i se pare că acolo se află o pădure, marginile tabloului se dilată, ramele se topesc, iată, dincolo de cîmpie, plutind ireal, culmile înzăpezite, lucind vioriu și, undeva mai aproape, se aude chiar clipocitul apelor unui rîu, e ascuns și el după sălcii și tufe de răchită, iar ei, ei doi, stau culcați în iarbă și el simte din nou acea senzație (cu aceeași impresie de trăire acută, ca în curtea interioară a spitalului, cînd își călca propriile-i urme) adică...

...el ridicîndu-se, privind de sus cele două trupuri întinse alături, pierdute în cîmpia aceea imensă, distîngîndu-se doar două pete, cămașa lui albă, rochia ei roșie, în rest numai verde și pe alocuri insule rotunde, răni vii, împurpurate de sîngele proaspăt (oare pata roșie care însemna ea, nu-i tot o rană proaspătă, vie? se întreba el, recele, imaculatul alb) și el-cel-care-privea-de-sus continua să-și pună întrebări, „ce fac cei doi de acolo, ce pot face doi tineri cufundați în iarba cîmpiei?” Nicolae-cel-rămas-întins-pe-iarbă tăcea, tăcea și Ana, se țineau de mînă. „Se țin de mînă și tac, se lămurea Nicolae-cel-care-privea-de-sus, sînt doi tineri, nerușinat de tineri, care se odihnesc, sînt liniștiți, cumiți chiar, și tac frumos, lăsîndu-se pătrunși de ultimele raze ale soarelui plecat să facă dragoste cu zăpezile viorii, cei care s-ar scandaliza că o fată de vîrsta ei stă acolo cu un tînăr ar fi sigur și mai scandalizați aflînd că nu se întîmplă nimic altceva, nimic din toate la cîte s-ar putea gîndi cei care nu mai știu cum este să fii nerușinat de tînăr și de fericit că stai pur și simplu la soare și strîngi mîna unei fete...

— Am adus vinul, vestește doctorul.

Nicolae nu se întoarce, n-a auzit, sau nu vrea să audă, ascultă acum alte glasuri...

...el este cel care rupe tăcerea, acolo, la răstimpuri mari, poate îi vorbește despre un zbor peste Mare, nu

are nici o importanță care, ajungea singur acel cuvânt, ori despre urmărirea unui pește uriaș, într-o barcă minunată, cu pînza roșie umflată de vînt, ori despre un drum urcînd prin pădure, spre Trei Ape, erau atîtea locuri unde ar fi trebuit să meargă împreună, numai că ei nu știau dacă asta se va putea, o dată ea va dori să meargă în altă parte, sau el, dorințele lor nemaisemînînd, și poate că se îndepărtau încă de pe atunci. Dar mai mult stăteau de vorbă ei, Nicolae-cel-care-privea-de-sus cu Nicolae-cel-rămas-întins-pe-iarbă, „numai noi doi, ne putem înțelege“, spuneau, pe rînd, și îl vedeau, da, era adevărat, în fața lor apăruse un al treilea, Nicolae-cel-de-pe-malul-Timișului, și se făcea dintr-o dată seară, căldura amortise totul, caii dormeau în picioare, copiii lăsaseră totul și dormeau sub sălcii și sub răchiți încă din vremea cînd avuseseră nevoie de umbra lor, își acoperiseră fețele cu pălăriile și de bună seamă că în visul lor nu putea pătrunde nimic din ceea ce se petrecea în jur, deși deocamdată numai apa se auzea și cîntecul acela care venea din rîu. Și el pornea pe mal, căutînd cîntecul, simțînd cum crește răcoarea ; atunci văzînd-o pe ea ; apa îi trecea de umeri și cînta ; pe iarba malului erau lepădate niște haine de fată, mai încolo, legați de un trunchi subțire erau caii, îi cunoștea, caii Ilovenilor erau cai buni, nu se putea să nu-i recunoască. Ana cînta, și cîntecul ei incremenise pînă și aerul, mai mult decît căldura avea putere cîntecul ei, căldura după-amiezii rămăsese o amintire de demult. Și răsufierea i se tăia, Ana ieșea din rîu, stropi grei îi întîrziu pe umeri, adunînd în ei ultima putere a soarelui, apoi se prelingeau, unduindu-se după rotundul sînilor, adunîndu-se sub ei și lenevind dulce o clipă acolo și pornind iarăși, șerpi de apă, tineri și iuți, împletindu-și drumurile, alunecînd amețiți de lumina din ei, și de legănările mersului, și de prelungile arcuiri ale trupului unei fete ieșită din apa rîului ca să intre în apa acelei lumini galbene ca mierea, care ardea tremurat în jurul ei, numai ea însemna mișcare, numai acolo ardea lumina, fiindcă altfel mierea se întărise, devenise chihlimbar, prinzînd înlăuntrul lui toată lunca. El nu mai putea mișca...

— Dacă ți-a pierit glasul eu te las, spune doctorul, trebuie să dau o raită pe la pavilionul meu. Mă întorc imediat, nu cumva să-ți treacă prin minte s-o pornești razna. Mai ai destul din ora aceea, încearcă să glumească doctorul, să nu te miști de aici.

...Nicolae-cel-de-pe-malul-Timișului nu mai putea mișca...

VI

...și ea vine spre el, nu mai cîntă, rîde, apoi spune, sau lui numai i se pare că spune ceva, poate că îi citește cuvintele, i le fură de pe buze, „nu mă vede nimeni, i-am adormit pe toți, eu am adus căldura după-amiaza și am spus descîntece, nici tu nu mă vezi cu adevărat, dar dacă vreau pe tine te dezleg“ acestea s-ar fi putut să fie cuvintele ei, „ai să mă poți vedea doar dacă vreau eu“ și se apropie tot mai mult, șerpii tineri și iuți s-au scurs în iarbă, i-a înghițit pămîntul, trupul gol s-a zvîntat, mlădierile lui topesc lumina închegată în miere. „Pot să te dezleg, spune iar, trebuie să mă vezi așa cum sînt, tu m-ai uitat Nicolae, dar nu e nici un păcat, eram altfel atunci cînd mă știai tu, și trebuie să mă auzi acum ca să înțelegi că a trecut vremea cînd păzeam caii în luncă, dacă mai ții minte vremea aceea, Timișul, și caii, și pădurea, ai plecat Nicolae, te-a luat Orașul cum o să-i ia și pe copiii ăștia care dorm acolo sub salcă și sub răchită, osteniți după ce s-au scaldat în rîu așa cum făceam și noi odată“. S-a apropiat atît de mult, încît nu-i mai vede decît buzele care șoptesc cuvintele, „sîntem de-o vîrstă, tu aproape că mai semeni cu Nicolae de atunci, n-ai încă împlinirea bărbaților din neamul tău, dar ai început s-o bănuie și o vei dobîndi pe deplin mai repede decît poți crede. Eu am avut doi bărbați, primul s-a dus la armată și eu n-am vrut, n-am putut să-l aștept, al doilea s-a îmbolnăvit și zace, încă mai am bărbat s-ar che- ma, dar numai cu numele, mă duc să-l văd la spital și mi-e milă, ce să faci cu mila pentru un bărbat, tu ce cauți aici Nicolae?“ Acum e atît de aproape, încît răs-

flarea ei îl arde și i se împăienjesc privirile. „Ce cauți tu aici Nicolae, copiii dorm, caii dorm, numai pe mine m-ai găsit, cum sînt fetele de la Oraș, ele nu știu cum sînt bărbații din neamul tău, n-au de unde să știe ce pătimiși sînt, pe tine cine te-a adus aici?“, întrebă ea și rîde, ori riul să fi fost? apele lui limpezi săltînd peste bolovanii rotunjiți, aflați acolo de la începutul lumii. „Eu te-am adus“ răspunde tot ea și atunci îi simte trupul, nu-i mai vede nici măcar gura, numai ochii în care se cufundă adînc, întunericul acela de pădure îl înghite ... și în pădure se pornește vîntul, rupe crengile tinere și e vuiet de ape, se revarsă pîraiele din albiile lor și miroase seva lemnului care țîșnește din rănile proaspete, miros înnebunitor, amestecat cu mireasmă de floare nenumită și gust de poamă necunoscută... Apoi a fost liniște...

Nicolae se rupe din locul în care a stat țintuit, se îndreaptă spre masă, încă mai aude voci de atunci și unele imagini nu-l părăsesc, „a început vîntul, mi-e frig“ spusese el și ea, rîzînd : „o fi nins la Trei Ape“ și după aceea s-au auzit strigătele vesele ale copiilor, își îndemneau caii spre casă, pierise și ea, nălucă de fum în straie de fată, călare pe unul din vestiții cai ai Ilovenilor, seara a tras un vâl cenușiu peste luncă și în locul ei se ivește cîmpia și cei doi Nicolae, „nu poți să-i spui nimic din toate acestea Anei de lîngă tine“ spune Nicolae-cel-care-privește-de-sus, „toate cele pe care le-am văzut aparțin lui Nicolae-cel-din-lunca-Timișului și Anei de atunci, aceea cu ochii negri ca adîncul de pădure, toate femeile din neamul Ilovenilor au purtat numele de Ana și au avut ochii așa, dar acum încearcă s-o uiți pe Ana Ilovană“ spune Nicolae-cel-care-stă-întins-pe-iarbă...

„Ce faci, omule? tabloul acesta te-a purtat în altă lume, te-ai dedublat acolo în cîmpie și apoi ai alunecat în alt spațiu, aparținînd unui timp mai vechi, luînd înfățișarea de atunci. Iar tu, cel de aici, priveai totul, ba chiar retrăiai cu adevărat toate poveștile de atunci. Chestia asta cu dedublarea poți să i-o spui bunului tău prieten. Care dedublare?! A fost mai mult decît atît. Parcă ai intrat într-un joc cu oglinzi, te vei multiplica la nesfîrșit! Ei și? Asta nu mai ține de specialitatea lui Nicolae,

psihiatrul. Dar lucrurile or să se încurce de-a binelea, ți-ne-te bine! Un lung șir de Nicolae, diferitele tale ipostaze, și acest Nicolae străin, un altul, care totuși seamănă întrucîtva cu tine. Pînă la urmă o să vă încurcați rolurile. Și Ana! Cea din cîmpie și cea din lunca Timișului. Dacă te gîndești bine ai să mai descoperi și alte Ane. Sigur că ai să le întîlnești, dacă nu te oprești la vreme. Și care-i vremea aceea, înțeleptule? Cînd trebuie să te oprești? La urma urmei cine te împiedică să numești din clipa asta pe toți bărbații Nicolae și pe toate femeile Ana? Grozavă rezolvare! Mai bine gustă din vinul ăsta, cine știe ce idei mărețe îți mai răsar în min-te. Sau realizezi ceva și mai măreț, pătrunzi în marele gol, găsești spațiul acela nepopulat unde te poți mișca în voie... Nu, n-ai să poți, uite cum se îngămădesc umbrele, cum te împresoară, ascultă cum își revendică fiecare numele lor... O, dacă aș fi pe mare! Ai fost nu demult, în vis. Și acum asta ce se numește?

Nicolae își umple paharul cu vin, ezită cu sticla în mînă, se hotărăște și umple și paharul doctorului, e nemulțumit de ceva, rotește privirile cercetînd încăperea, descoperă bufetul de unde probabil că a scos gazda vinul și paharele, pornește hotărît spre el, îl deschide și scoate toate paharele ce le găsește. Le duce cu grijă și le așază pe masă, apoi le umple pe rînd. „Păcătoasa asta de sticlă nu e destul de pîntecoasă, o să bîntuie în ea o sece-tă cumplită foarte repede“ se alarmează el. Aleargă la bufet și revine victorios, a mai descoperit cîteva sticle. Le aranjează lîngă perete, aliniate frumos, un șir de soldați disciplinați. Nu e încă mulțumit, se duce la baie, în bucătărie, răscolește toată locuința și aduce tot felul de pahare, „sînt bune și acestea“, spune el cu voce tare, „nu toată lumea e așa de pretențioasă, acceptăm și că-nile, modestele, ciobitele, încăpătorele căni, și sfioasele cești de cafea și pudicul pahar pentru toaleta dinților și... și în sfîrșit, cred că mai mult nu pot găsi, poate dacă aș căuta prin pavilioane“. Surîde de enormitatea ultimului gînd, privind, satisfăcut, masa.

„Acum puteți pofti, spune el, veniți să închinăm un pahar de vin, haideți cu toții!“ Nicolae dă ocol mesei, nu mai știe care e paharul lui, pînă la urmă apucă unul,

la întimplare și-l golește pe nerăsuflete. „E rîndul tău, doctore!“ spune și gustă din alt pahar, „și al tău, Dumitre“, urmează paharul alăturat, și s-ar cuveni să închin și pentru voi Anelor, numai că așa nu pot continua, n-am atîta putere“ mai spune și rotitul lui în jurul mesei încărcate se transformă într-un fel de dans.

Pe masă unele pahare s-au răsturnat, fața de masă albă este stropită cu roșul vinului, Nicolae a obosit în dansul său și stă acum, prăbușit, într-un fotoliu, își aprinde o țigară. Mireasa cu vâlul de ninsoare acoperindu-i pe jumătate chipul este în fața lui, „coboară de acolo, hai, dezvăluie-ți și cealaltă jumătate, aruncă vâlul!“ o îndeamnă Nicolae. Și iată, mireasa coboară din cadra ei, numai că nu vine lîngă el, dispare, piere ca un fum, lăsînd liber cîmpul cu maci...

...în cîmpie răsunau strigăte, erau căutați, Nicolae se apropia de Ana, îi mîngîia umerii plini și spunea: „amintește-ți un descîntec, oprește-i! Pe tine nu te-a învățat nimeni nici un cîntec-descîntec?“ Ochii ei verzi sclipeau ciudat, înșelător, „învață un descîntec, insista el, e bine să știi oricînd vorbele lui, poate ai să te scalzi vreodată goală într-un rîu“ iar ea îi răspundea, „să mergem, ne caută“ și prin ochii aceia verzi trecea o lumină rece, un fel de fulgerare în stare să înghețe totul...

„Nu poți opri nimic, nu-ți rămîne decît să privești și să ascuți. Numai că acum ești pregătit să-i întîmpini cum se cuvine“ șoptește Nicolae.

Și din alt timp se întorc...

...după-amiezile din cîmpie, după terminarea lucrului băieții făceau coadă la cișmeaua din curtea școlii (sălile de clasă fuseseră transformate în dormitoare), un lanț de băieți gălăgioși, gata să protesteze în gura mare cînd li se părea că vreunul întîrzie prea mult sub șuvoiul de apă rece, cu gust de rugină, și, așteptînd, discutau cu aceia care n-aveau chef să facă drumul de șase kilometri pînă la satul unde lucrau fetele, mulțumindu-se să-și omoare plictiseala „chibițindu-i“ pe cei care-și făceau toaleta, întinzîndu-se la mica birfă despre colegi, comentînd meciurile mari ale echipei «Poli», amintindu-și despre sesiunea examenelor, abia încheiată...

...„măi, Tavi are motocicletă!... care Tavi, ăla din cinci?... ăla măi, i-a luat-o bătrînul lui, o ține în fața căminului, ziua, n-ai văzut-o? că de aia o ține acolo, s-o vadă toată lumea, noaptea o cară în hol, îi plătește la trei zile, portarului, cîte o țuică la «Predeal»... o fi și bătrînul lui vreun director!... lasă-l pe ăla, dacă tot ai adus vorba de „cinci“, hai să votăm care-i fata cea mai bine din an!... Ma-ri-a-na!... Dumnezeule, ce picioare lungi!... oftezi degeaba băiețaș, îi trage clopotele un conf., s-a aranjat fetița... nu mai e dreptate pe lume, ce se bagă ăla în ograda noastră?!... auzi frate-meu, proful de anatomie are o vioară, cîntă în fiecare seară la vi-oara lui... bah!... mi-e dor de o orchestră bună... la «Mecanică» sînt cele mai grozave dansuri, asta-i sfînt, cînd cîntă Jimmy Oblon la trompetă pică îngerii din cer... și lui i se închide oblonul drept!... care oblon, ai căpiat?... pleoapa istețule, nu cumva ai crezut că așa-i scris numele lui în buletin?... am auzit că dimineața Cristinoiu a cam făcut nazuri, cică are mîna prea fină, e pianist, cum s-o strice pe sapă?... aiurea, uite-i pe Alexandru, Nichita și Liviu, vor să se facă chirurghi, ei n-au nevoie de mîna fină?... în regulă, măi ăla de ești „mîna întîia“ la cișmea, spală rogu-te putina că ne prinde noaptea și așteaptă fetele degeaba...

...și drumul pînă la satul fetelor, prin arșița după-amiezii, și cel de înapoiere, prin blînda răcoare a nopții, nu le păsa de distanță și de sculatul în zori și de munca în cîmp, erau tineri doar, aveau atîtea de discutat, mai cu seamă planurile, superbe planuri pentru cînd vor termina facultatea, circumscripțiile și pacienții cu misterioase diagnostice, apoi ordonatele saloane de spital, laboratoarele în care se poate ignora scurgerea timpului, clinicile cu aparatură modernă, operațiile strălucite făcute sub lumina crudă a lămpii scialitice, comunicările de la congrese și... „așteptați aplauzele, spunea Nicolae-cel-care-se-ducea-să-o-întîlnească, vorbe, vorbe, vorbe, prea multe, le semănați în cîmpie fără să țineți seama dacă e vremea potrivită sau nu, dacă pămîntul e bun, pregătit să le primească, important nu este unde vei lucra, ci cum să rămîi om, și tînăr, și îndrăgostit de ceea ce faci“ iar prietenul său care purta același nume adăuga,

„toți vrem să facem fapte fără seamăn, dar nu știm încă bine care vor fi acelea, ce conținut vor avea și sub ce formă se vor înfățișa ele“. Erau atâtea despre care puteau discuta și atâtea pe care le puteau iubi atunci, nu se temeau de „cuvintele mari“, și le rosteau firesc, nu erau la ședință și nu se simțea nimeni obligat să-și ia angajamente, nu se consemna nimic în vreun proces-verbal care să ajungă într-un sertar oarecare. Erau ei înșiși liberi în gândurile lor de tineri aruncați în viață poate mai devreme decît se așteptaseră (oricum majoritatea fuseseră prea cruzi ca să înțeleagă cum fusese „înainte“ și încă necopti cînd se făptuiau marile prefaceri sociale, constituindu-se în acea „rezervă“, în care se puneau atâtea speranțe, sperînd și ei că le va veni rîndul să poată arăta de ce sînt în stare, la urma urmelor revoluția nu se terminase, acele mari prefaceri continuau, ei poate pierduseră numai participarea activă la începuturile lor) și unii erau cu adevărat încrezători în forțele lor, alții se arătau mai temători, după cum și la facultate veniseră din motive felurite, din pasiune, din dorința lor, ori numai din dorința părinților grijulii (să-și vadă odraslele aranjate, școlite așa cum se cuvine și apoi oploșite într-un post sigur și... cu venituri asigurate, nu-i așa?) ori poate din orgoliul unuia din părinți (care nu-și realizase la vremea lui visurile) sau nimeriseră acolo fiindcă se prezentaseră la examenul de admitere o mulțime dintre colegii lor de liceu (și între ei, firește, premiantul clasei, el poate avea o influență covârșitoare uneori, ori prietenul cel mai bun, ori prietena pe care la terminarea celor zece clase nu îndrăzneau încă s-o numească iubită) sau avuseseră profesori ce au știut să le vorbească într-un anume fel despre nobila profesiune, în sfîrșit, cine mai stătea să socotească motivele pentru care pășiseră pragul facultății (ei, cei care triumfaseră într-o luptă care se chema „admitere“ și care nu se asemăna cu nici o altă încercare din cariera lor de elevi, examenele din școala medie, pe care, din obișnuință, toți o mai numeau încă liceu, examenele acelea, deci, fuseseră floare la ureche, oho, cîți nu rămăseseră dincolo de prag, în fiecare an erau mai mult de zece candidați pentru un loc, deși la acei rămași pe dinafară nu se prea gîndeau, puteau încerca iarăși, chiar ani în

șir, sau alegeau o altă facultate sau, de ce nu, puteau deveni foarte bine niște harnici socotitori la „colectiva“ din comuna lor natală). Așadar erau atîția, victorioși (fiindcă ajunseseră unde au vrut) și nepăsători (tot trebuiau să intre undeva), tocilari și chiulangii, pasionați deja de o specialitate clinică (cei din anii mai mari care începuseră stagiile, și derutați (cei din anii mici — aici nu te ascultă nimeni în fiecare zi, adio extemporale, teze, scos la tablă și așa mai departe, spuneau, de la cursuri se mai putea lipsi, la seminarii se puteau invoca scuze, și venea sesiunea și se pomeneau în fața uriașului maldăr de cărți, proprietate personală dacă aveau bani să-și cumpere anatomiile lui Papilian sau Testut, care se vindeau „la negru“, pentru sume mari, ori cărți împrumutate de la bibliotecă, atîtea cîte se dădeau acasă, după regulament ori după relațiile în care se aflau cu personalul bibliotecii, iar cînd nu ajuta nici regulamentul nici relațiile pășeau sfioși în sala aceea de studiu, cu atmosferă de capelă, aplecîndu-se cuvioși asupra tomurilor groase, prinzîndu-și capul în mîini, pentru concentrare sau din disperarea pricinuită de grosimea acelor tomuri). Și erau unii care își stimau profesorii (venind la cursuri fără amenințarea că se va face prezența, amfiteatrul dovedindu-se neîncăpător în unele zile, fiindcă unii profesori nu erau doar stimați, ci și iubiți, la prelegerile lor venind și studenții din alți ani, uneori „bobocii“, la cursurile celor mari, ca să se deprindă mai devreme cu suflul științei adevărate, alteori „bătrînii“ venind la cursurile primilor, fiindcă nu voiau să-și trădeze primele pasiuni) și unii plîngîndu-se de severitatea lor (o excepție constituind profesorul de anatomie pe care-l urau cu toții, omul acela cu fața imobilă ca o mască, golită de orice expresie, cu ochii de pește mort, care-și ținea cursul citind din manual cu voce egală, rece, înghețînd aerul din amfiteatru și trîntea la examene pentru cea mai neînsemnată greșeală, fără să clipească, mai bine de trei sferturi din efectivul unui an, iar seara se încuia în locuința lui din clădirea facultății, locuință de om ursuz și singuratec, unde nu pătrundea nimeni, și cînta la vioară). Mai erau cei care își petreceau nopțile în clinici, dublînd, fără să li se ceară, gărzile, sperînd să fie luați „mîna doua“ la

vreo intervenție chirurgicală, și alții care își riscau bursa ori bonurile de masă pe o lună la o partidă de poker ce dura pînă se albeau ferestrele camerei lor de cămin...

„Și mai erau cei care încercau să le facă pe toate“ își spune Nicolae, „asta ai încercat tu, ai vrut să vezi cum este viața aceea de student în tot ceea ce putea cuprinde ea, și acum ești atît de înțelept încît n-ai ști cum să te porțoi dacă ar trebui s-o iei de la capăt, stai aici, instalat comod în fotoliu, și crezi că navighezi pe o mare calmă, că îți e îngăduit să le judeci pe toate, să le cîntărești, să tragi la sfîrșit o linie și să constăți la ce rezultat ai ajuns. Numai că atunci cînd ești gata să tragi linia aceea se întîmplă ca marea să se stîrnească, valurile lovesc puternic bordajul, vasul tău o ia razna și...”

...și iată iarăși cîmpia, se întîlneau cu fetele care așteptau în fața școlii ce le găzduia, aveau și ele o cișmea în curte, discutaseră, probabil, pînă atunci despre ce pot discuta niște studente care abia terminaseră sesiunea și primiseră „sarcini de plan în agricultură“, porneau cu alai spre locul unde un rîu sărac în apă făcea un mare ocol, se adunau roată, pentru un timp, în jurul unui asistent care cînta la flaut, se părea că toți cei de la catedra de anatomie fuseseră atinși de un morb ciudat, se și făceau tot felul de presupuneri, adică la ce fel de instrumente cîntau ceilalți asistenți, pe potrivă temperamentului fiecărui, acesta, cel cu flautul, era un tip sfios, fața sa rotundă roșea ori de cîte ori trebuia să facă vreo observație, încerca să nu ia în seamă glumele bobocilor care, înspăimîntați de perspectiva examenului de toamnă cu profesorul violonist, oh, acele teribile restanțe!, se răzbunau pe modestul interpret la flaut. Oricum, îl ascultau, tînguirile flautului, ce părea cam demodat, însemnau doar uvertura, fiindcă era așteptat adevăratul maestru. Doru, cel unanim acceptat și iubit, el care suferea din dragoste și toți știau asta, dar se făceau că n-au habar, îl menajau pe „bătrînul“ duios, cu priviri de copil și cu fața ridicată, veșnic neras, duhnind ușor a coniac, tobă de carte, și nefericit, Doru, care terminase o școală de ofițeri, purtase uniformă și venise la medicină la o vîrstă cînd alții își găsiseră împlinirea, ca să întîlnească o fată ce-l chinuia, prea bine nu înțelegeau ei cum sînt acele chinuri,

dar urmele i se citeau pe chip, ei bine, Doru cînta romanțe nemaiauzite și triste și Ana spunea atunci, „uite cum cad petalele macilor, cîmpia suferă pentru Doru, cum l-am putea ajuta?“ și el, Nicolae, nu găsea nici un răspuns, ce să-i răspundă unei fete nerușinat de tinără care se întreba cum poate fi ajutat un bărbat?...

...ei se răzlețeau de grup, căutau un loc neumblat și se întindeau în iarbă...

...și Nicolae simțea o dorință puternică de a se vedea trecut într-o altă vîrstă, mai mare, fiindcă astfel ar fi putut afla care erau sentimentele Anei după ce vor fi întemeiat...

„Dă drumul vorbelor, de ce nu le lași slobode, întemeind așadar o familie și toate celelalte“, își spune Nicolae care nu mai are în fața ochilor cîmpul însingerat de maci, imagini noi i se perindă sub priviri, e o fugă nebună pe care n-o poate stăpîni, aude și alte glasuri, gîndurile i se învălmășesc, desigur nici pînă acum nu au fost foarte ordonate, dar au curs mai liniștit, dîndu-i putința să înțeleagă curgerea aceea, „dacă era după tine o făceai imediat atunci, aveai șaptesprezece ani și tu chiar credeai că știi o mulțime de lucruri despre viață, poate unele le știai cu adevărat și simțai nevoia să-ți întinzi protector brațul tău, abia atingîndu-i umerii, doar atît cît ea să-ți simtă puterea, numai că ea n-avea nevoie de asta... gazda asta a ta, care a dispărut nu se știe unde, era mai mare ca tine, ți-ar putea spune care dintre voi doi era mai copil, cine avea nevoie de sprijin... eu însă nu cred că aveam, iar ea, n-a trecut mult și ți-a dovedit limpede care-i era părerea... trăiască instinctul femeii... poți s-o spui, chiar dacă ea nu devenise încă pe de-adevărat femeie, ce se făcea cu un zăpăcit cum erai tu?“

Nicolae își pune întrebări ca să stăvilească puhoiul apelor ce l-au prins în vârtejul lor, își dă seama că îl vor purta într-o altă vreme, ar vrea să amîne o nouă călătorie... „Și cine te-a împiedicat s-o faci tu femeie cu adevărat? Nimeni, numai că nu rezolvai nimic prin asta. Amînai și atunci, prelungeai o copilărie la care nu mai aveai dreptul. Amînai pentru viitorul pe care-l pregăteai cu grijă, deși recunoșteai că ești un zăpăcit care trăiește

cu capul în nori. Sigur, voi ai să te vezi trecut peste un număr de ani, poate fiindcă îți era teamă, oarecum, de ceea ce se putea întâmpla de-a lungul lor. Acum încerci să amâni un drum pe care ești nevoit să-l parcurgi înapoi! Și peste toate pronunți cu încredere acel cuvânt, MÎINE. Atunci nu-ți făureai tot un asemenea miine? Poate că da, deși mai mult visai, e drept frumos, dar tot un vis rămânea. Mai bine te-ai gândi numai la miinele de miine! Ei, da, ai găsit din nou o formulare grozavă!“

Și alte imagini îl asaltează, n-a reușit să le oprească; iată-l, venit în fața facultății într-o dimineață de toamnă, purtând pantaloni scurți, pedalînd vijelios, bicicleta lui tip „semicurse“ îi dădea o oarecare siguranță, dăduse roată piațetei ce avea la mijloc un bust de marmoră (bust ce avea să dispară la un moment dat, bărbatul cu mustață groasă cedînd locul, fără nici o ceremonie, unei femei cu prunc în brațe, totul petrecîndu-se într-o noapte și mult mai tîrziu, atunci schimbîndu-se și numele piațetei), se învîrtise deci de cîteva ori în jurul statuii și al florilor fără să le dea atenție (cu prezența statuii era obișnuit și avea să se obișnuiască și cu absența ei, iar „florile de oraș“, cum le numea, pur și simplu nu-i plăceau), hotărîndu-se pînă la urmă să intre în holul facultății și să constate, acolo, că zvonurile auzite cu noile liste ale candidaților admiși la oral nu erau false. Cu trei zile înainte, la afișarea primelor liste, numele lui nu figurase printre reușiții probelor scrise. De fapt nici nu văzuse acele liste, părinții lui fuseseră de față la afișarea rezultatelor, mama sa mai ales se zbătuse curajoasă, înfruntînd mulțimea cuprinsă de emoția și de agitația firească unor asemenea clipe, răzbătînd în primele rînduri și aflînd dezastrul. Era o nedreptate strigătoare la cer, socotise ea, tatăl, oricum bărbat, înlăturase lamentările și căuta, încă în drumul spre casă, o soluție mulțumitoare, la urma urmei Nicolae avea o vîrstă crudă, putea petrece un an acasă sau la bunici, avea să se pregătească pentru sesiunea viitoare, ori putea încerca să intre la altă facultate ce nu-și completase încă locurile, ca să se obișnuiască cu studiul disciplinat, și apoi mai exista șansa ca printr-o contestație să se lămurească lucrurile chiar de atunci. Pe Nicolae îl tenta povestea

cu plecarea la bunici. Pe malul Timișului se simțea mai acasă ca în marele oraș. Și venise dimineața aceea, telefonul sunase fără conținere, îl anunțau colegii de clasă, din fosta lor clasă a X-a „A“, că la medicină fusese corborit baremul și încă o sută de fericiți își puteau admira numele frumos dactilografiate pe hîrțile proaspăt afișate. Așa că plecase, ca într-o simplă plimbare, era adevărat, constatase el, abia avusese timp să alerge acasă și să-și ia pantaloni lungi, nu se făcea să apară în fața comisiei așa cum era îmbrăcat, poate nici nu i-ar fi permis intrarea în sălile de examen. Intrase deci la probele orale și fusese un succes deplin, unul dintre examinatori remarcase că este cel mai de statură din candidați și el avusese tăria să-l întrebe dacă primește un spor de puncte pentru performanța asta, de fapt era destul de timorat, se gîndea mai cu seamă la reacția părinților dacă rata șansa ce i se acordase. N-o ratase. După examen se schimbase la repezeală, refuzînd să dea alte explicații decît „cred că am reușit“ și străbătuse orașul pe bicicletă vreme de cîteva ore.

Așa s-ar putea povesti amintirile lui Nicolae, într-o formă lesne de înțeles, fiindcă de fapt el revede acum niște imagini disparate și retrăiește, preț de cîteva clipe, senzații schimbătoare, de pildă imaginea piațetei cu statuia, fețele examinatorilor, cele ale colegilor, uimite de succesul său, apoi senzația vitezei, mîngîierea aspră a vîntului, moleșeala plăcută simțită pe malul rîului, unde se oprise să-și tragă răsuflarea, confirmarea că el realizase cu adevărat acel succes, primită cînd se aștepta cel mai puțin, un milițian îl oprise pe aleea parcului, unde pătrunsese călare pe superba lui bicicletă, se apucase să-i povestească de la capăt, acestuia, toată istoria examenului (lucru ce nu-l făcuse acasă) și cînd terminase, milițianul, în loc să-l amendeze, îl salutase cu mîna la chipiu.

Și urmează alte imagini, el, într-o cameră de cămin (își petrecea timpul mai mult acolo, sentimentul de independență era astfel deplin), împrumutînd de la niște colegi mai mari sculele de bărbierit, chipul lui în oglindă ivindu-se de sub spuma albă, schimbat (sau cel puțin lui i se părea schimbat), afișînd un aer bărbătesc, chiar

dacă se străduia conștient la „confeccionarea“ lui, strîngînd buzele, dîndu-le o linie severă, era student și cei din jurul său trebuiau să-și dea seama de asta fără ca el să le-o spună. Apoi sala de sport, el încheind șirul, cu umilință, aceasta crescînd pînă la starea aceea cînd nu se mai poate suporta și trebuie să faci ceva, fie chiar și un gest disperat. Iată și ziua în care un coleg arătos, selecționat în lotul de gimnastică al facultății, cu mușchii puternic reliefați sub pielea bronzată, îi spusese, „măi, neisprăvitule, fă bine și cară-mi echipamentul!“ și el, cu lacrimi în ochi, o făcuse, ajutîndu-l pe gimnastul cu trup de statuie antică să-și facă toaleta, ducîndu-i sacoșa după aceea, străbătînd curtea și holul, urmărindu-l supus, ținînd ochii aproape închiși, i se părea și lui că merge ca într-un vis, ajungînd în sfîrșit în fața facultății, era seară, ceilalți colegi se împrăștiaseră și acolo, ei bine, acolo îi trîntise sacoșa în cap și se năpustise cu pumnii asupra celui care-l umilise. Și frumosul său coleg, uluit de furia atacului, nu fusese în stare să riposteze, o rupsese pur și simplu la fugă. El a rămas singur și victorios, neștiind dacă trebuie să se bucure de victoria aceea obținută cu prea multă ușurință, îi răsunau în minte cuvintele tatălui, „să nu sari la bătaie, cuvîntul cîntărește mai greu decît pumnul“ și toate celelalte, dar tot el îi spusese, „atunci cînd n-ai altă soluție, cînd nu găsești nici o ieșire, să nu fugi și mai ales încearcă să lovești primul“. I-a trebuit mult pînă să se liniștească, tremura de furie, se plimbase pe străzile pustii ale orașului, ajungînd acasă tîrziu și răspunzînd monosilabic la insistențele mamei care îl așteptase, ca întotdeauna, să-i încălzească cina. Firește, nu pomenise nimic despre întîmplare, și n-avea să povestească nici altcuiva, i se părea penibilă întreaga poveste, sub demnitatea lui de bărbat care începuse să-și radă barba, renunțase definitiv la pantalonii scurți, la bicicletă, oricît de superbă fusese ea, așadar demnitate cîștigase destulă, oho, numai că nu-și putea schimba locul ultim din șirul aliniat în sala de sport, treabă care îl supăra cumplit, îl obseda, făcea zilnic tot felul de exerciții, se măsura, își examina în oglindă mușchii — în vremea aceea ținea un caiet în care nota conștiincios date referitoare la dez-

voltarea sa fizică, înălțimea, perimetrul toracelui, grosimea brațelor și așa mai departe, pînă ce se plictisise, evoluția sa era neconvingătoare, aruncase caietul și renunțase la exercițiile savante, mărginindu-se doar la obișnuitele ore de gimnastică, unde rămînea încheietor de șir, afișînd un zîmbet sfidător, cu toate că... Și iată-l, după miracol, reîntors după vacanța de vară, începînd anul trei la mijlocul șirului, continuînd să „cîștige“ treptat cîte un loc, spre surprinderea profesorului și a colegilor săi, ajungînd în cele din urmă printre cei înalți. Uimirea profesorului n-a ținut mult, în anii aceia văzuse probabil destui băieți crescînd sub ochii lui (trebuia să se obișnuiască și cu treaba asta, băieți crescînd în facultate!), colegii s-au obișnuit și ei repede, mama era fericită, tatăl exclamase un „era și timpul!“ El, Nicolae, avea să afle mai tîrziu că „bătrînul“ știa prea bine ce însemnase umilința aceea a lui, cînd terminase liceul, cu greu (fusesse doar eliminat din toate liceele țării, așa sunase decizia ministerială, pentru că redactase o plîngere a sătenilor care lucrau la joagărul domnului Albert și fusesse astfel etichetat drept „roșu“, a fost necesară intervenția dramatică a profesorilor săi, înaintări de demisii, discursuri în fața elevilor adunați în curtea liceului cu nume de general, refuzînd și ei să intre la ore, în cele din urmă directorul cedase, deși el, anunțat nu se știa prin ce filieră, pusese la cale totul și, îngrijorat, anunțase pe cei în drept, așa că se revenise asupra deciziei și tatăl său își susținuse bacalaureatul cu brio, terminînd, așa cum era de așteptat, cu nota maximă, spre satisfacția profesorilor ce-l ajutaseră și care cunoșteau bine satul din care venea, erau și ei prima generație de intelectuali) ei bine, la vremea aceea, temutul propagandist „roșu“ era mic de statură, negricios și slab. Ceea ce se întîmplase mai departe Nicolae nu prea înțelegea, adică prezentarea lui Marcu Banu la o școală de ofițeri și respingerea lui încă de la vizita medicală, rătăcirile ce au urmat prin Capitala atît de îndepărtată de satul de pe Valea Timișului și împinse mai departe, la Iași, ca în sfîrșit să se oprească la Cernăuți, înscriindu-se la teologie. Știa că de acasă nu primea bani, proaspătul teolog se întreținea dînd meditații, cîntînd la banchete și nunți

pentru o cină (avea voce frumoasă), colaborînd la ziare și reviste, bucurîndu-se cînd era plătit pentru versurile și eseurile sale, asta putea să însemne o carte, sau un prînz bun, sau un bilet la teatru (acolo dînd peste el norocul, într-o seară de iarnă, i se rătăciseră galoșii la garderobă, de un furt nu putea fi vorba, cine ar fi fost tentat de o pereche de galoși vechi?, aceia pur și simplu dispăruseră și poate că el ar fi fost fericit să scape de o asemenea povară, cum considera purtatul galoșilor, dacă n-ar fi existat cîteva amănunte pe care nu avea voie să le ignore; galoșii fuseseră împrumutați, din necesitate, tălpile pantofilor săi fiind împodobite cu găuri de toată frumusețea, atît de mari, încît textul tipărit pe hîrtia de ziar, care îndeplinea un rol pentru care nu fusese făcută, putea fi citit în voie și asta chiar făcuse directorul teatrului, chemat la fața locului de garderobiera disperată de încăpățînarea tînărului — acum înalt, se împlinise și el în facultate, se transformase, chipul lui probabil că atrăgea privirile femeilor în foaierea teatrului, se purta cu plete, avea fruntea largă și ochi arzători, poate de foame îi ardea privirea, și de nopți nedormite, oricum avea aerul unui poet, ușor melancolic, ușor oboșit; așadar tînărul cu înfățișarea de poet declarase că nu pleacă de acolo pînă ce nu primește galoșii „lui“, ceea ce însemna de fapt o mică minciună, și se înroșise puternic, pierzîndu-și totodată glasul cînd directorul îl somase să-i anate tălpile pantofilor, lucru pe care-l refuzase, dar directorul văzuse multe, cunoștea cum pot arăta tălpile pantofilor unui tînăr cu aer de poet, se aplecase el și-i ridicase cu de-a sila un picior în aer, mărind penibilul scenei, și tînărul plecase după aceea, blestemînd în gînd, alergînd prin băltoace, uitînd de explicațiile ce era dator să le dea binevoitorului proprietar al galoșilor; a doua zi primise la cămin vizita directorului de teatru care-i explicase că are nevoie de figuranți și îi înmînase fără prea multe explicații o cutie în care se lăfăiau doi galoși noi și o altă cutie cu o pereche de pantofi — Marcu primise, aflase că directorul teatrului era bănățean, asta explica multe și apoi, povestea cu ieșirea pe scenă, chiar ca figurant, însemna o neașteptată sursă, modestă e drept, dar sigură, de bani). Dacă întîm-

plarea de la teatru era lesne de închipuit, Nicolae nu-l putea vedea deloc pe tatăl său îmbrăcat în reverendă. Dealtfel lucrurile nu se opriseră aici ; terminînd teologia Marcu Banu rămăsese la fel de neastîmpărat în căutările sale, plecase la Bucureşti şi urmase facultatea de filosofie. Iar pentru a mări confuzia celor care-l cunoşteau şi mai tîrziu punîndu-l în încurcătură pe el, Nicolae, tînărul poet, uşor melancolic, uşor obosit şi aşa mai departe, jucase fotbal la «Sportul Studentesc»...

Gîndurile despre tatăl său se împletesc cu imagini inventate, reconstituite eventual din relatările mamei ori ale vreunui prieten, Marcu Banu cel adult era zgîrcit la vorbă, aceste imagini sînt înlocuite de altele, legate de trăirile proprii, Nicolae are impresia că asistă la un spectacol început fără voia lui, pe care oricum nu-l mai poate întrerupe, se lasă furat, purtat de ape înşelătoare, agitate de curenţi de adînc, aşadar...

... nu, nu şi-l poate închipui acum în reverendă, deşi văzuse de atîtea ori „oglindea“ tatălui său, o fotografie înfăţişîndu-l în faţa altarului, oficiînd într-o biserică dintr-un oraşel minier, îl văzuse chiar aievea, cînd era la începutul şcolii şi chiar în anul acela care însemnase o nouă etapă în viaţa familiei lor, mutarea în oraşul cel mare. De atunci reţine următoarea scenă : tatăl său conducîndu-l printr-o grădină uriaşă, aleile presărate cu pietriş alb, trandafirii enormi, smochinii daţi în rod, liniştea deplină, doar zumzetul albinelor (mai văzuse o asemenea grădină, lipsea însă zumzetul albinelor, pacea fiind deplină şi acolo întîlnise cel mai mare trandafir roşu din cîţi văzuse pînă atunci, poate imaginile celor două grădini s-au suprapus, noţiunea de timp dispărînd a pierit şi cea de spaţiu, ce importanţă avea că această a doua grădină o văzuse într-un oraş din Asia Centrală ?) şi, într-un chioşc cu umbră groasă, aşezat comod în fotoliul său de răchită (existase şi în cea de a doua grădină un chioşc ?), un bărbat aşteptîndu-i ; tatăl, înclinîndu-se puţin, cu aerul său de poet uşor melancolic, uşor obosit, lăsîndu-şi o mîna pe umărul său firav, îndemnîndu-l şi el ascultînd, păşind spre bărbatul ce întinsese mîna sa dreaptă, nevăzînd decît mîna aceea crescînd mereu, inelele ce-i împodobeau degetele lucind misterios în chioş-

cul întunecat, pietrele scumpe scînteind ca niște ochi de pisică, ajunsese atît de aproape de mîna împodobită, încît îi simțea mirosul, un parfum suav, necunoscut lui, sau poate pietrele scumpe aveau asemenea miresme necunoscute și atunci sosise clipa de care se temuse, nu mai putea da înapoi și, întinzînd și el mîna, mai bine zis ridicînd-o, apucînd-o pe cealaltă (senzația neplăcută, atingerea rece, pielea aceea moale și ușor umezită), strîngînd-o cu furie aproape, atît cît îi îngăduia puterea sa de copil, putînd cu prilejul acela să vadă și altceva decît inelele scumpe, o cruce mare din aur odihnindu-se pe un pîn-tece imens iar de undeva de sus auzind, „he-he! iată și tineretul revoluționar refuzînd să pupe mîna vlădicii!“ și el își spusese răspicat numele (în cea de a doua grădină, el, care nu mai era copil, izbucnise la un moment dat într-un hohot enorm de rîs, înflorit ca și trandafirul cel roșu, explodînd ca și floarea aceea minunată, alungînd liniștea și sperînd pașnicii vizitatori)...

Cu ochii minții, Nicolae își vede tatăl rămînînd drept, neîncercînd să intervină, să dreagă într-un fel gafa, sau pozna, sau cine știe, o anumită atitudine a fiului, ochii strălucindu-i de mîndrie (era posibil că atunci își spunea în gînd, „el va face tot ce n-am putut eu!“). Și mai tîrziu, la masă, păstrase tăcere, replicînd rar la împunsăturile vlădicii, care dealtfel se lega și de ceilalți comenseni, unui tînăr subțiratec, cu părul nins pretimpuriu la tîmple, cu voce firavă dar clară (singurul care îi dăduse atenție pe timpul cît se aduseseră nenumăratele feluri de mîncare, zîmbindu-i oarecum complice), îi adresase brutal o întrebare, „și în Franța se întîmplă așa ceva?“ (urmărind discuțiile, tînărul delicat atinsese din greșeală paharul său cu vin rubiniu, un strop maculase superba față de masă), „da, înalt prea-sfințite, se mai întîmplă, numai că nu se bagă de seamă“, răspunsese cel cu părul nins pretimpuriu și se făcuse tăcere, numai vlădica își stinsese furios havana (el, Nicolae, vedea pentru prima oară o asemenea minune, o numise în gînd „muma țigărilor“ și furase, acesta era termenul exact, fiindcă nu ceruse voie, nici nu avea cui, de vreme ce tatăl părea mistuit de gîndurile sale iar vlădica supărat, furase deci inelul lucios, viu colorat, împodobit cu semnele unei scrieri

ciudate și fără îndoială frumoase, inelul de hîrtie care încinsese trupul gros al havanei) și mormăise, „astăzi am parte numai de revoluționari!”. Atunci tatăl său se pornise pe un rîs sănătos, țărănesc, slobozind rîsul acela ascuns în el cine știe de cînd (oare rîsul său, cel din grădina înflorită în inima pustiuului fusese un ecou?). Nu-l mai văzuse pe omul cel mare și gras cu inelele sale scumpe, aflase mai tîrziu că se retrăsese la mînăstire, un termen care de fapt înlocuia pe un altul, mai lumesc, mai... dar...

— Ce dracu' faci aici? Mi-ai transformat casa în birt! Nu poate omul să te lase o clipă singur că...

— Ești sigur că ai lipsit numai o clipă? întrebă Nicolae.

— Mai pui și întrebări stupide! Eu te-am întrebat ceva!

— Întrebă-mă, bătrîne, ce vrei. Oricum îți mulțumesc că ai sosit, cred că plecasem prea departe. Hai, dă-i drumul cu întrebările alea! Tot nu-ți răspund la ele.

— De asta sînt sigur, spune doctorul. Ai avut oaspeți?

— La asta îți răspund totuși. Am avut. Ai venit la timp, uite, ăsta-i paharul tău. Un singur pahar îți poți îngădui, chiar dacă ești de gardă.

Doctorul întinde mîna spre alt pahar decît cel indicat, Nicolae i-o lovește ușor, „acela nu-i al tău, nu te poți atinge de el, dacă se întoarce acum, dacă se întorc toți?” șoptește și îi oferă el paharul ales dinainte.

VII

Doctorul încearcă să facă ordine în cameră, masa plină de pahare îl irită (privind-o simte o senzație neplăcută, de-a dreptul neliniștitoare), Nicolae protestează vehement, s-a sculat în picioare și dă roată încăperii ce se dovedește prea mică, mereu se izbește de ceva, răstoarnă o sticlă, împrăștie scrumul țigării peste tot.

— Ți-aș fi recunoscător dacă nu te-ai mai învîrți atîta, îi spune doctorul.

— Mi-ai spus-o și în camera de gardă, nu tropăi și toate celelalte. Dar interdicțiile tale sînt nimic pe lîngă lunga listă de lucruri oprite afișată pe zidurile bisericii catolice baroce, o raritate, din frumosul oraș în care lucrez. N-ai văzut-o, nu-i așa? Cînd descinzi în capitala județului ai treburi mai importante decît să caști gura la monumentele arhitectonice. Mie mi-a arătat-o un poet. Unul autentic, înțelegi ce vreau să spun, nu unul ca tine care..., în sfîrșit... Așadar am văzut-o. Lista, bineînțeles că monumentul îl știam mai de mult. Tabla, o tinichea obișnuită, e ținută pe un zid și treaba asta s-a făcut probabil destul de curînd. Pe ea scrie „Monument istoric“ și te aștepti să urmeze explicațiile firești. Ași! Se înșiră tot ce n-au voie să facă acolo adulții, copiii și porumbeii. Primilor li se interzice „consumarea“ semințelor... îl ții minte pe Truly, cel care vindea înghețată la stadion și striga „sufletelor, lovi-v-ar setea“, ... așa, și mai departe aceiași adulți sînt anunțați că nu este permisă „hrănirea“ porumbeilor în acel loc... înțelegi, se face murdărie. Dar cea mai tare e chestia asta: „staționarea în masă a minorilor pe scări este interzisă“!

— Lasă-mă cel puțin să deschid fereastra.

— Asta-i tot ?

— Te-am anunțat că voi face o cafea și vreau să mîncăm ceva.

— Votez doar primul punct.

— Ignori faptul că eu hotărâsc...

— Știu, ești de gardă, ai posibilitatea să chemi cîțiva băieți voinici, mă faceți inofensiv și așa mai departe. Ori îl chemi pe director să vadă cum îi fumez Kent-urile. Nu ține, fratele meu, nu mă sperii eu așa de repede la amenințări de felul acesta.

— Păi chiar tu le-ai formulat. Eu n-am spus...

— Ai putea să-i trimiți o scrisoare lui Dumitru, te sfătuiesc să-l rogi, nădăjduiesc că n-o să-l supere treaba asta, să-ți confecționeze un afiș mare, pe fond albastru va scrie cu litere galbene : „mîncînd în liniște dăm dovadă de disciplină!“ Am văzut ceva asemănător la un preventoriu T.B.C. pentru copii. Administratorul a refuzat să dea chestia respectivă jos, o avea în inventar.

— Mă lași să plec sau...

— Totuși te-ai hotărît ! Îl chemi pe director. Te anunț că sînt prieten cu el. Ne salutăm cu „servus“ ! Nu de mult s-a prezentat la înscrierea pentru examenul de admitere un bunic de 71 de ani. A fost un destoinic oficianț sanitar. La 60 de ani a terminat liceul. După pensionare l-a tot bătut un gînd, ce vrei, avea omul vreme să se gîndească, și uite așa s-a înființat într-o bună zi la Medicină. Rectorul, încurcat, l-a luat deoparte și s-a interesat de motivele ce-l îndemnaseră pe bătrîn să tulbure liniștea secretarelor. Răspunsul a fost prompt : „vreau să ajung medic, ca să le pot spune pe nume foștilor mei șefi și să-i salut cu «servus» !“.

— Cu povestea asta m-ai dat gata, spune doctorul. Am treabă la bucătărie.

Rămas singur Nicolae se oprește, pentru a cîta oară ? în fața tabloului cu mireasa.

„Niciodată n-ai vrut să-ți arăți chipul întreg, șoptește el. O jumătate era mereu acoperită de un vâl ca acesta“. Și...

... o seară de iarnă, începea sesiunea și se anunțase, „la baracă“, ultima sîmbătă de dans înaintea examene-

lor. El, în anul trei, luase o hotărîre eroică. Pentru ca să nu piardă vremea de pomană și să poată învăța liniștit, căuta o puștoaică din ultima clasă de liceu; va avea, își spunea, un program cuminte, disciplinat, o plimbare de o jumătate de oră pe malul râului, o altă jumătate de oră la cofetărie, apoi despărțirea, la trei case de domiciliul ei, să n-o vadă părinții, o strîngere de mînă, poate chiar un sărut furat în pripă, mă rog, o idilă nevinovată și fără complicații. Frumoasă. Pură. Și alte vorbe, în cazul acesta, idioate. Nu găsise. Adică nu găsise o puștoaică potrivită pentru așa ceva. Nu era vorba să caute „o legătură“. Povestea cu Ana Ilovana se petrecuse demult, înainte de miracolul creșterii lui (miracol pentru el, tatăl său știuse că se dezvoltă firesc, așa cum crescuseră toți cei din neamul Banilor, și Ana Ilovana îi promisese acest lucru, cu ea fusese o adevărată poveste frumoasă și pură, numai mama lui era îngrijorată, se temuse să nu rămînă în coada anului). După aceea se mai întîmplase o treabă de care nu voia să-și amintească, după vara în care Ana Ilovana îl făcuse să se simtă bărbat întreg, o treabă abjectă, făcută în pripă, după o „ședință“ la bufetul „Predeal“, unde el și cîțiva colegi își făcuseră curaj cu un coniac mare, unul din ei cunoștea o adresă, știa cît e tariful, își așteptaseră rîndul ferindu-se să se privească unul pe altul, ar fi plecat bucuros de acolo înainte de a se deschide ușa și a ieși cel dinaintea sa (ordinea fusese trasă la sorți) și care-i va face un semn din cap, adică „intră, urmezi tu“, dar nu putea, își simțea tălpile pironite, aproape tremura de încordare și de ciudă și de rușine (așa i se va întîmpla întotdeauna, veniseră destule prilejuri să-și verifice starea ciudată care îl cuprindea cînd se afla într-o situație deosebită, cînd era amenințat de vreun pericol; nu putea să plece, să dea înapoi, părăsea locul acela, din care ar fi putut fugi cu ușurință, numai după ce se rezolva în vreun fel totul, cînd își îngăduia să se retragă cu fruntea sus, sau măcar fără a lăsa puțința să fie acuzat de lașitate și toate celelalte, nu ceruse ajutor nici cînd ar fi fost îndreptățit s-o facă, i se părea ridicol și stupid să vadă un om strigînd „ajutor“, un fel de situație „limită“ fusese și aceea, cînd aștepta tremurînd în holul cenușiu și

murdar, luminat de un bec chior, trăsând de mirosuri dubioase). Și, firește, mai avusese unele aventuri (erau mediciști, știau cât trebuie despre fiziologia omului, de la cei mai mari furaseră detalii de psihiatrie, complexe, refulări și așa mai departe) dar evitase repetarea poveștii din seara ce urmase „ședinței“ de la bufetul „Predeal“, aventuri — altă vorbă folosită în mod stupid socotea el, petrecute de obicei într-o simbătă seara, după balul dat la vreun club de cartier, găsind acolo câte o fată bună și înțelegătoare, ce își câștiga singură pâinea, și la urma urmei făcea ce îi plăcea, n-avea pe nimeni care s-o dăscălească, și poate că de fapt căuta în mulțimea de tineri cu fețele aprinse în timpul dansului pe viitorul ei bărbat și dacă nu-l găsisese încă pe cel sortit pentru o viață, nu era vina ei. Punct. Nu asta îl interesa atunci pe Nicolae. De fapt el căuta o poveste tandră și frumos colorată, o mică minciună care, credea, îi va da liniștea necesară pregătirii examenelor...

„Un calcul cam meschin“, spune tare Nicolae și se gîndește că ar fi mai bine să-și cheme prietenul, să stea de vorbă despre orice, numai despre ceea ce știe că va urma să se ferească, „încerci să scapi, știi foarte bine că nu poți, n-ai altă soluție acum decît să suporti totul de la capăt, și dacă vrei lamentează-te, strigă, plîngi, cineva spunea că e atît de bine cînd poți să scoți vaiete, că asta te ușurează și nu mai știi ce... te pomenești că asta îți lipsea, imposibilitatea de a plînge pe umărul cuiva te face un fel de invalid... ei, las-o încolo de treabă, n-ai s-o faci nici dacă de asta ar depinde tot viitorul tău... oho, ne lansăm iarăși, trîntim cu vorbele de podea și ele, săracele, rămîn acolo în grămezi informe. Poți însă să te sui pe o asemenea grămadă și astfel îți vei lărgi orizontul... ca să vezi ce?“...

... sosise seara balului de la „baracă“, vestitul lor club care oricum era de preferat pivniței unde se țineau balurile cînd el fusese în anul întii (sala aceea umedă și rece mai păstrase izul de cartofi încolțiți), „baraca“ oferea un spațiu generos pentru dans, rămînea destul și pentru bufet, iar podiumul orchestrei îl înălța pe Doru la locul cuvenit. Și Nicolae se vede acolo, în îmbulzeala veselă, se afișa o veselie cam ostentativă, adică toți

păreau să gîndească la fel, „ce ne pasă nouă de sesiunea care vine?“, băieții lui Doru atacaseră o melodie intitulată „După noi potopul“, cel puțin așa răcnise în microfon (dacă pe vremea aceea se instalase deja stația de amplificare la club, amănunt care dealtfel nu are nici o importanță pentru Nicolae-cel-care-își-amintește). Nicolae-cel-singuratic se retrăsese în colțul bufetului, „sprijinit în corzi, odihnindu-se înaintea atacului, înainte de a da lovitura hotărîtoare, el, boxerul, se săturase de lumea aceea trăsniță care țopăia și urla la fiecare lovitură încasată de unul din adversari, le va arăta ce poate, și asta cît de repede“... (desigur, gîndul de atunci n-a fost exprimat așa de clar, de fapt era vorba despre una din clipele lui în care se rupea de lumea din jur, cufundîndu-se într-un fel de visare cu ochii deschiși, le numea „clipe personale“ și ridica un soi de zid ce împrejmuia un teren numai al său, „proprietate privată“ scria deasupra unei mici porțițe pe care o ținea totuși deschisă, pentru a lăsa să intre numai persoanele dorite, sau cel puțin acceptabile, uneori chiar se minuna de cîtă lume putea intra pe porțița aceea scundă și îngustă; se retrăgea pe terenul său cînd avea chef, indiferent de locul unde se afla, în amfiteatrul facultății, în tramvai, la cinematograful, pe stradă; în spatele zidului protector el făurea o lume nouă, aparent imaginea în oglindă a celei reale, dar personajele își schimbau rolurile și, firește, cel principal și-l rezerva lui — în amfiteatru de pildă, lua locul profesorului de la catedră și ținea o amplă prelegere despre ninsoare, după care îl pedepsea pe profesorul de anatomie, plasat în rîndul întii de bănci, cerîndu-i să explice cum se zămislește un om de zăpadă și chiar trimițîndu-l în curte pentru o demonstrație practică, obligîndu-l să facă o sută de omuleți ai căror ochi să fie din tăciuni fierbinți; în tramvai, atribuia fiecărui călător cîte un rol, care însemna uneori o funcție socială, ori un destin, de care, dacă ar fi aflat, cumînții și apaticii și de cele mai multe ori modeștii cetățeni, s-ar fi înspăimîntat; vatmanul devenea comandantul unei aeronave, taxatoarea care avea degete prelungi era de fapt prim-balerină și o aștepta soarta Isadorei, un pîrpiriu cu ochii de șoarece speriat căpăta galoane de

general, gospodina nădușită, încărcată de pîntecoasele sacoșe, era așteptată la capătul liniei de amantul ei care era un cunoscut actor de teatru, june-prim, după el oftau toate liceenele cu ochi încercănați — ochii oamenilor îl obsedau în mod deosebit, alcătuia cupluri după culoarea lor, chiar dacă se nimerea ca diferența dintre cei doi să se numere în zeci de ani, astfel pensionarul dormitînd pe locul rezervat bătrînilor, mamelor cu copii în brațe, invalizilor și așa mai departe devenea partenerul unei june focoase ce împărțea zîmbete așa cum își împarte o țigancă buchetele de flori, așteptînd răsplata pentru ele, în sfîrșit, „numea“ pe loc miniștri și portari, directori și ospătari, inspectori și băieți de lift, el rămînînd atotputernicul și atoateștiutorul regizor; asta se întîmpla și la cinematograf, dacă filmul îl plectisea, dădea naibii scenariul și bîlbîiala regizorului, „urca“ pe ecran, redistribuia rolurile chemîndu-și prietenii, cunoscuții, vecinii, aduși bineînțeles din acel spațiu „proprietate privată“, vedeta era înlocuită cu plasatoarea a cărei față o văzuse în treacăt, nerețînînd decît culoarea ochilor, aceasta fiind îndeajuns ca ea să se transfigureze într-o făptură îngerească; pe stradă mergea de multe ori plutînd, nu mai simțea asfaltul sub tălpi, dealtfel nici nu-l putea suferi, era învățat să simtă pămîntul prietenos al drumurilor din satul lor de pe Valea Timișului, al lor însemnînd tatăl și bunicul și toți cei care fuseseră mai înainte și simțiseră căldura pămîntului bun prin opinca, ori de-a dreptul, cu piciorul gol, tatăl său fiind primul din familie care schimbase opinca, e drept, la început, pe niște încălțări nu tocmai grozave, se desprindea deci de asfaltul dur, și rece, și ostil, închipuindu-și dintr-o dată că s-ar putea face nevăzut, că ar putea pluti așa, printre oamenii grăbiți și nepăsători la cele ce se întîmplă, fiind preocupăți doar de gîndurile lor urbane, indiferenți la schimbarea anotimpurilor, la ceea ce însemna o ploaie binecuvîntată, ori o grindină blestemată, preocupăți să prindă în fugă tramvaiul ce-i ducea spre un birou cu pereții cenușii, în fața unui maldăr de hîrtii cenușii, devenind și ei cenușii pe măsură ce se vor scurge orele și notîndu-și pe un petec de asemenea hîrtie cele care mai trebuiau rezolvate în ziua aceea, cumpărăturile,

un loden verde pentru soție sau pentru băiatul cel mare, n-avea însemnătate pentru cine, întreg orașul era populat de ființe înveșmântate în oribile lodenuri verzi, care se jerpeleau repede, ascundeau formele trupurilor iar după ploaie miroseau a câine ud, și încă atâtea lucruri care altfel puteau fi uitate; repararea soneriei, cererea pentru obținerea unui post telefonic, achiziționarea unui aparat de radio fabricat la Riga, preț de chilipir, ori măcar o intervenție la cei care instalau difuzoarele în blocurile noi, achitarea chiriei și plata pentru curent, pentru apă, pentru lemne sau păcură, pentru gunoieri, pentru hornari, pentru... oho, o mulțime de lucruri, așadar, ce nu trebuie uitate, el, Nicolae, exagerând, trecând printr-una din crizele sale de ură împotriva orașului, ignorând cu bună știință că erau atâtea locuri pe care le iubea și unde se ducea împreună cu prietenii săi citadini — continua să se socotească un sătean de pe Valea Timișului, cel puțin ca simțire, ignorând de asemenea că orașul acela în care înfloreau nu doar parcurile lui cele multe, ci și noile cartiere, și oamenii lui, viața însăși, el ura orașul ca noțiune și pentru scurtă durată, ei bine, atunci, făcând socoteli ce ar face cu acea putere proaspăt dobândită, de a se duce pretutindeni fără a fi văzut, pătrunzând în sanctuarele unor mai-mari ai zilei, șoptindu-le sau strigându-le, după cum era cazul, unele adevăruri menite fără îndoială a face orașul acela și mai frumos, ori chiar țara întreagă, sau aducând în interiorul „terenului privat“ cabinetele celor care influențau soarta lumii, deslușind astfel tainele unei politici care în ultimă instanță se traducea prin pace ori război“, el ajungând necunoscutul dar Marelle Pacificator!...). Atunci însă se afla într-un colț al ringului și se pregătea pentru lovitura cea mare. Și ea a răsărit dintr-o dată în fața lui, privirea i s-a topit în verdele ochilor ei, un verde înșelător, care-și schimba nuanțele („după soare? după vânt?“ se întrebese el) și au dispărut: ringul, spectatorii ațîțați, fețele cunoscute ori necunoscute, rămânând numai ea, zîmbindu-i, „erai plecat departe“, i-a spus, „cum de te-ai îndurat să cobori printre noi?“, el restabilind contactul cu lumea reală auzise din nou muzica, orchestra se lansase în ceea ce era cunoscut sub numele de „comsomolschiro-

chendrol“ (aşa ortografiase Doru numele, pe lista cerută de responsabilul clubului, şi acela fusese mulţumit cum sună prima parte când verificase repertoriul orchestrei). Aşa că o invitase la dans şi aflase că o cheamă Ana, era în anul întâi, Ana şi colegii ei erau cu toţii nişte puşti, cei din „doi“ erau prea preocupaţi de statutul lor de studenţi scăpaţi de porecla inofensivă dar totuşi jignitoare, „boboci“, voia să-i cunoască pe băieţii din „trei“, „chiar pe toţi?“ se interesase el, „de ce nu?“, răspunsese ea, numai că abia începuse, adică el era primul pe care-l cunoştea. „Minunat, ai început grozav!“ a asigurat-o el, „nu ne rămîne decît să dansăm“. Şi asta făcuseră, el explicîndu-i în timpul dansului, ce înseamnă să fii student în anul trei (probabil că abia în seara aceea se gîndise la asemenea lucruri), ai scăpat de anatomie, de fiorii reci ce-ţi treceau prin şira spinării (ori, mă rog, prin coloana vertebrală, ca să fie în temă), de toceala stupidă (şi dacă era necesară?), pipăind oasele vreunui biet schelet, îngălbenite de vreme şi lucioase (semănînd cu lemnul cîrjelor bătrînilor din satul lui, lămurind-o că acele cîrje sînt de fapt bastoanele din limbajul orăşenilor, Ana era orăşeană), lucioase de mîngîierea atîtor degete de studenţi sîrguincioşi ce se străduiau să înveţe fiecare protuberanţă, apofiză şi toate celelalte, şi ai scăpat mai ales de privirea ochilor de peşte ai profesorului care cînta seara la vioară (dar ea nu trebuia să se teamă de el, Nicolae se oferea s-o ajute, uitînd că şi pe el îl aştepta o sesiune şi uitînd planurile sale de „relaxare“). Apoi însemna începerea stagiilor, primii paşi spre clinică, altă viaţă, altă concepţie, asistenţii ți se adresează cu un onorant (deşi în acelaşi timp îngăduitor) „colega“, mai însemna laboratoarele şi mai cu seamă conştiinţa că ai devenit cu adevărat student, iar ei erau fără îndoială cei mai buni dintre toţi (nu era vorba doar de faptul că un anume „patriotism de an“ îl îndemna să facă o asemenea afirmaţie, socotea că se maturizaseră, că scăpaseră de unele incertitudini, pătrunşi în miezul timpului ce îl petrec tinerii într-o facultate puteau măsura ce lăsaşeră în urmă, făcînd împărţirea între bune şi rele, eliminînd naivităţile şi lămurindu-se dacă au sau nu ce căuta acolo, unii şi plecaseră, retraşi de bună-voie sau ex-

matriculați, filtrul profesorului de anatomie funcționase necruțător, puteau, de asemenea, să-și aleagă niște căi mai sigure pentru viitor, firește, referindu-se la viitoarea specialitate). Ana îl aproba cu gravitate, avea criterii foarte precise pentru fiecare an de studii, caracterizând în câteva cuvinte personalitatea lor, la cele spuse despre primii trei ani adăugase că în „patru sînt toți niște blazați“ și „în cinci sînt destui băieți buni, dar cu nasul pe sus, ce mai, erau aproape medici și se comportau ca atare față de ceilalți“, cît îi privea pe „cei din șase, ce să mai vorbim, sînt prinși de grijile repartițiilor, n-au timp pentru dans“. Nicolae remarcase că ea se referă numai la băieți și că, în cele din urmă, ajuncea la dans, zîmbise cu un ușor aer de superioritate, fetei îi plăcea să danseze și gata, ce rost avea s-o piseze cu poveștile lui (pe deasupra simțise dintr-o dată nevoia să-i vorbească despre adevăratele lui intenții de viitor, voise să-l caute și pe prietenul său cel mai bun, unul din cei „cu nasul pe sus“ fiindcă ajunsese în anul cinci, să i-o prezinte și împreună să discute despre psihiatrie, ce domeniu nemaipomenit de explorare!, renunțase, nu-l vedea nicăieri și ea avea poftă doar de dans). Îi simțea trupul subțire cum se mlădiază sub mîinile lui, o numise „domnișoara trestie“ și verdele ochilor ei se tulburase o clipă, amețindu-l. „De ce n-ar fi ea?“ se întrebuse, „de ce n-ar fi ea aceea care să-ți devină o camaradă de sesiune, o...“ nu continuase, ceva se schimbuse în intențiile sale și în același timp simțea un soi de teamă necunoscută pînă atunci. Și deodată o pierduse. Dispăruse pur și simplu printre tinerii veseli și nepăsători, străduindu-se de fapt să fie cît mai nepăsători, așa-i îndemnase doar Doru și băieții lui. Aceștia preluaseră repertoriul orchestrei lui Mantovani, la modă, Doru însuși se străduia să-l imite pe Vico Toriani (și nu prea izbutea), el, Nicolae, o căutase furios preț de o jumătate de oră și renunțase. O vreme dăduse tîrcoale unui grup de fete din anul său, remarcase o fată cu înfățișare cuminte, prea cuminte față de exuberanța manifestată de celelalte, „ar fi și aici o soluție!“ îi trecuse prin minte, iată o colegă bună, studentă conștiincioasă (știa că nu lipsește de la nici un curs), dansatoare grozavă (dansa cu o anumită gra-

ție, numai că o făcea cam prea des cu același tip, un student de la chimie, mîndru nevoie mare de mustața sa), o mulțime de calități, „calculase“ el, dar renunțase, nu se făcea să-i sufle fata mustăciosului, acela era un oaspete și trebuia, nu-i așa, să fie politicos. Avusese, cum se spune, o revelație, nu era decît un egoist! Întîi puștoaicele de la liceu (fără probleme), o altă puștoaică (dornică de cunoștințe, de relații noi, simțindu-se probabil prea liberă, poate chiar dezorientată și neștiind ce să facă cu atîta libertate, deși privirea verde..., în sfîrșit, fusese tentat să se angajeze într-o poveste de dragul situației care-l avantaja net, el fiind cel mai mare și deci mai puternic, intrînd în rolul de sfătuitor și ocrotitor și așa mai departe) și nu se terminaseră calculele sale cînd o alta „candida“ la onoarea de a-i deveni parteneră de plimbare, și de discuții, și de degustare a unei stări de liniște și pace; rezultatul fusese nul...

„Cine te credeai, cine îți dădea dreptul să pretinzi o mulțime de lucruri și tu să nu dai nimic în schimb?... sau, mă rog, nu te preocupa treaba asta... aiureli, visuri copilărești, îți închipuiai numai că ești matur, erai și tu un dezorientat, un naiv ca și Ana, dar nu aveai o armă ca aceea a ei, privirea verde ce devenea uneori rece, înghețată, dovedind o luciditate la care tu, visător incorigibil, nu puteai ajunge... voiai să pari un bărbat, ai sărit din copilărie într-o altă etapă, n-a fost vina ta, e drept, pentru saltul brusc, dar el oricum se înfăptuise, mai socoteai că ai de plătit niște polițe pentru perioada cînd...“ și gîndurile lui Nicolae alunecă mult înapoi.....

Doctorul așteaptă să dea cafeaua în clocot, e neliniștit, se gîndește că trebuie să-l potolească într-un fel pe Nicolae, „cine știe pe unde îi umblă gîndul, auzi ce idee, să umpli masa cu pahare, n-o să-mi spună niciodată pentru cine erau toate, deși o parte din „invitații“ lui îi cam bănuiesc. E un pătimaș, ca toți ai lui, degeaba mă chinui să-l potolesc eu, o să se stingă singur cînd va obosi și cînd va socoti că trebuie să iasă din lumea aceea pe care și-a făurit-o singur și în care nu acceptă pe oricine... La urma urmei de ce a venit? Și spitalul acesta e o lume închisă. Sau cel puțin așa pare... Aici, între zidurile lui protectoare, se găsesc spații nebănuite de

alții... Hei, oprește-te. N-o să dezvolti acum o întreagă teorie... că Nicolae nu vrea să uite nimic din cele trăite de el și adună, mereu adună, pînă ce povara devine prea grea, amenințînd să-l îngenuncheze, și atunci simte nevoia unei descătușări, deschide porțile ferecate, dărîmă zidurile, se deschide pentru zările necuprinse... Și poate, totuși, el se simte aici, acum, ca într-un deșert, sau pe mare, obsesiile lui, de care se teme uneori, dar le iubeste în egală măsură. Să fim serioși! În primul rînd, Nicolae n-a venit pentru o ședere îndelungată, ți-a spus-o chiar el. Și apoi nu te-a căutat ca medic, n-ai nici un drept asupra lui. Ar trebui să te audă acum! Nu, a trecut destul de cînd a avut cu adevărat nevoia unei îngrijiri medicale. Acum îți este oaspete și atît. De fapt asta este singura problemă lămurită. În rest constat că ești foarte limpede..."

Cafeaua e gata, doctorul ezită totuși, nu știe cum să procedeze, „probabil că nici nu voi ști vreodată și el va pleca pînă să încerc măcar să găsesc o soluție. Pînă la urmă rămîne numai o speranță. S-o găsească el!"

VIII

Nicolae nu se neliniștește fiindcă absența doctorului se prelungește, e prea absorbit de imaginile care îl împresoară...

... el, la școala primară din Oraș, clasa întâia o făcuse într-un sat vecin cu satul de unde se trăgea neamul Banilor, învățătoare îi fusese mama, mutați în orașul căruia toată Valea Timișului îi spunea simplu și frumos Oraș nu se mai putea aceasta, intrase în grija unui învățător sosit și el de curînd, de undeva de prin Oltenia. Se acomoda destul de greu, pierduse acea mare libertate pe care o avusese în luncă, și pe dealuri, și mai sus, cînd Moș Pau se îndura să-l ia la Trei Ape, străbătînd pădurea călare, ori chiar și pe aceea pe care o simțea pe ulițele satului. Dar învăța bine, mama sa îl dăscălea acasă, se străduia să facă din el un adevărat copil de oraș, în iubirea ei uita uneori locurile de unde au plecat și îi impunea noile reguli cu severitate, exagerînd chiar. Îl înfofolea de cum se lăsa frigul, certîndu-l că mereu își pierdea mănușile, ori fularul, cînd ploua îl însoțea la școală cu umbrela-i ocrotitoare. Tatăl era ocupat, promovase în ierarhia bisericească, dar în același timp își pregătea doctoratul în filosofie, iritînd pe mulți din mairarii lui, și ai bisericii, Nicolae auzise despre el unele vorbe, i se spunea „popa cel roșu“ și nu prea înțelegea ce însemna asta. Știa că vin la ei acasă țărani din satul lor ori de aiurea, cunoscuți, aceștia din urmă, în vremea războiului, ori mineri din orașelul unde tatăl său stătuse mai bine de un an (aflase mult mai tîrziu că izbucnirea războiului îi prilejuise o plecare onorabilă,

cei din conducerea minelor îl priveau chiorîș pe acel popă, oricum prea intelectual, dar care mai ales se arăta legat sufletește de muncitori mai mult decît credeau ei că este îngăduit, existau dovezi că ar fi instigator la grevă și așa mai departe). Ce discutau nu afla nimeni, se închideau în camera de lucru unde masa era încărcată de cărți și de hîrtii acoperite cu un scris mărunt. Îl auzea totuși, înălțînd glasul, vorbind cu un ton ușor exaltat, mirîndu-se că poate fi și astfel, că există motive care îl scot din muțenia lui obișnuită. I se părea atunci că e sărbătoare, că a sosit Paștele, singura dată din an cînd tatăl îmbrăca odăjdiile și ieșea în fața altarului ca să citească din cartea sfîntă în limbi necunoscute drept-credincioșilor care umpleau biserica, atrași fiind și de glasul acela plăcut, cînd cînta el, lui Nicolae i se umpleau ochii de albastru și îi simțea aburiți de un fel de rouă (altfel, tatăl avea la Consistoriu o îndeletnicire destul de ciudată pentru el, copilul, lucra într-un birou asemănător cu acea cameră numită „de lucru“ de acasă, iscălea hîrtii, făcea corecturi, în vremea aceea se scoteau niște calendare pentru țărani și primea un soi de rapoarte, bineînțeles că nu se numeau așa, de la preoțimea risipită prin satele din împrejurimi). Așadar tatăl era mereu ocupat și mamei îi rămîneau toate grijile gospodăriei și ale creșterii lui. Și făcea totul ca el să se poarte și să arate ca un copil de „domni“. Încă din clasa a treia socotise că n-a crescut îndeajuns pentru vîrsta lui și că nu i-ar fi stricat o mai bună educație în acest sens, ducîndu-l în consecință la doamna Gerda care dădea „lecții de gimnastică și de dans“ (... un hol mare, cu multe cuiere, în care atîrnau hainele copiilor veniți mai devreme, dincolo de ușă se auzeau comenzi dictate pe un ton aspru, metalic, nu s-ar fi mirat ca doamna Gerda să fi avut mustăți, judecînd după glasul ei, și el așteptînd să fie dezbrăcat de multele-i veșminte în care fusese înfilit, era o toamnă tîrzie, îl îmbrăcase gros, pe el, care într-o vreme alergase slobod prin luncă și se scăldase gol pușcă în apele reci ale Timișului și băuse din izvoarele la care-l ducea Moș Pau, fiecare înghițitură strepezindu-i dinții și tăindu-i răsufierea, așteptînd deci să fie dezghiocat ca un miez de nucă, rămînînd totuși cu un

pieptar din blăniță de miel; dacă era frig în camera cea mare a doamnei Gerda? s-o fi întrebat îngrijorată mama, și doamna Gerda țipase cu vocea ei de jandarm că la ea n-a răcit nimeni niciodată și că nu acceptă o asemenea ținută, așa că aceea fusese prima și ultima lui lecție de „gimnastică și dans“). Apoi veniseră vremuri agitate, oamenii mai lipeau afișe pe garduri, pe zidurile caselor, pe ferestre, erau însemnele partidelor politice pe care le mai văzuse și cu alte prilejuri, și mai apăruseră unele lucruri noi, „soarele“ și „Votați B.P.D.!“ scria în multe locuri, cucerind, treptat, întreg orașul, mama nu-i mai dădea voie să meargă la școală în anumite zile, „cine știe ce se poate întâmpla pe străzi?“ spunea. Într-o zi, din clasă au dispărut portretele lui Mihai și ale Reginei-mamă, atunci învățătorul lui fusese foarte vesel și umpluse catalogul cu note mari, tatăl se ducea la întruniri misterioase pentru cei ai casei, „mai astîmpără-te omule, îi spunea mama, lipsești prea mult de la Consistoriu, ce ne facem dacă...“ și nu-și termina întrebarea, își acoperea gura cu palma căuș, așa cum fac toate femeile de la țară când vor să oprească o vorbă nesocotită, ori un hohot nelalocul lui, ori vreo spaimă ce trebuia înăbușită, închisă, zăvorîtă înlăuntrul lor, ca să nu afle nimeni despre spaima aceea. Nu se întâmplase însă nimic rău în casa lor atunci, abia mai târziu, într-o noapte, au venit niște oameni în uniformă și l-au invitat pe tatăl său să meargă cu ei, trebuiau lămurite niște lucruri, „n-o să dureze mult, doamnă, spusese cel care era șeful lor, cîteva ore numai“ și ea îi șoptise tatălui, „la ce ți-a folosit?“, ștergîndu-și lacrimile. Revenise, senin și calm, e drept că nu după cîteva ore, ci după o săptămînă, părea chiar bucuros de felul cum „se lămuriseră unele lucruri“ (abia student fiind aflate Nicolae și care fuseseră lucrurile ce-l ținuseră undeva vreme de o săptămînă pe tatăl său — în timpul războiului Marcu Banu și-a adus aminte că fusese odată poet, așternuse pe hîrtie impresiile lui, poate puțin prea liric, poate cu un ușor aer de visare, hîrțiile sale au ajuns în țară, cîteva ziare au acceptat publicarea acelor impresii și mai târziu au fost chiar adunate într-o carte, niște binevoitori răstălmăciseră cuvintele, anumite cu-

vinte, alterându-le sensul, mistificându-l, ei voiau un material de propagandă și făceau orice ca să-l obțină; și iată, după câțiva ani, cineva descoperise cartea aceea și dorise explicații; tatăl păstrase manuscrisele, mai erau și ziarele vremii, dar mai ales, când s-a dus zvonul despre cele întâmplate, a sosit o delegație din orașelul minier și o mulțime de scrisori din satele de pe Valea Timișului, semnate sau purtând doar urma degetului mare însemnată cu o cruce pusă în dreptul numelui trecut de dascălul aceluia sat și niciodată nu fusese un singur nume trecut acolo). Și asta a fost totul, atunci. Fiindcă mai fuseseră încă două seri când persoane oficiale au venit, de fiecare dată cu o mașină în fața casei unde locuiau. Asta s-a întâmplat în orașul cel mare unde se mutaseră și unde el terminase școala medie și care oricât de mare era nu i se spunea de către nimeni altfel decât simplu și frumos, Oraș. Întâi, mașina adusesese oameni cu o neașteptată veste (și oarecum deconcertantă). Tatăl era invitat să se prezinte a doua zi în cutare loc, pentru o festivitate deosebită. Așadar ținută de rigoare și toate celelalte, îi recomandase zîmbind unul din mesageri, adăugînd apoi, „nu vă supărați, este adevărat că ați fost preot?“ (e drept, zîmbea dar în tonul său era o undă de insinuare). „Sînt încă“, răspunsese tatăl și nu explicase nimic, se cam săturase să dea explicații despre cum începuse și ce făcuse și de ce așa și nu altfel. Se săturase și Nicolae să dea amănunte, atunci cînd i se cereau, și i se cereau destul de des, în autobiografii scria noua funcție a tatălui său, consilier, ceea ce nu spunea prea multe, dar locul de muncă deruta pe multă lume (atunci se iveau întrebările suplimentare), cum să explici tuturor că un băiat cu adevărat sărac plecase în lume și fusese respins de la o școală de ofițeri (despre visul de a urma medicina cu atît mai puțin se putea vorbi, chiar el, Nicolae, aflase sau mai bine zis ghicise asta din vorbele aruncate odată, întîmplător, de către mama sa), nimerind apoi tocmai la teologie și cum să povestești oricui ce însemnaseră anii lui de studenție care au urmat. Tînărul, care pînă în ultima clasă de liceu lepăda, în vacanțele de vară, straiiele de oraș ca să poată ieși la lucru

alături de ai săi (în portul lor dintotdeauna) evoluase destul de ciudat pe scara socială, în vremea când sosise mașina oficială, prima, răspundea de resortul cultural, redacta o revistă (și colabora la altele, „laice“ — în limbajul vlădiciei), se ocupa de relațiile cu alte instituții, cu forurile superioare, cei de la Ministerul Cultelor îl prețuiau, participase la niște conferințe peste hotare, în sfârșit, avea o mulțime de preocupări care reveneau funcției sale de consilier (preocupări care nu-i spuneau mare lucru lui Nicolae și nici Marcu Banu nu se străduia să i le dezvăluie.) Pînă în acel moment al acestei curioase evoluții (părăsise de mult Consistoriul de la Oraș, fusese și în învățămînt, doctoratul în filosofie rămăsese o amintire), Nicolae fusese nevoit să explice mereu și să-și explice lui o mulțime de lucruri — privarea de un premiu de pildă, la școală, oricum nu avea o origine prea sănătoasă (justificase cineva); atunci tatăl său rîsesese cu poftă și-i spusese, „du-te și spune treaba asta lui Moș Pau și lui Iosif și povestește-le ce și cum, ori lui Taica Mare și Taica Mic ori bunicii tale Glicheria, sau poate lor o să le explice măică-ta, ea e o bună dascăliță și-i poate înșcola cum se cuvine pe ai săi!“ dar nu făcuse nimic ca să îndrepte lucrurile, să-l pună pe el în drepturile sale (așa cum de altfel se așteptase, doar tatăl său era puternic, îi stătea orice în putință). Cu prilejul primirii în U.T.M., răspunsese sec la întrebarea „ce e tatăl tău?“ — „popă“, a spus și cel care făcea verificările a holbat ochii și i-a spus să aștepte, a trecut în alt birou de unde s-a întors bine dispus, „ce naiba, nu știi să dai niște explicații mai clare?“ — Nicolae nu s-a interesat cine de la „județeană“ putuse furniza acele explicații clare, i se făcuse lehamite de atîtea întrebări, deși mai tîrziu regretase, ar fi putut afla mai multe despre tatăl său, mai multe decît îi spunea chiar el). A doua zi, după vizita celor cu limuzina oficială, Marcu Banu fusese decorat. Nicolae pipăise cu sfială și emoție metalul strălucitor și citise pînă învățase pe de rost textul scris pe brevet (cît despre semnătura ce se așternuse sub textul acestuia, îi tăia pur și simplu răsufierea, nu-i venea să creadă că numele tatălui său ajunsese sub ochii celui

care se afla în fruntea țării). Așadar, prima oară, mașina oficială adusese o veste și tatăl său primise o înaltă distincție. Când Nicolae a văzut din nou o mașină în fața porții (nu, nu se putea să fie aceeași), la câțiva ani după aceea, a intrat liniștit, vreo veste bună, s-a gândit (poate că a făcut chiar o speculație „inteligentă“ de genul, „ce repede se obișnuiește omul cu succesul!“). Era cu adevărat o veste, numai că nu așa cum se așteptase, tatăl era invitat (a câta oară se repetau „invitațiile“?) e drept în termeni deosebit de politicoși, dar fermi, să dea alte explicații (de data aceasta era amestecat „vlădica“, omul cel mare cu degetele mâinii drepte încărcate cu inele, mîna aceea pe care refuzase s-o sărute când fusese copil, acela era oricum prea sus-pus ca să dea el însuși niște explicații despre unele încurcături materiale, fonduri administrate incorect, din nepricepere sau din viclenie, din nepăsare sau lăcomie, el se retrăsese la mînăstire, o formulă cu adevărat onorabilă, minunat de onorabilă, dar retragerea sa dezlănțuise un șir lung de cercetări și implicase un număr mare de oameni, dintre care unii habar nu aveau despre cele întîmplate și mai cu seamă cum de fusese posibil ca ele să se întîmple). Tatăl s-a întors după o absență de cîteva luni, curat, fără o pată, i s-au oferit chiar șansele unei avansări, în Capitală, o recompensă merită să șteargă orice amintire neplăcută. Bărbatul întors acasă era slab și negru la față, avea un aer de poet, ușor obosit, ușor melancolic, semăna cu imaginea pe care și-o făcuse Nicolae despre el, cel din timpul studenției. Refuzase demn orice ofertă, stătuse alte cîteva luni acasă, ieșind să se plimbe numai seara, spre disperarea mamei care îl voia sfidător, ieșind în plină lumină și înfruntînd pe toți cei care crezuseră ceva de necrezut, disperare crescîndă văzîndu-l cum slăbește și se închide tot mai mult în el, ea slăbind la rîndul ei, topîndu-se pe picioare, vlăguită deja de alergăturile pe la avocați și vizitele la „vorbitor“ și treburile casei și ale școlii și așa mai departe. Tatăl părea că se întoarce tot mai mult spre ceea ce fusese odată, spre tinerețe adică, numai că regăsea doar tristețea nu și exuberanța de atunci, cîtă o fi fost ea în vremea „studenților“ lui cam ciudate, nu și romantismul care se

poate bănuî că existase odată, nu și visurile care... Poate că totuși visa. Visa încă... Apoi deodată tatăl se hotărîse să plece în sat, zăbovind un timp acolo, lucrînd pămîntul alături de ai săi, cîți mai erau, cîți mai rămăseseră și cînd s-a întors s-a angajat, mirîndu-i din nou pe cei care-l știau (și care dădeau astfel dovada că de fapt nu-l cunoșteau deloc), angajîndu-se așadar la un laborator aparținînd de „Drumuri și poduri“ (avea acolo un prieten care îi redeșteptase și patima pescuitului, firească pentru unul născut pe malul unei ape), urmînd cursuri de calificare, ajungînd un tehnician apreciat (Nicolae nu greșise cînd îl „revăzuse“ cu aerul său de tînăr, îngenunchiatul pentru o clipă o luase de la capăt, chiar și cu visurile) și reușind să-și uimească noii colegi, care știau de unde vine, cu puterea sa de muncă și mai cu seamă cu unele inovații ce ridicaseră prestigiul aceluia laborator...

„De ce trebuie acum să-ți amintești toate acestea? se întrebă Nicolae. Iată o întrebare, ca să zic așa, deosebit de inteligentă, bine că nu ți-a pus-o altcineva, ai ști ce să-i răspunzi, în așa fel încît să nu te mai întrebe altă dată. Oricum nu poți opri nimic. Și nici nu vrei. Numai că „scenele“ pe care le revezi nu prea respectă o anumită ordine. Greșeală de regie! Așadar tot te mai consideri regizorul-cel-mare! N-ai decît, dar nu este așa. Atunci cine este regizorul? Nu te interesează, nu te interesează acum. Și pe omul cu mîna încărcată de inele lasă-l în pace. Despre morți numai bine! Oare ce s-o fi ales de tînărul cu părul nins pretimpuriu, abia întors dintr-o călătorie lungă pe atunci, cînd ai refuzat să... las-o și pe asta, ai lămurit-o, alte fapte de laudă nu mai ai? Bine, tînărul subțire, cu vocea catifelată, se întorsese dintr-o călătorie de studii. Ai vrea să-l știi în locul vlădicii. Nici asta nu depinde de tine, cum nu depind multe. Ehei, ești pornit rău împotriva vlădicii care fuma havane după prînzurile îndestulate și, nu-i așa, binecuvîntate! Da, fiindcă nu semăna deloc cu episcopul cel bătrîn și blajin de la Oraș, la care mergeai cînd neaua umplea de liniște străzile Orașului, numai glasurile copiilor se auzeau, pițărăii, steaua, sorcova...”

și Nicolae cîntă : „Sorcova, vesela, să trăiți, să'mbătrîniți...”

— „Tare ca fierul, iute ca oțelul“, cîntă doctorul care intră în cameră. Ce te-a apucat? Zăpezile astea te-au cam zăpăcit, tinere!

— Care zăpezi? Sîntem în plină vară, nu simți zăpușeala?

— Ai dreptate, prinde doctorul din zbor ideea salvatoare, o să deschid fereastra, ascultăm greierii și vîntul nopții ne va răcori.

— Greierii tăi sînt albi, spune Nicolae și rîde.

— Mă bucură spiritul tău de observație, dar oricum era necesar să deschid fereastra, nu te mai văd prin fumul minunatelor tale țigări. Parcă ți-am spus odată să renunți la fumat!

— În primul rînd nu sînt țigările mele. Cît privește renunțatul la fumat, am încercat, dealtfel cel mai ușor lucru e să renunți la acest viciu, eu...

— ...m-am lăsat de cîteva ori, completează doctorul scandînd, cunosc butada, știi și ceva mai nou?

— Da, de mîine voi reduce...

— Și pe asta o cunosc. Fă loc pe masă, o să aduc ceva de mîncare și cafeaua.

— În regulă, tu ești șeful aici.

— Un șef lipsit de autoritate. Nu mă ascultă nimeni, se plînge doctorul. Tu faci doar ce dorești. Poate ar trebui să fii mai aspru, sînt mai mare, sînt...

— Ai o mulțime de calități, strigă Nicolae.

Doctorul iese și închide ușa la vreme, paharul aruncat de Nicolae se face țandări.

„Sper că era gol, se gîndește doctorul, ai crezut că și-a mai potolit avîntul, nici pomeneală, era doar într-o pauză... mai bine să nu vorbești despre pauze...”

...o dimineață de iarnă, adevărată, adică ninsorile începuseră atunci cînd se cuvenea (nu ca acum), avusese o noapte grea și mai fusese alarmat de un mesaj telefonic (asta se potrivea, cineva avea grijă de punerea în scenă, oare Nicolae?, acesta era în stare să aducă și zăpezile odată cu el). Știa deci ora la care trebuia să ajungă Nicolae, plecase cu o salvare la gară, ca să-l întîmpine, lucrurile erau bine puse la punct — știa și ce se petrecu-

se înainte, sugerase soției lui Nicolae să-l trimită acolo, promisese să-l aștepte pe peron și asta făcuse. Numai că nu-l întâlnise. Așteptase pînă ce coborîse și ultimul călător, alergase cuprins de panică de-a lungul trenului, privind prin geamurile aburite, strigîndu-i numele, vedea doar fețe neclare, chipuri deformate grotesc, nici unul nu semăna cu Nicolae. Trenul plecase și el, rămas pe peronul pustiu, se învinovăța, lucrurile atît de simple la prima vedere se complicaseră grav (vina de aici pornea, nimic din ceea ce era legat de prietenul său nu era simplu, nici măcar atunci cînd ar fi putut să fie și el de aici trebuia să pornească). Era cert că Nicolae se urcase în tren, rămînea de văzut unde va coborî. Dacă nu cumva coborîse deja înainte de stația unde era așteptat. Își propusese, dacă nu-i dădea de urmă pînă seara, să-și ia concediu și să plece în căutarea lui (se gîndea, firește, să-și răscumpere vina). Întîi s-ar fi dus la Constanța (îl și vedea dînd tîrcoale portului, bîjbîind prin ceața deasă — cea care coborîse peste memoria sa, bîjbîind așadar ca să-și găsească legăturile cu un trecut nu prea îndepărtat). Dacă nu dădea de el, ar fi urmat satul de pe Valea Timișului, poate chiar de acolo ar fi trebuit să înceapă (Nicolae, se gîndea, își va fi căutînd o punte spre copilărie, avînd de altfel și mai multe șanse s-o găsească, punte ce apoi s-ar fi putut mult prelungi, aducîndu-l în prezent, de fapt nu știa dacă Nicolae era capabil de o asemenea gîndire, la ceasul acela, oricum se putea miza pe... ei bine, chiar pe instinctul său, pe ceea ce moștenise și n-ar fi fost drept să piardă). Prin bunăvoința șefului de gară alarmase toate stațiile ce urmau, pînă la capătul liniei, transmițînd rugămîntea de a se proceda cu tact („e un tovarăș medic puțîn cam bolnav, repetase șeful de gară la telefon, orientați-vă cum trebuie, ce dracu, nu înțelegeți că e vorba de un bolnav psihic?“ și cînd ajungea aici îi cerea, din ochi, aprobarea, mîndru de indicațiile sale). Reîntors la spital îl găsisse pe Nicolae rătăcind pe aleile ninse. Nu era nici un miracol, trenul fusese reținut la semnal preț de un minut, șeful de gară preocupat de importanța misiunii sale omisese să-i dea acest amănunt, Nicolae coborîse la canton și binevoitorul cantonier îi arătase un drum ce tăia de-a dreptul peste cîmp. Astea le stabilise

mai târziu, atunci nu-l interesase cum a ajuns Nicolae acolo, important era că ajunsese (dealtfel n-ar fi avut cu cine sta de vorbă, prietenul său căzuse într-o stare de absență — aflase despre ele, despre perioadele în care Nicolae se ghemuia înlăuntrul său și devenea țepos ca un arici, din scrisorile Ioanei), noroc că în clipa coborîrii din tren fusese „limpede“. Îi făcuse formele de internare, își transformase prietenul într-un „caz“ (ce ușor se putea face așa ceva prin intermediul unor hîrtii), încă din după-amiăza acelei zile se apucase să completeze foaia de observație a bolnavului de la rezerva 3, pavilionul 28. N-ar fi trecut mare lucru acolo dacă n-ar fi fost scrisorile Ioanei (chiar la amiază mai primise un plic voluminos, o adevărată „bibliotecă de documentare medicală“, se aflau în el biletul de ieșire după prima internare, făcută la spitalul orașului industrial unde lucrase Nicolae, încă un bilet de ieșire, se încercase ceva și la „centru“, oricum clinicile aveau alte posibilități, buletine de analiză, certificate, adeverințe și o scrisoare lungă, de fapt tot un document medical, conținea evoluția din zilele cît el stătuse acasă). Ioana se dovedise un observator atent, lucid, care cîntărea minuțios faptele și analiza toate detaliile. Pe toate le făcuse singură. Nicolae nu „colabora“, cu toate strădaniile depuse pînă atunci și părea că nu avea de gînd s-o facă nici la spitalul din pădurea de salcîmi. Avea deci o mulțime de informații care se adunau într-un tot și acel „tot“ însemna un mare nimic. Cum altfel ar fi putut numi hăul care se căscase în memoria lui Nicolae — exagera, firește, memoria lui nu se suprimase complet, numai anumite golfuri — cum i-ar fi plăcut lui Nicolae să spună — erau blocate, porturile își țineau mărfurile stocate în magazii, în silozuri, pe cheiuri — era tot limbajul lui, îl folosea conștient, încercînd o contopire, o substituie chiar, folosindu-i limbajul, gîndind ca și el spera să găsească cheia, soluția care să alunge ceața, să ridice blocada porturilor din golfurile întunecate și corăbiile să plutească libere... era fără îndoială un întreg poem ce și-l putea recita lui, fiindcă nu vedea la ce îi putea folosi bolnavului. Și totuși... Tot în cuvînt găsisese cheia ! În cuvînt și prin cuvînt. Dar pînă să ajungă acolo îi trebuise destul timp. Ba se por-

nise și la drum, e drept că nu pe itinerariile propuse în situația în care Nicolae s-ar fi rătăcit, cu sau fără voia lui, din calea care îl ducea spre spital. Plecase să cerceteze cum s-au întâmplat lucrurile în orașul industrial, oraș unde Nicolae petrecuse o vreme, lucrase și ajunsese pînă la urmă în situația de a nu mai ști mare lucru din ce făcuse el acolo. Așa că adunase date noi, relații de la colegi, de la șefi, de la colaboratorii din uzină, de la prieteni și neprieteni (descoperise în „cercetările“ sale, de altfel destul de anevoioase — nu avea nici o calitate oficială, fusese întîmpinat uneori cu suspiciune, alteori cu zîmbete îngăduitoare ori chiar superioare, ce metode de investigație mai erau și acestea? cine îl împuternicise pe el, un psihiatru din alt județ, — mai ales asta îi irita pe unii care ocupau anumite „poziții“ — să facă pe detectivul, să-și vîre nasul în treburile altora, ori poate era trimis de minister, cine știe, vreo anchetă discretă, care se putea solda cu urmări neprevăzute și, de ce nu, grave pentru acele poziții ale lor, așadar descoperise că Nicolae reușise să-și facă și neprieteni acolo pe unde umblase, fiind considerat un „incomod“). Recapitulînd datele problemei, ele arătau cam așa : sosit pe neașteptate, în afara sesiunii de transfer, cu o numire semnată de ministru, Nicolae trezise suspiciuni. De ce lăsase el postul din orașul de pe malul Mării ca să vină tocmai în județul lor dacă nu pentru o promovare? I se pregătise, desigur, ascensiunea, era omul unor sus-puși, în consecință se cerea prudență în relațiile cu el. Pînă una alta, la direcția sanitară a județului uitaseră că ani în șir ceruseră un specialist pentru orașul acela industrial (la „centru“, adică la Sanepid, nici nu putea fi vorba de un post; exista unul, dar acela era împărțit frățeste, o jumătate de normă directorul Direcției sanitare, cealaltă, inspectorul-șef și comentariile erau de prisos). Oricum, lui Nicolae i-au dat asigurări că „se vor preocupa“, „vor lua măsuri“ și așa mai departe. Numai că tărăgănaseră lucrurile. Lămurirea a venit mai repede decît se așteptase careva din cei interesați, sub forma unei inspecții, trimisul ministerului rezolvase totul în cîteva ore. Orașul în care ființa uriașul Combinat avea într-adevăr nevoie de un specialist, bugetarea postului nu era decît o

chestiune de formă, cît despre „instalare“, aceasta era gata să se transforme într-o festivitate de toată frumusețea. Aproape, fiindcă se întîmplase ceva neprevăzut de cei prezenți (se constituise o delegație din partea Direcției, o alta din partea Sanepidului, era acolo și conducerea spitalului), adică trimisul ministerului refuzase politicos masa la care a fost invitat și plecase în Combinat să-i arate lui Nicolae viitorul său loc de muncă, al adevăratei activități ce urma s-o desfășoare, fiindcă laboratorul unde își avea sediul nu constituia decît un punct unde aveau să se centralizeze investigațiile făcute pe teren. Și asta a fost tot atunci (dar în memoria celor prezenți rămăsese bine fixat faptul că fuseseră refuzați și asta din cauza lui Nicolae-cel-nou-venit). Și Nicolae s-a pornit pe treabă, așa cum era el în toate, pătimaș, necruțîndu-se și necruțîndu-i nici pe alții, introducînd ture de noapte, uitînd de scurgerea programului „normat“, alergînd prin secțiile Combinatului, chiar asta era impresia pe care o lăsa întotdeauna, că aleargă, dornic să vadă totul și să recupereze el un timp pierdut prin nepăsarea altora. Fusesse „cazat“ la spitalul de boli cronice, sosea la ore mici și trebuia să înfrunte privirile bănuitoare ale portarilor, ori să asculte bombănelile lor despre cei care „petrec noaptea cine știe pe unde în loc să doarmă“. Peste toate mai făcea și o navetă săptămînală, obositoare, stupidă ca toate navetele, dar nu avea altă soluție pe atunci — soția lucra la o circumscripție îndepărtată, copilul creștea la bunici (în orașul cel mare unde făcuse el facultatea), o duminică o petrecea în comuna unde îi lucra soția, în alta plecau împreună în orașul părinților ei, următoarea era oferită copilului și iarăși o luau de la capăt. Nicolae bătea astfel trei județe, navetiștii care se foloseau de aceleași trenuri și de aceleași autobuze îl cunoșteau, devenise unul de-al lor, dealtfel se vedeau acolo unde munceau ei, la furnale, ori la oțelării, ori la laminoare, ori cine știe în care loc din Combinat. Deci cam asta era situația lui Nicolae, la început. În cercetările sale întreprinse pe timpul citorva zile, el, doctorul fără vreo calitate „oficială“ ca să facă așa ceva, găsise destui oameni care să-i poată furniza unele informații, chiar dacă ele erau contradictorii, ori pătinitoa-

re, ori păreau pur și simplu lipsite de importanță, amănunte oarecare (dar nu le putea ignora fiindcă ele în-
tregeau „tabloul“ dorit).

Doctorul regretă că n-a luat cu el caietul său de în-
semnări, „ai avut un caiet de reporter, ce mai ! Grozav
reporter ai fost... Ei, să nu fim modești, cele însemnate
atunci ți-au folosit cu prisosință. Numai că acum nu e
momentul să-l recitești. Nu mai ai de a face cu un «caz».
Poate mai târziu, totuși, n-ar strica să-ți arunci ochii pes-
te însemnările acelea. Bine, o vei face. Ce-ar fi să le co-
mentezi cu Nicolae ? Ei nu... Și acum ajunge, ai întârziat
destul, ce va crede el ? Hai mai bine să vezi ce face acest
fost «caz» al tău !“

IX

Doctorul intră în cameră și îl găsește pe Nicolae așezat în fotoliu. Pe masă este o oarecare ordine acum, nici urmă de cioburi în fața ușii, el se așteptase la zgomotul acela neplăcut auzit când sfarmi sub tălpi bucățile de sticlă, probabil că Nicolae le-a aruncat pe fereastră, în sfârșit, aerul e îmborsățit, a devenit respirabil, „iar el probabil că a adormit“, își spune doctorul.

— N-am adormit, îl vestește Nicolae, să nu crezi că mă doboară oboseala atât de ușor. Dealtfel cred că nici nu a trecut ora aceea.

— Nu mai are importanță.

— Ce nu mai are importanță ?

— Timpul...

Nicolae îl privește bănuitor, vrea să spună ceva, dar renunță. Se ridică anevoie din fotoliu și îl ajută pe doctor să așeze masa. Dovedește chiar prea mult zel, mișcările sale dezordonate amenință fragilele pahare.

— Nu te obosi, mă descurc și singur, sînt obișnuit.

— Îmi pare rău de pahar, oricum am îndepărtat urmele.

— În regulă, spune doctorul. Acum vom mânca. De cînd n-ai mîncat ?

— De ieri, sau de un an, sau de un secol, iar te vîri în sufletul omului ?

— Bine, nu te mai întreb nimic, dar mîncă.

— O, bunul meu prieten, îți stă bine în rolul acesta duios de dădacă. Așa procedezi cu toată lumea ? Vreau să zic cu bolnavii tăi, cu foștii tăi bolnavi, cu... în sfârșit...

Te vei ruina, bătrîne, și te vei compromite pînă la urmă.
Ce te faci dacă apare acum directorul ?

— Spuneai că ești „servus“ cu el, aranjezi tu ceva, mai ai și superba ta legitimație roșie de care te-ai folosit ca să ajungi la mine... Punîndu-l pe gînduri pe un biet portar dintr-o cabină ninsă.

— De unde ?

— Vorbeam și eu așa, ce te vîri în sufletul omului ?

— Ascultă, ești sigur că te simți bine ?

— Cred că da, poate sînt puțin obosit...

— Ar trebui să dormi, dar mai întîi mănîncă.

— Bine ! spune doctorul.

— Și încearcă să-ți aduci aminte ce-i cu povestea aceea despre cabina înzăpezită.

— Nu mai știi, cred că am visat. Oricum ninge, ninge cumplit, în camera de gardă, și în cabina portarului, și în pîlnia receptorului...

— Și ninge în altare, pe scena marilor teatre, ninge în porturi...

— Fulgi mari, uriași, poate erau lebede, ori gîște sălbatice...

— Filfiitul unor aripi în văzduhul cotropit de ninsoare...

— Se întîmpla undeva în Nord, vapoarele dormeau încă, se auzea o melodie, o orgă de argint...

— Te-am prins, strigă Nicolae. Știi cînd a fost asta !

— Ce importanță are timpul ? Ce importanță are acum ?

— Eram pe drum, veneam aici.

— Unde veneai ?

— Se transmitea la radio un concert de Sibelius.

— Era o stare de pace la început, dar plutea ceva amenințător în preajmă. Pînă la urmă s-a dezlănțuit...

— Continuă, îl îndeamnă Nicolae.

— Era o agitație cumplită, mulțimea alerga cuprinsă de panică și eu eram singur, nebăgat în seamă, uitat sau părăsit, pădurea gema, portul a fost cuprins de flăcări...

— Și marea, cum era marea ?

— Oglinda golfului s-a spart în țândări, valurile uriașe...

— Ajunge, n-ai dreptul !

— Vapoarele înnebuniseră, vârtejuri viclene le smulgeau din ancore...

— Ți-am spus că n-ai dreptul ! E visul meu, înțelegi ? Nici măcar nu-l știi bine.

— S-a încins cafeaua în cala bătrînului vapor, de acolo a pornit totul...

— Nu-i adevărat, strigă Nicolae, mai întii a fost muzica și ninsoarea. Apoi a venit dinspre mare ceața.

— Ardeau clădirile portului și flăcări jucau pe ape, torțe vii alergau pe chei...

— Ce tot îndrugi acolo, jocul s-a terminat.

— Vapoa...

— Lasă-le, ce știi tu despre vapoare, tu și ceilalți oameni care-stați-cu-picioarele-pe-pămînt ?

— Trebuia să fug de acolo dar nu puteam părăsi cheiul...

— Ce ți-am spus ?

— Adevărata libertate a mișcării era doar pe ape...

— N-ai simțit-o niciodată, nu poți vorbi despre ea.

— Apele...

— Întinzi prea tare coarda, eu m-am săturat. Îmi povestești un vis pe care nu l-ai visat, mi l-ai furat naiba știe cum, de fapt nu mă interesează asta, mi l-ai furat pur și simplu, vrei să mă antrenezi iar într-una din celebrele tale metode terapeutice...

— Senzația neasemuită a tangajului... spune doctorul.

— Eu nu mai suport ! Îmi ajunge cît am stat de vorbă cu mine însumi. Cine crezi că ești ? Ce nume porți ?

— Nicolae, răspunde blînd doctorul.

— De cînd n-ai mîncat ?

— Poate de ieri, poate de o săptămînă, poate de un secol...

Nicolae sare din fotoliu și îl prinde de umeri pe doctor.

— Renunță la povestea asta, bătrîne, lasă-mă numai pe mine să simt ce înseamnă tangajul, pentru mine a devenit o stare firească, nu încerca să inversezi rolurile

acum, nu lua asupra ta mai mult decît poți duce în spate, poți fi zdrobit — îi spune cu voce egală, și deodată ridică tonul. Îți interzic să te mai amesteci, înțelegi? — și îl zgîlție puternic.

Doctorul nu opune nici o rezistență, se lasă scuturat de Nicolae care își ia seama, îl eliberează și recade în fotoliu.

— Dumnezeule, în ce poveste am intrat, șoptește el.

Doctorul își aranjează halatul, își șterge fruntea transpirată, respiră ușor precipitat și îl privește pe Nicolae cu mirare.

— N-ai de gînd să te așezi o dată la masă? O să se răcească și cafeaua, e păcat de ea.

— Vin imediat, se grăbește Nicolae să răspundă și părăsește fotoliul în care n-a stat decît o clipă.

Doctorul s-a așezat la masă, îi arată scaunul în dreptul căruia au așezat împreună mîncarea („cînd a fost asta?” se întrebă Nicolae). Mîncîcă amîndoi în liniște. Nicolae aruncă pe furiș priviri cercetătoare spre prietenul său. Acesta îi zîmbește și îl îndeamnă, tot din priviri, să mai servească. Ba chiar rîde și spune :

— Mai ții minte cum ne îmbia Uica Grigore la masă? „Aveți poftă!” spunea și în vremea aceea chiar că aveam o poftă grozavă, pe măsura tinereții noastre. Se cam sfia de noi, nu ne mai scotea din „domnu' doctor”. Și noi nu eram decît niște mucoși. „Aveți poftă, domnu' doctor, la sat nu-i ca acolo unde aveți școlile cele înalte, numa' să știți că e mîncare bună, sănătate curată, aveți poftă, domnu' doctor!”

— Să știi că nu mă duci, mîriie Nicolae.

— Ce vrei să spui?

— Nimic precis, n-am chef s-o luăm de la capăt. Poate nu s-a întîmplat nimic, mi s-a părut, mă rog, eu sînt vinovatul, iată mă declar ca atare și mă predau ție.

— Pfff! Ce frază minunată!

— Dacă nu-ți place pot să tac.

— N-am spus asta.

— Nu, n-ai spus nimic nici despre vis, al tău, al meu, nu mai știu nici eu cine este proprietarul acelu

vis. Am impresia că aici la voi se face un negoț strașnic cu visuri.

— Aveți poftă, domnu' doctor !

— Degeaba te străduiești să-mi abați atenția. Poți să mă prazi de visuri, poți să joci orice rol vrei sau să stai ca o țâpligă, mi-e totuna, du-te și veghează-ți bolnavii, ori culcă-te, ori cațără-te pe tavan, pe mine nu mă poate opri nimeni...

— Nici n-o să încerce cineva, n-o să cuteze nimeni, ca să fiu mai exact. Cine îndrăznește să-i stea în cale lui Nicolae când își pune el ceva în minte ! Și mă rog, ce ți-ai pus în minte ?

— Îți bați joc, n-ai decît. Norocul tău e că ai un vin bun, altfel plecam de mult.

— Și unde plecai ?

— Nu știu, dar acum nu plec. Acum ridic paharul și închin pentru starea de grație...

— Devine tot mai interesant. Cum pui mîna pe un pahar te lovește inspirația. Scuză-mi exprimarea grosolană ! Tu ești atins, de fapt, de aripa ușoară a...

Telefonul îl întrerupe brusc, Nicolae care e mai aproape de aparat e tentat să întindă mîna, „mai bine nu, cine știe ce se mai întîmplă, ne schimbăm iarăși rolurile, poate mă trimite pe mine undeva și el rămîne aici“, se gîndește și mîna lui rămîne neclintită. Doctorul s-a ridicat, a ocolit masa și ridică receptorul, „vin imediat“, spune, are vocea limpede, clară, rece („înainte n-a vorbit el, nu era vocea lui, a fost de la început «doctorul», acesta este rolul în care e distribuit... la naiba, acum o să te întrebî cine împarte aici rolurile, atenție băiete, vei rămîne iarăși singur, acum să te văd!“ își continuă gîndul Nicolae).

— Trebuie să plec, sînt totuși de gardă, nu pot să stau numai cu tine.

— O.K., bătrîne, ridică ancora !

— Cred că e timpul să închizi fereastra, s-a făcut frig, îi spune doctorul înainte de a ieși.

Nicolae îl ascultă, fereastra se închide cu un pocnet sec (un semnal ?), el trece în drumul său pe lîngă tabloul cu mireasa, îl atinge aproape cu umărul, și se oprește.

„Ai crezut că dacă închid fereastra o să rămîn la adăpost, o să mă simt în siguranță? Ori poate că o să rămîn prizonier? Oricum ar fi, te-ai înșelat din nou, bătrîne! Te pomenești că te-ai temut să nu mă risipesc în ninsoare, să mă ning și eu peste curțile interioare, și peste Mare, și peste sălile de bal.....“

... se retrăsese din nou în colțul „ringului“, după o repriză incertă, „de studiu“, nu reușise să-și plaseze lovitura decisivă, nu reușise încă, la urma urmei partida nu se terminase și avea încă destule resurse, o ce bine era să se poată odihni în colțul său, mușchii se relaxează, nervii se destind, cei care aveau grijă de el îi dădeau apă, îi ștergeau fața nădușită, îi masau umerii, trupurile lor îl apărau ca un zid, îl izolau de masa zgomotoasă a spectatorilor, îi auzea totuși tumultul de care însă nu-i mai păsa. Și atunci răsărise iarăși Ana, drept în fața lui, alungînd antrenorul și pe ceilalți, privirea ei verde ardea plăsmuirile sale de vis, chiar simțise un vag iz de pucioasă, cine știe pe unde umblase, ce alte plăsmuiri se mai mistuiseră în flăcările verzi. „Spune-mi că e grozavă“ i-a cerut ea făcînd o piruetă și el n-a înțeles, atent numai să constate dacă n-au fost încinși cu un cerc de foc verzui, așa ar fi trebuit să se întîmple, doar ea își rotise privirea, „pentru Dumnezeu, nu vezi ce rochie am?“ a auzit-o din nou. Deci acesta fusese misterul dispariției ei, „da, e grozavă“ a bișguit și a ascultat întreaga poveste despre rochia Marianei, o adevărată rochie de seară, lungă, una din pricinile invidiei celorlalte fete, dar Mariana era fată bună, își punea cu generozitate garderoba la dispoziția celor care „debutau“ în lume; Mariana avea părinți care stăteau „bine“, în Capitală, o îmbrăcau numai cu lucruri alese, colegele îmbrăcate „pe puncte“, purtînd ciorapi de bumbac și fiind de-a dreptul fericite cînd reușeau să găsească vestitele „opincuțe“ care făceau vogă în vremea aceea, încălțări ușoare, oneste, amintind de rubedeniile lor de la țară, se uitau lung după Mariana care apărea pe culoarele facultății gătită ca pentru dans. Ana îi povestise, cu o mulțime de amănunte, cum încercase mai multe rochii și cum o alesese pe aceea, se potrivea și cu ochii ei, se așteptase, spunea, ca el, Nicolae, să remarce imediat acest lucru,

o cam dezamăgise, era un tip cu capul în nori, dealtfel auzise că scrie versuri, ei, era și asta ceva, pînă atunci nu avusese prilejul să cunoască un poet și, iată, îl găsisese în clubul lor, visînd. Mai socotea că se cuvenea să-i dedice un poem. Eventual mai multe, sugerase el, să poată alege, „să le probeze“, poate mai erau și alte candidate care jinduiau după așa ceva ca și după rochiile Marianeii, numai că greșise adresa, mai exista un Nicolae, acela se-măna cu el dar era coleg de an cu Mariana, lucrurile se potriveau de minune, puteau să facă turul sălii, oferindu-i galant brațul, dacă ea, domnișoara atît de distinsă în rochia aceea nemaipomenită îl acceptă, căutîndu-l pe Nicolae-poetul. Ana îi întorsese pur și simplu spatele, înfuriată, exact la vreme apăruse Gicu și o invitase la dans. Așadar mai ratase o șansă, din vina lui, fata se bucura sincer de rochia ei grozavă, a ei doar pentru o seară, totul nu fusese decît un fel de joc (el exagerase ca de obicei, ducîndu-se prea departe cu gîndurile, gata să interpreteze altfel comportamentul copilăresc al Anei, peste toate servindu-i o tiradă plicticoasă). Dar lucrurile nu erau atît de limpezi, Gicu era departe de a fi un oarecare. Făcuse singur turul sălii și îl descoperise pe Nicolae-poetul angajat într-o discuție cu niște colegi despre ultimul caz internat în clinica de psihiatrie unde ei făceau stagiul (poemele lui erau de fapt vreo trei încercări de care el nu se prea mîndrea, cineva auzise însă de ele și răspîndise vestea); l-a desprins cu greu din grupul care de bună seamă că uitase unde se afla, arătîndu-i perechea ce dansa în fața orchestrei (lui Gicu îi plăcea să fie mereu în centrul atenției). Nicolae-poetul șuierase ușor, admirativ, și întrebuse „cine-i fata?“, „las-o pe ea, îl cunoști pe tip?“ întrebuse la rîndul său și continuase, „o să-ți explic mai tîrziu ce-i cu ea, acum mă interesează el“, „înțeleg, cine nu-l știe pe Gicu, dacă te incomodează aranjez cu băieții, îl dăm afară cît ai clipi“, „nu vreau scandal“, „atunci de ce mă bați la cap?“, „voiam să-ți aflu părerea“, „despre fată? ai spus că-mi explici mai tîrziu, știi ce, lasă-mă să-mi văd de treburile mele“, i-a spus Nicolae-poetul și s-a întors la grupul său. Dar îl știa veghind, urmărindu-i mișcările, făcea parte dintre „oamenii săi de colț“ începînd cu clipa

aceea. Pe Gicu îl cunoscuse în ultima clasă a școlii medii, venise între ei, provocând uimire, un vlăjgan cu opt ani mai mare, ce-și amintise dintr-o dată că era vremea să obțină o diplomă, cît întrerupsese școala învățase a-faceri dubioase, devenind clientul miliției. Venea la ore cînd avea chef, și cînd mai avea chef să și învețe ceva, dădea răspunsuri care bucurau profesorii și îi făceau terribil de mîndri, izbînzile lor pedagogice demonstrau că „recuperarea“ era posibilă, și tocmai atunci greșeau, îl lăudau în fața clasei, umilindu-l de fapt, dezvăluindu-i adevărata lui situație, de „caz“ aparte, de tolerat, la urma urmei într-o generație care nu era a lui (alții, de-o seamă cu el, urmau serralul, ziua muncind, treabă la care el nu se prea gîndise pînă atunci, voia poate să-și demonstreze că se poate ajunge din urmă, că va putea redobîndi un timp ce-l pierduse din vina lui, sau a altora). Cînd își dădea seama că rămînea într-adevăr străin de „copiii“ alături de care venise și că foștii lui colegi, ajunși majoritatea prea „maturi“, cu o meserie ce le conferea o anumită poziție în societate, nu-l recunoșteau sau nu se străduiau defel să-l înțeleagă, se retrăgea în el, refuza să mai pună mîna pe carte, respingea prietenia (și chiar mai mult decît atît, admirația cu care era privit, și-l închipuiau cu toții mergînd la restaurante, conducînd fete acasă, înfruntînd la ore tîrzii cetele derbedeilor din cartierele periferice, singur, dar ieșind întotdeauna victorios) așadar respingea prietenia și admirația colegilor și ignora total sfaturile profesorilor (insistente, presărate cu mici pilde moralizatoare, gata oricînd să se transforme în amenințări de genul „la prima abatere zbori din școală“ și așa mai departe). Pînă la urmă terminase școala, destul de greu, și dispăruse un an din oraș. Cînd revenise era mai înrăit ca oricînd, se simțea la fel de înstrăinat în orașul cel mare ca și în școală, Nicolae auzise cam tot ce era important despre el, despre evoluția lui. Își pusese în minte, nici mai mult nici mai puțin, decît să pună stăpînire pe cetele de derbedei, să devină șeful lor necontestat, socotea că are destule calități pentru așa ceva (despre încăierările dintre bandele de cartier Nicolae știa din școală, în legătură cu ele se pomenea de multe ori și numele lui Gicu — fapt ce-l

transformase pe acesta, în ochii lui și ai celorlalți, într-un fel de erou). Și într-o oarecare măsură reușise. Adică reușise să se facă foarte cunoscut și să dețină „puterea” în centrul orașului. Cam puțin pentru visurile lui de mărire. În restul cartierelor era doar temut. Colinda localurile de dans, singur la început, și provoca scandal dintr-un motiv oarecare, dovedea o inventivitate ieșită din comun și asta impunea, cei pe care voia să-i „detroneze” foloseau (firește, în afara forței) doar trucuri ieftine, devenite clasice — un ținc era trimis să ceară o țigare, dacă solicitatul refuza, puștiul devenea obraznic, urma punerea la punct și atunci apărea șeful, sau toată banda, „ce-ai mă cu el, nu vezi cât e de mic, îți arăți vitejia cu pruncii?”; dacă dădea țigarea cerută, era același lucru, „strici copiii, îi înveți la fumat” spuneau băieții transformați dintr-o dată în vajnici luptători împotriva viciilor. Gicu reușea să provoace scandalul la momentul potrivit și să-l angajeze numai pe cel care era șef. Lovea primul și adversarul odată doborât, știa să profite de clipa în care toată banda aceluia rămânea mută de uluire, părăsind demn teatrul de luptă. Treptat își cîștigase partizani care, chiar dacă nu îl însoțeau în mod organizat, se aflau pretutindeni și îi asigurau spatele. Se mai știa că poartă șiș, dovedise că mînuiește eficace lanțul de bicicletă și, în unele împrejurări, în funcție de puterea adversarului, boxul turnat din plumb. Se îmbrăca elegant, cu un oarecare aer de distincție, era sigur cel mai bogat în cunoștințe de cultură generală dintre cei printre care umbla, amănunte care însă îl îndepărtau de țelul rîvnit (cetele de cartier aveau legile lor nescrise, băieții aparținînd unor familii dezorganizate ori ruți total de ceea ce se numea o familie nu-l înțelegeau pe acest Gicu elegant, un soi nou de vagabond, cam romantic, cu visuri de reorganizare a cetelor rivale, ce se voia un cavaler al răului și șef al unei rețele complicate, cu o ierarhie ciudată, după criterii ce li se păreau bizare — urma să aibă loc o ședință adevărată pentru constituirea acelei rețele, unde fiecare ar fi fost discutat, analizat, verificat și așa mai departe, cei trecuți de încercări aveau să primească un fel de carnete, legitimații în toată regula, pentru care se plătea o anumită taxă, ur-

mînd ca în continuare să depună lunar o cotizație, se introducea votul secret pentru desemnarea funcțiilor, apoi o gamă largă de pedepse pentru cei care nu respectau disciplina internă urmau să fie stabilite, precum și alte minuni de felul acesta). El continuase să fie o vreme acceptat, din teamă, respectîndu-i-se puterea și curajul, uneori nebunesc, dar nici o bandă de cartier nu trecea mai departe de a-i da onorurile cuvenite la dansurile ce se țineau în „perimetrul“ lor de acțiune. Așa că pînă la urmă Gicu se limitase la zona centrală a orașului, încercînd să „controleze“ dansurile studentești. O foarte scurtă perioadă înregistrase unele succese, aici izbindu-se de un obstacol neprevăzut de el, solidaritatea ce exista între băieții veniți la reuniuni să se distreze pur și simplu, dar care erau legați prin prietenii trainice, datorită unor idealuri comune (se putea, bineînțeles, vorbi și de o solidaritate „de gașcă“, numai că băieții ceteror de cartier provocau răul, încercînd de fapt să se apere în fața asaltului unei lumi noi, pe care o înțelegeau și mai puțin decît „nebunia“ lui Gicu, de fapt ele, cetele, aveau să dispară foarte curînd, fiind spulberate de un decret care adusesese în sfîrșit liniștea nopților ca stare firească și la periferie, prilej cu care mulți, înspăimîntați de asprimea legii, se dovediseră lași). Faima lui Gicu pâlise, începuse să facă și greșeli, se folosise de cuțit (ajungînd astfel după gratii), studenții îl cam luau în zeflemea și nu era de temut decît dacă își strecura și cîțiva dintre oamenii lui, rămași credincioși din scurta lui carieră de „rege al centrului“. Acestea erau deci toate cîte se puteau spune despre Gicu la ceasul cînd el dansase cu Ana în clubul de la baracă. Și Nicolae l-ar fi ignorat, ori l-ar fi invitat la o bere, curios să afle ce gînduri de mărire mai are, dacă nu s-ar fi întîmplat ca el să devină prea insistent, invitînd-o în continuare pe Ana la dans, în felul său politic și cu nesuferitul aer de siguranță al bărbatului cu multă experiență (care își afișa anticipat izbînda). Iar Ana părăsise încîntată de atențiile ciudatului (pentru ea) cavalier, elegant și precis în gesturi, cu chip sever, marcat totuși de o oboseală, ale cărei cauze trebuiau să fie desigur misterioase în ochii unei fete la vîrsta ei, chiar dacă aveau o privire

verzuie cu ape înșelătoare. Dealtfel privirea ei îl îngrijorase mai mult, Nicolae remarcase o involburare a acelor ape, ochii ei verzui aprinzându-se chiar, ațîțați (el se mirase de ciudățenia acelei asocieri, apele și focul, dar, își spusese, asemenea ape cum sînt în privirea ei se pot lesne aprinde) ațîțare ce crescuse, cînd Ana părăse că a înțeles cine era dansatorul ei (se găsisese o colegă dintr-un an mai mare s-o avertizeze, într-o pauză ce și-o luaseră băieții lui Doru). Privindu-i cum dansează, el, Nicolae, fusese nevoit să-și recunoască, nu fără destulă împotrivire, că erau o pereche grozavă. Într-un anume fel. El înalt, suplu, cu fața aceea severă (folosise doar acest termen, „durii“ încă nu erau la modă, dealtfel Gicu nu prea era genul), ea „o trestie mlădioasă sub adierea vîntului de seară, atunci cînd se întorc pescarii din larg...“, se surprinsese el că murmură și atunci se înfuriase de-a binelea, hotărînd că era vremea să intervină. Înainte de a începe orchestra o melodie nouă se strecurase între ei, întrerupîndu-le discuția, „dansul acesta mi l-ai promis mie, Doru cîntă ceva anume pentru noi“ spusese (mirat că o putea face cu atîta dezinvoltură) iar lui Gicu îi zîmbise, ba chiar îi făcuse un semn amical cu ochiul. Și Gicu rămăsese descumpănit (la urma urmei Nicolae aplicase chiar tactica lui, adaptînd-o, firește, împrejurărilor). Se îndepărtaseră, o ținea strîns de talie, ducînd-o aproape pe sus („ca în filme“ își spunea în gînd, nu fără ironia cuvenită, nu mai era un vis ci chiar interpreta „rolul principal“) temîndu-se la început de împotrivirea ei, îi simțise dealtfel iritarea, nemulțumirea, și totuși parcă în privirea ei licărise ceva, trecuse o undă de amuzament (oricum, ea ar fi putut riposta, ieșind astfel o scenă de toată frumusețea, ridicolă, penibilă chiar — o altă obsesie a lui fiind frica de ridicol). N-au scos nici o vorbă, dar cum încordarea trupului ei slăbise, o condusesse spre ieșire și ajunși acolo se grăbiseră (de comun acord?) să caute răcoarea nopții. „Ce înseamnă asta?“ îl întrebuse ea, ușa se trîntise cu zgomot în urma lor, rămăseseră singuri în curtea interioară a căminului, el se mirase că nu-i vede privirea verde (nu se putea să nu aibă putere și asupra întunerii-cului, se gîndise) și pînă la urmă ochii ei răsăriseră,

luceferi verzi, foarte aproape, simțindu-le dogoarea, crescândă, apoi buzele ei fierbinți... și trupul ei mlădios... și...

„N-a fost așa, mistifici totul, nu i-ai văzut defel ochii, și nu i-ai simțit buzele, și trupul ei nu l-ai ținut în brațe, nici nu se putea așa ceva de vreme ce ea începuse să se îndepărteze, după ce întrebuse ce însemna toată povestea aia stupidă, un soi de răpire, firește bine intenționată, el, atent la soarta colegelor sale mai mici și neștiutoare, nu-i așa, probabil că făcea parte din comitetul de cămin sau al asociației studențești sau cine știe cum naiba se putea numai sectorul în care fără îndoială i se încredințaseră sarcini precise, sarcini care se refereau la păstrarea reputației și așa mai departe, să afle tovarășul, spusese, că Gicu era departe de imaginea pe care i-o descrisese binevoitoarea colegă, și aceea probabil cu funcții de răspundere similare, se dezlănțuise de-a binelea și îți spunea toate acestea în vreme ce se îndepărta tot mai mult, tu încerci acum să schimbi totul și să-i dai poveștii tale culoare și poezie și parfum și... ei, văd că nu te lași, o iei razna cu o consecvență demnă de admirat! Așadar ea s-a îndreptat spre cămin, traversând curtea aceea pustie și tu ai alergat încercând s-o lămurești... Să lămurești ce?... Că de fapt tu... Nu, era prea devreme. Te fascinase, e drept, privirea ei verde și talia subțiratecă și picioarele prelungi care se conturau prin stofa moale și catifelată a rochiei de seară. Și mai departe? Mai departe ai traversat și tu curtea interioară și ai urmat-o străbătînd culoarul lung, tocurile ei țâcăneau ascuțit, pașii tăi nu se auzeau, erau furișați, pași de lup, de lup tînăr care adulmecă și se apropie ca o taină și sare cînd prada urmărită se așteaptă cel mai puțin, puteai oricînd întinde mîna, laba ta de animal neînvățat încă cu toate legile vînătorii, dar pe care totuși le presimțeau și astfel înțelegeai că e un moment prielnic, că prada aceea poate nu era atît de nevino-vată, se lăsa și ea cuprinsă de beția vînătorii, așteptînd să fie ajunsă din urmă, prinsă, să simtă cum i se înfig în carnea înfierbîntată de fugă ghiarele ascuțite, pregătindu-se cu o bucurie sălbatică de durerea ce va urma. Coridorul era lung, dar o dată tot trebuia să se termine,

să ajungă undeva, amînai mereu clipa în care trebuia să... Ați ajuns în holul cel mare al căminului, se sfîrșise deci acel drum la capătul căruia lupul cel tînăr ar fi trebuit să știe cu adevărat ce însemna o vînătoare. Ai rămas tot un cățelandru, nu-ți rămînea altceva de făcut decît să fugi, să cauți o poiană și să-ți înalți spre lună jalnicul schelălăit. Și totuși... În hol ea și-a întors privirea spre tine, asta a ajutat, te-ai regăsit și ți-a revenit pînă și graiul, „nu vreau să-ți stric seara, hai să ne plimbăm, poate avem norocul să ningă, du-te și îmbracă-te, o să-ți fie frig“ ai spus, și dacă acum schimbi vreo vorbă din cele rostite atunci, asta chiar că nu are nici o importanță. Ana a răspuns „de ce nu?“ și ți-a apucat mîna, „n-ai să mă aștepti aici, nu-mi plac coridoarele astea pustii și urăsc odăille goale, hai cu mine, nimeni n-o să ne vadă!“ Cine să vă vadă?, toți erau la dans sau dormeau cum făcea și portarul, în cutia lui de sticlă, arătînd ca un exponat de muzeu, ați pătruns deci în aripa unde se aflau camerele fetelor, a urmat un alt coridor lung. Ea nu ți-a mai dat drumul mîinii, în cealaltă își ținea pantofii, se descălțase așa cum ar fi făcut și... Nu se mai auzeau nici pașii ei, legile vînătorii se spulberau, nu rămînea nimic din ceea ce știuse sau presimțise sau crezuse numai că știe și înțelege cățelandrul de lup, devenise el pradă, el care ar fi trebuit să fie stăpînul de drept, prin firea lucrurilor, fiindcă așa era lăsat de cînd lumea, și cățelandrul speriat, uimit de cele ce se întîmplau era... Erai tu, străbăteau ca într-un vis coridorul ce-l doreai fără capăt. «Se țin de mînă și tac...», nu, asta a fost mai tîrziu. Dar oricum, tăceai și atunci și tu învățai că o strîngere de mînă poate înlocui... Ei, grozavă descoperire! Pentru vremea aceea era chiar grozavă, de ce nu recunoști? Acum îți dă mîna să faci pe înțeleptul, pe omul cu experiență, asprit de... Pînă la urmă ați ajuns în camera ei și ați rămas mult timp așa, în picioare, alături, ea întîrziind să aprindă lumina. Și nu se întîmpla nimic. Dar te simțea bine în întunericul acela cald și bun, care cumva te ocrotea și te înțelegea... Și ea a aprins lumina chiar atunci cînd începuseși să crezi că te aflai într-o pădure și în auz deslușeai murmurul izvoarelor, lumina aceea aducîn-

du-te brutal acolo unde erai de fapt, în camera unor fete care plecaseră la dans și o lăsaseră în neorînduială, paturile, ca de spital, aveau așternuturile răvășite, dulapurile își căscau ușile, lăsînd să se vadă urmele unor căutări pripite, pe noptiere erau împrăștiate tot felul de nimicuri, veșminte erau atîrnate în cele mai neașteptate locuri și nu știai ce să faci ca să dai impresia că nu observi nimic din toate cele cîte nu se cuveneau a fi văzute de ochii unui bărbat. Mai era și becul spînzurat de tavan, asta îți amintea de o altă seară... Așa că ai rămas incremenit, neîndrăznind să faci vreun gest, Ana aproape a țipat, „așază-te undeva, pentru Dumnezeu, nu sta ca lemnul!“ Te-ai așezat pe un scaun și ai fixat cu încăpăținare cadrul ferestrei, sperai că afară va începe să ningă și că vei putea vedea ninsoarea. Dar nu vedeai nimic altceva decît chipul tău, e drept cam neclar, fereastra era un fel de oglindă și îți refuza evadarea, fuga, libertatea, mă rog, numește cum vrei ceea ce doreai atunci. Oricum, oglinda te ținea captiv și ai fi vrut să-i spui Anei despre senzația ce o aveai, dar asta însemna să... Nu puteai să-i spui nimic, cum nu ai putut nici în cîmpie, cum era să-i vorbești despre Ana Ilovana? Ana Ilovana însemnase altceva, și tot altceva însemnase povestea aceea petrecută după seara de la bufetul „Predeal“, ori „legăturile“ trecătoare avute cu fetele generoase și înțelegătoare întîlnite la un bar de cartier... Și întotdeauna va însemna „altceva“? te-ai întrebat. Ca să rupi tăcerea, ca să-i dovedești Anei că ești totuși acolo, ori poate că tu aveai nevoie de această dovadă, ai spus: „te rog să renunți la rochia Marianei“. Ana a răspuns „păi asta fac acum“ și vorbele ei, rostite calm, egal, impersonal, te-au făcut să dobîndești acea libertate pe care o rîvneai, oglinda nu mai era o piedică, te aflai pe malul Timișului și era seară și... Ai înțeles deci, dintr-o dată, că mișcările Anei, pe care nu le lua-seși în seamă, înregistrîndu-le doar mecanic, pași mărunți, foșnete, zgomote ușoare, fără nume, însemnau ceva foarte exact. Ea se dezbrăca, și atunci ai văzut-o, oglinda îți devenise prietenă, încăpeau în cadra ei și lunca, și riul, și copiii ce dormeau sub răchiți, și caii moțîind în picioare, și tu, și... Nu, trupul nu era al Ilo-

vanei, cu rotunjimi pietroase dar calde, nu erau acolo nici șerpii tineri și iuți, amețiți de străluminarea care... Imaginea din oglindă nu era însoțită de vorbele descîntecului. Doar un trup subțire, alb, tăind oglinda în două, despiciînd-o ca un țipăt... Restul era vis. Și imaginea din oglindă devenea tot mai limpede, ardea privirea verde și vedeai umerii mici înălțîndu-se și adunîndu-se, îngustînd și mai mult silueta aceluia trup alb, distingeai și mîinile cu degete prelungi care ocroteau sîinii, două vietăți speriate, tresăltînd în spaima lor și cîndva, degetele acelea prelungi, neavînd îndestulă putere, alunecaseră în lungul trupului, lăsînd micile sălbăticiuni să respire liber, într-o bucurie rotundă, curată, și... și nerușinat de tînără, de crudă, de fragedă, bucuria, ca și trupul cel subțire și alb ca un strigăt al oglinzii. Ai înțeles că un țipăt al oglinzii nu poate însemna altceva decît spargerea ei, asta s-a și întîmplat, s-a sfărîmat în mii de cioburi verzi și tu ai putut vedea abia atunci că dincolo, adică dincolo de fereastră, ninge... Și asta a fost tot. Adică tot ce s-a întîmplat în acea cameră și ce ai văzut tu nu poți povesti nimănui, nici ei nu i-ai povestit vreodată și nici despre Ana Ilovana nu i-ai vorbit, deși ai avut prilejul, mai tîrziu, în cîmpia cu maci, doar ai sfătuit-o să învețe un cîntec-descîntec pentru cînd va veni vremea... Nici măcar nu era un rîu adevărat în cîmpia aceea, vara îi secase apele și tu ai sperat că va veni o zi cînd veți sta pe malul unui rîu adevărat, ori chiar lîngă izvoare, la Trei Ape, sau pe malul mării, acesta fiind visul tău cel mai... Punct. De ce încerci să te justifici? Cine îți cere așa ceva? Te simți dator în fața orgoliului tău de bărbat? Ia-o ușor, bătrîne, despre cine vorbești, despre tine-cel-de-atunci ori despre tine-cel-de-acum? Singur ai spus-o, încă de atunci, din prima seară, ți-ai dat seama că va fi „altceva“ cu Ana, chiar dacă nu știai să-ți explici prea clar ce însemna acel cuvînt. Vezi că nu poți pune punct, că nu te poți opri? Întrebi întruna și vrei explicații amănunțite, mai bine fii cinstit și declară că dacă s-ar repeta seara aceea n-ai schimba nimic din comportarea ta. Deși acum, după atîția ani, s-au întîmplat atîtea cu tine... Știu ce te frămîntă, de ce răsucești pe față și pe dos aceste între-

bări, care la urma urmei nu ajută la nimic, nu poți schimba ceea ce s-a petrecut mai târziu. Așadar crezi că dacă te culcai cu ea atunci, ar fi fost altfel? Iată, ai spus-o și pe asta! Ai avut îndrăzneala să ți-o spui și aștepti răsplata pentru neasemuitul tău curaj bărbătesc de a privi lucrurile... acum. Acum când ești un bărbat dur și așa mai departe. Să te ia dracu'! De la cine să primești vreo răsplată? Dar un răspuns tot poți primi. Nu s-ar fi schimbat nimic, decît că...

Nicolae întoarce spatele tabloului. Înainte de a face asta a privit chipul pe jumătate ascuns de vâl al miresei și a murmurat „iartă-mă!“ Se îndreaptă spre masă, își caută țigările rătăcite pe undeva. Ușa se deschide și intră doctorul. Nicolae îl privește, ușor surprins, și îi spune :

— Și află că în seara aceea ne-am plimbat prin tot orașul și ningea mai frumos ca acum...

X

Doctorul pare preocupat și e vizibil ostenit.

— Am întârziat, spune el.

— Nu te formaliza. Eu mă simt bine și singur. De fapt...

— Bine! Nu e nevoie să-mi explici mai departe. Oricum, îmi pare rău, eu în spitalul ăsta mai am și alte treburi decît să înregistrez starea ta de bine. Am fost chemat la un bolnav. Sper că n-ai băut toată cafeaua. E bună și rece!

— Chiar că ai nevoie de ea după cum arăți. Te-o fi deochiat cineva. Ori te-ai speriat. Îți recomand un leac grozav: după ce stă ninsoarea, or să înceapă ploile, în curînd pădurea se va trezi, așa că pune bolnavii să răscolească hățișurile și să adune toți melcii ieșiți la plimbare, fă apoi un foc zdravăn și aruncă-i în el — fumul o să-ți alunge sperietura. Pentru stomac n-ai nevoie decît de un pește. Dar să fie viu și să-l cheme *Tinca vulgaris*. Adică lin. Spintecat așa viu și stropit cu răchie și afion ți-l aplici pe pîntece. Ai terminat cu durerile! Mai vrei? Cine știe, poate o să ai nevoie, ține-o minte și pe asta — în blenoragie fac minuni ochii de rac. Prinzi niște raci, îi fierbi, îi pisezi și...

— Împotriva logoreei nu cunoști nici un leac? Dar caută o lighioană care să se împace cu zăpada, nu putem aștepta prea mult.

— Asta e mai greu, pe o asemenea vreme la voi nu găsești decît ciori. Și fiindcă tot veni vorba, într-o piesă a lui Cehov un personaj descoperă, citindu-și ziarul, că

doamna nu-știi-cum-o-cheamă a prins o cioară cu ochi albaștri ! Nu cred că ar fi putut supraviețui.

— Cine ?

— Cioara, firește. Respectiva doamnă nu era amenințată în nici un fel de biata zburătoare, cu toate că am auzit o altă poveste...

— Termină întâi cu prima, ce primejdie o pîdea pe „biata zburătoare“ ?

— Suratele ei n-ar fi acceptat o asemenea privire... albastră. Cînd am fost la voi, atunci cu... în sfîrșit, asta n-are importanță, frizerul spitalului, un om deosebit de spiritual, a prins niște ciori și le-a vopsit în alb. Cînd le-a dat drumul a fost prăpăd ! Înnebunise întreaga pădure de salcîmi, vreau să spun că înnebuniseră ciorile care-și aveau cuiburile acolo. În cîteva clipe le-au ucis pe cele albe... Atunci și-a adus directorul pușca.

— Voia să-l împuște pe frizer ?

— Ești mai spiritual decît însuși frizerul acela. Directorul a tras în ciorile ucigașe, deși cred că frizerul merita și el niște alice în fesele lui dolofane,

— Bine ! Și de ce a tras în ciori ? La urma urmei ele nu făceau altceva decît să înlătore greșeala săvîrșită de un imbecil.

— Unde dracu' erai atunci ? Nu se poate să nu-ți amintești... A, nu m-am lăudat degeaba, memoria mea funcționează perfect, pe vremea aceea eram deja recuperat grație... Oricum, tu erai plecat pentru susținerea tezei de doctorat. Și aici începuse o adevărată invazie. Ciorile amenințau să cucerească întreg spitalul...

— Am văzut filmul, numai că acolo era vorba despre pescăruși.

— Te înșeli amarnic. Regret că prietenul meu, căruia îi fumez țigările, le-a alungat. Să-ți fi văzut mutra, intrînd în superba ta locuință și găsind peste tot cuiburi de ciori ! Nu știi de ce sînt în stare păsările...

— Ți-am spus că am văzut filmul, avea exact acest titlu dar...

— Cu pescărușii este cealaltă poveste. Adevărată. Pe malul mării s-a întîmplat, în timpul războiului. Un biet soldat stătea de strajă la capătul unui dig. De ce

trebuia să stea cineva de strajă tocmai acolo nimeni nu știe prea bine, era război și atâtea lucruri stupide se pot petrece într-un război. Și cum stătea el de strajă s-a apropiat un alt soldat, un cunoscut, un consătean de-al său, ei doi se înfruntaseră acasă, cîndva, pentru o fată, o istorie ciudat de îndepărtată pentru cel care păzea digul, din alte vremuri deci, atunci..., în sfîrșit, era război și așa mai departe. Așadar se apropia celălalt, poate să-i ceară o țigară sau să-l întrebe ceva, sau poate venise ceasul în care se schimba straja, cel de la capătul digului pustiu probabil că nu-și putea lămuri prea bine ce caută consăteanul său acolo, erau numai ei și pescărușii pentru care războiul nu însemna nimic. Abia cînd i-a văzut ochii va fi înțeles de ce venea acela, dar fusese prea tîrziu, ori poate n-a vrut... N-a vrut să se folosească de pușcă, ar fi fost lesne să scape de privirea care îl împingea înapoi și înapoia lui nu era decît marea, pentru care de asemenea războiul nu însemna nimic. Ori va fi crezut că se înșeală, că nu-i nimic adevărat, doar un vis de spaimă care se duce... Și cînd a văzut cum se înalță țeava puștii celuilalt, a spus...

— De unde știi tu ce a spus ?

— Știu, altceva nici nu putea spune atunci, pescărușii tăiau valurile cu aripa și se roteau în cercuri mari deasupra lor, țipînd ascuțit, „ne vād păsările, Ioanē... sau Ivan sau Iohan“, cum l-o fi chemat pe celălalt și acela a tras. Atunci n-a băgat nimeni de seamă că straja de pe digul pustiu s-a schimbat mai devreme decît se cuvenea, doar era război și atîtea se puteau întîmpla...

— Și păsările, ce amestec au aici păsările ?

— Ele l-au ucis. Pe Ion sau Ivan sau Iohan, cum l-o fi chemat pe cel care a tras, bătrînul care mi-a povestit asta nu mai era sigur de numele cel adevărat, oricum l-a cunoscut. La Odesa, pe scările acelea de piatră, vestitele scări în toată lumea, acolo l-a cunoscut și tot acolo mi-a povestit și mie ce s-a întîmplat după aceea, adică după război. Vaporul nostru pleca peste un ceas, n-am avut timp să caut și digul, poate că de fapt digul se afla în altă parte, în sfîrșit, de acolo de sus se vedea portul și...

— Te îndepărtezi, îl avertizează doctorul.

— Iartă-mă, spune Nicolae, aşadar bătrînul aflate ceva chiar de la ucigaş, acela era obsedat de vorbele pe care le auzise atunci despre păsări, şi care de bună seamă fuseseră auzite şi de ele. Devenise pînă la urmă şi un ucigaş de pescăruşi, îi vîna oriunde îi întîlnea, dacă asta se poate chema vînătoare, inventase tot felul de metode de a răpune înaripatele martore la ce făcuse el. Pe plajele unde îl duceau drumurile lui rămîneau stîrvuri de pescăruşi. Le ţinea evidenţa, ajunsese la cifra de... n-are importanţă. Într-o clipă de rătăcire, ori de disperare, ori de oboseală, îl întîlnise pe bătrîn şi îi povestise totul. Se părea că ajunsese om cu stare, voia să înfiinţeze o organizaţie internaţională pentru stîrpierea pescăruşilor, dar mai întîi era necesară o muncă enormă de inventariere, trebuia cunoscut numărul acestora pe toate plajele lumii. Pe bătrîn îl iscodise despre obiceiurile pescăruşilor, orice sfat primit, orice amănunt nou aflat îl putea ajuta. Nu-i plăcuse bătrînului toată treaba aceea şi poate că de aceea nu mai ştia care-i era numele adevărat. Şi nu mai ştia nici pe ce plajă a fost răpus. Citise o dată, bătrînul, într-un ziar, că un oarecare Ion sau Ivan sau Iohan a fost atacat de un stol de pescăruşi şi ucis. Şi bătrînul a înţeles că n-a fost vorba despre nişte cocori de aiurea, ci erau aceia care în ziua...

— Vorbeai despre pescăruşi, de unde au apărut cocorii ?

— Oh, asta-i deja altă poveste şi am auzit-o de la un poet. Poetul voia să cunoască marinarii, ştii, superbii oameni ai mării şi aşa mai departe... Eu eram întrucîtva un asemenea specimen, nu zîmbi, cunoşti perioada în care... în sfîrşit, ne-am întîlnit la un pahar de vin şi am schimbat între noi păsările. Eu i-am dat pescăruşii bătrînului de la Odesa, el mi-a oferit cocorii unui bătrîn dintr-un sat transilvan. Aşadar, a fost odată... ai ceva împotriva dacă încep aşa ? Nădăjduiesc că nu, deşi poate nu mai ştii cum se cuvine să începă o poveste, în general nu mai ştim cum se începe o poveste... Deci a fost odată un sat, şi a fost odată o fată frumoasă, şi a fost odată... Auzi ce grozav sună ?

— Începe... odată, altfel...

— Altfel ce? întrebă Nicolae. Nu mi-e teamă de tine, fratele meu mai mare, ori fratele meu mai mic, da, așa ar trebui să-ți spun, tu ești mai mic decât mine, de vreme ce eu sînt acela care povestesc și tu abia aștepti să încep și... în sobă arde focul... Bine! Uite, nu mai trăgănez atîta și schimb... stilul. Vrei ceva modern, mai concentrat, mai exact, mai economicos... știu, n-avem timp pentru ... și pentru... vrem fapta nudă... Bun, întorc foaia! Unde am rămas?

— La început, spune doctorul.

— Doi frați iubeau aceeași fată... cam seamănă cu povestea cealaltă, nu-i așa? O iubeau și ea nu putea răspunde decât unei singure chemări. Și a răspuns alegîndu-l pe cel mai bun. Pe cel care a socotit ea că este cel mai bun. Cei doi frați se ajutau la truda pămînturilor ce le primiseră drept moștenire de la tatăl lor. Într-o zi, erau pe o coastă de deal, treceau cocorii, ei ieșiseră la coasă. Reține: o coastă dulce, din vale se înălțau fuioare de fum, se curățau grădinile prin foc; sus, albastru înalt și cocorii vislind în acel albastru — un unghi ascuțit la care privea fratele-cel-bun, stînd culcat, odihnindu-se, lăsîndu-și gîndurile slobode, să se ducă odată cu acei cocori. Și deodată a auzit pași furiași, a ridicat capul și l-a văzut: fratele-cel-mai-puțin-bun, proptit zdravăn pe picioare, ținînd coasa înălțată, fierul ei străfulgera în lumina soarelui. Cel de jos a spus celui crescut de ajungea cu creștetul pînă la cocori: „te văd cocorii, Ioane!” Sau... Nu, Ion și atît, alt nume n-avea cum pomeni. După aceea a șuiert coasa și un cap s-a rostogolit în țărîină... S-a întors acasă un singur frate, seara, după ce isprăvisese de cosit (și mai săpase o groapă sub o margine de pădure). Și a rămas acel frate stăpîn pe toate vitele și pe toate pămînturile și devenind el cel-mai-bun (după socoteala lui) s-a însurat cu fata. Despre cel dispărut a spus că și-a luat lumea în cap, pierzîndu-și așa, mințile, dintr-o dată și a plecat, părăsind totul, deși el a încercat să-l oprească, să-i dea un sfat de frate mai cuminte care să-l întoarcă din rătăcirea aceea a lui și toate celelalte...

— Și pînă la urmă? întrebă doctorul.

— Pînă la urmă a ajuns un gospodar de frunte și cuvîntul lui cîntărea greu în sat, îmbătrîneau, el și femeia lui. Dar vînduse fîneața de pe coastă și femeia băgase de seamă că toamna, cînd treceau cocorii, el se făcea pămîntiu la obraz și stătea în casă fără să scoată o vorbă cu nimeni, trecînd dintr-o odaie în alta, ca o umbră, ca un fum. Într-o astfel de zi l-a scos ea în lumina soarelui, îl îmbiase cu răchie și îl dezmierdase cum se pricepuse sau cît mai putea să se priceapă la anii ei și îi șoptise în ureche, înfiorîndu-l, că ar fi bine să se gîndească tocmai la acei ani cîți numărau fiecare, în curînd el nu va mai putea fi bărbat și nici ea femeie, și că ea îl poftea, ca în tinerețe, dar nu acolo, ci sus, la fîneața ce fusese a lor și el o înstrăinase, să-și amintească de ziua dintîi, cînd ea adusese mîncare pentru doi și nu l-a găsit decît pe el și el a supus-o. Bărbatul era amețit de răchie și orbit de soare și ațîțat de vorbele muierei și au plecat, el căutînd șovăielnic drumul, ea sprijinindu-l, și cînd au început să urce a fost și mai greu, el se poticnea des, cădea cu fruntea în țărînă, dar ea era alături și îl ridica și îi șoptea iarăși în ureche vorbe năucitoare, pînă n-a mai fost nevoie de ele, el tot nu mai asculta, devenise orb și surd, nemaiștiind de ce trebuia să urce pe acel drum. Și cînd au ajuns, prin cer au văslit păsările mari care se duceau în necuprins, iar pasărea din frunte a dat un țipăt înalt. Și atunci el s-a mărturisit...

— Spune mai departe, îl îndeamnă doctorul...

— Mai departe nu mai are importanță ce s-a întîmplat. Dar dacă vrei... Femeia s-a dus după jandarmi, n-a mai fost nevoie, el se aruncase într-o fîntînă... Ori poate a fost altfel. Încheie tu povestea asta cum vrei. Poetul care mi-a spus-o credea că s-ar fi putut într-adevăr încheia și altfel. Era un om cît un munte, poetul, mare și bun, purta barbă și i-ar fi stat mai bine pe puntea unui vapor decît să umble pe uscat și să cercezeze cum sînt oamenii mării. De fapt era și el un asemenea... Cum spunea tu? Tu cel care erai odată Nicolae-poetul, stai că îmi amintesc îndată... Așadar: „Fiecare om are o mare a lui / bună și rea după vînt / fiecare om are o plajă a lui / bună și rea după soare / voi

care nu ştiaţi aceasta / şi vă sperie bogățiile imense / voi cei care bine ştiaţi aceasta / dar nu puteţi călca decît asfaltul / daţi fuga alergaţi la ziarele dimineţii / mica publicitate tipăreşte orice oferte / pînă seara scăpaţi, veţi dormi liniştiţi / vîntul, soarele, cine mai vinde? "... Nu, să nu spui nimic! Dar să ştii că poetul era unul adevărat şi el înţelegea ce este marea, numai că se copilărea, uriaşilor le plac jocurile... Tu de ce n-ai continuat, iată, mă puteam mîndri că am un prieten, cel mai bun, poet şi... Atunci te-am căutat...

— Cînd „atunci“ ?

— Atunci. Ana voia să cunoască un poet, credea că eu sînt acela...

— Ascultă!... strigă doctorul şi sare de pe scaun, se apropie de Nicolae şi îi prinde umerii, ascultă, spune el, îţi interzic să mai vorbeşti despre asta, nu acum, înţelegi ? şi îl zgîlţie cu putere.

— De ce ? întrebă moale Nicolae.

— Fiindcă Ana nu mai este !

Moliciunea lui Nicolae a fost aparentă, mîinile sale le apucă pe cele ale doctorului, de încheieturi, devin cătuşe puternice, neîndurătoare, nesimţitoare la durerea ce o stîrnesc, apoi îşi eliberează umerii, dar nu desface încă acele cătuşe, priveşte mîinile albe, văroase, golite de sînge pe care le ţine prizoniere, poate se întrebă ce s-ar întîmpla dacă ar prelungi strînsoarea, în sfîrşit se hotărăşte şi renunţă, îl împinge brutal pe doctor, acesta se lipeşte de perete, răsuflă greu şi îşi freacă încheieturile.

Nicolae îi întoarce spatele, nu vrea să fie privit, nu vrea ca prietenul său să-i vadă ochii. Şi tot fără să se întoarcă, vorbeşte, încercînd să-şi stăpînească glasul, obligînd cuvintele să curgă egal.

— Ce ştii tu ? Ce ştiţi voi toţi ? Cine vă dă dreptul să spuneţi că cineva nu mai este şi ce înţelegeţi de fapt prin asta ?

Doctorul îşi dă seama că Nicolae priveşte din nou tabloul acela cu mireasa ce are chipul pe jumătate acoperit, ar da orice să-i îndrepte privirile în altă parte, dar ştie că acum e inutil, trebuie să-l lase, el nu poate decît să se supună, adică să-l asculte.

— Un golf, spune Nicolae, un golf mușcînd din coasta împădurită, rotund sîn de mare, metal topit, roșul pădurii curgînd de asemenea topit de căldura soarelui și eu urcam fără să privesc înapoi, mai ales fără să privesc înapoi, pentru că știam că ce a fost puteam găsi și înainte... urcam cu încăpăținare coasta abruptă, de-a dreptul prin pădure, deși exista și un drum, un drum comod chiar, dar eu mă grăbeam... Zărisem încă de pe puntea vasului șoseaua de coastă ce trecea pe acolo sus, deasupra ei era creasta de piatră calcinată și apoi cerul, dedesubt era roșul pădurii... În spatele meu se stingea vuietul mării, în jur simțeam freamătul pădurii, de sus se auzea zgomotul motoarelor puternice, puteam să-mi închipui, încă înainte de a ajunge, mașinile ce treceau în goană, reflexul soarelui în parbrize, fișiiitul cauciucului pe asfaltul încins, scrișnetul de frîne la cotitura cea mare pe care șoseaua o face în dreptul golfului, „ar putea să oprească acolo, îmi spuneam, de sus poate privi golful și va desluși, fără îndoială, culorile de pe drapelul vasului“... Am ajuns și am traversat șoseaua, îndreptîndu-mă spre o piatră kilometrică, m-am așezat sprijinindu-mă de piatra caldă, odihnindu-mă și așteptînd... Și iarăși mi-am spus: „ar putea opri aici, și la urma urmei de ce n-ar fi singură? Mașina va apare din stînga, dinspre Dubrovnik, e cel mai cuminte lucru pe care îl poate face o femeie la volanul unei mașini pe drumul ăsta, să pornească din Sud și să urce spre Triest, în felul acesta păstrează o jumătate de șosea între mașină și prăpastia care se deschide spre mare, o femeie singură nu se poate plimba pe buza unei prăpastii ce se deschide spre mare. Dacă mergea cu mine era altceva, eu cunoșteam bine drumul, am văzut de mai multe ori, de pe mare, șoseaua de coastă, am navigat la travers de ea și am întîlnit-o în porturi, Dubrovnik, Split, Bakar, Rijeka, Koper, Triest... mă întrebam ce mi-ar fi răspuns dacă am fi fost împreună de la început, dacă propuneam eu o astfel de călătorie, să-i fi spus, de exemplu — „așteaptă, o să vină un concediu“ și ea — „cînd o să ai concediu numai pentru mine, să mergem unde vreau eu, stai cu lunile pe mare, uitînd de

tine și de toate, ești mai mult plecat, de fapt tu erai întotdeauna plecat undeva...”

Nicolae se oprește din vorbit, zîmbește ușor, doctorul nu-i poate vedea zîmbetul și se gîndește că ar trebui să intervină, poate că acesta ar fi momentul cel mai potrivit. Nicolae zîmbește, fiindcă pentru o clipă a schimbat mediul, s-a refugiat în cîmpia cu maci care se ascunde dincolo de vâlul miresei și de chipul ei, verdele cîmpiei deci, stropii de sînge, curați, ei doi întinși alături, ținîndu-se de mîna și tăcînd, ea gîndindu-se probabil că băiatul de alături iar a pornit într-una din rătăcirile sale, pătrunzînd pe un teritoriu străin ei, unde nu i se dă voie să intre, și el ascultînd cu adevărat un cîntec ce vine, crește, se revarsă din riul care străbate acel teritoriu numai al lui și vede ceea ce n-ar trebui să vadă, de vreme ce lîngă el se află o fată, vede deci umeri plini, cărnoși, rotunzi, ai altei fete, uzi pentru că ea iese din rîu și cîntă...

— ...așadar, reia Nicolae, așteptam, știam de unde trebuia să apară mașina, o mașină de culoare... ei, uite că asta nu știam, n-o alesesem eu, așa că nu credeam că poate fi albastră cum aș fi dorit, dar orice culoare era la fel de bună. Și atunci am văzut scurta sclipire a parbrizului, razele concentrate într-un fulger orbitor, deasupra noastră auzeam țipetele ascuțite ale pescărușilor, ce căutau păsările de mare atît de sus? mă întrebam, ele ne puteau vedea și el...

— Nicolae, spune doctorul.

Atît, îi rostește doar numele, nu știe ce s-ar mai cuveni să adauge, doar numele îl rostește de mai multe ori, Nicolae, spune doctorul, Nicolae !...

— Da, ai dreptate, am spus că era singură și eu o așteptam de mult, n-aveau ce să caute la o asemenea înălțime, deasupra pădurii, păsări de mare și eu nu îndreptasem arma spre nimeni și nu ridicasem coasa asupra nimănu... eu n-aveam dușman și nici frate n-aveam, pescărușii își vîneau umbrele în oglinda golfului iar vremea cocorilor nu venise încă... Deci, scurta sclipire a parbrizului, scrișnet de frîne, zgomotul portierei și ea spunînd : „mă aștepti de mult ?“... La o asemenea întrebare n-avea rost să răspund, m-am ridicat de la locul

meu cu o oarecare părere de rău, am fi putut sta amîndoi acolo, rezemați de piatra care strînsese în ea căldura soarelui, numai că așa n-am fi văzut marea și tocmai asta doream atunci, așa că am străbătut liniștit și sigur pe mine scurta distanță pînă la mașină, știusem că va veni și avusesem dreptate, îmi rămînea un răgaz de cîteva ceasuri și-i puteam oferi o plimbare pe șoseaua de coastă. M-am așezat eu la volan... astfel puteam întoarce mașina și porni înapoi... vreau să spun că puteam merge spre Sud, Dubrovnikul ne aștepta, cu străzile lui pietruite coborînd în trepte spre mare, acolo urma să abandonăm o vreme mașina și să străbatem cu piciorul străzile mărginite de ziduri albe, trecînd pe lîngă grădini cu smochini, și măslini, și oleandri enormi albi și roșii, și pe lîngă siluetele sobre ale chiparșilor străjuind pietre acoperite cu mușchi verde, și pe lîngă legănările ușoare ale pinilor maritimi, lăsînd în urmă biserica dominicană și portocalul stingher pe care l-am văzut odată înflorit și fîntîna bătrînă, apoi, pentru că străzile se îngustează tot mai mult și dughelele înghesuind în ele toate minunile lumii ne-ar putea fura privirile noastre însetate de nemărginirea apelor, am fi putut cumpăra pe un preț de nimic, cîteva dinari numai, bucuria plimbării pe zidurile străvechii cetăți, plutind aproape deasupra străzilor și a grădinilor și a mării... Dar n-am ajuns la Dubrovnik, îmi trecuse prin minte că-i puteam arăta și în alt fel marea, silind-o să facă o descoperire, să trăiască o nouă cunoaștere a ei, am lăsat deci șoseaua de coastă și am pornit spre interior, un drum care nu știam prea bine unde duce, dar nu asta mă interesa, ci întoarcerea, bănuiam senzația de neexprimat cînd marea ar fi apărut dintr-o dată în fața privirilor obosite de peisajul monoton, sărac, arid, stînci calcinate de soare, măslini crescînd disperat, și eroic, și sublim, pe coastele cretoase, pomii aceia încăpățînîndu-se să trăiască și să dea în rod, sorbindu-și puterea doar dintr-un ochi de pămînt încercănat cu bolovani — ca să nu-l spele apele ori să-l spulbere vîntul, pămîntul, uneori explodînd pe alocuri uriașe flori sîngerii, nimic care să prevestească apariția ei, a mării. M-am încumetat însă prea mult, m-am înde-

părtat de locul unde hotărîsem să se întîmple miracolul, poate pentru a prelungi dulcele chin al aşteptării... şi am intrat într-un oraş ciudat, căţărat pe creasta aceea cretoasă, el însuşi din cretă orbitoare, cu minarete profilate pe cerul gol, şi turnuri de pază, şi case cu ferestruici tăiate în zidurile albe, minarete fără muezini, şi turnuri fără străjeri, şi ferestruici orbite de mult, oraşul era părăsit...

— Nicolae ! spune doctorul, Nicolae. Nicolae...

— ...ce căutam noi acolo într-un oraş părăsit ? m-am întrebat şi am întrebat-o şi pe ea şi n-am primit nici un răspuns...

— N-ai primit nici un răspuns fiindcă n-avea cine să ți-l dea, spune doctorul, erai singur, omule, înţelege, trezeşte-te, de ce te minţi, de ce îmi povesteşti visurile tale, asta faci tu acum şi n-am de gînd să te mai las, cu orice preţ !

— Încearcă numai, să văd dacă îndrăzneşti. Şi să văd care este preţul pe care-l oferi... Am fost acolo, e adevărat...

— Asta cred, ai fost, dar singur sau cu altcineva, şi acum amesteci totul, le încurci, cu sau fără voia ta, ce ai de gînd ? Mă tot întrebi, „cine îţi dă dreptul ?“... acum e rîndul meu, ție Nicolae, cine ți-a dat dreptul să dai viaţă unor întîmplări care...

— ...am ajuns într-un oraş pustiu, cînd puteam merge în atîtea alte locuri, staţiunile încîntătoare ale litoralului, vilele elegante, hotelurile scumpe, restaurantele cu terasele plutind în soare, invadate de luxurianta vegetaţie, neasemuitele flori ce cresc sub binecuvîntarea Adriaticei, firmele cu lumini violente răsărind printre palmieri şi oleandri, anunţînd barurile de noapte... „puneţi-vă hainele de gală, doamnelor şi domnilor, marea noapte începe...”

— Nu vreau să te las, ți-am mai spus-o. Şi reaminteşte-ți — rochia aceea de seară o împrumutase, nu era a ei, spune doctorul pe un ton rece. Iar pe tine te-au căutat „prieteni” lui Gicu prin tot oraşul, noroc că începuse sesiunea şi nu prea ieşeau. Iartă-mă că-ţi întrerup visul, trebuie să te trezeşti de-a binelea. Gicu, devenit pînă la urmă un fel de prieten al tău, o, ştiu,

il admirai oarecum, îl știai de mult și aureola pe care voi, niște puști naivi, i-ați confecționat-o dintr-un staniol ieftin nu-și pierduse încă strălucirea, ba chiar îi găseai scuze, argumentai, asta o să faci probabil și acum, așadar încercai să argumentezi de ce a ajuns în situația lui. Tu ai avut întotdeauna înțelegere pentru semenii tăi cei minunați, deși, nu pot să neg, ai încercat să le cîntărești faptele. Numai că te pierdeai în detalii uneori fără prea mare însemnătate, descopereai prea multe argumente, firește în favoarea lor, și erai descumpănit, rămîneau pînă la urmă „înțelegătorul“, înțeleptul care îi acceptă pe toți, deși acum n-o să accepți ce spun eu. Știu că asta te-a costat și va continua să fie așa... Nu mă întrerupe, „cine îți dă dreptul?“, iată am ajuns să te „citez“! Cît despre Gicu, mai știu că atunci l-ai înfruntat, vezi, sînt drept, nu-ți neg nici faptul că ai încercat mereu să fii un „luptător“, dar tot tu erai cel care venea cu propunerea de „pace“, găseai o soluție, de cele mai multe ori „onorabilă“ pentru adversarul, sau adversarii tăi... Ei bine, Gicu ăsta căuta un nume, nu știa de fapt pe cine caută, am fost și eu confundat cu tine de către chiar prietenii tăi, el cunoștea numai numele și faptul că erai la medicină. Și tu, acest oarecare, îi suflaseși fata pe care o invitase... mă rog, la dans. S-ar fi oprit la atît, el era un „domn“, nu-i așa? Cineva a avut inspirația să vă pună față în față. El a spus: „te-am căutat“ și tu: „m-ai găsit!“ replici seci, ca-n filme, tu stăteai țeapăn, afișînd un aer sfidător, el te cîntărea din priviri, îți „calcula“ forțele, martorii au lărgit cercul din jurul vostru, se pregăteau să asiste la o scenă tip western, cîștigă cine trage primul, cine e mai iute în mișcări, cine e cel-mai-bun și așa mai departe. Ași, el te-a recunoscut și te-a îmbrățișat, se rata o scenă tare și era păcat, socoteau martorii dezamăgiți, oricum voi fuseserăți colegi, reîntîlnirea ați sărbătorit-o în toată legea, bărbătește, ai dobîndit atunci și un statut special, erai unul dintre cei care, totuși, îl înfruntaseră pe faimosul Gicu, chit că el nu mai era așa de grozav, unde te duceai, adică nu chiar oriunde, nu peste tot aveau acces oamenii lui, doar la celebrele baluri de cartier, la restaurante, chiar la unele reuniuni stu-

dentești, ei bine, acolo veneau cei care-i constituiau garda personală sau care făcuseră parte din nemaipomenita lui gardă personală a prietenului tău și te întrebau dacă ai necazuri, dacă te supără cineva, dacă nu vrei să „aranjezi“ pe careva, mă rog, ei erau băieți săritori și buni la toate, iar tu erai mîndru că le poți refuza cu eleganță ofertele și toate celelalte. De astea ce mai spui? povestește-mi ce s-a întîmplat atunci și nu ce ai crezut tu că ar putea fi urmarea, nu te las, Nicolae, s-o pornești din nou razna, să repet greșelile tale cu „înțelesul“ tuturor oamenilor care populează planeta, „traducîndu-le“ faptele lor, justificîndu-le, dîndu-le șanse de îndreptare, angajamente, vorbe, discursuri și altele asemenea. De fapt nu mă interesează nici Gicu, nici prietenii lui, sau ai tăi, am vrut pur și simplu să te scurt-circuitez, ție îți plac asemenea termeni! Poftim, îți dau și explicații, tu întotdeauna vrei explicații și despici firul în patru, la tine este nesfîrșit șirul lui „ori“ și al lui „dacă“. Mereu cauți cîte un răspuns. Îți stimez căutările, dar nu sînt de acord, întotdeauna, cu răspunsurile astea pe care mi le servești... sau poate că sînt doar pentru tine. Și în acest caz te străduiești prea mult să și justifici aceste răspunsuri. Crezi că o să reușești? La urma urmei, cînd te pierzi în atîtea justificări, înseamnă că nu ești sigur de acel răspuns pe care l-ai confecționat ca să te liniștești pe tine însuși. Și renunță la tot felul de povești, s-ar putea ca ele să se transforme într-o jalnică tînguire și nu vreau să se întîmple așa, dealtfel nici n-ar fi în firea ta. Lasă poveștile, îți repet, nu mă interesează chiar deloc. Și acum spune ceva!

— ...eram la Bakar, ascultam țipătul înalt al pescărușilor și știam că poate să vină dinspre...

XI

Doctorul se plimbă prin încăpere, cu mâinile la spate, „cred că ar trebui să ieșim de aici“, își spune, „spațiul acesta închis mă înnebunește, și peste toate încă n-am reușit să mă lămuresc ce caută Nicolae aici. Și nici nu știu cum s-o fac. Acum nu vreau să-l las singur, dacă îl părăsesc o clipă el fuge departe, pe el nu-l împiedică zidurile, găsește numaidecît o breșă, numai că imediat se și risipește, ca un fum, se împrăștie în spațiile acelea largi pe care le-a rîvnit întotdeauna, marea bunăoară și.. o să încep să gîndesc ca el, acum nu mai am nevoie de asta, și nu trebuie să uit că a venit la mine ca prieten, nu... Ei, se vede că e contagios, o să-mi răscolesc eu amintirile... Poate că asta și vrea... Să ne reamintim tot ce a fost. Și ce înseamnă acest «tot»?... Oricum, dacă îl las în pace se risipește, dacă îl întreb ceva se înfurie, dacă îi spun, îi strig de fapt, în față, adevărul, e și mai rău, se închide în el, probabil că atunci alunecă într-un alt spațiu, la fel de vast, de necuprins ca și marea, ori poate că abia acolo el găsește marea aceea care este numai a lui“.

Nicolae stă în fața ferestrei închise, devenită oglindă, urmărește în ea mișcările doctorului, încordat, le pîndește gata să intervină, să acționeze, de parcă s-ar aștepta la un atac din partea prietenului său, „peste tot dau numai de oglinzi“, se gîndește el, „și unele sînt prietene, altele neprietene, ca și acest Nicolae-care-a-fost-poet și care-acum-face-pe-doctorul, de ce nu mă lasă în pace? cine îl roagă să se amestece... Ei, asta-i bună, tu și numai tu, nimeni altul nu este vinovat, e drept

că nu l-ai rugat prin vorbe, dar ai alergat la el, sau ai trecut pe la el — asta înseamnă, nu-i așa?, că n-o să stai mult aici, bine cel puțin că ești hotărît asupra acestui lucru. În rest, ce să spun? Iată cît ești de grozav, și de curajos, și de stăpîn pe tine și pe toate celelalte... Iar acum cîteva clipe erai gata să izbucnești în plîns, amintindu-ți cît de pustie era șoseaua aceea de coastă, și cît de părăsit era orașul de cretă, și cît de singur te-ai regăsit pe puntea vasului care părăsea golful, golful în care cursese tot roșul pădurilor, golful Bakarului, rotund sîn de mare... Minți! Acum te minți pe tine, ce Dumnezeu? vrei să te autocompătimesti, vrei neapărat să stîrnești compasiunea cuiva și iată, ai apelat pînă și la propria ta persoană! Că ai fost singur și trist e adevărat, acolo sus, în vreme ce priveai marea și urzeai deja gîndul acesta pe care l-ai dezvăluit abia acum. Dar numai acolo. Apoi ai coborît și mai tîrziu ți-ai regăsit prietenii. Aveai pe cine să regăsești. Iar mult mai tîrziu ai reușit chiar să refaci drumul acela și n-ai mai fost singur pe șoseaua de coastă, despre asta de ce nu povestești nimic doctorului?... Poate mai tîrziu..."

— Cred că am ridicat prea mult tonul, spune doctorul.

— Cînd? întrebă Nicolae și e vădit că nu mai vrea să continue discuția. Se gîndește însă că treaba asta ar putea s-o facă prietenul său și e hotărît acum să schimbe vorba.

— Ce noutăți ai de la Dumitru?

— Are un atelier la Oraș și mi-a scris că l-a cuprins o poftă nebună de pictat.

— Asta-i! exclamă Nicolae, am găsit!

— Ce vrei să spui?

— N-ai cumva „Mersul trenurilor“?

— Cum să nu. Și orarul curselor TAROM, NAVROM și toate celelalte. Curse interne, internaționale, inter-continentale...

— Mă interesează doar un modest tren care să ne ducă la Oraș.

— Ce ți-a venit? Și spune-mi, te rog frumos, de când te plimbi tu așa, ca vodă prin lobodă, n-ai serviciu? Poți să-ți îngădui orice?

— Oho, astăzi e duminică și apoi am cerut trei zile libere. N-ai decît să faci și tu la fel.

— Măi, tu ai venit aici cu un plan bine stabilit!

— Nu începe iarăși cu întrebările. Șoferul care m-a adus nu m-a pisat atîta.

— Știi, acela era un tip grozav. Numai că eu am de lucru.

— Mai discutăm noi. Pînă dimineată mai e vreme.

Nicolae arată mulțumit, s-a instalat mai comod în fotoliu, fumează ținîndu-și ochii întredeschiși, văzînd cine știe ce plăsmuiri ale fumului albăstrui. De fapt încearcă să șteargă noile imagini care i se derulează prin față, închide chiar ochii, vrînd să le cufunde în întuneric, e zadarnic și, iată, se vede străbătînd curtea interioară a spitalului...

...așadar străbătea curtea ninsă, alături de doctor, mai avea puțin pînă la ieșirea din spital și se ducea să-i facă o vizită lui Dumitru, pictorul. În fața pavilionului unde erau locuințele personalului s-au oprit, doctorul a scos o legătură de chei, a ales-o pe cea potrivită și a descuiat ușa. „De aici te descurci singur. Acum poți s-o faci“, a spus și s-a auzit un pocnet sec, cheia întoarsă în broască, liniștea. El a strigat: „Hei! omule, așa se procedează aici? Mă debarci și gata? *Toss! Mâtez les avions! Riemen hoch! Arbolar remons!** Unde sînt salutarile? O ștergi cu bărcuța ta și mă abandonezi...“ Undeva se deschise o ușă, în tunelul întunecos s-a ivit un dreptunghi de lumină, „liniște!“ a strigat un glas supărat și întunericul redevenise stăpîn. A pornit în lungul coridorului, ușile erau marcate de fante luminate, fire subțiri, inegale, întrerupte, crăpăturile ce lăsau lumina din încăperi să scape sub forma unor semnale dintr-un cod pe care el nu-l înțelegea, avea în schimb alte semnale după care se

* Comandă pentru salutul ceremonial dintr-o barcă cu rame, prin ridicarea acestora cu pana în sus și mînerul sprijinit pe fundul bărcii („Sus ramele!“ în engleză, franceză, germană, spaniolă).

putea călăuzi. Firește, nu ignora marcajul luminos, se oprea în fața fiecăruia și aștepta. La prima ușă din dreapta a simțit un miros puternic de mâncare, cineva gătea, „familia așteaptă cina, s-au adunat cu toții în jurul mesei, o scenă înduioșătoare, caldă, senină, etc., etc., nu prea ai ce căuta aici“, și-a spus, în spatele ușii din stînga răsuna o melodie săltăreață, se auzeau și risete, „la sfîrșit de săptămîină, cîntec, joc și voie bună...“ Următoarea pereche de uși lansa semnale și mai concludente, șuieratul apei prin conducte, un robinet lăsat deschis, „ce aștepți? să tragă vreunul apa? oricum, tipii ăștia nu fac deloc economie...“, o altă ușă, în dreapta, liniște, și-a lipit urechea de tăblia ei, după o vreme a reușit să deslușească foșnetul hîrtiei, cineva răsfoia o carte, „ăsta a cerut liniște, ți-o dăruiesc!“ a spus, la cea din stînga nu era nimic de făcut, sforăitul avea un ton ce impunea respect, „somm ușor!“ a șoptit și a mers mai departe, pășind în vîrfurile picioarelor. Și a pătruns într-un spațiu complet întunecat, lipseau micile semnale luminoase și a fost nevoit să întindă mîinile, pipăind pereții ca să poată afla drumul, în întuneric îl puteau aștepta tot felul de capcane, obstacole neprevăzute, cine știe ce se ascundea sub adîncul negru, „am greșit, și-a spus, nu m-a debarcat încă, de aceea lipsea ceremonialul, simt puntea sub tălpi, dar nu știu încotro să îndrept prova, intrarea în canal am găsit-o, dar unde o fi...“

Nicolae tresare ca deșteptat dintr-un vis, îl privește pe doctor, acesta frunzărește un caiet gros, „și de unde, mă rog frumos, ești așa de sigur că acestea sînt cuvintele pe care le foloseai atunci? Ei, n-or fi fost chiar acestea, dar oricum semănau. Poți să le auzi din nou, ca și atunci, doar ție îți erau adresate, vorbeai de unul singur pe un coridor lung și întunecos pe care-l asemuiai cu intrarea în bazinul unui port. Spuneai ceva și despre vînt... Asta fiindcă în curte ai simțit o adiere ușoară. Pe coridor aerul era nemișcat. Sau aproape nemișcat. Deci, forța vîntului 0, denumirea vîntului — calm, viteza lui — între 0 și 0,2 m/s, influența asupra uscatului — flamura și frunzele rămîn neclintite, asupra mării — suprafața ei este netedă ca oglinda. Sau altfel spus, calm plat! Numai că ție nu-ți prea plăcea povestea

asta, auzi acolo, «calm plat», forța «zero» și așa mai departe, noțiunile acestea au ceva perfid în ele! Vîntul e vînt și marea e mare și toate înseamnă mișcare. Bine dar Beaufort trebuia să-și înceapă cumva vestita lui scară. Cu bătrînul Beaufort toate erau în regulă, dar te întrebai cînd o să înceapă și pentru tine măsurătorile. De fapt ele începuseră, doctorul te punea la încercare, la un test, în sfîrșit...”

...Mîinile i s-au oprit pe tăblia unei uși, a atins cu grijă lemnul, ferindu-se să facă zgomot, la început nu s-a auzit nimic de dincolo. Apoi auzul său a prins un oftat, prelung, eliberator, a urmat un cuvînt fierbinte, „iubitule“ și două respirații s-au împletit într-una singură. Și-a retras mîinile cu grabă, de parcă ușa aceea ar fi emanat deodată o dogoare de nesuportat, a făcut un salt înapoi, uitînd de prudență, izbindu-se de altă ușă, nu, nu voise să-i asculte, iată ce se putea ascunde sub celebrul „calm plat“, probabil că bîiguise „iertă-ți-mă, iubiti-vă, fiți...” oricum nu terminase, fusese bruscat de mirosuri noi, ațîțătoare, nu mai încăpea nici o îndoială, erau uleiurile pictorului. Apăsase pe clanța ușii, a opta, nu era încuiată dar încăperea era întunecată, în față se zărea altă ușă, adică acele linii de lumină care o decupau din beznă. Nu s-a îndreptat spre ea, a căutat comutatorul. Și primul lucru văzut, după năvala luminii, a fost un tablou la care lucra Dumitru. Era sprijinit de perete alături de o simplă ladă de scînduri prost geluite. În față lor, un scăunel rotund cu trei picioare. Tuburi cu vopsele, împrăstiate în jur. Multe din ele deschise...

Nicolae se lasă furat de tot, nu mai încearcă să scape de „scenele“ la care asistă, le retrăiește chiar, unele din aceste scene s-au suprapus, și-au pierdut înșiruirea după care s-au petrecut, Nicolae participă la acel scenariu pe care singur și l-a „scris“, fără să fie sigur că așa a vrut, „acum începe, acum poți «urca» pe scara aceea minunată. «Calmul plat» a fost o minciună. Cum spune Beaufort? A, da! O parte din cuvinte tremură... ei, ai luat-o razna, o parte din frunze tremură, pe suprafața mării apar primele încrețituri. Vînt de forța 1.“ Îl vede, acum, pe Dumitru, așezat pe scăunel, după ce

a cocoțat tabloul pe ladă, „șevaletul“ său încă de cînd „locuia“ într-o rezervă. Așadar Dumitru e cu spatele la el, amestecă pasta groasă a culorilor, pe o bucată de placaj, cu gesturi precipitate, nervoase, găsește timp să tragă și din țigare, vopsită și ea, ca un curcubeu, numai că uită după aceea unde a așezat-o, se înfurie și suduie urît, își șterge pensula cu un prosop îmbicsit, care nu-și mai poate face datoria, îl aruncă și găsește soluția salvatoare, pantalonii, aceștia ajung repede mai împodobii decît țigarea pe care o regăsește ca prin minune, se miră că a găsit-o așa, doar întinzînd mîna, fără să se gîndească la un loc anume, dar mai cu seamă se uimește de nuanța nou descoperită, așază culoarea pe pînză, suduie din nou, acolo arată altfel decît ar fi vrut, scornește o altă combinație din șerpilor colorați care țîșnesc aprig din tuburile stoarse fără milă, nu-l mai mulțumește nici pensula, o azvirle ca să regrete imediat, pierde timpul căutînd-o, căutînd și țigarea ratăcită iarăși, renunță, întinde culorile cu un cuțit lat și în toată vremea asta murmură ceva, poate fi un descîntec, învățat de mult, pe malul Timișului, întrerupîndu-l doar cînd suduie, ca și gugulanii nemulțumiți de prețul dobîndit pentru merele lor...

„Și el e ca tine, își spune Nicolae, nu se poate rupe de locul de unde a plecat, oriunde ar fi tot... Stai puțin, ce vrei să spui cu asta : «este ca tine» ? Adică ai fi în stare să așezi culorile astfel încît la sfîrșit, cînd tabloul poate fi văzut de toată lumea, aceasta să-și modifice felul de a gîndi, să se simtă altfel și... Și la urma urmei de ce nu ? Ai încercat ? Poate că tu erai pictorul și el, Dumitru, te privea. S-au încurcat rolurile, atîta tot. Cîte nu se pot întîmpla !... Numai că atunci, cînd ai pătruns în camera transformată în atelier, ai văzut tablourile lui. Asta e sigur. Și lîngă cele care îți plăceau se mai aflau acolo și pînze cu lebede grațioase și țigănci voluptoase și castele copiate după ilustrate ieftine, despre care Dumitru spunea : «să le ia Satana, să le lovească buba rea, tune-le triii mii... ce ai tu cu ele ? Ai tu ceva împotriva că le vînd și astfel mă vînd și pe mine ? Un castel înseamnă o sticlă de răchie, o țigancă o dau în schimbul unei găini, lebedele se transformă în

ouă și așa mai departe. Să nu începi cu predicile despre pictura de gang, despre educația prin culoare, despre sublimul artei și etc., etc. Am vrut să mă angajez la o Casă de cultură, după prima mea expoziție... Atunci mi-au schimbat aproape toate titlurile, spuneau că se pricep ei, asta le era doar meseria și mi-au comunicat că „duhurile“ nu se încadrează... Veniseră ziariști și poeți, doctori și profesori, critici și plasticieni, mă rog, lume bună, m-au felicitat toți, dar n-am avut ce face cu vorbele lor. La Casă mi-au cerut certificatele de studii... Nu le mai aveam, le pierdusem pur și simplu, eu n-am ținut niciodată la hîrțile alea frumoase care spun cine ești, și ce știi să faci, și cît de bine poți face o treabă sau alta... Așa că am auzit alte vorbe, care începeau mereu cu un „regretăm“, mi s-a spus că sînt un amator care promite și că voi primi sprijin, ei se vor preocupa, se simțea dealtfel nevoia unei îndrumări tematice și... Și am început atunci să umplu pînzele cu țigănci, lebede și castele... Asta-i !» Dumitru era pornit, cam știa ce înseamnă starea aceea, ai încercat să-l potolești. Se aciuse în acel spital, fugind de lume. Profitînd și de înțelegerea doctorului. El găsisse o formulă acceptabilă, mai întîi l-a internat cu un diagnostic oarecare, apoi i-a găsit un post în administrația spitalului. A umplut curtea cu «structurile» sale, veneau profesorii de pe la clinicile din țară să le vadă. Directorul îl ocrotea și el, intuiseră cu toții talentul de excepție al lui Dumitru și...“

Și Nicolae se află acum din nou în camera-atelier, cineva a pornit banda magnetică pe care s-a înregistrat convorbirea lor, fidel, fără vreo modificare, fără forfecări și așa mai departe. Așadar...

...ușa ce era conturată de liniile luminoase se deschide, lumina de dincolo se contopește cu cea din încăperea în care se află Nicolae. Apare Dumitru, cu nelipsita-i țigare lipită de buza de jos, și îl privește fără mirare.

— Nu te-am auzit, pofteste, de ce stai în picioare, spune Nicolae.

— Mi-e teamă să nu deranjez !

- Oh, se poate, simte-te ca la tine acasă !
- Păi chiar așa mă și simt. Numai că tu vrei să jucăm altfel...
- Și ce rol joci tu, dacă nu te superi ?
- Pe acela de gazdă.
- Atunci întâmpină-mă cum se cuvine, poștește-mă !
- Te-ai poftit singur, nu mai e nevoie. În sfârșit, bine ai venit !
- Asta da primire ! Ce oameni ! Unul mă abandonează în întuneric, altul... Acum ce mai urmează ?
- Nu mai știu. Cred că am uitat.
- Asta-i bună ! Ce naiba tot îndrugi acolo ? Sau te pomenești că ai primit indicații... mă rog, ce să spui, cum să te porți și așa mai departe. Ai uitat însă lecția, ce te faci, bătrîne ?
- Îți pot arăta niște tablouri.
- Mai e și altceva în protocol ?
- În ceea ce mă privește nu. Pot să încep ?
- Ce dracu' vrei să începi ?
- Păi, să încep rolul gazdei. Cum vă simțiți, ce spuneți de vremea asta, doriți să vă servesc cu ceva ?
- Măi Dumitre, tu mă cam duci cu vorba. Deșteptul ăsta de coleg și prieten al meu ți-a împuiat capul cu tot felul de minuni.
- Te-am întrebat ce dorești. Voi doctorii doriți întotdeauna câte ceva.
- De pildă ?
- Ei, ți-am jignit casta ! Atîta pagubă. Spuneam că voi aveți tot felul de pretenții. Promiteți sănătate unui biet bolnav dacă nu fumează, nu bea, nu face efort, nu se supără, nu se îmbuibă, nu iubește și încă o mulțime de „nu“... Cîte ceva din toate astea sau toate la un loc. Actorului îi cereți să coboare de pe scenă, pictorului să-și arunce culorile, scriitorului să-și rupă condeiul. Mă exprim destul de elevat, nu ? Uneori...
- Discursul ăsta face parte din program ?
- Ai obsesii ciudate. Doctorul nu mi-a spus nimic. Dealtfel îți vrea binele...
- Și ce-mi cere în schimb ?
- Asta numai tu poți s-o știi. Poate că sînt și excepții.

— O, desigur. Directorul, și medicul de gardă, și asistenta-șefă, și portarul, și tu, îmi doriți numai binele. Fără să cereți nimic! Lista rămîne deschisă. Cine se mai înscrie, tovarăși?

— Nicolae!

— Nu te cunosc, cine ești?

— Cum vrei tu. Eu pot să mă apuc de lucru, trebuie să termin un tablou.

— Și ce aștepți, omule? Vreun telefon cu noi instrucțiuni?

— Știam că n-o scot ușor la capăt cu tine... Ai primit vreo scrisoare de acasă?...

Nicolae revine, pentru o clipă, în încăperea doctorului. Uluit. De-a dreptul buimăcit, acum, de întrebarea aceea pusă demult. „Iată, își spune, abia acum îmi dau seama, doctorul ăsta nu a pomenit nimic despre ai mei. S-a temut, auzindu-mă cum bat cîmpii, că m-am certat cu Ioana. Ar fi fost firească s-o facă totuși. Să aducă în vreun fel vorba despre asta. Poate că nu... Și totuși n-ar fi schimbat mare lucru. Iar acum pot spune: flamura flutură încontinuu, ramurile subțiri ale copacilor tremură întruna și încep să se rostogolească crestele micilor valuri — vînt de forța 3!...

...Și iarăși Nicolae alunecă înapoi, alături de Dumitru, portrete ciudate le urmăresc mișcările, nu au ochi firești, dar senzația de „a fi privit“ e acută, îi privesc culorile verzi și albastre și portocalii. Iar între acele chipuri se află „duhurile“, spirale răsucindu-se în spații senine, plăsmuiți fantastice cufundate în ape adînci, siluete subțiri, prelungi, abia distingîndu-se de mediul prin care zboară. Și acesta poate fi cerul sau marea sau pustiul...

„Degeaba, își spune Nicolae, tot acolo ajung, și trebuie să mă las și eu purtat de vîntul care mîna duhurile, să revăd totul, chiar dacă asta doare uneori. Mă întreb însă, acum, cum vor fi rezistat fragilele plăsmuiți, cum va fi fost zborul lor sub acel *strong breeze, vent frais, steife Brise, muy fresco**. Ai fost un elev bun, Nicolae, comandantul de cursă lungă Drago-

* „vînt foarte tare“ (în engleză, franceză, germană,spaniolă)

mir poate fi mîndru de tine, ți-au rămas întipărite în memorie toate aceste denumiri. Și ele înseamnă de fapt : pe pămînt ramurile groase ale copacilor se înclină, iarba înaltă și grînele sînt culcate la pămînt, sîrmele de telegraf șuieră ; pe mare cresc valurile, creștele lor spumoase sînt spulberate... Și e doar un vînt de puterea 6 !“

...Atunci, Dumitru întrebuse, „îți aduci aminte, cînd ai văzut primul portret pictat de mine ai spus că sea...“...

Nicolae se ridică și se plimbă prin încăpere, ține mîinile ușor depărtate de trup, de parcă ar vrea să se apuce de ceva, să caute un sprijin, i se pare că podeaua se înclină, cînd într-o parte, cînd în cealaltă, pășește caraghios, depărtîndu-și picioarele lateral, ca să-și păstreze echilibrul. Și în vremea asta își spune : „copacii mari se închină în fața năvalei, crengile groase se rup, zboară bezmetic și mătură totul în cale, apoi se frîng pînă și trunchiurile bătrîne, acoperișurile sînt smulse, zidurile plîng din încheieturile lor de piatră și cărămidă, iar dinspre mare crește vuietul ce vrea să ia în stăpînire totul, inundînd uscatul... și valurile pot fi de șase metri sau zece sau doisprezece, după cum e vorba despre *viento duro*, sau *viento muy duro*, ori chiar de acea *tempête*, *storm*, *starker Wind*, *temporal*, adică forța vîntului, spune «scara» poartă numerele 8 ori 9 ori 10, dar pe tine nu te interesează ce spune «scara», cum nu te interesa, ori n-aveai timp să te gîndești la ea cînd v-a prins furtuna în largul coastelor franceze și...“...

...Iar atunci Dumitru i-a arătat un chip de față, pe jumătate acoperit de un vîl fumuriu, un chip doar conturat, un oval frumos ; pe jumătatea liberă, în dreptul tîmplei, o străluminare se scurgea spre cearcănul orbitei, acolo umplînd adîncul verde...

„...și în timpul uraganului din marea Japoniei, ei nu, acolo n-ai fost, treci în bancă, elev, uraganul înseamnă vînt de forța 12 așa că... Așa că prima furtună ai trăit-o la Oraș, ai văzut copaci frînți și acoperișuri de tablă zăcînd în mijlocul drumului, și tribuna de lemn a stadionului prăbușindu-se, lîngă tine a murit un om, l-a lovit o bîrnă desprinsă din biata tribună putregăită,

dar oricum o tribună, un fel de mîndrie a oraşului, din care n-a mai rămas nimic pînă la urmă, venise aproape tot oraşul să vadă o celebră echipă de fotbal, o campioană adevărată, dar şi campioanele adevărate au nevoie de tribună, fie ea şi din lemn, ovaţiile ce vin de acolo îi sînt necesare, în vacanţă sau într-o scurtă perioadă de declin sau... N-ai văzut decît zece minute de joc, pentru că a început furtuna şi pe atunci nu ştiai că i se poate spune *tempête* şi că din ea se poate şi muri... l-ai văzut pe cel lovit zăcînd într-un lac de sînge, un strigăt roşu, cu viaţă scurtă, strigătul sau lacul, fiindcă omul care sfîrşise într-un asemenea strigăt şi lac roşu n-aveai de unde şti cît e de bătrîn... tu ai plecat, încercînd pe cît se poate să nu fugi, deşi erai înspăimîntat, furtuna a fost o răbufnire scurtă, dar cumplită, oricum ai ajuns acasă triumfător şi... fără un pantof... L-ai pierdut acolo, între sfărîmăturile tribunei, a doua zi s-au găsit o mulţime de pantofi printre resturile nu tocmai glorioase, şi l-ai recăpătat pe al tău... Şi atunci ai auzit marea, cu toate că te aflai departe de ea şi n-ai văzut-o niciodată ai ştiut că e glasul ei. Şi de fapt erai înspăimîntat numai de huietul lemnăriei care se prăbuşea, de copaci nu te temeai, îi cunoşteaşi şi erai prieten cu vîntul iar marea o simţeaşi în tine... cum spunea Nicolae-poetul... fiecare om are o mare a lui... o simţeaşi încă din vremea poveştilor cu peste şapte mări şi peste şapte ţări şi de cînd ascultai glasul apelor acolo, la izvoare... şi ai ştiut că în mare te poţi încrede şi încă mai ai această încredere, chiar dacă unii o blestemă şi se tem de ea şi o numesc în fel şi chip... Iar acum aşteaptă să se pornească vîntul cel mare... S-a şi pornit de fapt..“

— Nicolae, de ce nu spui nimic, Nicolae ?

— Tu nu simţi vîntul cel mare ?

XII

Doctorul răsfoiește în continuare caietul său cu însemnările din vremea cînd căutase o cale de comunicare cu Nicolae. Se oprește la o pagină și citește :

„...avea o vrajă a lui, ne cucerea pe toți cînd se pornea să povestească. Numai că povestea doar ce dorea el. Și noi îl lăsam. Știam care au fost porturile prin care a trecut cu adevărat, dar îl ascultam cu gura căscată și cînd povestea despre Japonia unde nu fusese nicio dată. Cînd termina, începea să rîdă și spunea «v-am mințit, cunosc Mediterana, Adriatica, am ieșit în Ocean, am urcat în Nord, dar despre astea nu vă povestesc, să fie clar. Cît despre Marea Neagră, nu v-ar interesa, toți credeți că o cunoașteți, fiecare e convins că dacă și-a muiat un deget într-o mare o și cunoaște ! Nu știți nimic, fraților ! Spuneți-mi, voi auziți vuietul mării, noaptea, de aici ? Nu-l auziți, asta-i, sînteți niște surzi și cînd puteați vedea ceva mi se pare că ați fost și orbi». Dar nimeni nu se supăra pe el. Nici unul dintre ai noștri, vreau să zic. Rău era că pînă la urmă el era cel care se mînia. Ajungea să arunce vreunul o vorbă nesăbuită despre mare, că se dezlănțuia ca un uragan. Punea totul la inimă. Și se lupta pentru «adevărul lui». Eu cred că era un luptător bun numai că pornea aproape întotdeauna singur. Asta îl cam costa uneori. Ca atunci cînd a refuzat să pună la dispoziția directorului mașina laboratorului...”

Doctorul sare peste paginile următoare, „povestea e destul de plicticoasă, își spune, un director de spital dornic să cîștige bunăvoința unei comisii sosite în in-

specție, mașina aceea era încăpătoare și intra pe orice drum, la circumscripțiile unde se putea găsi o țuică bună și un pui fript și toate celelalte, un fel de ieșire «la iarbă verde», mă rog... Numai că Nicolae avea nevoie de ea, de mașină, încărcase deja în ea aparatura pentru determinări toxicologice în Combinat, găsise și prilejul să comunice comisiei că acea aparatură se mai putea îmbunătăți, intrase în detalii stinjenitoare pentru director și peste toate refuzase să cedeze mașina. Asta a fost tot. Numai că directorul l-a ținut minte și l-a șicanat după aceea. Nu pentru multă vreme, fiindcă a fost schimbat. Firește, nu datorită incidentului cu Nicolae. Acela fusese un fleac. Ei, cel care mi-a povestit tărașenia asta credea că mă poate ajuta. Dealtfel eu i-am cerut «orice amănunt». Și el mi-a spus ce știa.“

Doctorul se oprește asupra altui pasaj, îl citește, uitînd că Nicolae este în aceeași încăpere cu el. Deci : „...descoperise, din întîmplare, niște analize vechi, uitate. Sau făcute uitate. Era vorba despre determinarea unor substanțe chimice, toxice, în atmosfera orașului. Institutul care le lucrase, cu mult înaintea sosirii lui Nicolae, comunicase rezultatele la timp și cei răspunzători ar fi trebuit să ia măsurile de rigoare. N-au fost luate nici un fel de măsuri, pe Nicolae nu l-a interesat pricina întîrzierii, voia doar să repare o greșeală făcută de cineva. A înștiințat tot felul de foruri, a rechemat institutul, pentru stabilirea situației reale (după ce făcuse el însuși determinări toxicologice, cu mijloace mai modeste, bineînțele). Informase și organele de partid, de acolo s-au cerut explicații. Explicații pe care directorul nu le-a putut da. Chemat la ordine, Nicolae a dat din umeri. Pe el nu-l interesau formalitățile. Ei și ce era dacă îl ignorase pe director? Și pe vremea cînd se efectuaseră acele analize existase un director și tot nu se făcuse nimic. Era o chestiune de specialitate și încercase el, Nicolae, s-o rezolve cum putea mai bine. Directorul l-a acuzat de carierism, tot tapajul nu era făcut decît pentru a atrage atenția șefilor, poate credea că a găsit o șansă pentru promovare, spunea. Discuția, la care au participat toți șefii de secție din spital, s-a încins, Nicolae pleda pentru «oraș», acesta

devenise și al lui și îl iubea, dorea pentru el ninsori curate și aer proaspăt și verdele frunzișului sănătos și așa mai departe. Devenise chiar patetic. Asta reușise să-l înfurie pe director și cred că își pierduse de tot cumpătul când i-a strigat în față, lui Nicolae că vrea să-i ia locul. Iar acesta a rîs și i-a ținut un nou discurs. Directorul îl tutuise, așa că începuse cu asta, menționînd că nu ținea minte de cînd îi permisesese acest lucru — adăugînd că acceptă să fie tutuit de un furnalist «trei», dar acolo, în toiul discuțiilor purtate lîngă «focurile vii» și nu într-un cabinet cu uși capitonate. «Spuneți-mi, de vreme ce vă interesați de el, se pare că îl cunoașteți mai bine, Nicolae n-a scris cumva poezii? Nu credeți? Mă rog...» După ce a epuizat prima temă, a declarat că nu se consideră potrivit pentru o asemenea funcție (pe care dealtfel a mai refuzat-o odată, cînd, știți ceva?) fiindcă este prea... sentimental. Aceasta ar fi o piedică foarte serioasă în exercitarea «puterii». Și pentru că a ajuns acolo, l-a întrebat pe tovarășul director ce părere avea despre putere. Tovarășul director n-a avut nici o părere, cel puțin nu și-a exprimat-o. Prilej pentru Nicolae să se lanseze într-un nou discurs despre puterea colectivului. În acest colectiv cineva trebuia, bineînțeles, să-și asume greutățile unor răspun-deri, să se facă purtătorul de cuvînt al tuturor și să poarte cu demnitate însemnele «puterii» pe care i-o recunoșteau ceilalți, făcînd exact ceea ce ar fi făcut oricare dintre acei ceilalți «potențiali directori», și încă ceva în plus, fiindcă el fusese cel ales. Or pentru asta trebuia sacrificiu, renunțase la orgoliu, interesele personale se anulau obligatoriu. Și mai însemna luciditate, capacitate de analiză rapidă și de decizie promptă. Și conștiința că n-a moștenit acel loc din vîrf, că nu l-a dobîndit pentru veșnicie, fără a deveni însă obsedat de aceasta, căci ar însemna să se gîndească prea mult la el și nu la îndatoririle sale. Și mai trebuie să acorde încredere celor cu care lucrează, iar în unele situații, libertate de acțiune. Spunea că el nu crede în «funcționarii» destoinici care nu fac nimic fără ordin. Și pentru asta mai erau și lăudați! A citat, uluindu-i pe toți, prin saltul fantastic ce-l făcea, și la urma urmei toți

erau oameni ocupați, n-avea timp pentru discursurile lui, oricît de colorate ar fi fost, a citat așadar celebrul caz al lui Napoleon, care n-ar fi pierdut bătălia decisivă dacă un mareșal, altfel militar ireproșabil, care nu încălca nici un ordin, n-ar fi așteptat prea mult așa ceva, adică un ordin care întîrzia să vină și... Ei, nu e cazul să reproduc eu, probabil că și dumneavoastră sînteți ocupat, strîngeți date care, după cîte înțeleg eu, vă vor ajuta să reconstituiți personalitatea lui Nicolae, dacă nu s-ar fi întîmplat povestea aceea de la furnal, intoxicația care... Ei bine, ar fi povestit el totul. Sînt curios cum ar fi făcut-o ! Sau cum o va face. Fiindcă vreau să cred că veți izbîndi în cazul lui. Să încerc scurtarea «poveștii» mele, vă mai declar că mă simt și puțin stînjinit, vād că notați fiecare cuvînt, de parcă aș acorda un interviu și eu nu sînt obișnuit... Atunci Nicolae spusese și destule lucruri comune, dar le spunea și asta era important, mulți din cei de față le uitaseră. Avea dreptate în multe (de pildă, se cerea o acțiune energică pentru reducerea acelor noxe, vedeți, am început să vorbesc de parcă mi s-ar lua cu adevărat un interviu) dar era prea pătimaș, își luase rolul de singur apărător al «sănătății» orașului și astfel îi jignea pe cei de față. Și probabil că nu toți credeau în sinceritatea sa. Nicolae a stat cîteva luni într-un salon, mai bine zis un fost salon de la spitalul cel vechi, rămas în folosință pentru tratamentul bolnavilor cronici. Putea solicita oricînd o locuință mai confortabilă. N-a făcut-o fiindcă... nu se gîndise la așa ceva. Pur și simplu nu-l interesa. Se pasiona după tot ce se întîmpla în Combinat, nu-i păsa de locul unde doarme. S-au găsit destui care au spus că face pe grozavul, că nu-l interesează problemele materiale, că pozează și așa mai departe. Cînd a fost tăiat de la prima anuală, directorul îi imputa niște întîrzieri, Nicolae a dat din umeri. Putea să-și justifice întîrzierile acelea, se întîmpleau în zilele de început de săptămîină cînd revenea de pe unde era plecat (și, firește, orele pe care le presta noaptea, compensau oricum puținul timp pierdut într-o luni dimineța). N-a făcut-o, din mîndrie sau nu știu din care motiv... Sînt convins că banii aceia i-ar fi fost necesari, nu-i venea ușor cu soția într-o

altă localitate și copilul la școală în orașul bunicilor. Dar... De ce nu și-a adus familia? Ei, asta chiar că n-o știu. Poate n-a vrut ea. O cunosc, e o fire voluntară, știe să-și impună punctul de vedere. Cu Nicolae o fi ajuns la o situație de compromis. Adică tu acolo, eu aici. O zi pe săptămână le ajungea. Trebuie să fie grozav să te vezi cu soția doar o zi pe săptămână! Să nu mă înțelegeți greșit, n-o să mă apuc să laud binefacerile navetei... Mă gândesc că în fiecare zi lucrătoare te pregătești pentru întâlnirea aceea duminicală, cu emoție, cu... uite domnule, calc pe urmele lui Nicolae! Oricum, îmi păstrez părerea. Întîlnirile acelea semănau probabil cu întîlnirile între doi tineri îndrăgostiți pentru care distanțele nu înseamnă nimic. Dealtfel ea era obișnuită cu plecările lui, cu absența sa îndelungată... Și mai era ceva la mijloc. Iată că m-am grăbit cînd am afirmat că nu știu ce-i împiedica să stea împreună în acest oraș. Soția lui dorea neapărat să găsească un post în orașul unde îi locuiau părinții. Încă pe atunci erau bătrîni (cred că a fost și motivul pentru care au plecat de pe malul mării) și n-ar fi rezistat unei... transplantări. Așadar ea făcea tot posibilul să ajungă acasă. Nicolae s-a oprit aici, fiindcă era nevoie de el. Dacă nu se întîmpla povestea cu intoxicația, nu știu ce s-ar fi ales pînă la urmă, nu-mi închipui că l-ar fi lămurit prea ușor să plece. Pentru Combinat ținea la acest oraș, acolo își putea face meseria cu adevărat și — folosind cuvintele lui — cu dăruire pătimașă! Vi se pare că exagera? Eu nu cred asta. Era în stare să se «bată» pentru tot ce era legat de Combinat, și asta chiar făcea. Numai că o pornea de unul singur. Și atunci la furnale, tot singur a fost cînd s-a întîmplat...”

Doctorul mai trece peste un număr de file, caută ceva anume, a găsit, este „declarația” unui alt coleg de-al lui Nicolae care lucrase cu el și în Dobrogea, înainte de imbarcare.

„...așa cum spuneam, îl țin minte încă de la repartiție. Toată lumea privea harta pe care erau încercuite cu roșu circumscripțiile oferite noilor absolvenți, adică nouă. Printre noi se plimbau medicii șefi de raioane care își «căutau oamenii». El, Nicolae, avea o singură

întrebare de pus : la ce distanță de mare se afla cutare comună. Atît. Alții întrebau de numărul locuitorilor, de bună starea C.A.P.-ului, de gară, cum e șoseaua, cum e programul, cînd e ziua liberă, mă rog, o mulțime de alte treburi și pînă la urmă cel mai important lucru era numărul de kilometri pînă la sediul regiunii. Asta a și crezut că-l întrebă un medic șef de raion, și Nicolae i-a răspuns ca atare. S-a înfuriat ; nu orașul cu stațiunile lui îl interesa, ci Marea ! La un moment dat părea că s-a hotărît. Îl atrăgea o circumscripție din Deltă, fusese vrăjit de poveștile cu pescari și așa mai departe. Să ne lămurim. Îl atrăgeau apele deltei și poveștile lor, un reporter (văd că stați de vorbă cu o mulțime de oameni, vi s-a spus că aveți aerul unui reporter ?), așa-dar un profesionist n-ar fi realizat materialul scontat dacă i-ar fi pus clasicele întrebări : ce v-a determinat să alegeți circumscripția X ? ce părere aveți despre viitoarele greutăți ce vă vor întîmpina, cum le veți învinge ? puteți renunța la asfaltul orașului ? și altele asemănătoare. Oricum, Nicolae nu i-ar fi povestit despre eroismul tinerei generații, despre spiritul ei de sacrificiu, despre conștiință, despre... bănuți ce ar fi așteptat reporterul. Deci n-ar fi obținut nici un răspuns demn de consemnat în acest sens. Dintr-un motiv foarte simplu. Nicolae nu se gîndea la asemenea lucruri atunci. Sigur că se ducea să-și facă datoria, dar ar fi dorit s-o facă în Deltă, fiindcă îi plăceau poveștile cu peștii cei mari și ar fi avut «iesire la mare» și i-ar fi cunoscut pe vestiții bărboși lipoveni. Ori poate că tocmai povestind despre toate astea ar fi ieșit un reportaj grozav. Mă rog, nu știu, nu se gîndise nimeni să ne pună întrebări de felul acesta. Iar eu le pun după foarte multă vreme. Ei bine, l-a oprit soția. Să spunem că ea era mai «cu picioarele pe pămînt». A greșit ? Nu știu. Ea dorea însă un început mai sigur, un loc pe «pămîntul ferm», unde să poată lucra și lucrînd să învețe, urmînd ca amîndoi să pășească pe calea firească, promovarea într-o specialitate, adică obținerea unui post într-un spital și, mai tîrziu, transferul în orașul ei de baștină. Recunoștea însă că n-a ezitat să-l urmeze pe Nicolae în Dobrogea, avea și el dreptul la cuvînt în familie (se căsătoriseră în

anul șase, bănuiesc că știți), veniseră deci acolo pentru marea lui. Pînă la urmă au ajuns la o înțelegere care îi împăca pe amîndoi — circumscriptia nu era în Deltă, nici pe malul mării, dar comuna aleasă se afla situată la șase kilometri, în linie dreaptă, cum spunea el, de mare. O distanță ce putea fi lesne străbătută cu piciorul. Și comuna aceea era mare, frumoasă, dispensarul arăta ca un fost conac boieresc, avea trei posturi de medici și Nicolae s-a trezit pentru prima oară în funcție de «șef». Făcea mare haz, la ședințele de la raion, cînd își anunța calitatea, «medic șef de circumscriptie la...» Am spus prima oară, pentru că au mai fost și alte funcții. Dar ele au venit mai tîrziu și, pînă una alta, cam după un an de zile, s-a pomenit cu o reclamație de toată frumusețea. În vecinătatea comunei lui se găseau cîteva circumscriptii libere, bolnavii veneau la dispensarul său și, după consultație, își cumpărau medicamentele prescrise de la farmacie. Tratamentul aveau să-l facă acasă, unde aveau oficanți sanitari buni la toate (unii făcuseră războiul, participaseră la campaniile împotriva tifosului și a malariei, igienizaseră satele, vaccinaseră toți plozii, moșiseră atunci cînd a fost nevoie, lor li se spunea «domnu' doctor» și țineau la asta, nu pentru titlu ci pentru cîștigul suplimentar ce-l dobîndeau, la ei se prezentau toți și o injecție costa atîta, dezinfecția unei fîntîni atîta, stîrpirea păduchilor atîta, mă rog, aveau tarifele lor, țineau la preț, cîne altcineva decît un «domn doctor», cunoscut de atîta vreme ar fi făcut atîta bine? Aici ar trebui deschisă o nouă paranteză, unii dintre ei erau într-adevăr foarte buni și își făceau meseria așa cum se cuvenea, alții rămăseseră doar cu ce învățaseră pe front sau în anii imediat următori, țineau seringă într-o cutie purtată mereu în buzunar, pentru orice eventualitate, acele le aveau înfipite în rever, administrau penicilină pentru... poftă de mîncare și înjurau cînd «deștepții de doctori de astăzi» prescriau injecții intravenoase și impuneau un anumit orar de administrare a antibioticelor și așa mai departe). Ei bine, de la ei a pornit toată tărășenia. Obișnuiți se vede cu o anumită practică, bolnavii îl întrebau pe Nicolae cît îi costă consultația. Răspunsul era cel firesc. Pentru trata-

mente însă, acasă, plăteau, și de la o vreme au început să murmure. Cum adică, la doctor nimic și la oficianți erau obligați să plătească, ba pe deasupra se mai și rugau de el ca să le vină acasă? ; de tratamentul de noapte nici nu putea fi vorba, «lăsați că știm noi mai bine, n-am învățat acum când se fac injecțiile, una seara, alta dimineața, ajunge, dacă nu vă convine înhămați caii la căruță și dați fuguța la dispensar, acolo arde lumina tot timpul, ori poate se deplasează chiar doctorul cel mare la curul vostru în toiul nopții», îi repezeau majoritatea dintre oficianții risipiți pe sate. Până una alta, Nicolae a primit sarcina să «acopere» și satele acelea, avea o șaretă, un cal chior și un vizitiu... chior de beat de obicei, la vizitiu a renunțat, la cal nu se putea, era bun și acela, pornea singur prin stepa arsă de soare sau viscolită, adormea în legănările șaretei, visînd probabil că plutește pe mare, și cînd se trezea își dădea seama că într-adevăr navighează pe o mare de flori ale soarelui, ori pe o mare încremenită, albă, mută... am impresia că voi vorbi ca Nicolae de acum înainte, ce naiba!...”

Doctorul zîmbește ridicîndu-și privirile, „mi s-a mai întîmplat și mie, e drept, uneori am vrut-o, a trebuit să vorbesc ca el și chiar să încerc să gîndesc ca el ca să-l pot înțelege...” Și l-ai înțeles? Ei, pe dracu', o întrebare mai inteligentă n-ai găsit acum? Pe tine te înțelegi întotdeauna? Mai bine citește mai departe, te-ai oprit la marginea unui lan de floarea soarelui ori a unui pustiu alb...

„...ajungea în satul fără medic, calul știa oricum drumul, îl aștepta o mulțime de bolnavi, stătea toată ziua în cabinet iar seara mai trecea și pe la casele celor care nu se puteau deplasa. De ce făcea asta? Simplu. Fiindcă altfel nu se putea. Nu există alt răspuns, o mai făceau și alții, cineva trebuia să se îngrijească de sănătatea oamenilor și, cu toții, ne străduiam doar s-o facem cît mai bine. Aici nu încap speculațiile sofisticate, totul e clar. Pe Nicolae îl ajuta și Ioana. Cu soția sa făcea un cuplu redutabil — aveau niște evidențe grozave (mîna ei, desigur), cînd el era plecat ea asigura și consultațiile adulților, se știa că ei nu refuză nici o soli-

citare, vizitau bolnavii la orice oră, erau chemați de la cinematograful (mergeau, firește, împreună, de la căminul cultural, unde Nicolae conducea o formație de teatru, n-avea astîmpăr, făcea de toate cu aerul cel mai firesc, fusese ales secretar al U.T.M.-ului pe comună, vicepreședinte raional la Crucea Roșie, ce mai, putea să-și tipărească o carte de vizită grozavă! Să dau și aici o explicație? De ce să n-o dea el? Pe atunci nu pierdea vremea cu explicații, asta-i sigur, nici el și nici alții, eram tineri, știam ce se așteaptă de la noi, nu alerga după funcții (ele oricum însemnau muncă), așa fuseserăm crescuți și cu asta ar cam trebui să închei. Explicațiile, bineînțeles. Nu ne conveneau destule, nimeni însă nu primea cadouri, lupta — oho, ce cuvinte mari! — era necesară și procedam în consecință. Poate că mai voiam să dovedim cine sîntem noi, că însemnăm ceva, de altfel dacă nu te bați în tinerețe cînd o mai poți face? Dar să revenim la Nicolae. Adusese «la zi» vaccinările în circumscripția lui, în noile campanii respecta cu strictețe termenele și nu ținea seama de vreme ori de funcții. O dată, după un viscol zdravăn, secretarul de partid din comună, fiind întrebat de cineva de la regiune ce se mai aude pe la ei, ce mai e nou, a răspuns că e liniște, nu mai ninge și vîntul se potolise iar doctorul își vede de vaccinările lui, tocmai se pregătea să-i picure în nas ultimul tip de vaccin antigripal, cel de la regiune a rîs și a mai întrebat ceva, oricum secretarul a spus că în vremea cît a suflat crivățul doctorul n-a renunțat la teren, îi fluturau nădragii în vînt și el, secretarul, credea că de aceea poartă Nicolae nădragi așa de largi, ca să-l împingă vîntul și să ajungă mai repede la domiciliul unor oameni cumsecade, pe care nu-i lăsa să hiberneze, îi trezea cu vîrful acului de seringă și așa mai departe. Ei, și atunci cînd a fost chestia aceea cu oficianții, cei de la regiune l-au salvat, fiindcă raionul... Așadar, oficianții, cei buni și cei răi (clasificarea îi aparține, bineînțeles, lui) au ales un delegat (intraseră în panică, trebuiau să-și rezolve cumva problemele) și acela i s-a înfățișat. Era cel mai vechi în meserie, dar nu și cel mai bun. Cei care-l aleseră se bizuiseră pe faptul că era oltean. Peste toate, bătrînul se considera teribil de

șmecher. Și bătrînul oficianț oltean l-a luat pe ocolite, cu istorii de pe front și cu istorii despre olteni, numai că aici nu i-a mai mers. Nicolae îi atrăsese atenția că, deși era bănățean, numele său ar fi trebuit să-i spună multe. Neamul Banilor se trăgea chiar din Bănie, în urmă cu sute de ani unii trecuseră munții și firea oamenilor se moștenește, așa că istorii cu olteni știa și el destule, ar fi fost mai bine să-i spună verde ce dorește. «Nu mai putem, așa nu mai merge, ajungem la sapă de lemn», s-a văicărit oficianțul. Și i-a spus durerea lui, și a celorlalți, oamenii refuzau să plătească tratamentul efectuat de ei. A pomenit și de tariful stabilit de multă vreme și desigur convenit cu prisosință. Dacă eram de față, aș fi pariat că Nicolae îl dă afară. Nici pomeneală. A recunoscut că o cam încurcase, la așa ceva nu se gîndise. Pe el nu-l privea dacă oamenii voiau să le răsplătească un efort, uneori suplimentar, adică după orele de serviciu, deși în «sănătate» se lucra «nenormat». Dar să-i ferească sfîntul să-i prindă că lucrează nesteril, că n-au o trusă ca lumea, că nu respectă orarul de administrare prescris de medic. Asta era tot în ceea ce îl privea. Nu așa, a spus oficianțul, încurajat de bîndețea (aparentă) cu care i se vorbea și crezînd că se poate tocmi. Oamenii n-or să-i creadă, exista doar o soluție. Care? întrebuse Nicolae. Păi să ia și el, îi sugerase, cu nevinovăție, bătrînul. Să ia ce? Ei ce, o zburătoare, o coadă de pește, o damigenuță, așa face toată lumea, e obiceiul pămîntului, ar trebui să țină seama de sfatul unui bătrîn trecut prin multe, bolnavul nici nu are încredere dacă nu plătește, nu e sigur că i s-a dat atenția cuvenită. Abia atunci l-a dat Nicolae afară. Și oficianțul l-a reclamat la secția sanitară a raionului, a trimis o scrisoare și «vicelui» de la sfatul raional, îl chema, prin ea, să vină să vadă cum și ce se întîmplă la ei, mai precis, cum pleacă doctorul cu șareta încărcată după consultații, sugerase că ar fi fost bine să sosească într-o anumită zi. Medicul-șef a rîs cînd a văzut reclamația, dar „vicele” și-a notat ziua menționată în scrisoare și s-a înființat personal să facă cercetările de rigoare, la termen. Iată, așadar, că încep o a treia poveste despre Nicolae. A „vicelui” e prima și în același timp ultima, fiindcă n-a mai

rămas în funcția aceea, nu din pricina cercetărilor întreprinse atunci, făcuse el alte minuni... Oricum, pe Nicolae îl ținea minte de la prima întâlnire avută la raion cu noii absolvenți, cărora le prezentase raionul și sarcinile ce-i așteaptă, tratându-ne — eram doar și eu printre ei — cu „măi tovarăși medici“, asta în situația când «i» se auzea în vreun fel, dar nu faptul că ne spunea «măi» sau «mă» avea importanță prea mare, omul înțelesese în felul său revoluția (de fapt nu înțelesese aproape nimic) și avea păreri foarte rele despre «tagma» medicilor în general, avea convingerea că ea înseamnă burghezie și lupta de clasă cerea vigilență (dealtfel înaintase la un moment dat o propunere, regiunii de partid, menită să îndrepte o «eroare» săvârșită cine știe de cine, nu era de acord cu funcția de «medic-șef», el avea în vedere un tovarăș oficiant care făcuse războiul pînă în Tatra și... și de aici a început declinul său, sau mai precis îndreptarea cu adevărat a unei erori, n-avea el ce căuta în sfatul raional, putea foarte bine munci în altă parte). Ei și atunci, la prima noastră «întîlnire», Nicolae s-a înscris la cuvînt, a început cu «măi tovarășe vice» și a adăugat că se înclină în fața înțelepciunii de a purta bocanci (vicele se lăudase, «eu mă port muncitorește, nu schimb bocancii mei pe...» și așa mai departe), altfel nici nu se putea circula pe drumurile raionului, șoseaua principală era în curs de asfaltare, cît despre celelalte drumuri, văzuse fiecare cum arătau, era și mai bine să poarte cu toții cizme de cauciuc, la urma urmelor, întrebare e, cizma nu e îndeajuns de «proletară», și așa mai departe (Nicolae nu se plîngea, de fapt, de starea drumurilor, nu-l interesa nici ce fel de încălțări poartă, dealtfel cît am stat la circumscripție toți am purtat cizme de cauciuc, îl iritase pur și simplu «viziunea» vicelui și n-a putut să se abțină, răspunzîndu-i în consecință). Așadar vicele l-a reținut încă de atunci și se ivise un neașteptat prilej de a «demasca» pe unul dintre cei care încă mai practica obiceiurile burgheze... Cînd omul nostru a ajuns în satul oficiantului, Nicolae era la punctul sanitar, șaretă îl aștepta în curte și... era încărcată! Cu de toate. Grijiul oficiant nu uitase să pună în ea nimic din ceea ce socotise el că ar putea fi compromițător. În timp

ce Nicolae își vedea de consultații, el dusesese «muncă de lămurire», în sala de așteptare și în ogradă. Pusese pe jăratec tot satul, «nu vă e rușine, oameni buni, doctorul ăsta săracu' bate atita cale pentru voi, pe orice vreme, și îl lăsați să plece întotdeauna cu mîna goală; ia adă tu Ioane o curcă și tu Vasile o damigenuță, că uite se lasă frigu' acuma, și tălică fă-te încoa, auzi, dă fuga și caută în cuiabar după ouă», spunea el oamenilor (au povestit ei, după ce s-a terminat toată tărășenia). Oamenii «buni» se cruceau, uimiți, ce l-o fi apucat, așa dintr-o dată pe doctor, nu-l știau cu asemenea năravuri — oficiantul le sugerase că «inițiativa» era chiar a lui, a doctorului, care, deh, era și el un om ca toți oamenii. Și sătenii au adus cele cerute, cu dragă inimă cei mai mulți, poate se cuvenea să-l omenească pe doctorul căruia îi erau destui îndatorați iar oficiantul îngrămădise darurile în șaretă. Așa că vicele a picat la țanc și a acționat metodic. L-a chemat pe șeful de post, a împărțit coli de hîrtie la cei care se foiau prin ogradă, îndemnîndu-i: «scrieți tot acolo, măi tovarăși, lăsați că le arătăm noi ăstora de cred că le merge cu exploatarea țărânimii muncitoare», și atunci a ieșit Nicolae, să vadă ce se întîmplă. A văzut și a rîs. Rîdea de se prăpădea, a prins să rîdă și satul, adunat în uliță, a rîs și milițianul. Pe urmă acesta n-a mai rîs, fiindcă a trebuit să asigure protecția „vicelui“, cît despre oficiant nu-i păsa, el o încurcase, el s-o dreagă. Oamenii, încă rîzînd, au făcut roată în jurul „vicelui“ și au rupt foile primite pentru «declarații», strîngînd cercul tot mai mult, spre îngrijorarea șefului de post și disperarea „vicelui“. Cînd milițianul l-a scos dintre oameni, „vicele“ s-a tot dus cu GAZ-ul lui. După aceea lucrurile s-au liniștit, Nicolae s-a întors la consultații, milițianul s-a dus să bea o bere, iar oficiantul a rămas singur, o vreme nimeni nu i-a mai dat binețe (unele «guri rele» au pomenit ceva și despre faptul că ar fi fost puțin scărmanat, dar asta n-are nici o importanță). Am mai spus, Nicolae și Ioana erau un cuplu priceput în meseria lor, se completau minunat și toți îi apreciam. Mai tîrziu lui Nicolae i s-a oferit posibilitatea să promoveze, a fost propus ca medic-șef al raionului, nu-i prea plăceau lui funcțiile și atunci a fost concen-

trat, pentru o lună, la marină, asta redeșteptându-i toate visurile lui despre mare și a făcut contractul cu NAVROM-ul. Trei ani nu înseamnă mult pentru un tânăr... Nu știu ce a zis Ioana de hotărîrea lui...”

Doctorul zîmbește din nou, „întrebarea e fără rost amice, nu l-ai cunoscut pe Nicolae așa cum trebuia, poveștile tale cu oficianții și cu vicele sînt interesante numai în parte, nu-l dezvăluie prea mult pe adevăratul... Mă rog, nu e vina ta, îmi povesteai doar ce știai... Iar Ioana probabil că atunci n-a spus mare lucru, or fi convenit că după ce el termină cu rătăcirile prin lume se vor întoarce acasă, acasă la ea. Asta era dorința ei și avea puterea să aștepte. Apoi, îl înțelegea pe Nicolae, el avea dreptul la libertatea plutirii pe mările nemărginite, își dorise prea mult asta, îl obseda chiar sentimentul mării... Ea era conștientă de faptul că bărbatul ei trebuia într-un fel să se elibereze de acel sentiment — trăindu-l! Așa cum face în toate, acest Nicolae la care mă uit acum, și care mi-e drag, și nesuferit, și... Bine, în regulă! Dar mai e ceva... Ana l-ar fi înțeles, ea ar fi acceptat povestea asta cu «eliberarea» pe mările lui? I-ai interzis, puțin mai devreme, lui Nicolae să se gîndească la ea... Acum îi preiei tu «întrebările»? Și, la urma urmei, ce efect a avut interdicția ta?...“

XIII

În timp ce doctorul își citește însemnările, Nicolae se chinuie să iasă din „spațiul“ pictorului (și-a promis de câteva ori că va relua discuția cu prietenul său, ca să poată evada, dar n-a îndrăznit, acela părea purtat și el în altă parte, furat de cele citite). Așadar Nicolae se vede în fața lui Dumitru, îi servește de model...

...aceasta e mult spus, pictorul e nevoit să-și schimbe mereu poziția pe scăunelul său cu trei picioare ca să-l poată urmări — la un moment dat s-a și plîns, „pentru tine ar trebui un aparat de filmat, mai stai o dată locului“. Și Nicolae îi răspunde (atunci sau acum?): „de ce să stau? Crezi că interesează pe cineva portretul meu? Mai bine pictează ninsoarea. O ninsoare cu păsări, sau cu fulgii lor, sau cu maci... ai văzut macii ningîndu-se? Ori duhurile tale verzi și albastre. Și a-daugă scoici liliachii și delfinii cei negri și lucioși, stelele de mare... Pictează ce vrei, pe mine lasă-mă în pace. Cine ți-a dat voie s-o pictezi pe Ana?“...

Întrebarea a venit din senin, acum Nicolae chiar că nu mai e sigur dacă într-adevăr cuvintele acelea au răsunat în „atelierul“ lui Dumitru sau...

..., „Mi-ai povestit ceva despre o Ană Ilovană...“, spune pictorul și el, „nu despre ea e vorba, știi foarte bine despre cine te întreb eu, Ana Ilovana o fi îmbătrînit acum, femeile ca ea îmbătrînesc repede, se trec, patima pentru caii buni și pentru pămînturile bune și pentru bărbații buni, patima asta le mistuie“...

De la aceste cuvinte totul se desfășoară „ca atunci“, poate chiar nu s-a modificat nimic, nu, doctorul își citea

și în vremea aceea însemnările, dar în camera de gardă, sau în altă încăpere, sînt destule într-un spital și liniștea putea fi găsită în oricare dintre ele, oricum el era în altă parte, așa că „rămîn“ doar Nicolae și Dumitru, discuția lor continuă.

... — Bine dar Ana nu...

— Nu s-a schimbat deloc, ea a rămas aceeași. Și nu aveți dreptul să mă mințiți, nici tu, nici doctorul. Am văzut-o!

— Cînd?

— Ce importanță are timpul? Eram pe un peron, așteptam un tren de dimineață. A apărut la capătul peronului pustiu... O siluetă subțire, tăind ca un stilet fin ceața, sau aburii locomotivelor, sau doar cenușa zorilor, nu mai știu... Se apropia încet, mai mult alunecînd... Pînă să apară ea, acolo, la capătul îndepărtat al peronului pustiu, scilipeau luminile de semnalizare, verzi, albastre, roșii... Ele s-au stins brusc, n-a rămas decît privirea ei verde, adîncă, în care se pierdeau trenurile, și orașul, și întreaga dimineață... Era îmbrăcată într-o haină de piele, lungă pînă la pămînt, de acolo și senzația de alunecare, lentă, blîndă, dar implacabilă, era evident că nimic n-o va putea opri. Părul îi era îngreunat de ceață, lucea stins, ca aurul bătrîn. Se apropia și nu eram decît noi acolo...

— Tu și cu femeia aceea străină.

— Tu și cu doctorul care nu credeți în nimic... Ce-i asta?

— Citește și ai să vezi.

— „Demult / cînd primii oameni lăsau urme adînci / pe nisipul plajelor lumii, am simțit dintr-o dată dorința / să știu cîte grăunțe de nisip / există / am început metodic, făcînd mici tăieturi / în scoarța copacilor pădurii, dar copacii erau puțini / tabule mari cerate am scrijelat atunci / dorința / voind s-o împlinesc, dar soarele, roșul foc / le-a topit pe toate și am acoperit, apoi / cu miriade însemne foi de papirus / dar / un fulger iscat din senin arse / întreaga mea trudnică muncă și dorința crescînd am inventat / mașinile de calcul, gîndindu-mă că așa / trebuie / să reușesc o dată, dar și acestea / ajunseseră la un impas, chiar cele mai gro-

zave / minunatele mașini electronice, erau oprite de / ceva / mă mir cum nu-mi dădusem seama / când am început numărătoarea pe toate plajele lumii / teribil mă încurca mereu același lucru / timp însă rămânându-mi / am hotărît schimbarea / fluxului și refluxului...”

— Acum ai citit, ești mulțumit ?

— Cine le-a scris ?

— Un bolnav, un fost bolnav care a trecut pe aici.

— Cine-i omul ?

— Nu mai știu cum îl cheamă. Întoarce hîrtia, pe dos e scrisă o altă variantă. Nu te osteni să citești tot, ajunge să te uiți peste final.

— „.../ am fabricat apoi hîrtia, copacii pădurilor / s-au terminat repede, atunci am inventat / mașinile de calcul și minunații roboți / la cifre infim de mici, abia niște umile bilioane / numărătoarea se încurca, creierele electronice / obosite de zadarnica trudă, se aruncau în mare / după îndelungi căutări, am găsit cauzele erorilor / Fluxul și Refluxul, legile lor erau vinovate / ca să pot socoti grăunțele nisipului roșu / trebuia schimbat echilibrul lor / și acesta a fost cel mai simplu lucru !”

— Ai văzut ? Iată soluția !

— Și asta face parte din programul meu de „recuperare“ ? A scris-o doctorul sau am scris-o chiar eu, mă rog, poate am ațipit și am vorbit prin somn, Nicolae a transcris doar cuvintele mele... Cine știe ? Dar atunci am văzut-o pe Ana și am mai întilnit-o la Bakar, pe Adriatica, și pe cheiul portului la Gibraltar, se fotografia... vreau să spun eu o fotografiam, în spatele ei era profilul celebrei stînci, și de pe pista de beton a aeroportului militar țîșneau avioanele cu reacție, pești de argint spintecînd apele clare ale cerului, tunurile din cazematele bătrîne păreau amintiri... Am mai văzut-o în numeroase alte locuri, era ea, nu o străină, Ana n-a fost niciodată o străină, poate numai atunci cînd... da, era o după-amiază de toamnă, strada era înecată în fumul albăstrui care curgea din grădini, se jertfeau frunzele moarte, ruguri imense vesteau schimbarea de anotimp, și am văzut-o venind spre mine, zîmbind, verdele zîmbetului ei era limpede și înprospăta aerul străzii,

alunga fumul, făcea loc luminii și am crezut că va fi un nou început, zîmbeam și eu, deschis, fără urmă de îndoială în suflet, așa se și cuvenea să răspund unui zîmbet ce întîrzia schimbarea chiar a anotimpurilor, cu toate că... încă îmi mai răsuna în auz zgomotul tocurilor bătînd sacadat, păstrînd ritmul acela egal, dar tot mai slab auzit, pînă ce o ușă s-a închis, ascunzînd zgomotul de mine, el rămînînd doar în memoria mea, a celui care stăteam în așteptare, încă sperînd, poate ușa se va re-deschide, poate era o înșelăciune, o altă fată dispăruse pe coridorul lung și întunecat, eu o așteptam pe Ana și nu erau adevărate nici vorbele care răsunaseră în holul căminului, îmi ziceam, nu le mai auzise nimeni, și singur mă puteam înșela cu ușurință, vorbele care însemnau „n-are nici un rost, Nicolae, sîntem prea tineri, de ce să uităm de pe acum că sîntem tineri, avem o viață întreagă înainte?” și mă mai puteam înșela afirmînd că ale mele au fost cuvintele: „cine știe cu siguranță dacă este tînăr sau bătrîn, noi amîndoi am reuși să găsim un răspuns și să cumpănim timpul după cum dorim, am fi îndeajuns de tari ca să ne păstrăm tinerețea și să nu ne pese de gura lumii, și de ochii lumii, și să aflăm... fericirea“... Așa ai spus, fericirea? Și ce înseamnă mă rog cuvîntul ăsta umflat? Asta trebuia să mă întreb cînd stăteam părăsit în hol și-mi venea să plîng de furie pentru că nu înțelegeam cum de e posibil să se întîmple așa ceva. Adică să rămînă cineva pur și simplu singur. Să i se trîntească o ușă în nas din pricină că este prea tînăr... Am mai auzit povestea cu „prea tînăr“ și mai tîrziu. În o mulțime de locuri am fost acuzat de acest delict. Se pare că promiteam să fiu un fericit stăpînitor al unei tinereți veșnice... Iată că am găsit o față a cuvîntului fericire! Grozavă descoperire! Auzi, sînt prea tînăr!

— Ești ce vrei tu să fii!

— Am fost prea tînăr la admitere, la fel cînd m-a părăsit Ana și cînd m-am însurat cu Ioana. Și cînd am terminat facultatea și cînd m-am imbarcat. Și... Oho, cîți de „și“ ar trebui să urmeze. Poate că nu eram numai eu așa, ci întreaga mea generație. Cea ivită cînd o lume se transforma în alta. Prea cruzi ca s-o înțelegem

pe cea veche, prea necopti ca să participăm și noi la începutul revoluției. Trebuia să ascultăm de cei bătrâni. Ei povesteau cum a fost și ne arătau cum se construiește o altă lume. Mereu primeam lecții. Atâtea lecții încît cu greu ne mai gîndeam că va veni o vreme cînd ar fi trebuit să luăm locul foștilor profesori. Pe care îi stimam, îi veneram chiar și, de ce nu, de unii ne și cam teamam. Cînd unii greșeau nu înțelegeam, nu acceptam de fapt că ei pot greși. Eram copleșiți de personalitatea dascălilor noștri. Cînd am fost puși „în drepturi“ ne-am străduit să arătăm ce putem, dar ne-am trezit depășiți... Venea o altă generație, numai cu puțin mai tînără și deloc „prea tînără“, fără complexe, fără prejudecăți, cei bătrîni nu însemnau pentru ea decît niște „amintiri“, iar noi deveniserăm... fără vîrstă. Știu că exagerez, nu-mi plîng generația, a făcut destule, dar putea face mai mult. Acum se uită, cu admirație și respect, la cea nouă... Oho, unde am putut ajunge și de unde am pornit! Pe atunci nu-mi puneam asemenea probleme. Eram doar „prea tînăr“ și o doream pe Ana în toate felurile în care se putea dori o fată... Numai că ei nu-i păsa. Și am făcut tot ce era posibil să fac. I-am spus tot ce era de spus... sau aproape tot. Nu puteam să-i explic de ce... De ce nu mergeam mai departe. Naiba știe de ce. Mă făleam chiar cu puterea aceea a mea de a o respecta pe ea și prin asta pe mine. Sîngele îmi clocotea, se înfierbînta, era doar sîngele Banilor, dar sîngele ce-l moștenisem mă umplea și de o ciudată mîndrie bărbătească. Nu puteam îngădui femeii mele să facă primul pas. Asta urma să hotărască eu. Să spun cînd a sosit clipa cînd se cuvenea să... Ei da, sîngele îmi amintea și de datini... Nu înainte de... Am auzit asta de la ai mei, am fost „dăscălit“ cum trebuie. Ana Ilovana m-a înțeles altfel. Acolo, pe malul Timișului, am îngăduit unei muieri să mă supună. Cu ea era altceva. Ilovana avea același sînge cu toți cei din neamul Banilor. Era din aceeași lume. Și lumea aceea a ales-o să mă treacă peste hotarul dintre copilărie și tinerețe... Și ce-am auzit în holul acela pustiu și rece? „Ești prea tînăr, Nicolae, puteam fi a ta dacă doreai, acum e tîrziu, nu mai are nici un rost să ne chinuim...“ Stăteam acolo năpădit de tot frigul iernii, lipseau ninso-

rile, ele m-ar fi putut alina, ele nu trădează... Am vrut să-i strig „asta ai așteptat, pentru atîta doar ai plecat?“ cui să-i fi strigat vorbele acelea stupide? Nu-mi rămînea decît să aștept ninsorile... Parcă pomenise și ceva despre „o amintire frumoasă“! Cine ar îndrăzni să susțină că ar fi fost mai frumos dacă... Ce-i și cuvîntul ăsta „frumos“? Și parcă a mai adăugat că nu trebuie să vă înstrăinați de tot. Nu, asta am spus-o eu. M-am înjosit rugîndu-mă de ea să rămînem prieteni. Iar ea mi-a declarat răs-picat că între o fată de vîrsta ei și un tînăr ca mine nu se poate pune un cuvînt care să sune așa. Și n-am crezut-o, după cum nu cred nici acum. Ana n-a devenit niciodată străină. Poate, spuneam, numai atunci cînd am întîlnit-o pe strada aceea înecată de fumul rugurilor de toamnă. Și mi-am spus că nici ea n-a crezut în seara despărțirii noastre. Nici n-a existat o asemenea seară. Ea zîmbea și se apropia tot mai mult, speram... Dar ea trecea, trecea, trecea... Dumnezeu! cum sună acest cuvînt în repetare! Cînd am întors capul abia am zărit, prin fumul care îmi înțepa ochii, două siluete, bărbatul care se afla în stînga ei îi petrecuse, ocrotitor, brațul peste umeri... Și gata acum! Să nu-mi spui, să nu încerci cumva...

— Nu spun nimic, nu încerc nimic.

— Să nu-mi împui capul cu teoria că nu se poate iubi decît o singură dată. De ce te uiți așa la mine? Ce-i dacă strig? M-am înfuriat, pe mine, pe tine, pe doctorul care... În sfîrșit... Știu lecția: prima iubire rămîne altfel decît celelalte, dacă mai pot fi și „celelalte“, tot ce urmează după aceea nu e decît o jalnică încercare de reconstituire și așa mai departe. Auzi? La mine să nu vii cu asemenea povești. Le-au născocit niște cinici, ori niște filosofi impotenți, ori niște poeți cu sîngele subțiat de apă. Nu încerca să mă lămurești și nu te holba așa, sînt tot eu...

...

— Poeți cu sîngele subțiat de apă! spune tare Nicolae.

Doctorul tresare, aruncă „jurnalul“ său, „în sfîrșit, ne «întîlnim» iarăși, era și vremea, deși cred că a tre-

cut puțin timp de cînd fiecare și-a văzut de gîndurile lui. Care gînduri? Cele de atunci sau cele de acum? Cine știe prin ce furtuni a trecut, sau trece încă, Nicolae, acolo, pe marea memoriei sale. Poate că se străduiește să restabilească echilibrul fluxului și refluxului“.

Iar acestuia gîndurile îi fug, alunecă amețitor, furtuna poartă pe aripile ei imagini neclare, contururi șterse, el încearcă să oprească o asemenea imagine, s-o fixeze. Cînd crede că a reușit, abia poate să deslușească un detaliu și imaginea se schimbă, „măcar de ar fi rămas ca pînă acum, chiar dacă îmi trezeau dureri potolite demult, dar așa, uite-le cum se duc, alunecînd spre provă, unele se pierd în apă, cad peste bord, altele revin cînd prova se înalță pe val, dar nu găsesc nici un punct de sprijin, își continuă drumul spre pupă și acolo se înecă altele în spuma siajului, cele rămase se întorc... Și totuși sînt mai multe, e de necrezut, din spuma orbitoare au răsărit altele, s-au săltat pe punte și le urmează pe cele vechi, prelingîndu-se spre prova care iarăși înfruntă un val... Și nu există liniște, nu-și pot găsi pacea, tangajul nu le lasă...”

— Iată marele *pitching*! Învață numele lui, doctore. În lunca Timișului îl puteai numai bănuî, fiindcă și apele presimt ce se va întîmpla cu ele cînd ajung în Mare, cînd devin valuri și se joacă, după noile legi învățate acolo, cu o biată navă lăsată în voia lor. Francezii îi spun *tangage*, nemții *Stampfbewegung*, spaniolii l-au botezat în mai multe feluri, *cabezada* și *cabereo* și *arfada*.

— Învaț, spune doctorul, învaț numele astea multe dacă spui tu.

— Înseamnă toate același lucru, spune Nicolae. Și în gînd continuă, „înseamnă că nu am altceva de făcut decît să mă las în voia lui. Cel puțin acum. Poate mîine... mîine... mîine...”

Și toate dansează în fața privirilor sale, și-i năucesc auzul niște vorbe: „Ninge, domnule ministru“... și bărbatul înalt așază cu grijă re... Dar, deodată, receptorul îi este smuls din mîină, aparatul se rostogolește pe puntea înclinată, un mic animal speriat, încercînd să se agațe

de ceva, puntea e lunecoasă, firul lung se încolățește ca un șarpe, se zbate, se zvîrcolește, trage după el receptorul devenit inutil, tot nu se mai aude nimic, zăpada s-a cuibărit în scoica de ebonită... Parcă totuși, „ninge, domnule ministru...“, nu, valurile mari spală puntea, oferă mării tot ce întîlnesc în calea lor, nimic nu le poate împiedica, sînt stăpîne, fiindcă ele aparțin Mării și tan-gajul...

XIV

Nicolae se privește în oglinda murdară a geamului. Lumina dimineții este incertă (deși, la plecarea din spital, răsăritul promisese o zi frumoasă). În compartimentul trenului de dimineață, tren de navetiști, stăruie un aer greu, cei care l-au ocupat înainte au fumat mult probabil, țigări ieftine, tari, dar Nicolae nu face efortul de a deschide fereastra. Nu vrea sau e prea obosit. Se mulțumește să-și privească chipul, o imagine neclară și chiar dedublată. „Așadar «mîine» a devenit astăzi și nu s-a întîmplat nimic deosebit“, își spune el, „nici măcar nu i-ai spus doctorului de ce ai plecat în călătoria asta... Parcă mare lucru puteai să-i spui. Uneori simți o dorință cumplită de a pleca și... Și totul este să ai curaj s-o faci. Ție cît curaj ți-a trebuit? Întreabă-l pe cel din oglinda murdară. Sau pe celălalt... La urma urmei de ce n-ar fi chiar el, doctorul...“

— Abia se tirăște trenul ăsta, spune el tare.

— Un tren afurisit, tu l-ai ales, ar putea spune doctorul (sau poate chiar o spune).

— Dacă nu-ți convine, putem coborî la prima stație. Nu-i mare lucru să te întorci.

— Asta în nici un caz. Nu sînt un caraghios care se joacă de-a „marile călătorii“ !

— O mare călătorie cu o biată cursă locală...

— La ce oră ajunge ?

— Nu știu.

— Ascultă...

— Ce mai e ?

— Nimic.

Nicolae închide ochii (sau e doctorul acela care îi închide? doar au vorbit împreună; oricum, în oglinda sînt două chipuri cu ochii închiși). Poate că vrea să fure un ceas de somn. Ori să scape de imaginea dublă din apele tulburi ale geamului. Ar putea să se gîndească la ceva anume. De pildă la anii petrecuți, mai demult, la circumscripție și la spitalul raional. Doctorul asta ar face, chiar dacă n-ar fi avut la el caietul cu „declarațiile“ celor ce l-au cunoscut pe Nicolae. Acolo sînt trecute o mulțime de date. Despre orașelul acela și împrejurimile sale, dealurile împădurite, la poalele lor apele de argint ale ghiolului; zidurile străvechii cetăți care privise cîndva spre marile lacuri... nu, marile lacuri sînt noi, demult acolo totul era acoperit de mare, doar cel mai înalt munte... ei, nu chiar un munte, un deal ceva mai răsărit, cu o formă ciudată, rămînînd să vegheze apele. Acolo sus s-au găsit niște ancore, sau o ancoră, sau doar belciugul ei — un inel imens de aramă, s-a născut astfel povestea, povestea cu bătrînul Noe (în multe locuri s-a mai oprit și bunul bătrîn Noe!). În orașel, chiar în inima lui era o geamie cu un minaret alb și înăuntru se afla o fîntînă, o lespede grea îi ascundea legenda în adîncuri.

Mai erau destule amănunte dar „cadrul“ era stabilit. Puteau intra actorii!... (de ce n-ar fi și doctorul, la fel ca Nicolae, obsedat de ideea „marelui regizor“?). „Actorii“ sînt cam mulți. S-ar putea vorbi despre două grupuri: primul, format din tineri și celălalt, numit de către acești tineri „vechea gardă“. Deci în primul rînd tinerii entuziaști, buni la toate, cu osul tare, care țineau la tăvăleală, care asigurau gardă după gardă și mai stăteau și cu orele prin ședințe, dezbătînd problemele teoretice ale revoluției, dar bătînd și toate drumurile raionului, fiindcă erau nu doar niște medici, erau adevărați activiști (și asta însemna alfabetizare, și brigăzi pentru popularizarea științei, și echipe artistice, atît cît se pricepeau, deși li se cerea să se priceapă la orice, așa că participau și la campaniile agricole, Dobrogea pornise o adevărată bătălie...). În orașelul cu minaret alb (și doar cu amintirea unui muezin) ei erau bine cunoscuți de toată lumea. Chiar dacă unii din

„vechea gardă“ nu prea înțelegeau de ce făceau ei atita risipa de energie, de ce își „irolesc tinerețea“ în loc să... În loc să-și vadă de sfînta căpătuială, vechea poveste, goana după clientelă, „răpirea“ pacienților care însemna pînă la urmă plicuri dolofane, și faimă, și prestigiu și așa mai departe. Între ei : un medic-primar chirurg, „mină de aur“ fără nici o îndoială, extraordinar în operații necesare sau nu, cu tarife speciale (altfel nu făcea nimic), așadar foarte bun cînd era plătit ca să fie bun, și care nu se dădea în lături de la „operațiile estetice“, de fapt opera orice, dacă, bineînțeles, își încasa tariful. La nevoie trata și rîia, și dizenteria, și gripa... ; urma radiologul, care avea și el preocupări „universale“, stăpînea o clientelă sigură, pentru care se bătuse (și era gata s-o facă din nou) acostînd bolnavii pe culoarele policlinicii, „hai la mine, am mai tratat asemenea boli, nu te lăsa pe mîna oricui, doctorii aștia noi mai au destule de învățat pînă să fie în stare să vindece o boală ca asta“, cam așa era discursul său, „rețeta“ sau munca de lămurire... ; mai era un chirurg, medic-primar și el, care însă nu-l putea concura pe primul în ceea ce privește tehnica chirurgicală, se părea că e morfinoman și una dintre marile lui plăceri era să infirme diagnosticele puse de colegii tineri (sau cel puțin încerca asta), făcînd o tevatură întreagă, jignind și perorînd împotriva incompetenței, a superficialității, a lipsei de răspundere, etc., etc. Asta probabil că avea „tarife“ mai mici, deh, nu putea ține pasul și se mulțumea cu mai puțin. În sfîrșit, li se alătura (oarecum) internistul, specialist, un om ursuz și „încuiat“, de o vîrstă incertă, dar sigur mai mare cu mult decît soția sa, o asistentă cu picioare superbe și care purta halate indecent de scurte, după părerea lui, el reproșîndu-i mereu că toată lumea se uita la picioarele ei — și chiar așa era. Apoi cealaltă tabără. Criteriul de împărțire nu era vîrsta (sau nu doar vîrsta). Dealtfel între cei din tabăra asta făcea parte și o pediatră care mai avea puțin pînă la pensie, o considerau toți un fel de „mamă“ a pediatrilor din raion, cîștigîndu-și prețuirea „tinerilor“, muncind chiar ca o tînără și învățîndu-i pe ceilalți ce știa ea. O.R.L.-istul, o namilă de om, fost boxer, une-

ori făcea cite un chef de pomină, dar în cabinet se comporta corect și era bine pregătit profesional, medicii specialiști în contagioase (soț și soție), cel de la ginecologie-obstetrică (tobă de carte și bun practician), apoi cîțiva detașați de la circumscripții completau cealaltă tabără. Nu se dădea o luptă adevărată între cele două tabere, o luptă pe față. Dar... Unul din „tineri“ citea publicații medicale străine (primite de la un prieten cu „poziție“ în minister) și le comenta la ședințele U.S.S.M. A apărut, într-o zi, un denunț către organele în drept, se îndrugau povești cu „tovarășul se ploconește în fața practicii medicale cosmopolite, răspîndește reviste provenite din lagărul imperialist, nu este de acord cu drumul medicinei noastre noi...“ Îl făcea dușman de clasă. Cei în drept ridicaseră din umeri, bănuiau cine poate fi autorul și ce urmărește, și care nu putea fi altul decît chirurgul morfinoman (nu la prima sa „informare“, el însuși autorul unei lucrări științifice rămasă nepublicată, despre mecanismul de formare al hemoroizilor (fiecare cu necazurile lui), o stupezenie colosală, de care nimeni nu rîdea fiindcă îl înțelegeau pe bietul om... Așa că scrisoarea, sau memoriul, sau ce o fi fost bucata aceea de hîrtie mîzgălită cu un scris tremurat a fost predată medicului-șef de raion. Și acesta a convocat o ședință, punînd în discuție «cazul», hotărît să nu-i dea amploare și eventual să-l pună la punct pe «autor». Medicul-șef făcea și el parte din «noul val», chiar dacă în vremea aceea expresia nu era încă la modă. A citit pur și simplu scrisoarea, iar cei prezenți și-au spus părerea. O.R.L.-istul a atras atenția că incriminatul citește și publicațiile sovietice (ele de fapt predominînd), pediatra nu s-a abținut, cum poate se așteptau unii, ci a vorbit despre lucrările tînărului apărute în revistele noastre și care, fără îndoială, spunea, vor fi tipărite odată și în acele publicații pe care atunci doar le citea, adăugînd că anumiți tovarăși ar face bine să-și vadă de treburile lor, iar Nicolae a declarat că de fapt nu se punea problema comparării unor sisteme de organizare sanitară, că autorul scrisorii dovedea carențe ideologice acute, orice publicație medicală putea fi consultată, științele medicale

în esența lor nu se împart în lagăre, nu existau decît medici buni și medici slab pregătiți nu... și a citat din renumita scrisoare. «Vechea gardă» n-a luat poziție, medicul-șef de raion a tras concluziile firești și lucrurile s-au terminat. Imediat după aceea s-au ivit noutăți, trebuia numit un director al spitalului. Formulele încercate pînă atunci nu s-au dovedit prea inspirate. Chirurgul, cel cu «mîna de aur», și radiologul, fuseseră pe rînd în funcția asta... după criteriul vechimii, criteriu oricum discutabil. Fiecare profitase de poziția lui. Atunci însă a fost propus Nicolae, spre surprinderea lui evidentă. Și a refuzat, spre surprinderea celorlalți, tot evidentă. A motivat că el nu este făcut pentru șefie, că trebuie s-o întrebe și pe Ioana (aceasta era în concediu, aștepta un copil și plecase în orașul părinților ei), în sfîrșit, că are alte planuri. Pînă la urmă a fost nevoit să accepte funcția respectivă, cu delegație, pentru o lună — după aceea aveau să decidă forurile de la regiune. Și acestea au decis, primea altă sarcină — medic-șef de raion. Asta a explodat ca o bombă, fostul șef urma să fie promovat la secția sanitară regională (o ascensiune spectaculoasă dar meritată, apreciau toți). «Vechea gardă» era derutată, unde erau sănătoasele lor principii, cum se respecta vîrsta? Ei aveau prioritate, vezi bine, la funcții, la prime, la locuri în prezidii și toate celelalte. Și iată, urcau în ierarhia medicală niște tineri, niște mucoși, care făceau pe dezinteresații, refuzau cadourile bolnavilor, scoteau ochii șefilor cu spiritul lor de sacrificiu renunțînd la zilele libere, lucrînd peste program, luîndu-și concediu pe apucate și... și nici măcar nu știau toate sacramentalele expresii latinești!... Asta cam așa era, de unde atîta latină? Cineva a încercat să-l «lucrez». Acel cineva a descoperit că tatăl său fusese preot sau cam așa ceva și a început să toarne reclamații. S-a aflat apoi că tatăl său fusese distins cu o înaltă decorație, ceva în legătură cu activitatea de dinaintea lui 23 August și, ceva mai apropiat, merite în lupta pentru pace, Ministerul Cultelor îi încredințase unele misiuni cu un caracter cultural, fusese peste graniță, nu prea înțelegeau ei despre ce e vorba cu precizie, dar spiritele s-au mai liniștit... Apoi, o altă descoperire (ce per-

severență !), același om, fusese o vreme închis. S-a lămurit și asta, dar Nicolae s-a înfuriat de-a binelea, a convocat o ședință fulger cu tot colectivul spitalului și a prezentat un soi de autobiografie a sa, ca să nu mai dăinuie suspiciunea, anunțând la sfârșit că stă la dispoziția oricui, acolo, pe loc, gata să răspundă la întrebări de orice fel, privindu-i tatăl, bunicul, străbunicul și așa mai departe... Pornit, pățimaș, le-a trântit o istorie de toată frumusețea cu Moș Ailă Banu și cu noblețea neamului său și mai ales cu mândria ce o simțea din această pricină. Chirurgical specialist în delatări a mușcat meala, cum venea adică treaba asta cu «noblețea», auzise el ceva despre chiaburii din satele de munte (asta chiar că era prea de tot) și nu se putea opri, cote, colectivizare, sabotaj, amesteca înfiorător tot felul de cuvinte... Până ce l-a întrerupt uriașul de O.R.L.-ist, acesta stricând solemnitatea ședinței (atmosfera ce domnea putea fi definită și altfel) printr-un hohot de râs ce nu putea fi decît... tot urieșesc. Apoi a răcnit: „au fost opincari de cînd se știu ei, ăștia din neamul Banilor, ce-ai crezut, papá? sperai să descoperi măcar vreun chiaburaș printre ei, n-ai nici o șansă, mai bine las-o baltă!“ Chirurgical s-a făcut vînat, dar a încercat să încropească o „ieșire“ cît mai demnă, nu se făcea să părăsească scena umilit și învins, a pornit spre ușă cu un pas ce se voia sigur, O.R.L.-istul s-a repezit să i-o deschidă, înclinîndu-se adînc, cei din jur l-au auzit spunînd ceva în șoaptă, bătrînul a strigat „calomnie, o să mă plîng forurilor competente!“, iar O.R.L.-istul a trîntit ușa după el, nu înainte de a spune, tare de data asta, „du-te învîrtindu-te, m-am lămurit cine-i turnătorul!“ Lui Nicolae i s-a cam scos pe nas ședința aceea, secretarul de partid al raionului l-a întrebat cine i-a dat lui dreptul să convoace o asemenea adunare, în ce statut scrie că un director își rezolvă problemele personale după cum îl taie capul și după cum îl mîină furia, cine-l pusesese să plece urechea la toate bîrfelile și așa mai departe... Ambiția de atunci a lui Nicolae era de a uni cele două tabere. Credea că se vindecase de naivitate, că nu mai credea despre posibilitatea aducerii pe calea cea bună a oricărui individ, nu puteau fi lecuite plăgile

unuia care toată viața fusese infirm moral. Îl frământa însă faptul că nu găsisese încă și cea mai corectă atitudine față de asemenea oameni. Adică pînă unde să meargă cu duritatea, cu severitatea unor sancțiuni, firește morale, se putea atît de ușor greși. Îl obseda chiar temerea de a cădea în greșală, de a nu cîntări cum se cuvine valoarea unui om, de a nu ști să răsplătească pe cei care o meritau (asta era altă problemă — cine erau cei merituoși și de ce, pentru ce fel de fapte?) și de a nu pedepsi cu măsura cinstită pe cei care greșeau (aici funcționînd niște criterii mai simple, dealtfel și oile negre se pot mai lesne număra). Îl cita des pe Saint Exupéry...

La toate acestea s-ar putea gîndi doctorul. Sau Nicolae. Numai că în privința citatului lucrurile se încurcă — doctorul ar putea chiar întreba :

— Ți-a plăcut Exupéry, ai învățat fraze întregi din el, de ce nu-mi reproduci acum una singură ?

— Am uitat-o...

— Și cum rămîne cu teoria că nimic nu se uită ?

— Rămîne valabilă dar... să nu exagerăm. Sigur că anumite „înregistrări“ se mai sting, devin neclare, poate nici „tehnica“ de înregistrare n-a fost corectă... Într-un anume fel ne apărăm, nu putem depozita informații la infinit. Cît privește pe Exupéry, n-am uitat chiar tot... Era vorba despre mila față de cerșetori și de rănilor lor... Pentru ei cumpăra unguente cu amestec de aur, aduse din îndepărtate insule...

— Cine ?

— Ei, cine... Cel-care-povestește... a făcut o mulțime de lucruri pentru cerșetorii de care-i era milă, pînă ce a înțeles că aceia țineau la duhoarea rănilor lor ca la un lucru rar. Și că se arătau medicului doar în speranța că rănilor îl vor surprinde și vor putea scoate un nou cîștig din asta... Dar vindecați ar fi devenit inutili... Asta doreai să-ți spun ? Oricum, unui om îi trebuie mult ca să poată afirma așa ceva... Și după aceea ce face ?

Discuția poate că n-a avut loc, imaginile din oglindă sînt neclintite. Nicolae (sau doctorul) n-a deschis ochii. Asta nu înseamnă că doarme. S-ar putea ca acum

să se gîndească la împrejurările care l-au făcut să ajungă, pentru prima oară, la spitalul doctorului. Ori acesta își amintește, din nou, despre cele notate în faimosul său caiet. Despre aceleași împrejurări. O poveste destul de stupidă, încărcată cu o groază de detalii tehnice, cam tot ce putea el pricepe despre un furnal, despre cauperele lui (deși probabil că n-ar ști să scrie corect numele lor), despre necesitatea reclădirii zidăriei interioare și așa mai departe... Important era că la un asemenea prilej s-au intoxicat cu oxid de carbon niște muncitori, Nicolae a condus operațiunile de salvare și apoi a făcut determinările toxicologice necesare, trebuia să-și dea avizul pentru cînd se puteau relua lucrările în cauperul acela sau cum s-o fi numind... A stat toată ziua pe platforma furnalului, noaptea a dormit în camera de comandă (un inginer „declarase“ că lui Nicolae îi plăcea acolo, „se simțea ca în cabina de comandă a unei nave“). A doua zi a luat-o de la capăt, neodihnit (dormitul lui fusese un fel de a spune), nervos (veniseră o mulțime de comisii, se deschisese o anchetă și el avea impresia că toți oamenii aceia îl încurcă), flămînd (mîncase el ceva, cu muncitorii din schimbul trei, dar în starea de surescitare în care se afla ce fel de mîncare fusese aceea?). Desigur că fumase enorm (amănunt nu lipsit de importanță), se certase cu o mulțime de persoane cu funcții în Combinat (fiecare își avea sarcina sa și, firește, credea că ea este cea mai importantă). Venise și reprezentantul ministerului, un medic din aceeași specialitate cu a lui Nicolae, acela încercase să-l tempereze și aproape că reușise numai că...

La urma urmei de ce s-ar gîndi la asta? De ce un salt atît de mare? Poate că nu se gîndește la nimic. Sau la ceva mai puțin lipsit de importanță... Va deschide în curînd ochii și, după ce se va fi căutat îndelung prin buzunare, va citi cele scrise pe o hîrtie în sfîrșit găsită. Și ea, hîrtia, ar putea fi programul unor curse, alergări de trap de pildă...

XV

Așadar o discuție pe marginea acestui program ar putea începe cam așa :

— Am un văr care nu lipsește de la nici o alergare de trap. E tehnician la un atelier de întreținere a mașinilor, care ține de un mare trust de construcții. Am și eu neamuri în Capitală !

— Cum de nu-l cunosc ?

— De fapt „ține“ o verișoară de-a mea. Dar te interesează el sau caii ?

— Cred că trebuie să devin un plăcut tovarăș de călătorie și asta înseamnă să susțin o conversație. Ori vrei să discutăm despre vreme ?

— Ei, sîntem în februarie și asta spune tot. Dar în martie încep alergările. Vărul acesta al meu, sau soțul verișoarei mele, spune-i cum vrei, cel mai corect ar fi — prietenul meu, îmi trimite toate programele. Asta mă face să particip și eu la curse.

— Înțelegi ceva din toate datele „tehnice“ înscrise în programul ăsta ?

— Nu mă interesează toate. Acum, de pildă, mă interesează un cal. Îl cheamă *Joben*. Se trage din *Bosfor* și *Japoneza*.

— Grozav !

— Dar ce este mai important, calul s-a născut în martie.

— Grozav !

— În aceeași zi în care sînt născut și eu.

— Mergi pe el ?

— Firește. Nu mă interesează pariul în accepțiunea lui obișnuită. Nici dacă aş câștiga „pariul Austriac“ nu mi-ar păsa, cât m-aș bucura de victoria lui *Joben*.

— Și ce-i mă rog „Austriacul“ ăsta ?

— Trebuie să „nimerești“ caili câștigători în șapte alergări. Mai sînt și altele : „Triplu câștigător“, „Simplu“, „Eventul“ și așa mai departe. La urma urmei poți să-ți alegi și tu un cal...

— L-am ales, îl cheamă *Joben*, îl știu de cînd l-a fătat iapa *Japoneza* și...

— Ce-ai spune dacă te-aș arunca pe fereastră ?

— N-ai să poți, oglinda nu te lasă, mă reflectă înapoi.

— Atunci o să sparg oglinda.

— Încearcă, să vedem dacă poți...

— Nu mă pot măsura cu o oglindă. Mai bine îți povestesc despre verii mei. El e unul dintre bucureștenii care-i înțeleg pe bănățeni.

— Înseamnă că ea are putere de convingere.

— Cu ea povestea e mai complicată. A ajuns în Capitală pentru facultate, dar s-a măritat înainte de a termina. Și a renunțat la studii. Dealtfel nu cred că ar fi putut lucra într-o farmacie. Ar fi o atmosferă prea... sobră pentru ea. Spunea, cînd făcea practică : „am impresia că acolo mă depersonalizez. Într-o farmacie sînt atîtea borcane frumoase etichetate, așezate riguros în rafturi lucioase, șiruri disciplinate, severe, grave și așa mai departe. Ele, borcanele, sînt cele-mai-importante.“ Așa că a renunțat. Familia își pusese mari speranțe în ea, o și vedea ridicată pe o treaptă la care nimeni nu...

— Și pentru că a renunțat, și-au pus speranțele în tine. Clanul familiei și-a spus cuvîntul.

— În primul rînd ar fi trebuit să folosești cuvîntul „neam“ și nu clan. Apoi, nu înseamnă că dacă verișoara mea Lucia n-a ajuns farmacistă a și capotat în viață. Are un soț, care iubește caili și motoarele, are locul ei de muncă și...

— Dumineca se duc la alergările de trap. Ai devenit adeptul unei liniștite vieți de familie care...

— Ce-ai cu familia asta ? O familie ca atîtea altele. Mai bine spune că nu mi-o ierți, te-am smuls preocu-

părilor tale. Ar trebui să-mi mulțumești că te-am scos în lume.

— În lumea ta, Nicolae. Să vedem ce-mi poți oferi. Poate chiar o cursă de cai...

Dar lucrurile s-ar putea opri aici. Iar Nicolae (sau doctorul) ar reveni cu gândurile la... la „vechea gardă“ de pildă. La ceea ce însemna ea și la ce mai poate însemna încă, firește, în sensul unei anumite mentalități. E adevărat, cei ce o compun s-au mai adaptat, au învățat un limbaj nou, folosesc alte arme acum. Cîți au fost? Nu, e greu să fie numărați. Totuși cîțiva ar putea fi trecuți în revistă. Doctorul (de ce n-ar fi chiar el cel care îl dublează pe Nicolae în oglindă?) poate încerca. Are datele chiar de la Nicolae. Ca și din scrisorile Ioanei (scrisori lungi, unele cu amănunte pitorești, care erau o adevărată bucurie, astăzi, cînd lumea se dezvăță să mai scrie epistole lungi). A cunoscut și el destui. Deci n-are decît să aleagă.

Asta și face, gândurile lui s-ar putea exprima cam în forma următoare :

„Cred în existența tipului care începea serviciul exact la ora convenită, nici un minut întîrziere, își aranja meticolos biroul, pregătea mulțimea hîrtilor scoase de prin sertare și după aceea începea să copieze actele normative. Cam asta făcea toată ziua, respectînd micile pauze, stabilite după criteriile proprii, iar la sfîrșitul zilei de muncă, arunca hîrțile, umplute cu scrisul său mărunt și... harnic, la coș. Asta pentru că a doua zi trebuia să aibă o ocupație. Treaba oricum mergea, omul mai avea un an pînă la pensie și nimeni nu se gîndea să-i spună o vorbă, și-a făcut doar datoria pînă atunci, putea deci să stea degeaba, să stea pur și simplu, dar chiar așa nu se cădea, fusese învățat să muncească și chiar credea că o mai face. Cum altfel? Era disciplinat, nu se mișca din birou, oricine trecea pe acolo trebuia să înțeleagă că se elaborează niște documente medicale importante, ce mai! Parcă spuneai și de unul care purta mînecuțe! Auzi, medic-primar care să stea în birou și să poarte mînecuțe... Și un fost director, devenit dintr-o dată doar șef de secție, nereușind să realizeze această schimbare și mai cu seamă de ce s-a făcut

această schimbare, fiind, probabil, obsedat de un singur lucru — ce va spune lumea aflînd că el este «un fost», că nu mai deține puterea, care putere? ce făcuse cu ea, ce lăsase în urmă?... Ei, astea nu erau întrebări, n-avea rost să și le pună, fiindcă... fusese bine. Adică liniște, și salariul bun, și loc în prezidii, și treaba merge înainte, merge oricum, doar nu era să schimbe el ceva, la vîrsta înțelepciunii, cînd știa că orice detaliu modificat se plătește și poate duce la dărîmarea unui edificiu ridicat cu trudă. Uitînd vremea în care terminase facultatea, anii de război și lipsurile îndurate ca să ajungă cineva și chiar ajunsese, un om, un om ce se achitase cinstit de sarcinile primite pînă ce... a obosit, sau s-a blazat, sau a uitat. O uitare «de protecție», o uitare voită, de ce să mai răscolească trecutul? Și cîte n-ar fi avut de spus despre acel trecut în care muncise cu eroism chiar, atunci fără să i se ceară, simțînd că așa trebuia. Și după aceea? S-a stins entuziasmul, era bună liniștea călduță a unui birou, în care putea rămîne un... funcționar corect (unde erau «marile războaie»? cu malaria, cu pelagra, cu tifosul și așa mai departe). Un funcționar, deci, care e corect, disciplinat, ordonat (el și alții ca el ajungînd să semene cu... borcanele acelea din farmacia verișoarei lui Nicolae) și care nu fumează, nu bea, nu ia cuvîntul, nu... ehei, o mulțime de «nu»... cine i-a dat dreptul să obosească, să se blazeze, să «uite»? Asta întreb eu, fiindcă tu Nicolae, cînd ți-ai pus această întrebare ai căutat imediat nu un răspuns, ci o justificare, am impresia că degeaba te lauzi cu judecata ta necruțătoare și îl citezi pe Exupéry, mereu încerci să-ți explici comportamentul oamenilor din jurul tău, dar absolvindu-i de vinile lor, acordîndu-le încă o șansă ca să dovedească... Oho, știu că m-am pornit! Și eu ce fac? Eu cum răspund? Păi, nici eu nu știu să spun cum aș fi procedat. Cu acești oameni care... au făcut și au dres, să nu uităm contribuția la... Nu le-o uităm, numai că vine o vreme cînd numai cu amintirile nu faci nimic, ele nu mai ajung, e frumos să asculți acum «ehei, pe vremea mea...» dar acum a sosit vremea noastră, și ea cere acțiune și nu povești, nu vreau să fiu nedrept, îmi scot pălăria, ne scoatem pălăria cu toții

în fața celor care au realizat ceva deosebit sau chiar au muncit așa cum muncește orice om, și așteptăm să se retragă, frumos, senin, onorabil, la vremea cuvenită, după ce i-am răsplătit pentru meritele lor și le păstrăm o caldă afecțiune și stimă. Dacă merită ... Am spus că îmi scot pălăria în fața tuturor... La urma urmei cei mai mulți nu și-au făcut decît datoria, după puterile lor, mai tari sau mai slabe. Și pentru asta trebuie să ridicăm cîte un monument fiecăruia? Eventual unul singur, eroului necunoscut al muncii obișnuite... Acum ar trebui să urmeze aplauzele. Ce mai discurs? Și am mai spus ceva. Că trebuie să așteptăm să se retragă liniștit, senin și așa mai departe. Și dacă n-o fac? Dacă se cramponează de funcțiile lor ori de scaunele lor, mă rog, de poziția lor socială — e drept, toți se «justifică» într-un singur fel, «așa ne-am învățat, cu munca, numai asta știm să facem» și e foarte frumos spus, aproape înduioșător, dar n-am văzut un fost «șef-de-orice-fel», cum le spune Nicolae, rămînînd de dragul muncii numai, renunțînd la retribuție (ei nu, asta ar fi prea mult), mă rog, mulțumindu-se cu pensia și cu un loc oarecare, nu unul cocoțat sus. Nu vorbesc de excepțiile... fericite. Și iată că ei ocupă, calm și senin, locul altora, care ar putea fi mai utili societății. Societății care respectă pensionarii. O, știu, e trist, e omenesc, cîți nu pătesc așa, la pensionare se pomenesc într-un fel de vid, sînt neajutorati și nu mai știu de ce să se agățe, viața își pierde sensurile fiindcă... Fiindcă nu știu să facă altceva. Adică devin un soi de infirmi. Și cine-i de vîină? De ce nu știu? Activitatea nu se oprește odată cu pensionarea unui om. Nu e cazul, desigur, să fie puși, pensionarii, doar «să facă piața». Sînt atîtea lucruri minunate de care se pot ei ocupa. De care «n-au avut timp» și după care au tînjit vreme îndelungată. Cînd ajung să și realizeze acele lucruri, se opresc. «Au uitat!» Să-mi fie cu iertare, nu vreau să mă acuze cineva de cinism, duritate și mai știu eu ce. Dar oare nu așteptăm prea mult ca unii să înțeleagă ceva... care nu mai pot înțelege? Așa ar fi trebuit să gîndească toată viața, nu să-și pună întrebări disperate cînd ajung la un moment de răscruce. Ne ocupăm de educarea copiilor. Pe bătrîni cine îi educă?... Pun între-

bări cu nemiluita și schițez doar niște începuturi, cam timide, de răspuns. Le schițez totuși. Ori le sugerez prin întrebare. Dacă ți-aș spune ce gîndesc acum, măi Nicolae, te-ai mira. Îți folosesc cuvintele, expresiile tale favorite, unele «formule» și așa mai departe. Ar mai trebui să te întreb ceva. Ce faceți voi, specialiștii în tot felul de metode profilactice, vă preocupă serios problema bătrîneții? A celor care o viață n-au știut să facă decît un singur lucru (bine sau rău, asta are mai puțină importanță acum), a celor care s-au metamorfozat treptat pînă au ajuns adevărate mașini, programate nu prea inteligent, fără fantezie, fără libertate în mișcări, aceleași gesturi, aceleași vorbe, același drum de urmat în fiecare zi, pînă ce o barieră închide dintr-o dată acest drum și totul s-a terminat. Se poate totuși trece de barieră, aceasta se poate forța. Îi vezi pe bătrînii noștri de la țară? Ajunge să stai de vorbă cu Moș Pau al tău, a trudit cît pentru mai multe vieți, s-a bătut într-un război, a învățat legile schimbării anotimpurilor (nu, asta a moștenit-o) și a învățat să se schimbe el, să fie altul de fiecare dată (fără să-și clinească însă omenia și demnitatea lui de gugulan, de țăran care ducea merele la Oraș)... Atunci, în primul mare război mondial a văzut o «mașină de zburat», bineînțeles, întîia oară, deși la noi în sat a fost unul Moș Tiț care și-a făcut aripi din șindrila și s-a slobozit de pe Tîlva Turcului... dar asta e altă poveste, cum spui tu Nicolae, Moș Tiț nu făcuse o «mașină», el însuși s-a vrut pasăre, în sfîrșit, acum, cînd am fost ultima oară acasă, m-a întreat ce mai e nou cu zborurile astea în stele! El a pescuit, în Timiș, cleni și mreie de aur și sus, la Trei Ape, a prins pastrăvii cu mîna, cînd te-ai imbarcat ți-a scris ca să te întrebe cum se prind peștii cei mari și răzbătea limpede dorința lui că ar vrea s-o facă și pe asta, dealtfel sînt sigur că ar izbuti, a fost la Alba Iulia și îi ține minte pe toți cei care au vorbit acolo pentru Unirea cea mare și a cîntat «Deșteaptă-te române!» pe cîmpul lui Horea cînd s-a dat vestea cea mult așteptată de toată suflarea românească, iar acum e la curent cu politica noastră externă, țărani noștri au fost întotdeauna iubitori de politică, numai să se facă ea cu dreptate și înțelepciune

(alături de simțul istoriei și al pământului, ei l-au dobindit și pe cel al politicii, la urma urmei ele se leagă rotund), a văzut o mulțime de lucruri (sublime sau abjecte, firește, el numindu-le altfel) și încă mai vrea să vadă, setea lui de viață e nepotolită. Câți ani are Moș Pau? A trecut bine de optzeci și nu e... blazat — cine dracu' a văzut vreun țăran blazat sau pliotisit de viață? nemulțumit da, îndârjit, de multe ori, amărit sau vesel, întunecat la față sau străluminat de vreo bucurie launtrică, oricum, numai «blazat» nu. El găsește întotdeauna ceva de făcut, puterea a luat-o din pământul acela al nostru, sfințit de apele vii ale Timișului și nu i-o poate lua nimeni. Ori amintește-ți de doctorul Alexiu. Când ai plecat pe mările tale Nicolae, ai făcut o promisiune medicului șef de regiune (cel cu ascensiunea aceea spectaculoasă dar meritată, fostul șef de raion, în locul căruia trebuia să fii numit și te-ai eschivat... de teamă să nu fii acuzat că te folosești de funcție ca de o trambulină...) așadar i-ai făgăduit că te vei întoarce la el și dacă ai refuzat raionul vei accepta să urmezi un curs de igiena muncii și boli profesionale (cred că nici nu te-ai gândit prea mult, ai fi fost în stare să promiți orice numai să-ți vezi visul împlinit, visul cu marea!) dar cel care te-a convins cu adevărat a fost „bătrînul“. Te-a convins prin propria-i comportare și dezvăluindu-se în fața ta, arătându-ți dragostea lui pentru ceea ce făcea. Și dăruindu-ți ție dragostea lui ca pentru un fiu ce trebuie îndrumat în viață. El n-avusese o asemenea bucurie... Ei bine, când s-a pensionat ce s-a întâmplat cu el? Ce mecanisme interioare i s-au dereglat? Nici unul. A strâns mâna tuturor, te-a îmbrățișat și ți-a cedat locul, în mod firesc, el trebuia să se retragă, îi venise vremea. Dar asta nu l-a împiedicat să se îngrijească de trandafiri și să bea un pahar de vin bun la Cazinou, pe terasă, și să iasă la pescuitul de larg și să facă un contract cu O.N.T.-ul, a însoțit o mulțime de grupuri în străinătate, s-a imbarcat și pe motonava «Transilvania», era prezent la toate premierele teatrale și citea enorm. Nici urmă de blazare, de dezorientare, de neputința de a se mai apuca de ceva în anii de pensie... Și face încă o mulțime de treburi, ca și Moș Pau. Ori bătrînul de la laborator, cel care

a continuat să lucreze în calitate de medic consultant. Firește, experiența lui era o adevărată comoară, avea și acasă un laborator în care a continuat să lucreze și după ce s-a retras definitiv din viața publică. La peste optzeci de ani, ca și Moș Pau deci, s-a împrietenit cu niște tineri ce pregăteau o expediție pe Marea Neagră și Mediterana. Nu l-a împiedicat defel blazarea să ia parte la o asemenea... aventură. O să mi se spună că Moș Pau e țăran, că Alexiu e o excepție, că bătrînul e un savant. Bine. Și ce-i cu asta? Important este că nici unul nu s-a așezat cu fundul pe un fotoliu calduț, slobozindu-și tînguielile (mă rog, Moș Pau nu putea decît să stea lîngă sobă, dar tot același lucru e, refuzînd, de acolo, să mai facă vreo treabă). Spunînd că nu pot pleca, cine se va îngriji de ei la bătrînețe, vor fi uitați și așa mai departe. Fiindcă ei au trăit cu adevărat, din toate puterile, n-au executat doar comenzi, mecanic, automat, sub impulsul obișnuinței ori al voinței altora... Probabil că mai pot să-ți dau atîtea exemple, dacă mă lași să-mi amintesc... Asta da! Dacă îmi amintesc... Ei uite că toate poveștile despre uitare încep să se încurce fiindcă... Fiindcă nu aici rămăsesem. Vorbeam, mă gîndeam adică, la ce ți s-a întîmplat atunci... Păi nu-i nimic. Mă întorc și gata! Oricum termin pînă ce se dă startul în cursa lui *Joben*..“

— Ascultă, Nicolae, verișoara ta e frumoasă ?

— Desigur.

— Atunci să știi că într-adevăr merg pe *Joben*, spune doctorul.

Dialogul acesta poate că n-a avut loc. Nici nu are importanță dacă a fost așa sau nu. Oricum, Nicolae ar fi vrut să-l audă pe doctor. Și de vreme ce dorește așa de mult asta, de ce n-ar fi posibil ?

Acum, Nicolae deschide, în sfîrșit, ochii.

— Totul e posibil, spune el tare. De acum înainte așa va fi... Doctorul este aici, îl voi găsi, pînă la urmă, și pe Dumitru. Avem atîtea să ne spunem. Și nu poți porni singur într-o mare călătorie...

XVI

Nicolae rătăcește cu gândurile sale printr-o „țară a nimănui“, domeniul acela incert care se poate întîlni între frontierele convenționale ale unor țări, ori, de ce nu, între teritoriile unor armate vrăjmașe, discuția purtată cîndva cu Dumitru a venit în prezent și poate chiar mai mult, cine știe, anticipează una ce va veni. Oricum, Dumitru a terminat portretul, sau abia acum îi face ultimele retușuri, sau pregătește doar culorile pentru viitorul portret...

— O să ți-l dăruiesc, ar putea spune Dumitru.

— Și ce daruri frumoase mai ai pregătite?

— Nu ți-am oferit o dezlegare pentru...

— Ehei, legile fluxului și ale refluxului! Și ce știi tu mă rog despre mare? Cine te tot îndeamnă să aduci vorba despre EA? Voi acești pămînteni cumînți care nici măcar nu bănuieți că fiecare om are...

— ...„o mare a lui!“ Cunosoc versurile doctorului. Sau poate sînt ale tale?

— Eu nu scriu poezii.

— Poate ai vorbit prin somn, ți s-au mai furat niște... idei, parcă așa spuneai.

— Și un vis. Un vis care era numai al meu... ascultam un concert de Sibelius și mă gîndeam la eroii Kalevalei...

— Te „gîndeai“ în vis?

— Ce-ți pasă de felul cum mă exprim? Vezi-ți de culorile tale!

— Și dacă îți spun că am terminat pentru astăzi? Poate mîine...

— Mîine ! Mîine, mîine, numai de ar sta...

— Dacă vrei îți citesc ceva. Tot sînt pus pe daruri... Nu te speria, nu e o poezie. Pe vremea cînd pictam în primul meu „atelier“ cineva m-a văzut la lucru. Și mi-a adus o poveste.

— Numai de ar sta vîntul...

— Mă lași să încep ?

— Vîntul care vine din larg...

— Păi chiar așa începe povestea care nu mai știi a cui este !

— Vîntul de seară...

— Mai bine ți-o citesc, cineva, acel „cineva“ mi-a încredințat-o scrisă, bănuia că voi avea de a face cu unul ca tine. Iată, încep : „A sosit odată cu vîntul de seară, atunci cînd se întorc pescarii din larg...

...În mijlocul apelor, bărcile negre, zburînd greoi în spuma albă, prăvălindu-se amețite în hăurile verzi și iarăși înălțîndu-se, păsări de pradă sătule, adunate în stol, plutire și zbor, mîinate de vînt bun, acolo deci, în largul de ape și cer, întîlniseră vaporul cel mare, unul din acele vapoare care nu acostează niciodată la cheiul portului din insula lor. Un om coborîse într-una din bărci, o umbră ușoară, subțire, agățată de scara din frînghie, nimeni nu-i văzuse fața în momentul coborîrii. Cei de pe vapor erau grăbiți să-și continue drumul, cei din barcă erau preocupați să mențină coaja lor de nucă la o distanță care să nu devină primejdioasă, un val venit hoștește ar fi putut s-o sfărîme, azvîrlind-o în coasta uriașului și în același timp trebuiau să nu se îndepărteze prea mult, umbra albastră care cobora șovăitoare, în continuu balans, era amenințată să se piardă în golul ivit chiar în clipa ultimului pas. Și pictorul pierduse și el momentul prielnic, poate urmărind ciudatul balans al scării, ori lupta pescarilor pentru stăpînirea bărcii lor, ori doar zborul unui pescăruș care tăia valul cu aripa și totul durase numai pînă ce pasărea s-a înălțat deasupra vaporului și a bărcilor, pierind apoi, mistuindu-se în vîlvătaia ce cuprinsese oceanul, soarele se îneca în marginea apelor. Mai tîrziu vaporul s-a mistuit și el în acel mare incendiu al apusului, poate pentru totdeauna, bărcile și-au reluat drumul căutînd insula, și cînd aceasta a început să

crească din ape, cenușa serii se ningeă din înalțuri. În barca din frunte....“

— O caravană, șoptește Nicolae, altfel de corăbii străbătînd necuprînderea, pierzîndu-se în ea... Cămile pe un drum pustiu al unui pustiu... Ce poate fi mai pustiu decît așa ceva?...

— „... în barca din frunte, așadar, străinul vorbea pescarilor, de fapt mîinile lui vorbeau, desenînd larg, în aer, forme de flori, strîngînd în pumni culoarea lor, culoare furată din albastrul ce mai rămăsese de la cer și ape după ce a început ninsoarea de cenușă, risipînd-o apoi, strîngînd-o iarăși, mîinile se roteau lin și coborau în căderi bruște, imense flori albastre desenau, florile de vis pluteau în aer, cădeau în apă, umpleau barca și, datorită lor, fața ciudatului călător nu se putea zări...“

— Cel din frunte își rotea privirile obosite căutînd oaza cea mult promisă, oamenii erau chinuiți de sete, animalele istovite, cît mai era? cît mai trebuiau să îndure? Se arătau semne de furtună, soarele roșu ardea nisipul, se simțea deocamdată numai o adiere uscată, fierbinte, dar ea putea crește și...

— „... ori de cîte ori încerca pictorul să-și amintească cum arăta omul acela nu reușea. Și străinul cutreierase ulițele pustii ale satului, o așezare săracă întinsă între plaja cu nisipul roșu și peretele drept al unei stînci înalte, un perete neted, sticlos, o oglindă de piatră. Intrase în cîrciuma cu pereții din lemn și tavanul jos, înnegrit de fum, pictorul îl urmărise, a văzut peste tot cum plutesc, sau zac aruncate, umbre albastre de uriașe flori, în colbul drumului, pe dușumeaua murdară a cîrciumii, rămîneau acolo, umbrele, și, după ce străinul pleca mai departe, erau întrebările rămase fără răspuns, despre acele flori întrebă pribeagul și nimeni nu știa ce să-i spună. Se întîmplase atunci, dealtfel și mai tîrziu fusese la fel, ca pictorul să nu fie destul de aproape, și de aceea portretul omului albastru nu-i izbutea...“

— Nu era nimic de făcut, trebuia să treacă mai întîi furtuna de nisip care se pregătea, poate după aceea...

— „... Înțelesese ce căuta străinul. Și era vădit că acele căutări începuseră de mult, timpul ieșise din matca

lui pentru cel care străbătuse drumurile lumii fără să găsească însă măcar o urmă, un semn, o călăuză, oricum vîrsta nu i-o putea nimeni ghici, nici după mers nici după felul cum își ținea trupul și nici după privirea sa albastră, cum să faci portretul unui om care n-are vîrstă? Hoinarul acela se încăpățîna să nu părăsească insula, ar fi fost greu, firește, dar ar fi putut încerca sau ar fi putut cere cuiva să-l ia în barca sa pînă la drumul vapoarelor mari. Nu încerca deci să plece, și asta însemna în sfîrșit ceva. La marginea satului descoperise un adăpost, o jumătate-de-casă, aceasta fiind numirea cea mai potrivită pentru acel adăpost, erai liber să te gîndești la orice privindu-l, o furtună, un duh rău ori poate sirenele, multe se pot întîmpla pe o insulă pierdută în Ocean, oricum o jumătate lipsea cu desăvîrșire, era rasă din temelie. De acolo, din spatele adăpostului care era o-jumătate-de-casă, creștea înalta oglindă de piatră...

— Furtuna bîntuia cumplit, cel care conducea caravana se lipise de pîntecul cald al cămillei sale și visa o față cu obrazul acoperit, sperînd că vîntul va smulge vîlul și el va putea vedea chipul ei pe de-a întregul... dar nu, mereu numai jumătate de chip i se arăta... vîntul nu avea îndeajunsă putere...

— „...În zori și seara, sus, unde se sfîrșea oglinda de piatră, lumina devenea sîngerie, sîngele soarelui jertfit în răsărituri și apusuri urca pînă acolo, la începutul zilei și curgea, la sfîrșitul ei, spre marginea de ape unde pierise vaporul cel mare. Străinul privea adesea spre lumina aceea sîngerie și umbra lui, uriașă floare albastră, era înghițită de apele oglinzii de piatră. Într-o seară a pornit pe drumul arătat de umbră, poteca înierbată urca încet în largi ocoluri, întunericul l-a surprins cînd încă nu putea spune cu adevărat că a început să urce pe poteca în spirală care se înălța în oglindă. Dinspre Ocean venea furtuna, fulgere spărgeau cerul și luminau luciul pietrei, străinul zăbovea, se întreba probabil dacă era cu putință să urce un drum pe fața unei oglinzi și măsura distanța care îl despărțea de ținta sa. Așa a văzut, înălțîndu-și privirea, steaua albastră care lucea într-un mic cerc de cer liber, rămas liber de norii furtu-

nii și de spaimetele nopții. Era îndeajuns. Trebuia să urce. Și a început. Lipit de peretele neted, contopindu-se cu el. Ciștișigînd în înălțime cu trudă. Dispărînd din ochii pictorului care îl urmărea. Pînă ce l-a văzut iarăși. Adică a văzut umbra lui, prelingîndu-se într-o nesfîrșită cădere. Și iarăși a început urcușul umbra aceea. Și iarăși a căzut. A luat-o de la capăt de nenumărate ori pînă ce, în sfîrșit, un fulger a spart oglinda de piatră, luciul ei s-a făcut țandări și omul a avut de ce să se agate...”

— Furtuna nu contenea și el se gîndea la un minunat covor zburător ce l-ar putea purta spre orașul înflorit din nisipuri, o, de ar avea măcar aripile meșterului arhitect ce ridicase palatul pentru favorita stăpînitorului!... Dar oare nu fusese el acela? Poate, demult, numai că uitase cum se zboară cu niște aripi înjghebate din lemn ușor și vâl de mătase... Vâlul care nu vrea să se ridice... Obrazul, jumătatea aceea a obrazului cu pielița de piersică, oferit lui pentru un sărut, obrazul doar, fiindcă buzele de culoarea miezului de rodie pîrguită refuzaseră să... și privirea de smarald... toate bogățiile lumii ți le pun la picioare prea-frumoaso, vei dobîndi mai mult decît poate să-ți ofere un biet stăpînitor de palate, și de grădini fermecate, și de sclavi, și de călăreți ai pustiei... Eu am putere mai mare decît a lui, eu înalț moschei, întru slavă cerească, dar întru pomenirea numelui său, după planurile mele trudesesc grădinarii, ceilalți nu înseamnă nimic, sclavii se pot revolta, călăreții pustiei trădează atît de lesne! Eu am...

— „...Și omul a ajuns sus și a găsit un gol mare acolo. Pictorul îi vedea umbra mult micșorată, mișcîndu-și brațele, pipăind în jur, cercetînd locul pustiu. Degetele lui vor fi răscolit pămîntul sărac, vor fi zgîriat piatra, însemnînd cu sînge locurile căutării sale febrile pînă ce s-au ostoit, au încetat să mai caute, rămînînd nemișcate, odihnindu-se pe țărîna stearpă...”

— Pot face să țîșnească apa din nisip și cunosc tainele din munții cei mari unde sînt ascunse pietrele prețioase și pot să mă duc în golful acela unde pescuitorii de perle îmi sînt prieteni... Dar mai presus de toate numai eu am cunoscut beția zborului peste pustiu, și peste orașele-cetăți, și peste grădinile acelea pe care eu

le-am gîndit mai înainte ca să răsară prima floare... Și fiindcă am văzut totul de sus, am putut să mă gîndesc, în continuare, la cum voi ridica alte orașe și voi sădi alte grădini cu mult mai minunate... Cei rămași jos nu vor putea niciodată să mă egaleze, cupolele de aur ale moscheelor și mozaicul medreselor și chiar turnul emirului pe care acesta l-a poruncit atît de înalt încît să poată vedea marea, toate mă fac să zîmbesc cu îngăduință, eu pot să....

— „...Și totuși pictorul a revăzut locul unde pierise cîndva o umbră albastră, aceea pierise fiindcă nu găsise nimic, nimic din ceea ce se așteptase să descopere acolo sus și părea fără rost ce făcea pictorul, de ce să revii într-un loc unde nu se găsește nimic? Trecea, așadar, adeseori prin fața oglinzii de piatră, apele ei erau din nou închegate, trecea pe acolo și aștepta. Și într-o dimineată plaja cu nisipul roșu a fost acoperită de albastrul unor flori ciudate. Și pictorul, în dimineata aceea, a găsit o potecă săpată în oglinda de piatră, lesne se putea ajunge sus pe drumul care urca în spirală. A urcat deci și s-a pomenit într-un loc minunat, flori albastre se unduiau sub mîngîierea brizei, lumina era albastră și blîndă, curată, acela era locul dintre cer și ape pe care-l căutase omul albastru, acolo era pămîntul pregătit pentru rod de sîngele jertfit de soare în răsărituri și apusuri... Lipsise numai sămînța... Poate a adus-o vîntul de seară, atunci cînd se întorc pescarii din larg, poate că străinul a purtat-o, fără să știe, pe încălțămîntea lui colbuită de drumurile lumii, poate o avusese chiar în inima lui și... Atunci se înșelase, pămîntul nu era sterp, el aștepta doar clipa prielnică primirii seminței... Și pribeagul nu știa nimic, cîte lucruri poartă omul în el fără ca... Așadar în locul acela minunat răsăriseră ciudatele, nemaivăzutele flori albastre, peste noapte vîntul se lăsase ispitit și furase din grădina aceea fermecată, se jucase cu prada lui purtînd florile în zbor peste insula adormită apoi, dimineata, le azvîrlise pe plajă. Și copiii culegători de scoici le-au găsit, și-au umplut brațele de albastru și acesta a pătruns în sfîrșit pe ulițele satului, și în case, și în sufletele oamenilor. Dar mai erau atîtea de făcut, vapoarele mari, cu oameni mulți, trec departe

și nu se opresc niciodată în golful acelei insule. Iar pictorul nu reușește să termine portretul omului albastru căruia nu i-a văzut chipul....“

— Eu pot să fac mai mult, murmură Nicolae. Dar de ce te-ai oprit ?

— E gata povestea.

— Nu se poate.

— Nu eu am făcut-o, nu pe mine să mă tragi la răspundere.

— N-ai nici o dovadă pentru asta. Și nici doctorul nu are. Nici eu nu am.

— Ce fel de dovezi dorești ?

— Dovezile că nu voi ați născocit povestea asta. Sau chiar eu... numai că nu știu când.

— Eu nu recunosc nimic. Mă lepăd de ea.

— N-ai izbutit să termini un portret și acum te lepezi de el.

— Și tu ai început o poveste, n-ai terminat-o.

— Care poveste ?

— Un pustiu, o caravană, un tânăr care înălțase palate și moschei și medrese minunate, ba chiar învățase să zboare...

— Un tânăr spui ?

— Nu eu spun, despre el vorbeai tu. Cred că ai amestecat o baladă de-a noastră, un mit de fapt, cu vreunul oriental.

— Înseamnă că au o origine comună, miturile...

— Știu, mă interesează doar tânărul.

— Ei, era prea tânăr ca să se poată lăuda cu atâtea lucruri. Înțelegi ? era prea tânăr...

— Bine, era prea tânăr. Și pictorul de ce este vinovat ?

— Uite, o să-ți povestesc eu adevăratul sfârșit al acelei... născociri.

— De unde îl știi ?

— N-are importanță. Nu acum. Dacă insiști îți pot spune că l-am auzit de la un văr, am o mulțime de veri și verișoare, acesta lucrează ca medic într-o stațiune de munte, e mare vânător și ochiul său sigur nu poate scăpa nimic... ochi de vânător, ce vrei ! Soția sa e o gos-

podină minunată, știe să facă niște prăjituri... baclavale, cataifuri, sarailii...

— Ai scăpat hăturile, bătrîne, o să-mi torni acum una grozavă despre nemaipomeniții tăi veri...

— Păi chiar sînt nemaipomeniți.

— Retrag întrebarea, nu mă interesează de unde știi finalul.

— Atunci e altceva. Ți-l destăinui cu o condiție : să nu-l mai povestești și altcuiva... Așadar, pictorul se află în fața șevaletului, stă de multă vreme acolo, cine știe de cîtă vreme... Nu, nu putea să renunțe, nu avea dreptul să renunțe... Și totuși... Se întoarce încet, dacă l-ar privi cineva din spate, adică dacă ar urmări mișcarea aceea lentă de întoarcere a capului, ar putea să vadă umbra care cade pe pînza albă... O umbră albastră, raza de lumină care pătrunde pe fereastră e oprită de chipul său, și pentru o clipă. atît cît taie un pescăruș valul cu aripa, portretul e gata. Omul albastru n-a dispărut, el nu putea pieri... Dar pictorul nu știe, încă, astă și mișcarea lui de întoarcere se termină, așa că...

— Voi încerca altădată, se hotărăște pictorul...

...ori poate doctorul a rostit vorbele despre o nouă încercare...

...ori chiar Nicolae...

XVII

„La urma urmei, ar putea să-și spună doctorul, nu știu de ce trebuie să frământ atât «povestea» lui Nicolae-cel-de-atunci... Mai important este Nicolae-cel-de-acum. Asta poți s-o păstrezi numai pentru tine. Nu vezi că el dorește altceva? Trece printr-un moment de cumpănă, s-a întimplat ceva deosebit sau... Stai puțin! Nu crezi că e firesc? Sînt atîția care simt această tentație de a-și explora trecutul. De a-l sonda pînă în adîncuri, cu riscul de a... ei vezi, aici e cheia. Sau una dintre chei. Tentația o simt mulți, e drept, dar curajul necesar să-i și răspundă nu-l mai au. De aceea și «uită» atîtea lucruri. Trăiască amnezia, arma noastră! Trăiască amnezia, mama noastră cea ocrotitoare! Hei, ce mai e și cu... patosul ăsta? Unde vrei să ajungi? Nicolae n-a vrut să uite nici atunci, a fost obligat. Un accident stupid, care putea fi evitat dacă... dacă nu s-ar fi lăsat antrenat de un patos asemănător cu cel ce te-a cuprins pe tine. Adică «eu fac tot», «fără mine nu se poate, n-au importanță zilele, n-au importanță nopțile», «adevărul trebuie stabilit și mai cu seamă oamenii aceștia, care au încredere în mine, vor avea de acum încolo nevoie de o garanție că nu se va mai repeta istoria aceea urîță»...

...Nicolae se încurca atunci între atîția oameni care, firește, își vedeau de treburile lor. Necesare. Singur n-ar fi izbîndit nimic. El își avea sarcina sa, importanță fără îndoială, dar ea nu însemna totul. Și nimeni nu-l obliga să nu părăsească platforma furnalului... bine că n-ai spus «puntea de comandă»! Se expunea dealtfel, în mod nepermis, unor riscuri mari. Ei, or fi fost acolo și «dis-

cuții neprincipiale», angajamente, scuze stupide chiar (am consemnat destule păreri și unele nu erau decît justificări despre ce se petrecuse înainte, intoxicația unor muncitori, produsă în urma funcționării greșite a sistemului de ventilație)... Uf, încălțită explicație dai tu însuți. Deci se săvîrșise o greșeală, cîțiva muncitori ajunseseră la spital, în stare gravă, lucrările la minunea aia de cauper, sau cum i-o fi zicînd, erau sistate. Nicolae făcea analize la interval de cîteva ore. Mai precis recolta probele, n-avea încredere în nimeni. Mă mir că le încredința laboratorului, și acolo se puteau ivi erori... Oricum, nu putea fi în mai multe locuri o dată. Ba uite că a putut. Inginerul de la protecția muncii ți-a povestit că de cîteva ori s-a repezit cu mașina la laborator ca să supravegheze tehnica analizelor și... să grăbească ritmul. Atît cît era îngăduit de nemaipomenita asta de tehnică în care nu mă pricep deloc. Ar fi trebuit să studiez și ceva toxicologie. La un moment dat s-a convocat o ședință, acolo, pe platformă. Nicolae s-a ambalat, combătînd teoria unui inginer de la Combinat care explica, în felul său, de ce fusese instalat sistemul de ventilație așa și nu altfel. Reprezentantul ministerului nostru i-a temperat oarecum. Despre el știu destule. Mi l-au descris cei «interogați» de mine și mi-a vorbit, minune mare, chiar Nicolae. În el avea încredere, îl cunoștea, numai că un om din minister nu putea fi prezent tot timpul acolo. Așadar Nicolae îl prețuia, în primul rînd din motive profesionale, apoi pentru că atunci, cînd cu prilejul instalării sale, refuzase masa și toate celelalte oferite de director. Mai erau desigur și alte motive, omul acela mic de statură, cu gîndire precisă și exprimare clară, avea o privire deschisă, ce inspira încredere. De la el a venit și povestea cu «ninge, domnule ministru»! Nicolae l-a surprins vorbind cu Bucureștiul, i se cereau probabil noutăți, date despre evoluția anchetei, despre ce se mai întîmpla în Combinat, «atmosfera» era cam încărcată, asistau și alții la convorbire și acela găsisse o formulă minunată, după o frază limpede despre ce era nou, adăugase aproape în șoaptă «ninge, domnule ministru», ușor melancolic, și asta adusesse o destindere totală, nimeni nu înregistrase pînă atunci schimbarea

vremii, aveau alte preocupări. Lui Nicolae i s-a întipărit «formula» și mi-a servit-o de multe ori, cred că îl obseda, cine știe ce rezonanțe avea în memoria sa, ce asociații făcea, despre asta mi-a povestit mai puțin. Ca de obicei... Povestea cu ninsoarea s-a petrecut cu puțin timp înaintea intoxicației lui. Urcase, singur, să-și recolteze probele, pe puntea care ducea spre cupola cauperului a zăbovit mai mult, l-au zărit oamenii de jos, probabil că admira ninsoarea, o primea acolo, primul, înălțat deasupra celorlalți, poate că asta l-a tulburat, l-a făcut să uite de prudența firească, un lucru e cert, când a coborît, pe casa scărilor, a fost surprins de o pală de gaz care... Care l-a doborât, dacă ar fi purtat mască nu s-ar fi întâmplat nimic, dar aș vrea să-l văd pe acela ce l-ar putea obliga pe omul ăsta să facă anume treburi când încep ninsorile... Vreau să spun că uită de toate... sau se gîndește la prea multe atunci... Oricum, trăiește cu intensitate toate schimbările de anotimp și mai cu seamă ninsorile îl modifică, îl înnoiesc, îl fac... Oprește-te, bătrîne, ai să spui că Nicolae e posedat de un fel de duh al ninsorilor... sau poate îl are în el... Ei, asta-i poezie și ce ți-ai notat tu atunci, când luai declarații de la oamenii care se aflau în preajma lui nu aducea cu așa ceva... Se găseau în preajmă și totuși departe. Fiindcă tîrziu și-au dat seama că întîrzie, că nu apare, îl credeau prins cu treburile lui sau furat de frumusețea ninsorii... Păi asta se și întîmplase... l-au furat ninsorile! Adică i-au răpit memoria! Nici asta nu i-ai spus-o pînă acum și nici n-ai îndrăzni să i-o spui. El are un pact cu ninsorile! Eventual ți-ar replica doar atît: ele mi-au luat-o, ele mi-au dat-o! Asta sună cam biblic! Hm, numai că e inversă formularea... Nicolae și biblia ninsorilor! Nicolae și biblia lui! Sună frumos!... Le-a cam trebuit timp, atunci, să-și dea seama că nu e ceva în ordine. Când s-a dat alarma, au sărit cu toții să-l scoată! Era doar doctorul lor. Culmea era că sarcina lui Nicolae se cam terminase. Noul sistem de ventilație funcționa corect, lucrările puteau fi reluate. Ce i s-a întîmplat lui n-avea nici o legătură cu intoxicațiile din interiorul cauperului. I se putea întîmpla oricui. Nimeni însă nu umblă hai-hui pe scările furnalului și nu zăbovește pe punțile acelea sus-

pendate la mari înălțimi ca să admire ninsoarea. Dacă era atent, ar fi auzit semnalul elaborării șarjei, sau poate era prea obosit, ori pur și simplu nu i-a păsat. N-a ținut seamă nici de direcția vântului, deși a fost pe mare, ce naiba! Nu era greu să aprecieze că vântul putea aduce o pală de gaz toxic, oxidul de carbon este perfid, «atacă» pe neprevăzute... e drept că rar poate ajunge acolo. Doar vântul... Ei, cu vântul începe o altă istorie, ca și cu ninsoarele... Așadar Nicolae se afla undeva sus, suspendat pe o punte fragilă, ningeă sălbatic și vântul șuiera ca în largul mării... sau ca în pădure. Sau ca în pustiu. Depinde de locul unde a vrut el să fie atunci... Fără îndoială se închipuia într-o altă lume și pierduse în mod voit contactul cu cea reală. Și cât putea dura asta? Suficient cât să-l fure ninsoarea sau să-l poarte vântul, și iată-l purtat cu adevărat într-o cu totul altă lume. Pășind în pustie. Sau plutind pe marea cea mare. Sau rotindu-și privirile, lăsându-le slobode să se piardă din înălțimea Semenicului, peste crestele cu zăpezile viorii spulberate de vânt... Ca și memoria lui... Metaforic vorbind, dar nu foarte departe de adevăr. Nicolae a fost internat, lucrurile păreau simple, tratamentul e un fleac în asemenea cazuri, oxigenoterapie și cam gata, restul sînt adjuvante. Dar Nicolae a părăsit spitalul încă din seara zilei cînd a fost internat. Apoi au apărut perioadele de amnezie. O complicație la care nu se așteptase nimeni, deși literatura de specialitate spune că așa și pe dincolo. A făcut eforturi, mergea la serviciu ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat și... uita de ce s-a dus acolo. Cineva a alertat-o pe Ioana, el nu se gîndise s-o facă. Ioana l-a luat pur și simplu acasă. El nu s-a opus, se părea că îi este indiferent ce se întîmplă cu el. Ce notase Ioana atunci? Ceva despre perioadele cînd restabilea, temporar, legăturile cu lumea. În aparență se comporta normal. Cine nu-l cunoștea cu adevărat putea lesne să se înșele. Susținea chiar discuții cu subiecte banale. Se îmbrăca potrivit cu vremea, mîncă la orele convenite, se plimba singur, știind unde să se întoarcă (dar ce o fi fost în sufletul ei cînd el întîrzia cîteva minute doar?...). Echilibrul se rupea dacă venea vorba despre el. Dacă i se puneau întrebări privitoare la nume, ocupație, evenimente petrecute de curînd.

Totuși perioadele acestea de amnezie erau de scurtă durată. Așa că a încercat, o vreme, să se ocupe singură de Nicolae. Uneori avea impresia, probabil, că «îl crește» ca și pe copilul lor, care deja înțelegea multe. Și trebuie să-i fi fost teribil de greu cu un copil care înțelege tot mai multe și cu un bărbat care nu reușea acest lucru. Mai era și serviciul ei. Reușise să se mute în orașul de baștină, luptase destul pentru asta, voia să-și ajute părinții și tot ei erau cei care-i dădeau o mână de ajutor... Ca și părinții lui Nicolae, care veneau mereu să vadă cum stau lucrurile. Vechea poveste cu părinții care, în loc să fie sprijiniți la nevoie... Și totuși de la un moment dat nu s-a mai putut. Nu din cauza dificultăților create de Nicolae, ci fiindcă nu se constata nici o ameliorare. Timpul, nu rezolva nimic. Așa spune toată lumea : timpul vindecă totul ! Pe dracu' ! Pe deasupra e o noțiune stupidă... Poți trăi enorm într-un ceas și să nu faci nimic ani în șir... Ei bravo ! Tot la măsurile obișnuite te-ai referit ! Și cine e de vină dacă altele mai bune nu găsesc acum. Auzi, timpul ! Păi acum e ora opt, la Moscova e ora nouă, la Buhara, Hiva sau Samarkand e zece, la Alma-Ata e amiaza, la... oprește-te, n-o să iei acum la rînd toate fusurile orare. Mă rog, undeva, la mama dracului acum e noapte. Și ce-i cu asta ? Moscovitul își bea ceaiul, uzbekul din... din bazarul de lângă moscheea lui Bibi-Hanum a ațipit lângă taraba lui cu rodii, soarele mai are de urcat pe cupola albastră a Gur-Emirului, deasupra intrării de la medresa Șir Dor leopardzii au uitat să mai fugărească antilopele albe... astea le știi de la ... Nicolae-cel-îndrăgostit-de-pustiuri, a fost pe «Drumul mătășii» și s-a minunat nu doar de întinderea nisipurilor, ci și de orașele-oaze, întîlnite în cale ca și insulele pe mare... de la el ai aflat și povestea meșterului-arhitect care și-a făcut aripi de șindrila și a zburat peste moscheele și medresele și palatele înălțate de el ca să scape de mînia «Șchiopului de fier», stăpînitorul devenit și mai de temut pentru că ajunsese și soț înșelat, sau aproape înșelat, un sărut care lasă urmă, o arsură pe obrazul frumoasei e o dovadă și... și unde ai să ajungi așa ? Lasă-l pe norocosul arhitect, el a izbîndit în toate, nici o putere nu-i năruia zi-

durile... cel puțin nu în vremea lui... marele cutremur a venit mult mai târziu și totuși o parte a zidurilor au fost cruțate... Ți-am spus să mergi mai departe! Bine, merg. Kazahul și-a priponit calul lângă iurta lui și își întreabă femeia de prinz. Cel de la... mama-dracului face dragoste sau citește o carte sau pur și simplu doarme. Mă despart de unii dintre ei ore, de alții o întreagă zi. Și cine mă împiedică să stabilesc un contact cu fiecare dintre aceștia, în același timp. Să spunem că am la îndemână un telefon, nu... mai multe telefoane. Fac comanda cu Moscova, Samarkandul, Alma-Ata (asta înseamnă «Tatăl merelor», ce nume grozav!...) și cu încă niște orașe ale lumii. Comand câte o convorbire pentru aceeași oră. Ora mea! N-aré decît să înnebunească biata centralistă, dar telefonul, adică telefoanele mele vor suna odată, n-am decît să ridic receptoarele, cum mă voi descurca?... Le așez pe toate în fața mea și vorbesc pentru toți. Mă vor auzi și vor răspunde ce vor crede de cuviință la întrebările mele, important este că «timpul» care e altul pentru fiecare, se adună într-un singur timp. Al meu. Pentru mine. Și că eu, vorbind cu ei, mă voi adapta timpului lor și cel de la Samarkand, de pildă, va fi nevoit să accepte ora celui din Azore sau din... Practic, noțiunea asta formidabilă își pierde puterea. Nu mai înseamnă altceva decît o convenție care... Cît timp ai s-o ții așa?... Ei vezi, iar vorbești despre el! Și, peste toate, n-ai descoperit nimic. Nimic nou. Pentru «relativitate» se pot da îndeajunse exemple, iar povestea cu telefoanele a născocit-o băiatul în timp (iarăși!) ce urmărea o emisiune la televizor... Băiatul lui Nicolae. E destul de mare ca să înțeleagă o mulțime de lucruri, ce-o fi spus cînd pentru «bătrînul» lui toate își pierduseră măsura obișnuită? Cum încep să-și piardă și acum... Stai închis aici, în căpcana unei oglinzi murdare care nu te lasă să evadezi, lumea din afară... Păi spuneai că lumea dinlăuntrul omului are importanță. Sigur că are, numai că acum vreau să văd ce se întîmplă dincolo... Dincolo de oglindă... Nici nu știu unde am ajuns, unde ne aflăm, trenul ăsta merge printr-un tunel fără sfîrșit, cine știe unde se află capătul lui. N-ai decît să cobori oglinda...

mă rog, geamul ăsta afurisit și poate că ai să afli. Să afli ce? Ei, ce se mai întâmplă și în lumea cea mare... Chiar așa am să fac. Îți mai trebuie mult pînă să te hotărăști? Parcă te pregătești pentru cine știe ce ispravă...”

— Îmi permiteți?

Ușa compartimentului s-a deschis, un omuleț și-a strecurat capul înăuntru, își șterge chelia cu o batistă enormă, roșie, nu se știe dacă și-a scos pălăria ca să salute sau ca să-și șteargă nădușeala.

— Uf, în trenurile astea întotdeauna lucrurile se întâmplă pe dos. Acum cînd s-a mai încălzit afară, ei continuă să ne înnebunească cu caloriferele astea infernale.

— Care ei? Întreabă Nicolae.

— Cum care ei? Cei de la C.F.R., sîntem doar pe calea ferată, nu-i așa? Întreabă omulețul și zîmbește larg.

— Și cînd s-a încălzit afară? Pînă nu de mult nin-gea...

— Glumiți, afară e un soare de primăvară ca în aprilie... Ar trebui să coboriți geamul. E prea murdar și nu se vede nimic.

— Ce să se vadă? mai întreabă Nicolae.

— Asta-i bună! Tot trenul se uită pe ferestre. În compartimentul meu sînt prea mulți, de aceea am îndrăznit să vă deranjez și...

— Pofțiți! îl invită Nicolae.

— Și chiar nu știți ce se întâmplă afară? întreabă omulețul care se luptă amarnic să coboare geamul.

— Nu.

— A, e un spectacol!... Cred că ar trebui făcut totuși ceva. Dar să vedem ce mai e nou.

În sfîrșit geamul cedează, oglinda coboară în lăcașul ei, se cufundă cuminte într-un adînc neștiut („pînă cînd?” se întreabă Nicolae) și lumina invadează compartimentul.

— Acum să vedeți, e incredibil! spune omulețul promițînd ceva senzațional, e de-a dreptul emoționat, își face vînt cu pălăria și continuă să-și tamponeze chelia lucitoare. Veniți la fereastră, îl îmbie el pe Nicolae.

Acesta se ridică greoi de pe canapeaua confortabilă, face câteva mișcări de destindere, a amorțit de atita ședere.

— Mai repede, îl zorește omulețul.

„Pe mine parcă nici nu mă zărește“, ar putea să-și spună doctorul.

XVIII

Trenul staționează într-o gară al cărei nume Nicolae nu reușește să-l citească, tabla emailată, cu literele uriașe, albastre, pe fond alb, este ascunsă privirilor de coperțina peronului care coboară pînă aproape de acoperișul vagoanelor trenului. Nicolae doar bănuiește unde este așezată tabla aceea și știe că așa trebuie să fie scrisă.

Pe peron, în aparență nu se întîmplă nimic. Adică nu e nici o mișcare, trenul probabil a oprit mai demult, Nicolae n-a sesizat cînd călători au coborît, călători au urcat, ca în orice gară, mai mulți, mai puțini, asta n-are importanță. Se văd totuși cîțiva oameni, retrași pe lîngă zidul clădirii, încremeniți acolo. Lîngă ei, bagajele, așteptînd cuminiți, dormind ca niște dulăi întinși la soare. Numai că peronul e umbrit, o umbră rece, aproape înghețată. Atunci se poate spune că bagajele arată ca niște animale intrate în hibernare. Soarele nu ajunge la ele deci, el pătrunde doar în compartimentele trenului care-l primesc cu geamurile lăsate. Doar în mijlocul peronului, un geamantan stingher, fără stăpîn. Nicolae se întrebă ce caută geamantanul acela acolo. Vrea să repete întrebarea și cu voce tare, pentru omulețul care așteaptă, cu răsufierea tăiată, să se întîmple lucruri nemaivăzute. Doar a promis asta ! Nicolae nu are timp să-și formuleze întrebarea, pe peron se întîmplă în sfîrșit ceva. Pe ușa sălii de așteptare, deschisă, zboară un geamantan care aterizează lîngă primul. Apoi încă unul. Și, pe rînd, sacoșe, serviete, se adună într-un morman tot mai mare. Nu se aud decît bufniturile seci ale bagajelor cînd ating

pavimentul gălbui al peronului. Cei retrași pe lângă ziduri privesc în gol. Nu par să fie interesați de ciudata apariție a bagajelor în mijlocul unui peron gol.

— Vedeți ? întreabă omulețul.

— Văd, spune Nicolae. Și ce-i cu asta ?

— Așteptați numai, acum apare...

Din sala de așteptare se aude, brusc, un hohot de râs. Și un nou geamantan iese de acolo, de data aceasta pe fereastră. Mai precis prin geamul făcut țândări. Călătorii care, desigur, așteaptă un alt tren, tresar. Acum privesc spre ceva anume, spre bagajele lor. Priviri furisate, hoțesti. Le e cumva teamă să nu se trezească și ele, să nu-și iasă din amorteala ce poate fi înșelătoare și...

Alt zgomot de geam spart, mormanul de bagaje crește.

— Ce dracu' se întâmplă aici ? întreabă Nicolae.

— Ce v-am spus eu ?

Tonul omulețului este triumfător. A reușit să trezească interesul acestui om care habar n-avea ce se întâmpla în gara unde stăteau de peste zece minute și aveau încă să mai stea — întârzia un tren de legătură sau vreun marfar avea prioritate, treaba C.F.R.-ului, de fapt pe omul acesta părea că nu-l interesează nimic. Ca și pe călătorii, sau ce erau, înșirați pe lângă zidul clădirii. Ba pe ei îi interesau totuși bagajele. Neprețuițele lor bagaje care...

Hohotul de râs din sala de așteptare seamănă cu zgomotul unui geam spart. Mai precis cu scrișnetul tălpii pe niște cioburi. Zgomotul acela, deci, și bufnetul câte unui geamantan. Liniște... Apoi, în pragul ușii apare un om. Împunge cu umărul drept înainte, de parcă n-ar avea altfel loc să se strecoare. Insul privește cu vădită satisfacție spre grămada de bagaje. Fluierează admirativ. Nu-i iese prea bine șuieratul, buzele nu vor să-l asculte. Asta îi dă, dintr-o dată, o expresie timpă.

— Dumnezeu, ce mai matahală ! șoptește omulețul și își acoperă creștetul gol cu batista roșie.

— Un cretin, exclamă Nicolae.

— De ce nu coborâți să i-o spuneți lui, îl provoacă omulețul.

„Asta mai lipsea, ar trebui să-și spună doctorul, și-a găsit omul! Nicolae chiar așa va face. Omulețul intuiește el ceva. Nu mi s-a adresat mie, l-a ales pe Nicolae. El poate fi provocat. Și mă rog tu de ce n-ai putea interveni? Dar ceilalți oameni ce fac?”

Ceilalți oameni privesc. Cei din tren, spre matahală, cei de pe lângă zid, spre bagajele lor. Iar matahala rotește privirile, sfidător. Își scuipe în palmele-i mari, semn că vrea să se apuce din nou de lucru. Se îndreaptă spre călătorul cel mai apropiat, îl privește insistent, acela se face că nu-l vede. Încearcă să evite privirea matahalei. La un moment dat îl privește totuși, probabil că i-au fost adresate niște cuvinte. Matahala râde scrișnit, celălalt schițează un zîmbet timid. Bagajul său zboară spre mormanul din mijlocul peronului. Din spre tren, de la ferestrele compartimentelor, crește un murmur. Matahala se întoarce cu fața spre ei, spre spectatorii săi (cei de pe peron îi sînt deja parteneri de joc).

— Nu vă place, ai? Care ai zis ceva?

Nimeni n-a zis nimic. Murmurul se stinge.

— Vine băiatu' și la voi... Acu' fac orrdine aici... nșteles?

Cuvintele lui sînt scrișnite, ca și rîsul. Ca și zgomotul pe care-l fac tălpile lui grele sfărîmînd cioburile de geam împrăștiate pe mozaicul gălbui. Gălbui și pe alocuri murdar. Ochiuri de apă bălțită, cenușie. Doar lângă grămada de bagaje, cîteva pete de culoare roșie, strălucitoare, aprinse.

Omulețul prinde privirea lui Nicolae care fixează pe-tele acelea.

— La început oamenii au protestat. Acela e rezultatul... Acum nimeni nu i se mai împotrivesc... Probabil șeful gării a dat telefon după miliție sau a dat el fuga... Trebuie să se facă imediat ceva, asta e în stare să urce și în tren, șoptește el precipitat, cuvintele i se înșiră, grăbite, pe o sfoară nevăzută și rămîn așa, suspendate, Nicolae nu înțelege.

— Eu cobor, anunță el.

„Nu pot să-l opresc, ar putea gîndi doctorul. Dealtfel omulețul pe el l-a ales. Ce șanse are Nicolae singur?... Poate sar și ceilalți. Ajunge un exemplu și... Asta da, pu-

terea exemplului, ce lozincă superbă. Cineva ar putea spune că nu e adevărat nimic, că pe matahala asta care s-a îmbătat am inventat-o eu sau Nicolae.. O mulțime de treburi ar putea spune... Că opinia publică ar fi intervenit mai prompt, că oamenii au mândria lor, curajul lor și așa mai departe... Dar și matahala are «demnitatea» ei, a început o treabă, acum o va duce pînă la capăt... Sau pînă va putea... Pînă i se va îngădui... Și va lupta din toate puterile ei să-și impună voința... Ei, pe naiba, ăsta nu gîndește. Bine, atunci va face totul din instinct. Sau după niște «lecții» luate mai demult... A învățat că se poate impune prin forță numai că victoria obținută e de scurtă durată... nu poate ține, vine cineva și rupe, destramă mirajul măririi... mă rog, a ceea ce crede el că e mărreț... Oricum, e ceva să terorizezi o gară!... Undeva în memorie i s-a înregistrat ce-a mai pățit cîndva. Pentru moment în «golful» acela al memoriei lui e ceață. Doar o bănuială vagă, o bănuială care înseamnă, să spunem, un semn de interzicere pentru navigație. Se va grăbi acum, să facă tot ce poate pînă ce semnul acela îi va apare clar și cînd toată puterea lui nu-i va mai folosi. Pînă atunci însă trebuie să fie cel-mai-bun... sau cel-mai-tare... sau cel-mai-temut... Un fel de stăpîn. Un mic stăpîn pe sentimentele altora. Pe trăirile lor. Pe spaima lor în acest caz... În regulă, coboară tu și ține-ți dizertația în fața spectatorilor din tren, a partenerilor «de joc», partenerii matahalei care te va aplauda în primul rînd... Se va înduioșa și te va săruta pe obraji. Apoi își va lăsa capul pe umărul tău și va plînge fierbinte...“

Majoritatea celor de pe lîngă ziduri a rămas fără bagaje. Iar în mijlocul peronului a crescut un adevărat munte. Matahala își face munca la care s-a înhămat, e totuși un efort căratul atîtor bagaje, cu oarecare plictiseală. Chiar cască, fără să se simtă jenat de atîtea priviri. E ușor dezamăgit insul acesta care nu întîmpină nici o dificultate, care și-a ales niște parteneri sub calitățile sale, obține o victorie prea ușoară. Fruntea îi este încrețită, la efortul fizic se mai adaugă ceva, probabil că își frămîntă biata minte, e în căutarea unei soluții pentru înviorarea jocului început atît de promițător. Privirile îi

fug în lături, oarecum neliniștite, faptul că nu i se întâmplă absolut nimic începe să-l înspăimînte. Pe el care fusese stăpînul fricii altora...

„Acum devine mai periculos, trebuie să continue doctorul în gînd, și intervenția lui Nicolae i-ar pica numai bine. Ar fi noutatea !... Ar avea de ce să se agațe încă... Nu-mi dau seama dacă oamenii de pe peron sînt stăpîniți pur și simplu de frică sau au o... tactică a lor... Poate s-au înțeles, n-aveau nevoie de cuvinte pentru asta, solidaritatea între oameni se stabilește pe foarte multe căi. Ei poate știu că, de fapt, sînt mai puternici și îl ignoră. Vor să-i demonstreze tăria lor. Asta nu înseamnă supunere ? Aparențele înșeală. Ce poate face un singur om, chiar posedînd o forță fizică ieșită din comun, sau o viclenie deosebită, sau o nesimțire, o abrutizare datorată alcoolului, împotriva unei mase ? Dacă putem vorbi despre o «masă». Dacă oamenii de jos au reușit să lege între ei punți trainice. Și ce așteaptă ? Există o lege, există reprezentanții ei firești, și mai există credința lor în omenie, individul ăsta e un accident, a venit din senin, va trece, vreau să spun ceea ce face el se va șterge imediat. Deci tactica așteptării cumiți ? Poate vrei să spui că îi dau o șansă, matahala se va trezi din beția ei și-și va cere iertare, va deveni dintr-o dată alt om, cine știe, va avea o revelație care... Să nu exagerăm ! Și «spectatorii» ? Ei de ce nu intervin ? Iată-l pe omulețul care se agită și îl îndeamnă pe altul să rezolve lucrurile, lui nici măcar nu-i trece prin cap că ar putea el face ceva. Nu-i vorba de măsurarea puterilor celor doi, totuși... Omulețul spune că unii s-au opus și au pățit-o. Nu știi dacă era vorba de călătorii acestui tren, «spectatorii» tăi sau de «partenerii» ajunși așa fără voia lor, implicați într-un joc pe care nici măcar nu-l cunosc prea bine... Auzi acolo, regula jocului ? Și care-i regula asta grozavă ? Călătorii nu sînt spectatori (poate doar unii dintre ei, omulețul de pildă) ci martori. Martori care văd, înregistrează și care vor relata mai târziu... Aiureli. Pe «martorii» ăștia ai tăi i-aș pedepsi. Și de ce, doar sînt cumiți, stau în banca lor, comentează doar, e drept că pe furiș, șușotind despre una alta, cîntărind, atent, șansele, șoapte care ar trebui să marcheze momentul favorabil, conjunctura cînd...

Care conjunctură ? Nu există nici un fel de martori. Asta e ! Există doar implicați. Într-un fel sau altul toți sînt implicați. Noțiunea de martor e falsă, poate cel mult servi drept pavăză împotriva unor eventuale acuzații. Și ele pot veni oricînd. Orice nou venit are dreptul să-i întrebe ce au făcut. Sau ce n-au făcut. Și de ce n-au făcut. Ce valoare mai are atunci replica «păi eu n-am fost decît martor» ?... «Eu mi-am văzut de treaba mea», s-ar putea disculpa. Ori «eu sînt un om cinstit !» și așa mai departe. Se descoperă astfel o nouă față a cinstei. Să stai cuminte, pe fundul tău, să șoptești pe la colțuri (sau după colț) și să strigi în gura mare abia cînd te știi ocrotit de lege, de persoane oficiale, și asta mai cu seamă ca să le arăți de ce ești în stare, atunci, să le scoți ochii celor care au timp să asculte (ori trebuie să asculte) cu merite mai vechi, prevăzîndu-le, firește, și pe cele viitoare, totul... ca să ocupi cît mai mult loc în lume... Dar să ne întoarcem la Nicolae. Uite că și-a recăpătat memoria. E și el un «Lazăr» ? Cei reveniți după călătorii atît de îndepărtate, cei readuși la viață nu știu nimic din ceea ce s-a întîmplat cu ei. Poate de aceea vrea cu tot dinadinsul Nicolae să se lămurească... să dea de o urmă adevărată... de o imagine, de un cuvînt care... Și încearcă pe ocolite, se lasă în voia unui joc ciudat, fluxul și refluxul memoriei, știe că nu are alte șanse, nu poate intra de-a dreptul în teritoriul acela pustiu în care a fost și din care s-a întors fără... amintiri. Fără amintiri precise. Ei, cum n-ai ba vrei să aibă amintiri cînd atunci revenea din «niciunde» ? Încearcă deci pe ocolite... Ca tine, atunci cînd l-ai ajutat. Cheia schemei tale de tratament a fost cuvîntul. Cunoșcîndu-i copilăria l-ai silit să descopere vîrsta ce lasă însemne clare în memorie. Apoi l-ai făcut să urce, treptat, acumulînd la loc ce se risipise. Firește, recompunînd imagini, reînviind evenimente. Malraux spune că acestea nu pot alcătui o biografie. Numai iluzia narativă și strădania biografului izbîndesc în asta. Ei bine, tu ai fost «biograf» lui. Ba mai mult. L-ai transformat pe el în propriul său biograf. Adică l-ai pus să se străduiască, încet și cu răbdare, să-și noteze tot ce... revede. Au ieșit faimoasele «caiete» ! În același timp, ai atacat și din partea cealaltă... Admițînd că momentul apariției pe-

rioadei de amnezie este o graniță, i-ai împărțit viața în două părți. Cea dinainte și cea după acea graniță. Când i-ai început urcarea aceea, din copilărie spre linia de frontieră, i-ai povestit tot ce se întâmplase pe «marea bîntu-ită de furtună» ori prea «calmă», oricum, în ambele cazuri nu mai putea zări limpede nimic. De fapt i-ai citit însemnările culese în orașul Combinatului. Le-a citit și singur. De nenumărate ori. Așadar el urca dinspre copilărie și tu îl ajutai să coboare spre ea... Undeva trebuiau să se întâlnească aceste drumuri. Sperai să se întâlnească chiar pe linia frontierei. Când a ajuns aproape, Nicolae-cel-care-urca, de Nicolae-cel-care-cobora, i-ai repetat cuvintele : «ninge, domnule ministru !»... Ești sigur că tu ai făcut toate acestea, că ție îți aparține metoda de tratament ? Dacă, în timpul unei rătăcirii, a ajuns singur în orașul Combinatului și a aflat... Dacă, la fel ca și tatăl său, când s-a aflat în impas, s-a întors în satul de pe Valea Timișului ca să-și regăsească vlaga și... Dacă tu erai în locul lui ce ai fi făcut ? Poate chiar... Nu, așa nu mai respecti regula. Regula cui ? A jocului... Ai reușit să-ți formulezi atâtea în minte ca să-i dai răgaz lui Nicolae să coboare. Să coboare ca să-l înfrunte pe individul acela care se consideră cel-mai-tare... Singur... De ce îl lași ? Iarăși pornește singur, avea dreptul s-o facă ? Mai bine te întrebai dacă nu asta îi era datoria... Și a ta care este ? Să-i faci «biografia» ?...“

Gîndurile doctorului s-ar succeda cu repeziciune. Bineînțeles nu pot fi chiar atît de limpezi. Dar un „observator“ care i le-ar putea „citi“, numai sub această formă le-ar putea reda. Gîndurile lui despre Nicolae care nu mai vrea să fie doar martor ! Care nu mai poate accepta această situație.

Oricum, acesta nu mai poate fi împiedicat, a străbătut culoarul, a coborît scările și a sărit pe peronul cu mozaic gălbui. Cam în dreptul mormanului de bagaje. Acum se îndreaptă spre matahala care l-a observat și care îl așteaptă. Cu bucurie parcă. În sfîrșit s-a ivit ceva nou...

Deci Nicolae înaintează, cu pași siguri, nu grăbiți, dar hotărîți și prin minte îi trec imagini vii, culorile lor îl orbesc, în auz îi răsună cuvinte, ecoul lor îl asurzește...

...Ana la Gibraltar, sau năluca Anei profilată pe bătrîna stîncă... Ana Ilovana ieșind din apă și caii, frumoșii cai ai Ilovenilor dormind în picioare, lunca vrăjită a încremenit în lumina de miere... „Ești încă prea tînăr Nicolae, de ce să ne chinuim?!“... Doru cîntînd romanțele uitate de alții în cîmpia toropită de căldura după-amiezii... pîntecele mare al vlădicii și mîna lui albă, puhavă, încărcată de inele cu piatră scumpă... „ești un carierist, vrei să-mi ocupi locul!“ ...cine are nevoie de locul tău?... eu mă gîndesc la prestigiul unității și la liniștea noastră, a tuturor... fleacuri, care liniște? liniștea pozițiilor dăruite, sau moștenite, sau cucerite, sau dracu' mai știe cum se obțin pozițiile astea, dar dacă cineva a luptat pentru așa ceva e dator s-o facă mai departe și să dovedească... ce-i tatăl tău?... popă, atîta ajunge, e un răspuns concludent?... de ce n-ai spus de la început cum stă situația?... care situație?... s-a făcut frig... o fi nins la Trei Ape... izvoarele pornindu-și cîntul către Mare, presimțind-o... vîntul vuind în urechi, caii de fum se topesc în luncă, senzație neasemuită, Timișul lucind, șarpe de argint topit, galopul fără stavili... trebuie să ajung primul... iar ai adus caii osteniți?... he-he, tineretul revoluționar, nu vrea să pupe mîna vlădicii... nu vrei să dansăm, Nicolae?... dansăm, dar nu mi-ai spus cum te cheamă... ți-am spus, numai că tu nu vrei să ții minte... Ioana, așa mă cheamă... Ioana, Ioana... de ce ai ochii atît de negri?... îi voiai altfel?... nu, dar iartă-mă, tot nu mi-ai spus cum te cheamă... pînă la urmă o să înveți și numele meu... Ioana, Ioana, Ioana... Omul albastru nu poate pieri, el este o idee, un principiu, un mod de a fi... tu nu simți vîntul?... acum începe, e tangajul, marele tangaj... cine crezi că o să cîștige prima cursă?... eu merg pe...

Nicolae mai are un pas de făcut. După aceea trebuie să se oprească, altfel s-ar izbi de pieptul matahalei care îl așteaptă rînjind. Îl face și pe acesta, apoi se oprește. Se adresează celui din fața sa zîbind, tonul îi este natural, s-au întîlnit întîmplător și, iată, îi pune o întrebare.

— Nu te supăra, dumneata ai figură de om inteligent. Spune-mi, cine crezi că o să cîștige prima alergare? *Hermafon, Balerin sau Joben?*

Fața celuilalt s-a golit de orice expresie. Pur și simplu a fost... anulat. Abia reușește să îngăime :

— Ascultă... rîzi de mine... de mine mă nimuricule... eu care... care... care...

— Cred că n-ai înțeles. Nicolae continuă netulburat. Mai sînt și alți cai, uite, am aici lista întregă. Poate *Tîrpu, Rivan, Palicar. Ori Sacou, Jug, Abil* sau *Epilog*... Ai de unde alege.

Nicolae îi întinde programul, matahala își bulbucă ochii, a căscat gura larg, nu-i ajunge aerul, se înăbușă și...

„Cred că acum e momentul. Îmi pare rău, amice, dar trebuie să te lovesc. Și cît mai zdravăn. După aceea...”

Și deodată namila nu se mai află în fața lui. Nicolae e descumpănit. Nu-i vine să-și creadă ochilor. Abia acum aude șuieratul locomotivei. Nu e semnalul de plecare, are altă semnificație. I se adaugă și altele. Sînt strigăte de triumf. Mecanicii comunică tuturor că lucrurile s-au terminat cu bine. La capătul peronului, matahala, moale ca o cîrpă, e purtată de cîțiva oameni în uniforma C.F.R.-ului. Și peronul e plin de lume. Fețe zîmbitoare, destinse. Mormanul inform al bagajelor s-a topit.

„Cînd s-au întîmplat toate astea? Înseamnă că n-am fost singur. Nici o clipă. Acum sînt de-a dreptul caraghios. M-am lăsat antrenat într-un joc zămislit doar în mintea mea. «Martorii» și-au refuzat această calitate și au participat direct... mă rog, au devenit implicați... Jocul s-a sfîrșit. Va trebui să mă întorc în compartimentul meu. Numai de nu m-ar întreba cineva despre ce am gîndit mai înainte...”

Se aude un nou semnal. Apoi trenul se pune, încet, în mișcare. Nicolae se precipită spre scările vagonului, sare... Miini puternice îl ajută, s-au întins spre el, de sus, este înhățat zdravăn de umeri și ajutat să urce. Necunoscuți îl privesc nu cu o... curiozitate, la care se așteaptă, și care ar fi fost oarecum firească, ci cu... „Da, își spune, mă privesc cu prietenie, ne-am cunoscut într-o gară oarecare, am crezut că ei sînt doar niște simpli spectatori și cînd colo...”

Se strecoară printre ei, ușor stînjenit, pe culoar i se face loc, în fața compartimentului e omulețul, încă agitat, cu batista lui enormă.

— Ați încercat totuși ceva, îi spune el.

— Ei, să lăsăm asta, răspunde Nicolae.

— Rămîn la părerea mea, ați fost grozav, mai spune omulețul și îi deschide, îndatoritor, ușa compartimentului. Nicolae intră, ușa glisează la loc, fereastra e din nou închisă, geamul murdar de funingine, oglinda deci, a închis iarăși spațiul acela mic. Acum chiar că s-ar putea desfășura un dialog. Nicolae are nevoie de el.

— Auzi acolo, grozav..., mormăie Nicolae și se trînțește pe canapeaua din colțul său.

— Iată-te și erou, ar putea spune doctorul. Eroul unui tren întreg și al unei gări fără nume. Eroul unei mulțimi care...

— Termină, mai bine vorbim despre altceva.

— Și de ce mă rog? Tu ai vrut-o! Tu ai coborît „în arenă“ ca să-l înfrunți pe un alt „erou“, unul de-o clipă, trecut deja, uitată.

— Uită-mă și pe mine atunci. Pe mine-cel-de-pe-peron! Mă simt al dracului de caraghios. De ce nu m-ai oprit? N-ai băgat de seamă că toți erau organizați, că... ceea ce trebuia să se întîmple de mult era pe cale să...

— N-am băgat de seamă decît că ai pornit singur și că te-ai crezut „cel ales“. Puteai să te uiți și tu în jur. Nu mai aveai ochi decît pentru adversarul tău, nu te mai gîndeai decît la el.

— Nu-i adevărat, mă gîndeam la mine.

— Asta o cred. M-am exprimat greșit. Deci tu și adversarul tău.

— Nu-i adevărat, îți repet. Judeci greșit lucrurile. De fapt...

— De fapt ce?

— Nimic, acum lucrurile s-au consumat. Dealtfel, înainte de a intra în compartiment, pe culoar, am privit locurile — de aici nu vezi nimic, și le-am recunoscut. Nu mai avem mult și ajungem la R. Acolo schimbăm trenul.

— Bineînțeles, dacă nu cumva mai ai vreo treabă pe acolo. Să faci dreptate de pildă. Să restabilești ordinea lucrurilor.

— Ei, ordinea, încetează cu ironiile, m-am cam săturat.

— Bine, încetez. Și ce ai vrea să fac ?

— Treaba ta, ești într-o călătorie, bucură-te de ea.

— Asta și fac. Mă bucur grozav de călătoria noastră. Numai că aș vrea să ajungem odată.

— Unde ? întreabă Nicolae.

„Asta a fost deci, ar continua doctorul, Nicolae și-a jucat rolul cum a putut mai bine. «Marele regizor» poate fi mulțumit. Care «mare regizor» ? De data asta și-a asumat singur rolul. Poate doar i-a fost oferit de întâmplare... Atunci «marele regizor» e întâmplarea ? N-am vrut să spun așa ceva. Nici să n-o spui. Dealtfel tu ești mai vinovat decât el. Tu, înțeleptule, care ai rămas la locul tău, răstălmăcind totul, despicând firul în patru... Citindu-l pe Malraux... Ai intuit un singur lucru corect — Nicolae nu trebuia să plece singur. Adică trebuia să-și dea seama că nu e singur. Că oamenii găsesc cu adevărat punți de comunicare, în orice situație, și că rezolvarea tot ei o dau. «Corect» ai spus ? Și de ce mă rog a greșit Nicolae ? Doar el crede că a ieșit cumva caraghios din povestea asta. Omulețul avea dreptate : «ați încercat totuși ceva» ! El, Nicolae, a făcut exact ceea ce a simțit. Nu avea voie să-și înșele sentimentele. Ești sigur că orice impuls poate fi socotit sentiment ? Ei, acum începi cu termeni psihiatrici, mai adaugă obsesiile lui Nicolae și fobiile lui și o să-l scoți un psihopat. Ai merita tratamentul la care a fost supus individul de pe peron ! Impulsul era firesc, obsesii are toată lumea. Fobia era față de ceva... ei, ce să mai lungim vorba, arată-mi pe cineva căruia să-i placă spectacolul acela din gară. Și ca el sînt destule... Fii atent, nu te juca cu termenii tăi, o să scoți toată lumea atinsă de boală... Acest secol bolnav !... cine a mai spus și asta ? Ai putea să remarci faptul că fiecare secol și-a avut boala lui. Un lung șir de secole bolnave !... Numai că oamenii care le-au trăit au găsit în cele din urmă remediul. Altfel s-ar fi rupt

șirul... Și oamenii au ținut minte. Fiindcă nimic nu se uită. Cu o condiție : să simți cu adevărat, să te lași pătruns de realul lumii în care trăiești. Așa îți vei construi și lumea ta interioară. Să nu fugi de nimic din ceea ce vezi, auzi ori pipăi. Să nu-ți acoperi ochii cu palmele (speriat sau chiar îngrozit ori fiindcă pur și simplu nu-ți place ceea ce vezi). Să nu-ți înfunzi urechile cu dopuri de ceară (unde-i curajul lui Ulise care a făcut așa, ba peste toate s-a legat și de catarg?... O să mi se spună că a fost viclean și a înșelat astfel farmecele ademênitoarelor sirene. Și cine făcea asta? Hoinarul care, la urma urmei, nici nu părea foarte convins de graba întoarcerii spre casă. S-a împotmolit în atâtea locuri, dornic de noi «experiențe» și iată-l, refuzînd dintr-o dată să înfrunte o trăire adevărată... Legatul de catarg nu era înfruntare, era fuga din fața unei încercări). Să nu-ți retragi degetele cînd ele, întinse mult înainte, descoperă ceva necunoscut (chiar cu riscul să ți le pîrjolești). Și să nu refuzi degustarea unui fruct sau a unei licori sub motivul că ar putea fi otrăvite. Să nu-ți oprești respirația din pricina vreunui miros care ți-ar umple nările. Să nu fugi de nimic. Unii o fac și sînt socotiți înțelepți ! De aceea «uită» o imagine, ori un glas, ori o aromă, fiindcă nici măcar nu le-a... trăit. A refuzat ! S-a apărat de agresiunea lumii de afară. Superba protecție, nu «înregistrăm» nimic pentru ca să nu avem ce ne aminti. Mai e, ai mai spus-o, uitarea anume. Adică minciuna. «Nu mai țin minte, fiindcă nu vreau !»... Mda, asta te poate feri de multe. Te poate face chiar... fericit. Oricum, liniștit. Nicolae, sau eu, sau Dumitru, nu avem nevoie de liniște. Pe Dumitru l-ar fi interesat culoarea, contrastul dintre lumină și... Hei, hei, el n-a fost aici. Dar putea să fie ! Bine, deci el ar fi surprins culoarea și contrastul dintre lumină și întuneric, mișcarea ori nelclintirea, expresia fețelor ca să poată reda ce se ascunde în interiorul ființelor... Dar nu știi dacă ar fi privit scena din tren sau ar fi coborît pe peron. Ba asta știi. Ar fi coborît, doar el l-a urmărit pas cu pas pe Omul Albastru... În regulă, lasă-l pe Dumitru acum. Nicolae n-a ezitat. I-a trebuit poate un moment pînă să priceapă că

jos se întâmpla cu adevărat ceva. Că nu era un miraj și... Și s-a lăsat purtat, atracția primejdiei, chemarea ei irezistibilă! Să fi fost numai atât? Nu, hotărît nu. Mai era și necesitatea aceluia act. De a participa și deci a trăi direct, numai astfel putînd schimba ceva. Ceva ce nu era drept. Spuneai că are totuși o vină... Într-un fel da. Re-trăise prea multe și poate că străbaterea teritoriului neutru, dacă o fi existat, sau mă rog, trecerea frontierei dintre cele două lumi, a lui și cea de afară, s-a făcut cu oarecare dificultate. Neținînd seama de unele fapte întîmplătoare în jur. Așa a pornit singur și, deși bine intenționat, a riscat să cadă în ridicol. Atunci, la furnal, a fost și mai grav. Poate că se gîndea chiar la vremea aceea. Poate... Asta nu înseamnă că n-ai nevoie de curaj să-ți retrăiești... biografia. Sînt povești cele spuse de unii... Că numai în anumite clipe, de cumpănă, de răscruce, de mare pericol și așa mai departe se poate derula întreg... filmul vieții trăite pînă atunci. Se poate, bineînțeles, dar asta e altceva. Poți s-o faci și cu premeditare. Din voința ta. Nu e nici măcar... «un semn al vîrstei», cum spunea Malraux. Deși el accepta căutările deliberate prin ceea ce se numește memorie. Și legăturile care se stabilesc între fapte trăite și unele elemente din natură. Așadar Nicolae vrea cu tot dinadinsul să cutreiere marea memoriei sale... De ce? Poate pentru a se lămuri în primul rînd asupra sa. Fără îndoială că într-un moment «cheie», ca acela din gară de pildă, a ajuns destul de departe. Chiar «navigînd» în derivă. E greu să păstreze un drum precis, sigur, fără abateri. Și nici nu poate lupta împotriva tuturor valurilor, curenților și vîntului care îl mîină după voința lor. Dar voința lui a fost la început. Asta contează. El a vrut să fie așa. Cu riscul de a trece prin ceață și furtună, lăsîndu-se legănat de marele tangaj. Legănat e prea... dulce spus. Atunci azvîrlit dintr-o parte în alta. Pierzîndu-și uneori echilibrul... Nicolae nu e un obiect cărui să-i poți lăuda calitățile (procentaj X) și să-i dezvălui defectele (procentaj Y), ce rost ar avea să-l încadrez într-o categorie anume... Dar tu poți să te încadrez în vreuna?...“

Gîndurile doctorului s-ar putea opri aici. Fiindcă nu poate răspunde la această întrebare (pe care la fel de bine și-o putea pune Nicolae — poate chiar el a fost acela care a întrebat...).

În oglinda tulbure cele două chipuri se cufundă liniștit, devenind tot mai neclare, lumina de afară e totuși puternică și...

XIX

„Cît o să mai caut, se întrebă Nicolae... Să caut ce? Ar fi atîtea pe care aş vrea să le regăsesc! Chiar dacă pentru asta trebuie să mă scufund în apele oglinzii şi, iată, apele acestea pot fi şi tulburi, nu văd prea bine, nu înţeleg anumite lucruri şi întîmplări... Ar fi mai simplu să «aleg» nişte imagini mai luminoase, un răsărit de soare, de pildă, pe mare, o dimineaţă deci, dintre atîtea dimineţi care însemnau începutul unui drum nou, vasul părăsind portul... stolul de lebede întîlnit în larg (ce dimineaţă a fost aceea?), delfinii jucîndu-se în spuma siajului (în care zi?), cheiul unui port din Nord sau din... ei, porturile, au fost atît de multe, ele însemnînd... o cetate ieşită dintr-o poveste bătrînă, plutind, ca într-un vis, deasupra verdelui orbitor, florile Adriaticii, oleandrii albi şi roşii, enormi, pe coastă măslinii legînd rod şi înfruntînd arşiţa şi vîntul şi ploile, drumul pînă acolo trecînd printre insule ce nu poţi crede că sînt adevărate... ori chipul unei tinere în cadrul unei ferestre, ochii ei imenşi, cuprinzînd marea, soţie sau iubită de marinar, aşteptînd în căsuţa ei uimitor de albă, cu zidurile purificate de soarele elen... ori birtul acela din străvechiul port la Mediterana, doar trei mese, patronul dormitînd pe scaunul scos pe trotuar şi alături cafeneaua încă pus-tie la ora aceea, masa de biliard cu postavul ei verde jerpelit, rănit de loviturile tacului vreunui nepriceput, o lampă spînzurată deasupra, inutilă şi singuratecă, proiectînd un cerc gălbui, tulbure, pîcios, care cuprinde patrulaterul mesei cu postav verde, şi mai departe şirul de bistrouri, de birturi cu uşile larg deschise, lăsînd să intre

tipătul ostentat al pescărușilor, pescăruși încrămeniți în albastrul cerului, peste catargele ambarcațiunilor de pescuit și ale celor de plăcere, umile sau trufașe, oneste sau mincinoase, siluete albe, prelungi, țintuite în oglinda portului vechi, nepăsătoare la privirile ochilor orașului — ferestrele caselor cu pereții de culoarea nisipului, dominate de biserica împrejmuată de groase ziduri de apărare pentru alte vremuri... ori viermuiala lumii portului, macaralele puternice, sirene de ceață, semnale stridente, docheri ascultând comenzile aspre, sau ignorându-le, fețe nădușite, destinse, după efort, într-un zîmbet timid, chiar dacă el a fost provocat de o glumă trivială, sau dimpotrivă, expresii concentrate, chinuite, o mulțime de bărbați învățînd acolo toate meseriile, de la aceea de erou la cea de laș, de la aceea de prieten la cea de vânzător de frate, stăpîni și slugi, vocile lor auzindu-se încă multă vreme după ce vasul se desprinde de chei, răsunînd încă poveștile frumoase și zornăitul banilor, urările de succes și tînguirile, salutarile limpezi și șoaptele perfide, poruncile și sudălmile... și distanța crescînd, încă se văd străzile din jurul porturilor, magazinele cu mărfuri scumpe și tarabele mizere, localurile de lux și tavernele mișunînd de femei minunate ori slute, înțelepte ori nebune, gata să se vîndă pentru o poveste ori pentru o ridicolă sumă de bani, mică sau imensă tot ridicolă rămîne, indiferent și de puterea valutei... și altele, cele fericite că li s-au întors bărbații, alergînd după cumpărături ori cele doar așteptînd, așteptînd de cînd lumea, ca fata aceea din portul elen... Aș putea să le numesc pe toate acele porturi, ce rost ar avea, și atunci căutam, dornic de cunoaștere, găsind într-un port zîmbetul unui negru, care după ce i-am îngrijit brațul cu mușchii spintecați de un cuțit mi-a întins un șirag din scoici care emanau o ciudată căldură, «pentru fata ta» mi-a șoptit și a zîmbit... și găsind povestea aceea cu pescărușii... ori concertul la orgă auzit în biserica aceea săpată în stîncă, acoperită cu o cupolă din sticlă și aramă, era senin și deasupra părea că răsărise un soare imens de aramă roșie, briul albastru care îl încingea avea curățenia lacrimii... ori cîntecul docherilor intrați în grevă, un cîntec abia murmurat, îngînînd

dorurile și dorințele lor, crescînd dintr-o dată cînd au apărut spărgătorii de grevă, înălțîndu-se năvalnic, înspăimîntîndu-i pe cei tocmiți la preț de nimic... ori aroma unui vin adus din vechea Tracie la țarm de mare, un vin cu nume de tainic poem, «Șoaptă de mînăstire» se numea și pecetluia o prietenie... ori laponul ce coborîse din noaptea polară aducîndu-și blănurile de ren, întinzîndu-le în lumina zilei care urma să țină cît o vară, oferindu-ți o amuletă aducătoare de noroc, doar fiindcă ai venit și tu de departe și mai ai atîta drum pînă acasă... ori... Bine, pot continua așa la nesfîrșit și nu ajung niciunde. Dar o singură concluzie tot pot trage : toate drumurile mele au fost necesare. Și asta îmi dă speranța că și cel de acum e folositor. Chiar dacă n-o să pot spune imediat de ce. Dar o să văd mai tîrziu. O să simt asta. Măcar de-aș putea ajunge și acolo... Ei bine, ai știut tot timpul că acolo vrei să ajungi. Numai că n-ai vrut să spui de teamă că nu va fi posibil...”

— Mi-a venit o idee grozavă, spune Nicolae.

— Asta mai lipsea !

— Îl luăm pe Dumitru și urcăm la Trei Ape.

— Sau escaladăm Everestul...

— Vorbesc serios.

— Tu întotdeauna vorbești serios. Și pretinzi ca lumea să te asculte. Să vedem ce zice Dumitru. Pe el cum o să-l lămurești ?

— Înseamnă că ai spus da !

— Încă n-am spus nimic. Sînt curios doar de reacția lui Dumitru. Și aș mai vrea să știu pe unde ai de gînd să mă porți. Trebuia să-mi cer tot concediul și să-mi fac un bagaj ca lumea.

— Nu te mai văita, n-ai nevoie de nimic... Vreau să spun de nici un lucru în plus. Ajunge să vrei...

— Îmi oferi și altă posibilitate ?

— Categorie nu.

— Generosule !

— În schimb îți ofer niște povești despre cai.

— Bine, vorbărețule, te ascult.

— Știi cine au fost primii proprietari de trăpași de la noi ?

— M-ai dat gata. De unde naiba să știu ?

— Tirnoveanu, Fleva, Matic, Nicu Catargi și Mihail Marghiloman.

— Ultimilor cred că le dădea mina.

— În 1880 s-au organizat primele alergări de trap în Capitală. Închide ochii și imaginează-ți următoarea scenă : dimineața, o dimineață îmbătată de mirosul teilor în floare, la „Șosea“ sosea un cîrd de „vardiști“ bătoși care opreau circulația și vegheau ca pe viitorul traseu să nu se rătăcească birja vreunui muscal ori faetonul vreunei lăptărese din Băneasa, Săftica, Otopeni, mă rog, de unde putea veni o lăptăreasă spre oraș. Apoi veneau spectatorii, plimbăreții obișnuiți ai „Șoselei“ și familiile protipendadei, în cupeuri — acestea se înșiruiă cuminti pe margini, la umbra copacilor. Pornirea se dădea de lângă biserica Mavrogheni. La semnul făcut de steagul lui Artur Green, un englez pripășit la noi, care purta joben gri și frac. Trăpașii se lansau în întrecere, uluind publicul cu iuțeala lor. Erau mai grozavi decît focoșii armăsari ai muscalilor. Și erau înhămați la tot felul de atelaje, bihunci, cacealce, cabriolete, șarete, docaruri ori un soi de sulky cu roți imense. Străbăteau șoseaua Kiseleff, treceau pe la Bufet, pe la locul unde s-a înălțat apoi Arcul de Triumf și încheiau întrecerea la hipodromul Băneasa, aproape de locul unde se află acum Casa Școlii. Aveau și arbitri, tot nume sonore, un Lahovary îi supraveghea pe parcurs, călărind un cal de galop, iar la sosire îi așteptau Alexandru Marghiloman și generalul George Manu în mare ținută. După șapte ani Jockey Clubul îi acceptă pe hipodrom. Prima cursă oficială de trap a fost cîștigată de *Capital*. Ceilalți trăpași se numeau *Eclair*, *Fulger*, *Faytol*, *Sultan* și *Osman*... aveau căutare și numele turcești, trecuseră abia zece ani de cînd i-am bătut zdravăn ! Oricum, toți caii erau cumpărați din străinătate. Trăpașii sînt un soi special, crescuți anume pentru curse dar... sînt frați buni cu minunații cai din Lunca Timișului pe care-i călăream fără șa și ne simțeam stăpînii lumii... Azi, trăpașii din hergheliile de la Dor Mărunt și Rușetu sînt exportați. Armăsarul *Doru*, care alerga în Canada, era creditat cu un timp foarte bun. *The Harness Horse* dă performanțele de pe hipodrom.

droamele americane ale cailor *Holod*, *Fazan*, *Silvestru* și ale iepei *Jiva*...

— Oprește-te, trenul trebuie să ajungă.

— Dar mai am o mulțime de povești despre cai. Programele pe care le-am primit de la vărul meu sînt pline de ele. Îmi amintesc una...

— Nu, ajunge !

— Păi sigur, iată de ce ești necesar, doctore — ai simțul măsurii, știi cînd trebuie să mă opresc ! De aceea...

Nicolae se uită la ceas, trenul își încetinește mersul, e vremea să se pregătească, va trebui să coboare. Timpul își reia cuvenita măsură („pentru cît de acum încolo ?“ ar putea să se întrebe el). E aproape bucuros că scapă din capcana aceasta care a fost compartimentul de tren. O capcană închisă de o oglindă murdară. Cît privește dialogul cu doctorul... „E bine să ai pe cineva alături, își spune Nicolae, și în curînd va fi și Dumitru cu noi. Atunci cînd îi va veni rîndul. Deși poate și el...“

— *Bosfor*, cel mai bun trăpaș în 1963, descinde din *Oslo* și *Bitolia*. *Oslo* era campion în 1943. El se trăgea din *Decision* și *Orșova*. Iată „străbunicii lui *Joben*... Acestuia puteau să-i găsească alt nume... Bine, dar nu i l-ai pus tu, nu ai nici o vină... Dar trebuie să cîștige cursa din martie, mai spune el tare și deschide ușa compartimentului.

Coborît pe peron, în mulțimea zgomotoasă, Nicolae se simte tentat să strige, bineînțeles doctorului : „ai grijă să nu te rătăcești !“ Își dă seama că n-ar putea fi auzit. Dealtfel trebuie să se grăbească, în gara aceasta schimbă doar trenul și trenul cel nou e gata de plecare.

XX

Vagonul e aglomerat, pe banchetele tari, de lemn, se înghesuie călători care, fără îndoială, sînt obișnuiți cu această cursă locală. Nicolae se simte bine, aici nu există compartimente și geamurile sînt curate. Din locul în care stă îi vede pe mulți din oamenii care se întorc spre casă după ce și-au terminat tura de noapte. Sînt navetiști, asta rezultă din convorbirile lor, întretăiate, greu de urmărit — uneori răsună doar frînturi de fraze, sau numai cuvinte izolate, pe toate Nicolae le urmărește cu aviditate.

— Noaptea trecută au intrat lupii în sat.

— Te-or fi căutat pe tine. De unde să știe ei că ești în schimbul de noapte.

— Lupi? N-am mai văzut lupi de cînd eram copil...

— Păi crezi că pe ăia de au dat buzna în sat i-a văzut cineva?

— I-a văzut...

— Cine?

— ...de la Primărie... el crede...

— I s-o fi năzărit și lui.

— Care joci „farbă“? Am niște cărți, lux nu alta! spune un tînăr.

— Acuma încep ăștia să bată cărțile și nu poți fura măcar un pușor de somn, mormăie un bărbat spătos care se întinde de-i troznesc încheieturile.

— În schimb ce dracu' ai făcut? că la voi e cald și e bine, secție automatizată, apeși numai pe un bumb și...

— Mă nimuricule, să nu mă scol eu acumă că îți arăt automatizare !

— Da' de dormit tot poți dormi, continuă nepăsător la amenințare tînărul care mîngîie ușor un pachet de cărți noi nouțe.

— O fi dormit mumă-ta, la noi nu doarme nimeni, spune spătosul indignat.

— Știu, secție frunțașă, cine-i ca voi ! Dar...

— Mă cu tine nu mai termină omu', spune spătosul și face un gest de lehamite cu mîna. E prea obosit ca să-și pună mintea cu tînărul acela.

— Altu' mai gras că pe ăsta l-am ras ! Jucăm o dată, măi fraților ? Acumă ajungem și nici n-am desfăcut pachetul.

— Eu zic că erau adevărați...

— Cine ?

— Lupii. N-o fi ăla așa bolînd să se sperie de niște cîini.

— Deh, iarnă grea, or fi turbat de foame.

— Eu știu o poveste cu lupi, imediat după război...

— O știm, strigă mai mulți în cor.

— Păcat, șoptește doctorul.

— Poftim ? face Nicolae.

— Aveai un concurent. Cred că acum e momentul să născocești o poveste despre delfini. De astea sigur n-au mai auzit.

— Eu nu născocesc nimic, iar dacă nu-ți plac poveștile mele n-ai decît să...

— Ușurel, bătrîne, mai bine întreabă-i dacă n-au poftă să asculte și ei. Îmbie-i, „aveți poftă !“, fă ca unchiul Grigore, cine știe, poate chiar îl cunosc. Pe aici oamenii se cunosc între ei.

— De unde ai reușit să afli asta ?

— Păi da, eu m-am născut undeva peste șapte mări și peste șapte țări, de unde să știu eu ce-i pe meleagurile astea ?...

— Eu mă mut, o dau dracului de navetă, se aude un glas supărat.

— Asta da. O să te vedem semănînd cucuruz în fața blocului...

— Și curcubătă în balcon. Pentru porci, lămurește tînărul care acum și-a găsit tovarăși de joc.

— Pe ăia unde-i ține ?

— În debara. Ai auzit pînă acuma ce-i aia o debara ?

Pronunțarea cuvîntului îi face o adevărată plăcere.

— Eu cred că te mănîncă pielea în dimineața asta, spune spătosul, trezit din moțaială.

— Mai bine îi duce în parc, poate găsește jir acolo, caută o soluție de împăcare unul din tovarășii de joc.

— Altă carte n-ai, joci la fel cum vorbești, adică prost, îl apostrofează stăpînul cărților.

— Abia se terminase războiul și în sat era...

Cel cu povestea despre lupi nu vrea să renunțe.

— Să se ducă unul după conductor, de ăsta nu scăpăm. lesne. Poate îl dă jos „chefereul“ !

— Pe asta nu v-am spus-o niciodată, protestează povestitorul. Era...

— „Un țigan avea o iapă și trăgea cu ea la ceapă“, cîntă careva tărăgănat.

— Lupii s-au dat la iapă...

— Ba nu, crezi că se uitau ei la ceapă ?

— Povestea mea este... nu știu cum să spun...

— Nu spune, asta-i ! face tînărul, cu ochii atenți la joc dar trăgînd cu urechea să nu scape ceva din spusele celui cu lupii.

— Blocu-i bloc, spune cel cu mutatul. N-ai nici un gînd cu lemnele, cu apa caldă, poate să fie și tata gerului, cum vii de la lucru ești domn. Zdup în apa potrivită după cum ți-e voia și...

— Și te servește Măria cu o cafă și un Kent, dacă ești domn apoi să fii și în baie ! spune tînărul cărțaș.

— Mă, tu ăla urîtu' ! îl apostrofează (cu oarecare lene în glas) spătosul.

— Ascultați-mă pe mine. Crăpau pietrele cînd...

— Cînd ?

— Cînd s-a întîmplat povestea cu lupii. Și cum ziceam...

— Mă, pe ăsta l-o speriat careva astă-noapte. L-o fi prins șeful de secție dormind...

— Și ca să-l ierte o izvodit povestea cu lupii...
— Pe vremuri duceai un purcel...
— Ori câteva litre de răchie...
— În vas de frăgar...
— Asta o venit cu un lup !
— Lăsați-l mă să vorbească, parcă pomenea de mai mulți.

— Tot un drac.
— Drac sau lup ?
— Lupoaică mă, una prinsă de călduri.

Cel cu povestea despre lupi se ridică în picioare, roșu la față, ochii i s-au aprins.

— Stai blînd omule, spune spătosul. Ei, tinerețe, oftează el.

— Crede că-i buricu' pămîntului ! Nu mă las eu pînă nu...

— Lasă-l uico, nu vezi cît îi de firoskos ?

— Cu tine am eu un gînd cînd ajungem acasă.

— Nu pot tîrpi să-și bată joc unul de mine. O dată scot bripta și...

— Șezi că mă miniu și pe tine, spune spătosul, de data asta cu glas aspru.

— Îi auzi cum vorbesc ? se aude șoapta doctorului.

— Lasă-i, se potolesc ei. Așa fac cine știe de cînd. A trecut vremea cînd se scotea „bripta“ pentru o vorbă necugetată. Sînt ortaci și pînă la urmă se înțeleg. Dacă te bagi între ei se unesc împotriva ta. Dealtfel spătosul se pare că are destulă autoritate.

— Numai că e cam leneș, ori obosit, ori așa e felul lui de a vorbi. Și mai e și neam cu tînărul care joacă acum cărți.

— S-ar putea să fie cu toții neamuri. Sau măcar din același sat. Așa se așază ei în trenurile de navetă. Dacă vrei să te convingi, hai, încearcă să pui lucrurile la punct. Deși, îți repet, nu e cazul. Se joacă doar cu vorbele. Ca să treacă timpul.

— Nu am nici un gînd. Îmi ajunge experiența din gara R.

— Să nu mai vorbim despre asta. Am poftă de o țigare !

Nicolae desface pachetul elegant, își scoate o țigare, o aprinde, ezită puțin, apoi îl întinde spre vecinul de pe bancheta din fața lor. Acela privește surprins pachetul, zîmbește oarecum cu neîncredere, dar zîmbește și spune :

— Apoi mulțămim, nu-s învățat, eu...

Nicolae așteaptă cu mîna întinsă.

— Nu e nici mai bună, nici mai proastă ca a dumitale. E o țigare ca toate țigările, numai că ține mai mult. Poți să dai pachetul mai departe.

Omul din fața sa ia pachetul, probabil mai mult ca să nu-l facă pe Nicolae să stea atîta vreme cu mîna întinsă. Îl ține cu grijă, ca și cum ar fi un lucru ce se poate vătăma ușor, scoate o țigare, zîmbește din nou — îi apreciază lungimea, o frămîntă puțin între degete, o bate cu capătul fără filtru de unghia degetului mare de la mîna stîngă și, în sfîrșit, o aprinde. Prin norul albăstrui al primului fum i se zărește fața satisfăcută. Trece pachetul vecinului, acela își alege și el o țigare, repetă gesturile primului. Pachetul circulă din mîna în mîna. Uneori trece mai repede, sînt și destui nefumători. Nicolae nu poate preciza unde a ajuns decît în momentul cînd aude cuvintele de mulțumire. Primele au fost ezitante (li se părea o păcăleală ?) apoi au devenit tot mai deslușite. Pachetul nu se vede, cît e de lung dispare în mîinile noduroase, puternice, bătucite de muncă.

— Aveți poftă ! șoptește doctorul.

— Bănățean zgîrcit ! îi suflă Nicolae.

— Iată clasa muncitoare fumînd Kent ! continuă doctorul.

— Ei nu fac parte din clasa muncitoare. Nu complet vreau să spun. Pe jumătate au rămas țărani. Peste cîțiva ani însă...

— Te pomenești că acum îi ajuți cu țigările astea grozave.

Nicolae se simte stînjnit, nu înțelege ce l-a apucat. Poate fi înțeles greșit. Privirile cercetătoare ale celor din vagon îl fac să-și plece ochii.

— Oho, acumă sîntem domni adevărați. Cine-i ca noi ?! Care dai și o cafea ?

E glasul tînărului jucător de cărți.

— Acum e acum, șoptește doctorul.

— Domnu-i domn și-n tren ! Mă Berti, ia cheam-o pe Măria ta că ea știe săraca și cum se face o cafă !

— Cițiva rîd, privesc spre Berti, mai bine zis întorc spre el capetele, dar pe furiș tot pe Nicolae îl cerce-tează.

— Vorbești ca o moară desferecată, spune moale spătosul.

— Vorbesc ce-mi place ! Și fumez ce-mi place mie !

— Asta-i ! spune doctorul.

— Nu primesc țigări de la oricine, declară cam em-fatic tînărul.

— Prezintă-te, îi sugerează în șoaptă doctorul lui Nicolae care se uită pe geam.

— Am ce dohăni, insistă tînărul. Poate ăsta de are somnul speriat de lupi vrea Kent. Îi trece sperietura...

De data aceasta rîd toți. Și cel cu povestea despre lupi. Rîde și Nicolae. Vecinul său îi spune :

— Are gură spartă dar e fecior fain.

Tînărul a abandonat jocul de cărți. Se ridică în picioare și, cu mers nesigur — vagonul se zgîlție rău, înaintează spre Nicolae.

Ține în mîna un pachet de Mărășești. I-l întinde lui Nicolae.

— Astea nu sînt bune ?

— Ianășe, mă Ianășe, treci la locul tău, se aude gla-sul spătosului.

— Ba sînt bune, răspunde Nicolae. Eu tot din astea dohănesc.

Și ia o țigare din pachetul tînărului. O frămîntă și el așa cum a făcut vecinul său, o bate pe unghie, cînd cu un capăt, cînd cu celălalt, o umezește ușor cu vîrful limbii, totul fără să se grăbească, tacticos, cu dichis, în sfîrșit o înfige în colțul gurii și privește întrebător spre tînăr.

— Reiperțuri n-ai ?

Tînărul deschide gura și rămîne așa. Probabil a vrut să spună ceva, dar întrebarea l-a zăpăcit. Își revine to-tuși repede.

— Mă Laie, ciupește-mă să văd dacă nu visez. Dom-nul ăsta vorbește ca noi.

„Domnul“ l-a pronunțat pe un ton agresiv.

Laie se dovedește a fi vecinul lui Nicolae, și el nu-l ia în seamă pe tînăr, în schimb scoate cutia de chibrituri cerută. I-o întinde lui Nicolae cu un zîmbet șiret (e curios să vadă ce va urma). Kentul lui Nicolae zace strivit în scrumieră. A renunțat la țigare încă de cînd i s-a întins pachetul de Mărășești.

— Și cum credeai tu că vorbește? întrebă spătosul. Cum credeai, căposule?

— Păi, în americaneste.

— Pot s-o fac, spune Nicolae, trăgînd satisfăcut un fum din țigarea tare. Am învățat limba asta la Valdefineață și la Valdecorn și mai cu seamă cînd băteam prunii cu prăjina pe Dealul lui Bălan. Am cîte o fermă în fiecare din locurile acestea.

Toți cei din vagon rîd. Tînărul e acum de-a binelea descumpănit.

— Du-te mă și joacă în cărți, acolo ești tu bun. Lasă oamenii în pace, îl sfătuieste spătosul rînjind.

— Ulciorul nu merge de multe ori la apă, spune cel cu povestea despre lupi.

— Ți-ai aflat nașu', spune jucătorul de cărți care fusese admonestat mai înainte de stăpînul cărților.

— M-a învățat Gifu Damaschin, continuă Nicolae, cînd prindeam cu el păstrăvi pe Slătinoara.

— Și el e pescar, spune spătosul, prinde zglăvoace cu furchița.

— Care Gifu? întrebă nedumerit tînărul.

— Ai surzit ori ce-i cu tine? De la prea mult vorbit ți se trage, spune spătosul.

— Păi Damaschin e...

— Asta-i orînda ta, vorbești multe și pricepi puține, constată spătosul.

Tînărul se retrage la locul său. După o vreme oamenii reiau discuțiile. Ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Sau ceea ce a fost nu-i o pricină de îngrijorare. Vorbesc slobod, nu se mai simt stingheriți de prezența străină. S-au dumirit, Nicolae e de-al lor. Numai tînărul se foiește neliniștit. Nicolae cercetează pachetul, au mai rămas vreo trei țigări. Îi face un semn vecinului, acesta înțelege și trimite o țigare tînărului. Prietenii lui se gră-

besc să-i ofere foc. El pare supărat, refuză, țigarea o așază după ureche. Refuză și reluarea jocului. Se scoală din nou de la locul său și părăsește vagonul. Se duce probabil în altul ca să-și fumeze liniștit țigarea.

— Mă, uite-te pe unde calci să nu cazii din tren, îl sfătuiește spătosul.

— Ce să mai fac în sat? întrebă cel cu mutatul. Copiii sînt la școli, ai bătrîni nu mai pot lucra pămîntul... Eu sînt tot pe drumuri...

— Anul ăsta îmi iau concediul la strînsul finului.

— Eu cînd se pornesc cazanele. O să fac o răchie!...

— Ei, eu trebuie să grijesc cucuruzul din luncă. N-o pot lăsa numai pe muiere. Se ostenește prea mult și așa, dar pămîntul e bun.

— Că nu vă mai săturați de pămînt, spune spătosul.

— Cum vine asta să ne săturăm?

— V-ați băgat la uzină numai pentru pensie. Gîndul tot la pămînt vă stă.

— Și cui greșim noi cu asta? Așa am fost învățați.

— De ce nu vă duceți la pustă, acolo-i destul pămînt de lucrat?

— Auzi-l ce zice! Cum o să lăsăm satul? Satul nostru...

— Am auzit că se deschide o mină la...

— Și vrei să te bagi sub pămînt? Ai căpiat? Să uiți lumina soarelui?

— Intri dimineata în șut și cînd ieși ai toată vremea să te încălzești la soare. Nu-i dracu' chiar așa de negru.

— Mă, v-am spus să plecați la pustă. Acolo merge bine colectivul, ești domn, nu țaran. Acuma v-o apucat boala să umblați pe sub pămînt! Pe sub pămîntul ăsta al vostru fără de care nu puteți...

— La mină se cîștigă bine...

— Și la uzină cum e? Numa' că sînteți puturoși, nu vă calificați și așteptați să luați banii fără să vă doară capul. Uite-l pe Mihai, o fi el gură spartă, se bagă în vorbă cînd nu-i treaba lui, dar are o meserie bună și mîine îl vezi subinginer.

— Te pomenești că ajunge director!

— Nu-i purtați voi grija, ajunge el ce trebuie, spune spătosul cu oarecare mândrie.

„El“ se întoarce în vagon anunțând :

— Vin unii cu niște doage !

Așa cum anunțase în vagon își fac apariția niște tineri cu schiuri.

— Pe Semenice e zăpadă din belșug, am știut eu, șoptește Nicolae cu emoție.

— Poate au coborât fiindcă nu mai ninge, ricanează doctorul.

Tinerii își găsesc loc pe banchete, navetiștii le fac loc strângându-se unul într-altul. Noii veniți se foiesc pe banchetele tari de lemn, se simt stingheriți de privirile cercetătoare din jur.

O vreme domnește liniștea, apoi discuțiile se leagă din nou.

— Mă mut la oraș și gata...

— Semenice vorbe în vînt, asta-i ușor...

— I-am văzut cu ochii mei...

— Ce-ai văzut ?

— Lupii...

— Ascultați-mă pe mine, știu mulți mineri. O duc bine...

— Dacă se deschide mina nu mă mai mut la oraș.

— Ai văzut ! Asta se schimbă după cum bate vîntul.

— De ce să mă mut ? În trei ani se schimbă și satul nostru.

— Păi da, aștepti liniștit și vine orașul la tine.

— Nu aștept, lucru în mină. Că eu nu mă tem...

— Tu știi ce putere are tănatul ? La mină, la Anina...

— Asta a fost demult. Și apoi acolo se scot carbuni...

— Mulțam, bine că ne-ai spus tu, altfel muream proști.

— La noi se deschide o mină de fier, lămurește unul.

— Aha ! fac mai mulți.

— A fost o zăpadă grozavă, spune un ochelarișt din grupul schiorilor.

- Păcat că s-a terminat concediul...
  - A fost ca într-un vis, spune ochelaristul.
  - Dacă nu-mi place la mină mă întorc în uzină...
  - Nici nu s-a deschis mina și ăsta s-a și mutat!
- Mă, tu nu ești om, ești frunză... Te întoarce vîntul cînd pe o față, cînd pe alta...
- Nu vă fie cu supărare, acolo sus n-ați văzut cumva lupi?
  - Ce să văd? se miră ochelaristul.
  - M-aș duce și eu la schi, spune proprietarul cărților, care a uitat de ele. Ortacii lui, cufundați în joc, nu iau în seamă discuțiile.
  - Cînd vrei să te duci tu la schiat? Ai concediul în toamnă.
  - Măcar în munți să mă duc.
  - Mergem noi, n-avea grijă, îl liniștește spătosul. Trebuie să cosim la Valdefineață, ori ai uitat?
  - Asta-i o stațiune faină! rîde unul.
  - Și sălașul lui Moș Pau e mai ceva decît o cabană...
  - Cred că sîntem neamuri... murmură Nicolae.
  - Și crezi că e fier destul? Merită să deschidă mina?
  - Au ei specialiști, sigur că merită...
  - De ce nu bați cu tronful? întrebă iritat un cărțaș.
  - Lupoaica din frunte era bătrînă și...
  - Craiul de ghindă unde-i? L-a înghițit lupoaica aia?
  - Pe Țarcu e zăpadă! constată cineva.
  - Moș Pau are mulți nepoți plecați la oraș, spune spătosul.
- Nicolae privește concentrat pe fereastră.
- Unii n-au mai dat prin sat de multă vreme. Or fi uitat de unde au plecat.
  - Și pe Muntele Mic e zăpadă încă.
  - Cred că nici nu-i mai cunoaște lumea pe toți. S-or fi schimbat.
  - Pînă și Cleanțul Ilovei e nins, spune în șoaptă Nicolae.

— Dar Moș Pau îi așteaptă pe toți și îi pomenește mereu. Știe ce și cum e cu fiecare. Se făloșește în fața cui nimerește cu nepoții ăștia ai lui.

Vocile celor din vagon se amestecă, e greu să se mai înțeleagă ceva. Dealtfel Nicolae nu mai face nici un efort ca să deslușească sensul celor discutate, știe că în curînd navetiștii vor coborî. Apoi e rîndul lui să coboare, pînă la Oraș nu mai e mult.

„Crezi că ai să-l recunoști? De bună seamă s-a schimbat mult... La urma urmei asta n-are nici o importanță, pe tine te interesează Orașul de atunci... Acela nu se poate schimba. E tot așa cum îl știi... Nimeni nu te împiedică să-l vezi tot așa... Adică mare și nease-muit de frumos... Parcul în care se află statuia de bronz a generalului, leii de piatră care îl străjuiesc, bătrînii castani, strada aceea care pornește din parc și se oprește în piața cu fîntînă arteziană, librăria doamnei Polacek de unde cumpărai «chipuri de apă» și etichete și gumă arabică... o cîte visuri ți-ai putut face cînd ai auzit că va primi guma arabică... te gîndeai la cine știe ce minune, visai deșerturi și lei adevărați și... pînă la urmă s-a dovedit mai bun cleiul cules de pe scoarța prunilor... și școala cu lungile coridoare întunecoase, pe care puteai lesne rătăci, muzeul de «științele naturii» unde se afla un ou, adevărat, de struț și chiar un ornitorinc împăiat... nu, acesta a fost la cealaltă școală, ei aveau un mic crocodil... și domnul învățător Surcel, slab ca o umbră, cum o fi arătat el în tranșeele războiului? ...și clădirea aceea enormă, cu ziduri triste și reci, cu ferestre tăiate îngust și apărate de zăbrele groase, clădirea aceea care arăta exact a ceea ce era de fapt, o pușcărie cu faimă sinistră, către ea privea generalul de bronz de pe soclul său și desigur nu înțelegea ce poate fi hidoasa clădire... și primăria semănînd cu un castel din poveștile cu înzăuații cavaleri... și acordurile orchestrei de la «Pomul Verde», restaurant și hotel de mîna întîia, alt hotel nici nu exista... și piața în care veneau gugulanii să-și vîndă merele, aveau Timișul aproape și se simțeau mai în siguranță astfel...”

— Timișul era înghețat os, ea luneca pe gheața ca oglinda și...

— Cine ? întreabă un glas somnoros.

— Lupoaica bătrână...

— Cu dinții de lână, îl completează același glas pe îndărătnicul povestitor.

„O fi Timișul înghețat ? se întreabă Nicolae. Ai răbdare și ai să vezi. Ei, cum o să fie înghețat acum ? Dar dacă vrei tu poate să și fie. Acolo unde face un cot și mergeați iarna la patinaj... fără să știe ai tăi, Doamne ferește ! ... La început tot pe Timiș te-ai dat prima oară pe patine. Făcute din lemn, Moș Pau le-a meșterit și le-a tălpuit cu șine de fier aduse de la uzina din Ferdinand... Te cam încurca Modoș, care din ei ? Toți cîinii Banilor au purtat numele ăsta, erau negri și bărbați... Se hîrjonea pe ghiață ca un apucat...”

— Să-i spun ceva lui Moș Pau ?

În fața lui stă spătosul. N-a observat cînd s-a apropiat. Spătosul rîde și îi întinde mîna sa grea. Nicolae se ridică și el, îi strînge mîna în tăcere, nu găsește un cuvînt potrivit.

— Am știut de la început că ești unul de-ai noștri. Acuma știu și cine. Ești băiatul lui Marcu.

Nicolae îi simte barba țepoasă, spătosul l-a îmbrățișat.

— O să trec prin sat, spune el în sfîrșit. Miine sau poimîine. Mai întîi vreau să urc la Trei Ape.

— E neaua mare acuma. O să fie greu să cobori pe la noi.

— Găsesc eu ceva. Poate un camion.

— Nu-i spun nimic lui Moș Pau, e în stare să plece după tine. O dată ne strînge pe toți, ne suie pe cai și plecăm la... vînătoare, spune spătosul și rîde tare. Apoi după ce se gîndește puțin :

— Dar cred că tot trebuie să-i spun. Altfel se minie tare și îl știi cum e. Se ține și acuma tare.

Trenul își încetinește mersul, „ne apropiem, se gîndește Nicolae, înseamnă că am trecut prin tunel și de aceea nu l-am observat.”

Se apropie și tînărul care a refuzat la început țigarea. E vădit stînjenit.

— Apoi eu n-am știut... Dar mă bucur...

— Ce n-ai știut, muceo? întrebă spătosul. Lenevia lui a fost aparentă, acum că se apropie de casă a devenit un alt om. Poate își păstra forțele, desigur acasă mai are destule de făcut.

Nicolae îi strânge și lui mâna. E doar un început. Prin fața lui se perindă aproape toți tovarășii de călătorie. Zîmbesc ușor stingheriți, dar le face plăcere să-l salute pe unul de-al lor care a ajuns, acolo în orașul unde lucrează, cineva. În sat, vor avea ce povesti. Chiar dacă nu erau toți din neamul Banilor și Nicolae se cam rupsesese de lumea lor, întâlningerea cu el însemna ceva.

— O să rămîneți în tren, îi zorește spătosul. N-ar fi mare pagubă dacă v-ar duce undeva departe, da' mă gîndesc ce clonț ascuțit au muierile voastre...

Ceilalți se foiesc, ar vrea să lungească clipa aceea, poate totuși Nicolae le va spune ceva, „Haideți mă, ce stați ca niște țăpligi, nu vedeți că trenul stă?“, se aude glasul spătosului. Tinerii se împulzesc spre ieșire, cei vîrstnici se retrag cu demnitate. Spătosul pleacă ultimul. În chip de scuză, îi spune lui Nicolae :

— Nu pot să-i las de capul lor. Aștia-s în stare să vorbească cu șeful gării și țin trenul în loc.

Cei ajunși pe peron se îngrămădesc la fereastra în dreptul căreia stă Nicolae. Vorbesc toți deodată, gesticulează, cîțiva și-au lipit palmele de geamul ridicat. Nicolae, firește, nu aude nimic, vrea să coboare geamul dar nu mai are timp, își lipește și el palma de geam acolo unde se vede, uriașă, cea a spătosului.

„Puteam vorbi despre atîtea, se gîndește Nicolae. Pe ei îi înțeleg. S-au sfiit să intre în vorbă. Așteptau din partea mea... De ce m-am trezit așa tîrziu?... Acum va trebui cu adevărat să-i caut. Și o voi face după ce cobor de la Trei Ape. Atunci totul va fi altfel..“

În vagon s-a făcut liniște, tinerii coboriți din munte sînt obosiți, moțăie pe banchetele rămase libere, au loc să se întindă și o fac cu vădită plăcere. Poate acum ar fi momentul ca Nicolae să discute cu doctorul despre drumul ce-l mai au de făcut. Și mai cu seamă des-

pre întâlnirea asta neașteptată. Dar doctorul ar putea replica : „nu știu nimic, pe mine nu m-a văzut nimeni, nu mă puteam amesteca. Și apoi eu știu foarte multe din cele ce au fost. Doar așa pot să-ți fiu de folos acum. Numai că nu știu cât mai ai de gând să privești îndărăt...”

Nicolae privește îngândurat pe fereastră.

XXX

XXI

Doctorul s-ar putea gândi, totuși, la cele ce au fost. Mai cu seamă la Oraș, fiindcă acesta se apropie : „...cîndva, îl visam, ca toți copiii din satul nostru și ne gîndeam la vremea cînd vom fi bărbați adevărați. Pînă aici ajungeau drumurile bărbaților noștri, pentru majoritatea dintre ei Orașul era singurul contact cu lumea cea mare, și aici se făceau tîrgurile, și se purtau judecățile, și erau duși pruncii la școală, și se afla ce e nou în politică, de aici veneau bucurii și necazuri, aici era tîrgul și spitalul și tot aici pușcăria, și mai erau și băncile care dădeau faliment peste noapte, și fabrica unde ajungea lemnul din pădurile statului, și cazăr-mile unde bătrînii au cătănit în junia lor și au găsit răgazul să-și însemne pe filele unor calendare (acum îngălbenite și uscate ca frunza de tutun), purtate cu ei ca să măsoare curgerea timpului, însemnîndu-și «spre aducere aminte» cum se aflau ei și ce vești mai primiseră de acasă cînd erau la «K.u.K. Regiment» (adică, spre pildă, «o fost ploaie mare» ori «io mi-s bine, sănătos, numa mi-i tare dor» și «o fătat vaca» ori «neaua-i sus la streășină și lupii or mîncat o oaie la stîna lui Ianăș Cioncă» și «s-o mărtiat Iconia», toate acestea în vreme ce ei erau «în Dint la Hauptwache în datumul...»). În timp ce Nicolae începuse să viseze satul de pe Valea Timișului, eu visam Orașul... Ce puteau însemna cîteva luni de vacanță față de celelalte luni ale anului, petrecute fără caii din luncă, și fără livezile de pruni de pe coastă, și fără pădurile care urcă spre Trei Ape? Stai puțin... Vorbești acum des-

pre tine sau despre el? Ce fel de întrebare mai e și asta?... Ei, o întrebare ca oricare alta. La urma urmei putea fi foarte bine și altfel. Tatăl său era mereu ocupat, mama lui era... preocupată de viitorul odraslei. Am înțeles că orgoliul ei, al unei fete de țăran ajunsă la oraș, și o dorință nemărturisită a tatălui, l-au dus la facultatea de medicină. E drept, Nicolae n-a regretat niciodată asta. Se comporta, în facultate, după cum îi era firea — învăța la disciplinele care îl atrăgeau (materia în sine, profesorul?), la celelalte doar cât să-și promoveze examenele. A fost îndrăgostit, deși la început nu se prea lua în serios de o colegă, Ana, care îi aducea aminte de o altă Ană întâlnită la pragul trecerii lui spre bărbăție (în afara numelui nu exista nici o asemănare între ele). Ana l-a părăsit fără motiv sau, mă rog, pentru că se socotea prea tânără și el era, evident, prea tânăr, lucrurile nu puteau merge mai departe — spre căsnicie de pildă. Dar Nicolae se încapățina să găsească o «cauză serioasă», o motivație pentru gestul ei și negăsindu-l complica totul... Ei, bătrîne, ce faci tu acum? Întocmești un soi de proces-verbal despre activitatea tovarășului Nicolae Banu? Tu ce vrei să explici?... Te cuprinde iarăși oboseala după noaptea nedormită și gândurile îți pornesc razna, chiar dacă tu vrei să le disciplinezi. Să le torni într-un anume tipar. Cine a născocit tiparul ăsta? Și ce-i tot dai cu părinții lui? Poate că aceștia erau ai tăi... Mai ieri îți aminteai însă de întoarcerile tatălui tău, mirosind a mere, și a fîn, și a zăpadă... Dacă acesta era tatăl lui? Și de ce n-ar fi fost chiar Marcu Banu astfel?... Mai bine continuă cu minunea asta de proces-verbal... Poate Nicolae s-ar fi liniștit într-un fel dacă Ana nu s-ar fi căsătorit după numai un an (încearcă să înțelegi acum judecata ei, înțelepciunea unei fete care voia să-și lungească tinerețea! Păi nu e chiar așa de complicat. Bărbatul ce-o alesese, sau pe care ea l-a ales avea o poziție socială solidă. Exemplul Marianei, ce vrei?! Ea îi împrumutase prima rochie de seară și tot ea i-a împrumutat și... orientarea. Orientarea în viață...). Și încă n-ar fi fost mare lucru, vreau să spun că mai târziu Ana n-ar fi devenit una din marile lui obsesii (văzînd-o, întîlnindu-se cu ea

cine știe pe unde, după ani, el cu familia sa, Ana cu familia ei, lucrînd și timpul, «cel care le vindecă pe toate», nu-i așa, oricum ar fi... Uitat era să spun și iată că am spus-o! Nu putea să uite, firește, dar ar fi înțeles totul altfel și nu și-ar mai fi pus nenumăratele, chinuitoarele, nechematele de el întrebări). Mai tîrziu, deci, Ana a plecat în străinătate cu soțul ei cel bine situat și care totuși căuta aiurea o situație și mai bună, a găsit sau nu, cine poate răspunde, cît de «bună» putea fi acea situație, încît să-și taie rădăcinile din pămîntul său... ehei, ești cam patetic, bătrîne, dar chiar asta s-a întîmplat, acela a rămas acolo, reținînd-o și pe Ana care, bineînțeles, făcea parte din bunurile sale. Și Ana a pierit pur și simplu, cum, nu se știe sigur, cel puțin Nicolae n-a încercat să afle și nici acum nu încearcă fiindcă... Fiindcă nu crede că așa ceva s-a putut întîmpla. Unii au încercat să vorbească despre o boală, ori un naufragiu, poate o sinucidere... Ei, cam întinzi coarda, o asemenea... rezolvare nu era în genul ei. Ea a dispărut și gata, poate privirea ei verde strălucește, la fel ca atunci, iscînd flăcărui cu iz de pucioasă în hățiturile pădurii... ale junglei... ale savanei... Da, e vremea să găsești o soluție, cine știe pe ce meridian mai ajungi! Nicolae crede că ar putea s-o întîlnească în drumurile lui, susține chiar că a întîlnit-o. Cu toate că... Cu toate că în ultimul an de facultate s-a îndrăgostit din nou. Cine spune că disponibilitățile noastre afective sînt limitate, că prima dragoste nu se uită și secătuieste, stoarce bietele noastre suflete ca pe niște lămîi și lasă doar o coajă uscată și... și mai ales tare, rezistentă la orice fel de emoții și trăiri... hai să le spunem sentimentale?... Nimeni nu știe însă că de fapt era o reluare. O reluare a unei intenții. Știu eu, fiindcă am fost de față, întotdeauna am fost de față cînd lui Nicolae i s-a întîmplat ceva deosebit (și atunci, la furnal, unde naiba ai fost?). Ioana era fata care a dansat, la balul de la baracă, cu mustăciosul student de la o altă facultate. Nu e vorba de o compensație. Așa s-a întîmplat să fie. Poate, totuși, regizorul acela care are grijă de toate a prevăzut și asta. Nu cumva regizorul e chiar Nicolae? Poate că ești tu... Hai, hotărăște, care

din voi? Multe mai aveți voi de împărțit! O copilărie, părinții, studenția și așa mai departe. Părinții? Ei da, ai spus-o și mai devreme. Nu mai știi prea bine ce e cu ei. E posibil ca tații voștri să se fi legat, prin jurământ, ca frați de cruce... în junețea lor, au trecut pe sub creanga de măr înflorit, și-au crestat brațul cu oțelul briceagului și... Ori chiar au fost frați... Ori... Ce-i cu bișnițala asta? Unde ți-e disciplina, rigoarea gândirii, sistemul și... la naiba! Mamele voastre seamănă prea mult. Au făcut totul pentru bărbații și copiii lor, au avut «vocea sacrificiului», dealtfel cred că majoritatea femeilor o au, din instinct, din educație, din cele ce au învățat singure în viețile lor... Povestea asta nu știu cum «sună», dar dacă ai formulat-o, las-o așa. Te pomenești că ar fi trebuit s-o pui între ghilimele, o mai fi spus-o cineva... Era și tare greu! Așadar au semănat și mamele voastre. Se deosebesc doar prin felul de manifestare. Una e țărăncă și n-a ieșit din cuvîntul bărbatului, al soțului la început, și al fiului cînd a ajuns și acesta bărbat. Cealaltă a încercat să ignore acest ultim adevăr. Nu l-a acceptat niciodată, ori a făcut-o prea tîrziu. Băiatul ei a rămas tot un copil ce trebuia ocrotit, ajutat, călăuzit. Îi rămăsese deci imaginea aceluia copil de țaran scos în lume, neadaptat pe de-a întregul la viața cea nouă, plină de primejdii, de tîlcuri ascunse și de multe ori rele pentru un «suflet curat». Acestuia îi trebuia un loc bun, un loc mai bun decît l-ar fi putut dobîndi dacă ea n-ar fi ajuns la oraș schimbîndu-și straietele și luptînd din răspuțeri să-și schime și deprinderile țărănești... Adică supușenie față de bărbat, jertfire pentru toți ai săi, iubire pentru tot ce-i drept și-i al tău, numai lucrurile drepte pot fi astfel, o viață în care valorile materiale încep și se sfîrșesc de la cuvîntul «pămînt», acela stăpînit și trudit și cîstit cum se cuvenea, el, pămîntul, pătrunzînd și în sfera valorilor spirituale, «Doamne, rogu-te dă-ne ploaie», «Doamne, apără-ne de piatra cea vătămătoare», pentru el fiind deci rugile ca să-l «ierțe» de secetă și să-l ferească de grindină și «Fă Doamne să avem cu toții sănătate, că mare-i mila Ta», ca să-l poată lucra cu toată vlaga lor și el să-i hrănească, să le dea pace binecuvîntată, într-un

cuvînt să le dea viață ; ori la Oraș «valorile» se schimbaseră ; dincolo, în vechea ei lume, aveau nevoie de putere pentru pămînt și puterea lor era pămîntul, în lumea cea nouă însemnele puterii erau altele, formele sub care se manifestau ele o înspăimîntau, fiindcă nu le înțelegea, aici nu mai încăpea milă și rugile se pierdeau în zgomotele orașului, străine și ele... Bine, dar acum poți să spui despre care din ele vorbești ? Ori... Nu mai rămîne decît să spui că unul dintre voi a ales liber calea sa, celălalt a fost călăuzit în alegerea lui. Care?... Stai puțin, parcă vorbeai (cui ?) despre cum a început povestea cu Ioana..." Și doctorul și-ar putea aminti :

...era o sîmbătă, invitația venise pe nepregătite, colega care își serba onomastica era din altă grupă, totuși îl invitase pe Nicolae (firește, și pe el, erau doar nedespărțiți, chiar dacă unul era ceva mai mare sau numai ceva mai înțelept). Băieții din grupa fetei cu onomastica erau cam molli, slabi dansatori și plictisitori în discuții. Pentru „atmosferă“ mai fusese chemat un alt prieten al lui Nicolae, un tip de sportiv, băiat bun cu adevărat, oltean cu inimă mare și caldă, pasionat după Esenin și Rimbaud. Invitația fusese făcută fiindcă Nicolae și George (el, cel-care-își-amintește nu se mai pune la socoteală) știau să danseze și... sfidau anumite reguli impuse de acele „onomastici“ ori „ceaiuri“, organizate la fetele cu părinți mai îngăduitori și, bineînțeles, cu venituri mai consistente. Ei apăreau în pulovere ori în cămăși ieftine, larg deschiate la gît, sărea în ochi ținuta lor față de cea a „înclifțaților“, a celor care n-ar fi renunțat la cravată pentru nimic în lume, și la cămașa albă și așa mai departe, apoi dansau tot ce era socotit „trăsnit“ în vremea aceea și o făceau fiindcă le plăcea lor, nu pentru că așa s-ar fi detașat de mai potoliții colegi de grupă ai fetei cu onomastica de pildă — e drept că uneori îi ignorau chiar, nu de alta dar prea erau preocupați aceia de viitorul lor, de obținerea unui loc bun la repartitie, care să le deschidă largi perspective ; ei nu discutau decît despre avantajele statutului de medic și așa mai departe. Atunci făceau, Nicolae și George, pur și simplu pe nebunii... inventînd ceea ce încă nu se

inventase, numind profesori noi, avansînd asistenții și lectorii, „ajutîndu-i“ să ajungă la catedra ce li se cuve-nea, ba schimbînd și guvernele statelor, prin revoluție firește, făcînd referiri și la sport, clasamentele erau date peste cap, instaurau noi criterii de întocmire a acestora, apoi epuizau versurile cunoscute pe de rost din Esenin și Rimbaud, adăugîndu-l și pe Labiș, lăsînd să cadă pe covoarele scumpe sau ieftine, oricum niște covoare onorabile, cîte o picătură de vin pentru fiecare dintre „poetii lor“, cîntînd împreună cu Doru, dacă era și acesta prezent (și de obicei era, acordeonul său era prea prețios în asemenea ocazii) române, spre disperarea crescîndă a băieților manierați, educați să se comporte corect în astfel de întruniri. Și aceia chiar credeau că se comportă așa. Erau iritați în consecință de purtarea oarecum bizară și de vestimentația de-a dreptul necuviincioasă a intrușilor. Intruși din punctul lor de vedere, fetele judecau altfel. Și se pare că nu erau excesiv de impresionate de străduința depusă la un moment dat de toți acești bine-crescuți de a trece ca „tipi bine“, eleganți, puși la punct și dacă se putea cu garderoba completată din „pachet“ (sosit de la binevoitoarele rude ale unui nu-știu-cine, ele, rudele, domiciliînd în cine știe ce țară, dealtfel asta n-avea nici o importanță, etichetă străină să fie, și cît mai colorată) dacă nu chiar cu autohtonele „produse de îmbrăcăminte“, dar să fie cele mai noi — se schimbaseră destule în perioada aceea, lumea renunțase, cu bucurie, la nemaipomenitele lodenuri verzi. Așadar Nicolae dăduse răspuns invitației, lucrurile se desfășurau ca de obicei, numai că gazda greșise socoteala, ieșeau la numărătoare mai mulți băieți, situația trebuia grabnic îndreptată. S-a constituit o delegație, după un prealabil telefon dat de amabilul tată al fetei cu onomastica, Ioana stătea în apropiere, pînă la urmă au convins-o să vină. Și Nicolae trîntise una de pomină la vederea ei : „așadar pe tine te-au adus ca să am o parteneră de dans“. Dacă nu-l știa, putea socoti treaba asta ca o dovadă de îngîmfare, oricum o mojiție. Ioana nu s-a supărat, „glumele“ lui Nicolae erau cunoscute. El se încăpățînase să gafeze în continuare, mereu îi uita numele. Sau se prefăcea... În orice

caz nu părea în apele sale. George și Doru se străduiseră în zadar să-l readucă la linia de plutire, socotind că făcea al dracului de mult pe nebunul și nu prea avea nici un farmec. Îi turna Ioanei tot felul de fleacuri, voia să treacă drept cel mai interesant dintre toți, ba declarase că el știe tot ce trebuia știut în materie de cucerire a unei fete, numai că e prea obosit să încerce și în seara aceea și așa mai departe. Adevărul era că Ioana îl cam zăpăcise și el brava, încercînd la rîndul lui să o zăpăcească... Bravada lui Nicolae n-a ținut mult. Ioana era o fată frumoasă și... cuminte! Clasica împărțire pe care o fac studenții, plasîndu-și colegele în două mari tabere!... Pînă la sfîrșit s-au zăpăcit amîndoi (și, cît o privea pe Ioana, lucrul acesta era destul de greu, ea era nu doar o fată cuminte dar și lucidă, controlîndu-și cu severitate chiar trăirile). Deci s-au zăpăcit, cît era el de „experimentat“ și cît era ea de cuminte. De la un moment dat Nicolae n-a mai fost în stare să lege vorbele, o întreba doar, cu insistență, cum o cheamă. A doua zi a declarat că s-a schimbat ceva. Atît!...”

Aici doctorul s-ar putea opri, de ce să meargă mai departe singur? Cu gîndurile sale, firește. Așadar, ar fi un moment potrivit pentru o discuție cu Nicolae:

— Îți aduci aminte de ziua cînd a nins prima oară în anul... ei, în anul cînd terminai facultatea?

— Unde sînt ninsorile de altădată?...

— Lasă asta. Te-ai întîlnit în stația de tramvai din fața facultății cu un prieten.

— Da.

— Nimeni nu se gîndea la ninsoare în dimineața aceea.

— Chiar nimeni?

— Nu știu în mod precis, dar așa cred. Oricum, tu l-ai întrebat pe prietenul acela al tău, aveai glasul marcat de emoție, l-ai întrebat deci dacă va ninge.

— Era o întrebare frumoasă.

— Ai adăugat că i-ai promis Ioanei o... ninsoare.

— Ce vrei? Un cadou potrivit!

— Prietenul tău a urcat în primul tramvai sosit în stație. De fapt întrebarea i-ai pus-o chiar în clipa cînd el

se afla pe scara tramvaiului. Sau atunci i-ai spus despre promisiune...

— Se leagă cam greu lucrurile !

— În sfârșit. Ușa s-a închis, călătorii zgâlțâți zdravăn au uitat să mai facă observații vatmanului, ori să se învinovățească reciproc pentru ghionturile și îmbrâncelile și călcatul pe bătăături, mă rog, pentru tot ce se poate întâmpla într-un tramvai încărcat, aglomerat, tixit-ochi cu oameni încă netreziți de-a binelea, cu tot aerul înghețat al dimineții. Frigul venise prea devreme în anul acela, dar cerul era limpede, stielos. Desigur, au auzit cu toții cuvintele tinărului rămas în stație...

— Asta eram eu ?

— Nu mă întrerupe.

— Tu unde erai ?

— Cuvintele deci au avut darul să-i trezească brusc. Și au început să vorbească între ei, prietenește, povestind cum erau iernile de demult, „ce zăpezi, domnule !“, „dar nu e încă vremea“, „vremea cui ?“, „a ninsorilor, nu l-ai auzit ?“, „asta-i o copilărie !“, „și dacă va reuși ?“, „cum adică să reușească, de el depinde ?“, „și dacă...“ S-au făcut pariuri, cei care trebuiau să coboare o făceau nemulțumiți, noii veniți se arătau curioși de subiectul discuției, intrau repede în temă, fiecare își avea opinia lui. Discuția despre ninsoare se lățea, cuprindea treptat orașul. Cei coborâți schimbau tramvaiul și duceau cu ei sămânța discuției, ori se îndreptau spre locul lor de muncă, unde odată ajunși puneau aceeași întrebare sau chiar anunțau vestea — „o să ningă !“, în sfârșit, poate mergeau acasă, familia trebuia înștiințată, prima ninsoare a anului este un eveniment ce se cuvine a fi întâmpinat cu un anume fast (în ținută, în vorbe, în strălucirea ochilor, dar mai cu seamă în fapte, nu poți săvârși decât lucruri minunate într-un asemenea prilej). În tramvai, în primul, cineva a declarat că... „băiatul acela ar trebui ajutat în vreun fel, doar a promis fetei sale o ninsoare grozavă !“ Trep-tat, din tramvai au coborât „veteranii“ discuțiilor, dar subiectul a rămas la fel de viu. Cei care coborau la capătul liniei, acolo era gara, au purtat povestea și mai departe. Se discuta despre posibila ninsoare la cozile din fața ghișeelor unde se vindeau bilete, casieritele vorbeau

pe un ton potolit, nu se răsteau la pasageri, aceștia deveniseră ciudat de politicoși, la biroul de informații se putea afla absolut orice interesează pe un călător, ba i se furnizau și informații suplimentare despre starea vremii, la bufet se făceau pregătiri febrile, pînă la amiază urma să se servească vin și țuică fiartă. Asta încă nu însemna nimic; trenurile plecau spre toate colțurile țării și purtau povestea cu ele, expresurile aveau șanse s-o poarte cel mai departe. Mai erau cei care ajunseseră la aeroport, zborul pînă în Capitală e un fleac, în cîteva ore o țară întregă aștepta, cu răsufierea tăiată, să vadă dacă va ninge. Un băiat (nu se știa care) promisese unei fete (nu i se cunoștea numele)... Atît ajungea. E drept, păreri erau împărțite. Unii afixau o superioritate cumva disprețuitoare, alții căutau argumente științifice, cei mai mulți oftau tainic, poeții se înflăcăraseră, studenții lăsau cursurile și erau... pregătiți, pentru ei era absolut firesc să se întîmple ceea ce promisese tînărul, erau gata să înfrunte pe oricine care ar fi avut îndoieli, la serviciile meteorologice telefoanele țîrîiau fără conținere, radioul și televiziunea intraseră în alertă, li se ceruseră reportaje speciale... Și în ziua aceea a nins. A nins grozav, așa cum și-a dorit băiatul al cărui nume n-a apărut în nici unul din senzaționalele reportaje ale zilei aceleia. Iar fata s-a căsătorit cu el.

— Ea a spus ceva ?

— A spus că e cel mai frumos dar pe care l-a primit pînă atunci.

— Au mai urmat și altele ?

— În fiecare an el îi dăruiește prima ninsoare. Adică îi spune ziua cînd o să ningă.

— Și ea ce i-a dăruit ?

— Cel mai frumos dar al ei este copilul. A ales o zi de primăvară. Cînd începe echinoxul. Ea are o fire mai primăvăratică.

— De unde știi tu povestea asta ?

— Uite că o știu. Dar acum ajunge. Se vede orașul !

XXII

Orașul cel mare, de necuprins cîndva, este parcurs în cîteva minute. Atît a durat drumul de la gară pînă la casa de pe malul Timișului unde locuiește Dumitru. Sau unde ar trebui să locuiască. Ori poate a stat cîndva acolo.

Așadar orașul a rămas imens doar în amintirea lui Nicolae. El ținea minte că drumul de la gară pînă în centru este foarte lung. Acum se simte descumpănit. Nu dezamăgit. Se aștepta oarecum la asta. N-are decît să închidă ochii și să-și închipuie cum era drumul acela înainte. Casele, neasemuit de mari, apar la locurile știute, după ce a trecut primul pod peste rîu (el face un ocol larg). În parcul din inima orașului te poți rătăci. Piața primăriei e flancată de edificii impunătoare. La „Pomul Verde“ se aude muzică. La cofetăria lui Fleischer se pot cumpăra „indiene“ delicioase cu frișcă. În magazinul doamnelor Grohovina răsună tic-tacul ceasurilor și lucesc stins bijuteriile. Din străduța care duce spre Ierugă se insinuează arome subtile, călugării au pornit fabrica de lumînări. Palatul consistorial e ca o cazarmă. Lîngă biserica catolică un Sfînt Anton privește nostalgic, din nișa lui, trecătorii. Trecătorii sînt rari dar, firește, cunoscuți. Iată-l pe Dudulaci, alergînd pe mijlocul drumului, bîțîindu-și capul lunguiet și scuturîndu-și brațele de parcă ar încerca să zboare. Și pe domnul avocat Domăneanțu, rotindu-și leneș bastonul. Popa Isaia trece măturînd zidurile cu bârboiul său. Manole, singurul lustragiu, așteaptă răbdător, alături de Sfîntul Anton, niște clienți care nu mai vin. Profesorul Costinescu se îndreaptă spre Te-

iuș, acolo, pe o bancă ferită de ochii lumii, va visa ghețurile Nordului. Ghiță Franțescu, portar la primărie, are zi liberă și își plimbă fata. El i-a învățat pe copiii de la Școala de aplicație, în timpul războiului, că o linguriță de pecmez muiată în lapte are gustul ciocolatei. Prunii rodeau și în vreme de război, gospodinele fierbeau pecmezul în cazane mari, picurînd în el și lacrimi, poate de aceea era așa de bun. Căpitanul Pilu Almaș a ieșit să-și cumpere ziarul. Trage ușor piciorul drept, e amintirea lui din Tatra unde a ajuns cu divizia „Tudor Vladimirescu“. Un alt profesor, Rădescu, se grăbește undeva, merge puțin aplecat, s-a cocîrjat de atîta stat în ceasuri de noapte, citind cărți al căror titlu unii nici nu îndrăzneau să-l rostească, pușcăria era prea aproape, în ochii tuturor, el o ignora, participa la întruniri secrete, cine să-l bănuiască pe el, un destoinic profesor de muzică, un om politicoș cu toată lumea, îngăduitor cu elevii pe care-i iubea și le preda doar ceea ce era prevăzut în programa școlară, cine să-l bănuiască deci că e comunist și cine să ghicească tot ce făcea el noaptea cînd se întâlnea cu cefe-riștii ori cu muncitorii de la Balta Sărată, ori îl vizitau inși necunoscuți veniți din alte orașe? (foști colegi aflați în trecere, spunea el despre cei care-i aduceau mesajul partidului). Farmacistul Optimiu Sever trece drumul să vadă ce mărfuri au intrat la magazinul de coloniale al lui Han, el tot n-are mușterii. Aruncă totuși priviri peste umăr, dacă se ivește vreunul! Privirea îi este totuși satisfăcută, vitrina strălucește, o minune, nu alta! Acolo, pe geamul vitrinei, a apărut într-o zi semnul soarelui, în ziua aceea soarele a răsărit în atîtea locuri, zidurile caselor vechi erau gătite ca pentru sărbătoare cu atîtea răsărituri și chiar sărbătoare a fost fiindcă...

— Ești sigur că în casa asta stă Dumitru? ar trebui să întrebe doctorul, bănuitor.

— În asta sau în cea alăturată. Ori poate peste drum...

— În regulă. Ar trebui să întrebăm totuși pe cineva.

— Ce să întrebăm?

— Păi unde stă el.

- Poate s-a mutat. Poate a plecat în alt oraș.
- Să nu-mi spui că abia acum îți aduci aminte de asta. Te pomenești că ai știut de la început.
- Dacă tot am venit pînă aici să vedem Orașul.
- Pentru asta m-ai adus aici ?
- Pînă la urmă dăm și de Dumitru. Nu se poate să nu-l întîlnim.
- Colindînd așa, fără nici o adresă ?
- Nu ne aflăm într-un oraș străin, nu ne vom rătăci.
- Cred că te-ai rătăcit deja. Mai bine coboram în sat.
- O să ajungem și acolo, fii fără grijă. Nu era încă vremea. Nu cînd au coborît și ceilalți.
- Desigur, aștepti ca ei să ducă vestea. Să ți se pregătească o primire așa cum se cuvine. Sau cum crezi tu că ți se cuvine.
- Nu e vorba despre asta. Dacă ar fi așa și tu ai avea parte de aceeași primire. S-ar bucura atîția să te vadă și...
- De ce n-am coborît cu ei ?
- Măi, dar încăpățînat mai ești ! Nu ți-am spus că nu era vremea potrivită ? Ei n-au pus atîtea întrebări. Nici nu s-au repezit de prima oară asupra mea, cu toate că spătosul m-a recunoscut imediat. Așa le este firea. Nu le place să intre în sufletul omului. Așteaptă să se orînduiască lucrurile după cuviință.
- N-ai să găsești nimic în Oraș.
- Tocmai Orașul vreau să-l văd.
- Și ?
- Păi asta fac acum.
- Și trebuia să vii pînă aici ? Tu vezi tot Orașul pe care l-ai cunoscut cîndva. Nu era același lucru dacă stăteai acasă ?
- Nu.
- Ești grozav de explicit !
- Tu nu citești niciodată o carte de două ori ?
- Asta era ?
- Cum adică „asta era“ ?
- „Recitești“ amintirile tale despre Oraș. Ți-a fost frică să nu fi uitat ceva. Ai venit să verifici...

— Am venit să-l căutăm pe Dumitru...

...Atunci, în locuința lui Dumitru, în atelierul său unde aflate povestea Omului Albastru, mai văzuse ceva. La început nu-și închipuise ce putea fi în colțul mai întunecat, parcă anume umbrit ca să ascundă ceva, și poate nici n-ar fi aflat dacă Dumitru n-ar fi spus „nu ți-am arătat peștii“. Apoi s-a dus în colțul acela cumva misterios, a trebăluit ceva și dintr-o dată explozia albă a neonului, lumina crudă, dureroasă pentru ochi, a dezvăluit un acvariu imens...

...și Dumitru, poate că într-adevăr Dumitru a fost cel care a spus : „nu, sînt pești adevărați, privește-i!“ Și el, Nicolae, s-a înfuriat : „cum îndrăznești ? Aceștia sînt pești-minciună, crezi că marea se poate copia, se poate închide într-un biet vas de sticlă, cîteva găleți de apă de la robinet, un soare fals, niște alge anemice și peștii aceștia mincinoși ajung ca să...“ Nu-și putea lua ochii de la acvariul cu apă limpede, în care culorile prindeau viață, lumina a fost semnalul pentru jocul care a început, tremurau algele fine, subțiri, prelungi, peștii trăgeau după ei curcubeu, ochii ovali ai scoicilor fragile priveau neliniștiți, melci sîngerii se căutau pe peretele transparent...

— Acum de ce taci ? Ce e cu peștii ăia ai tăi ?

— Nu sînt ai mei, sînt ai lui Dumitru.

— Dumitru ?

— Da, i-am văzut acvariul.

— N-a avut niciodată acvariu...

— Cred că-l mai are.

— Și unde e mă rog acum ?

— Cum unde ? În colțul încăperii...

— Mă refeream la Dumitru. Voiam să-i văd acel nemaipomenit acvariu pe care nu l-a avut niciodată...

— Tu nu crezi în nimic.

— Dovedește-mi că Dumitru a avut un acvariu.

— Atunci la tine l-am văzut.

— Povești !

— Atunci la mine... Ei, acum m-ai silit să vorbesc anapoda. Mă scoți din fire, mă...

— Cît mai stai ?

— Aici nu-ți place ?

— Unde aici ?

Acum dispar complet oamenii de pe stradă, sau umbrele lor, dispore însăși strada, rămâne doar locuința-atelier, a lui Dumitru, a doctorului, a lui Nicolae, n-are importanță a cui, discuția care se poartă între Nicolae și Dumitru, sau între Nicolae și doctor, sau între doctor și Dumitru ar putea fi aceasta :

— ...nu te aprinde, nu te lansa într-o tiradă fără sfârșit, apărind drepturile viețuitoarelor din acvariu. Sînt născute în asemenea „còpii“ ale mării, aici e locul lor, uită de unde au venit... moșii și strămoșii lor, sau cum naiba vrei să-i numesc.

— Dar ei au uitat ?

— Ei n-au memorie. Asta-i !

— Și cine-mi garantează că nu e o farsă, un decor menit să completeze în vreun fel faimosul program care...

— N-ai decît să vii mai aproape, necredinciosule, hai, moaie degetul în apă, încearcă să prinzi chiar un pește. Uite, îți dau voie !

— Cine poate prinde cu mîna o asemenea minune ?

— Pe vremuri prindeai păstrăvi, și mrețe, și cleni cu mîna și nu ți se părea, bănuiesc, o faptă grozavă.

— Aceia erau pești.

— Și aceștia ce sînt ?

— Amintirile unei mări, amintirile unui golf, amintirile unui rîu...

Discuția se întrerupe brusc, Nicolae cel-de-acum își amintește ceva, „oare au înțeles cum să-i hrănească ? Oricum voi lipsi trei zile și trebuie supravegheată temperatura apei și pus în funcțiune vibratorul“ și el vede, pentru o clipă, colțul lingă care se află fereastra deschisă spre Sud, acolo unde se află teritoriul în care el este stăpîn absolut, Ioana și băiatul care-i poartă numele lui nu îndrăznesc să se apropie mai mult decît le-a îngăduit, nu depășesc fără voia lui frontiera stabilită, mulțumindu-se să admire de la distanță jocul peștilor din acvarii, aceia abia văzuți „pești de sticlă“, tivul albastru al înotătoarelor conturîndu-le totuși rotundul corpului și uriașii Gurami, albaștri și sidonii, spărgînd oglinda apei, luînd o gură de aer și plonjînd prelung în adîncul acvariu-lui și „peștii luptători“ cu irizații verzui și indigo și pur-

purii, și toți ceilalți pești din cele 11 acvarii. „De fapt e teritoriul meu, fiindcă eu îl îngrijesc, eu îl fac să arate așa, oferindu-le bucuria jocului de culori, poate am exagerat uneori când am crezut că numai eu sînt în stare să... regizez acel joc, ar trebui să le dau mai multă libertate, să ascult și de fantezia lor...” Imaginea acvariului mai dăinuie încă, clipa de la început se prelungește, „o să încep să mă felicit pentru mărinimia mea, la urma urmei ar fi o treabă firească, ce înseamnă gîndurile astea? Ce vrei să spui acum, doar nu-ți pare rău că ai pornit într-o asemenea călătorie, pînă nu demult credeai că fără ea nu se poate, acum ți-ai adus aminte de casă, abia ai plecat și te-a apucat dorul... Așa s-a întîmplat întotdeauna, pe mare tînjeai după pădurile de la Trei Ape, acolo visai marea și... Ei, și asta-i o descoperire! Toți oamenii sînt așa. Întotdeauna tînjesc după altceva...”

Imaginea aceluia colț cu acvarii se stinge, îi ia locul cel din locuința-atelier a lui Dumitru sau... Discuția se reia :

— ...Nu te speria, n-am nimic cu peștii tăi. Îi văd foarte bine și fără să vin mai aproape, mi-am păstrat vederea bună și vîntul nu mă împiedică să... numai că ai grijă, sînt delicați, sensibili, ei nu știu să se descurce pe vreme de furtună... Uite, fulgerele acelea mici, roșul violent, verdele crud, albastrul fosforescent, ce crezi că înseamnă? „Neonii” au intrat în panică, presimt prăpădul ce va urma, furtuna... Deci *Hypnessobrycon innesi*, adus din bazinul Amazonului și din Peru, iubește apele curate și umbroase, lumina ta e prea tare, e înspăimîntătoare pentru un asemenea peștișor, își caută acum un refugiu... Și *Black molly*, catifelatul, întunecatul, strămoșii lui din Golful Mexic nici nu... visau că vor avea urmași mai negri ca noaptea, simte și el cum se iscă recii curenți, hula de fund îi alungă dintr-un țarm în altul... vreau să spun dintr-un perete al acvariului în celălalt... Și modestul *Lebistes reticulatus*, amintind de Venezuela, Guyana, Trinidad, Barbados, el știe să lupte cu seceta, se ascunde în mîl, dar ce poate face cînd se dezlănțuie furtuna?... Privește „zebrele” și „leopardzii”, *Brachydanio rerio* și *Brachydanio frankei*... Ha, ha! Ai crezut că mă dai gata cu peștii tăi, mai bine gîndește-te cum să-i ocrotești...

— De cine să-i ocrotesc ?

— De furtună, crezi că s-a terminat ?

— Nu știu. Dar am impresia că furtuna asta ți-o dorești înadins. Din toate puterile tale.

— Și ce-i cu asta ?

— Oricum, de pești nu se va atinge. Vreau să spun nu de peștii mei.

— Astea sînt gînduri de mic proprietar.

— Și ce vrei acum, să-mi pese de soarta tuturor peștilor lumii ?

— De ce nu ?

— Bine, îmi pasă.

— Și să știi că și ai mei sînt ocrotiți. Are cine s-o facă. Așa că n-are decît să înceapă furtuna. Și marele tangaj...

— Ce-i tot dai cu furtuna asta ? Și de unde dracu ai învățat atîtea nume de pești ?

— Oho, auzi ce mai întrebare ! Ți-am spus doar cîteva nume și te-a cuprins mirarea.

Odată la Singapore, într-o ceainărie, am văzut o luptă între doi pești. Unul era verde-banan, celălalt indigo. Am pariat și eu...

— Pe care ?

— Cred că pe acela verde. Un *Betta splendens* viguros. La început i-au ținut izolați, fiecare în vasul său de sticlă, privindu-se prin pereții transparenti, privindu-se doar, fiindcă pereții aceia nu le îngăduiau încă o încleștare, stăpînii lor le mai dădeau cîte un răgaz, acoperind în răstimpuri vasele cu voaluri de mătase și urmau iarăși privirile, încărcate de ură...

— Cred că exagerezi. Cum pot fi privirile unui pește încărcate de ură ?!

— Ei, în sfîrșit, sigur e că deveneau tot mai furioși, încercau să se repeadă unul asupra altuia, gata să se sfișie dar nu erau încă lăsați. Odată cu ațîțarea lor creștea și cea a spectatorilor, se înmulțeau pariurile și...

— Cine a cîștigat ?

— Ce să cîștige ?

— Lupta. N-ai spus că se luptau doi pești, că oamenii au pus să se lupte doi pești între ei ?

— N-am spus nimic. Peștii aceștia se bat pentru femelele lor. Numai prin luptă le cîștigă, numai învingătorul are dreptul să înceapă dansul nupțial, dar înainte de asta își construiește un cuib de spumă. Se teme probabil că după aceea, în nebunia care îl cuprinde, va uita de asta și... Și tot un asemenea cuib își construiește și masculul de *Trichogaster trichopterus*, gurami-albastru, iar după ce termină totul, și ține seamă că povestea lui de dragoste durează trei zile, irizațiile de pe trupul său splendid colorat pălesc, este epuizat și...

— Ai început cu altceva. Nu mi-ai spus cine a cîștigat lupta aceea.

— Vezi-ți de peștii tăi, de ai mei are cine să aibă grijă acum...

„E destul de mare, își spune Nicolae-cel-de-acum, e destul de mare ca să îngrijească delicații pești de acvariu. Și mai e și Ioana acolo, se vor descurca, știi doar că pe ei te poți bizui. Numai că poate era bine să fi rămas și tu acasă. Sau să porniți împreună... De asta ce spui? La așa ceva nu te-ai putut gândi pînă acum. Îi dai înainte cu poveștile tale despre pești și despre ninsori... Uite că acum nu mai ninge. S-au topit ninsorile, poate nici n-au fost decît în inchipuirea ta. Dar cele adevărate tot va trebui să le vezi. Și doar acolo, la Trei Ape, le poți întîlni. Mai curate ca oriunde. Cele mai cinstite ninsori. Toate ninsorile sînt cinstite, ce ți-a venit? Bine. Dar acelea sînt cele mai cinstite. Și asta e bine. Dar va trebui să pleci acolo cît mai curînd. Ai făcut un ocol prea mare, ai pierdut timpul... Acum o să începi iarăși cu povestea despre timp. Încă una adăugată la celelalte. Poate o afli și pe aceea cu lupul cel mare... Parcă tînărul vorbea despre o lupoaică. Și parcă nu era așa de tînăr. Lasă-l acuma pe omul acela cu povestirea lui despre lupi. Lasă-le, acolo unde sînt, și celelalte povești. Oricum, timp ai pierdut. Nu știi în ce să-l măsoari, nici nu te interesează asta. Ar trebui să-l înveți și pe băiat că există felurite măsuri ale timpului și toate pot fi la fel de bune. De pildă, numărul răsăriturilor de soare. Nu ora răsăritului. Clipa în care se produce această minune... De la ea poți socoti atîtea! Crezi că ai cîștigat ceva înlocuind «ora» cu «clipa»? Ora sună cumva prea... tehnic. Sau cel puțin

ție îți pare că e așa. Pe cînd clipa e o noțiune mai cuprinzătoare. Vrei să spui că... La urma urmei cît poate dura o clipă? Te-ai mai gîndit la asta. Atît cît taie un pescăruș, cu aripa, creasta valului. Sau cît trece un vapor prin dreptul soarelui ieșit pe jumătate din mare, adică atîta vreme cînd nu-l mai vezi, cînd nu ești sigur că va apare iarăși, poate va fi mistuit de incendiul acela izbucnit la margine de ape. Ori cît ține o pată de ulei în bazinul portului. Adică... Ajunge! Ai pornit de la răsăritul soarelui. Ai mai făcut una din grozavele tale descoperiri. Parcă ceilalți oameni nu tot după mersul lui își măsoară timpul? Numai că au uitat și în loc să privească spre cer (poate își tem vederea, poate îi sperie necuprinsul albastru ori, cine știe, e vinovat vreun nor care seamănă cu un lucru de care ei se tem cel mai tare), așadar în loc să-l caute acolo unde se cuvine se uită spre ceasul de pe mînă..."

Soarele s-a înălțat de amiază, căldura risipește amintirea frigului din zori, dar un nor întunecat vestește, din nou, o grabnică schimbare a vremii.

— Vine furtuna, ar putea spune doctorul.

— Poate am chemat-o eu.

— De asta n-ar trebui să mă îndoiesc. Și ce vei face?

— Voi căuta un loc liniștit, un golf în care...

— Alergi în căutarea liniștii sau...

— Ai dreptate, nu pot fugi din calea furtunii.

Nu-mi dă nimeni dreptul ăsta. De fapt nici nu-l cer.

— E bine să ai asemenea păreri despre tine! Oare chiar nu te-ai retras niciodată, n-ai fugit deloc de vreo amenințare?

— Cine recunoaște asemenea lucruri?

— Ar fi timpul să te gîndești și la așa ceva. Nu e nevoie să faci declarații publice. Ajunge să-ți spui ție doar.

— Bine, îmi spun.

— Începutul e lăudabil. Și acum ai de gînd să colinzi tot orașul?

— Am ceva mai bun de făcut?

— Ce crezi că o să găsești? Ai întreat pe la o mulțime de case. Nici vorbă să-l știe cineva pe Dumitru.

— Poate nu vor să spună.

— Desigur, un oraș întreg s-a înțeles în taină, te afli în fața unei teribile conspirații, ce vei face acum? O să abați furtuna asupra lui?

— Dumitru e undeva pe aici. Ne vom întâlni și vom pleca spre Trei Ape.

— De s-ar întâmpla mai repede și minunea asta.

— Care minune?

— Întâlnirea cu Dumitru. Oamenii pe care-i întrebi despre el te privesc cam bănuitor. După descrierea pe care o faci toți au senzația că te privești într-o oglindă și spui ce vezi.

Că nu faci decît să cauți adresele unde ai locuit tu cîndva, ori prietenii tăi sau, mă rog, prietenii părinților tăi. Vrei să vezi dacă s-a schimbat ceva.

— Dacă la case te referi, te anunț că nu s-au schimbat prea mult. Doar oamenii sînt alții. Nu-i găsec pe toți cunoscuții.

— Și chiar ai vrea să-i revezi pe toți? Ce nevoie ai de asta? Poți s-o rezolvi mai simplu. Închizi ochii și îi chemi pe rînd. Sau pe toți odată.

— Asta am și făcut.

— Îmi dau seama. Ai umblat peste tot cu ochii închiși. Nici n-ai putea să-mi povestești pe unde am umblat. Ție îți vine mai ușor să inventezi.

— S-o crezi tu! Pot să-ți fac dovada pe loc. Ne-am oprit mai întîi la casa aceea nu departe de Timiș. Ne-a întîmpinat o bătrînică girbovită cu ochelari, ramele de sîrmă, simple, sărace, luceau totuși ciudat, ca și ochii ei, în bucătărie, din curte puteam privi pe ușa deschisă, se vedeau ștergarele brodate, agățate de pereți, se deslușeau chiar celebrele: „Soția drăgăstoasă gătește mîncare aleasă“ și „Pentru soțul tău iubit ce mîncare ai gătit?“ și „Soțul tău de îl iubești, învață bine să gătești“, alături, pătat de muște, un calendar vechi, păstrat cine știe din ce motive, sub anul înscris cu roșu, 1936, erau versurile: „Printre fulgii de zăpadă, / cu pașii lor grăbiți, / vin fără zăbavă / hornari fericiți. / Cu a lor sinceritate / se îndreaptă spre bordeie și palate, / tuturor să le poștească -- / mult noroc și sănătate/“... Deasupra, cu litere mai mari erau scrise alte urări ale hornarilor și chiar aceștia apă-

reau zîmbitori și „fericiți“, pe acoperișurile caselor, desfundînd hornurile, unul dintre ei ținea în mîna portretul Sfîntului Florian, patronul lor, mai scria acolo: „Cine pe hornar l-a primit, de foc a fost ferit“ și că totul era tipărit de „Federația sindicatelor hornarilor din România“. Un ceas bătrîn, ticăia liniștit, cratițele...

— Ajunge, o să-mi faci întreg inventarul ?

— Pe toate le-ai văzut și tu, nu fac decît să-ți demonstrez că am înregistrat cele văzute. Și vorbele bătrinei, povestea ei despre soțul pensionar de un car de ani, care își comandase copîrșeul încă din vremea cînd mai era în serviciu, de teamă că ea nu va ști să facă ceea ce se cuvenea cînd o să vie vremea și vremea aceea nu mai venea, copîrșeul, mă rog, sicriul, îl ține cocoțat pe dulapul din dormitor, la început i-a cam fost teamă, apoi s-a învățat, o bătea gîndul să-și facă și ea unul, nu voia să rămînă mai prejos, cine știe ce sărăcie de copîrșeu o să-i comande nepoții ori chiar moșul pe care de bună seamă moartea îl uitase și ce să-ți mai spun despre casa aceea ori despre bătrînii ei ?

— Mai departe ce a mai fost ?

— Deci încă nu ești convins că am privit în jurul meu și am ascultat ce ni s-a spus ? Ei bine, mai departe am fost în clădirea unde pe vremuri era „fabrica de luminări“. Strada și curtea mai păstrau mirosul de ceară...

— Doar în amintirea ta.

— Mai păstrau deci mirosul acela, iar în magazinul doamnelor Grohovina am fost serviți cu o cafea în cești minuscule...

— Nu mai există acest magazin. Te-am prins ! Unde voiai tu să bem cafea ? În față e un magazin universal, iar locatarii din curte...

— Moș Manole stătea în prag și își fuma pipa, ne-a întrebat ce mai e nou prin lume, chiar așa a întrebat, nu într-un loc anume ci în toată lumea și...

— Și te-ai apucat să-i faci o informare de toată frumusețea, l-ai zăpăcît pe bietul om, parcă erai crainicul de la „telejurnal“. Oricum nu știa nimic despre Dumitru. Își amintea doar de un copil care s-a întors de la te-

renul de fotbal, pe o furtună năprasnică, fără un pantof, îl pierduse în învălmășeală, a fost o mare dandana acolo, spunea, mai mulți oameni și-au pierdut pantofii... E ciudat, nu? Cum naiba or fi reușit?

— Ieșeau dintre sfărîmăturile faimoasei tribune din lemn. Își mai prindea cîte unul piciorul printre birnele prăbușite și rămînea fără pantof, cine stătea să-l mai caute cînd prin văzduh zburau copaci smulși din rădăcinile lor...

— Te pomenești că Dumitru și-a pierdut pantoful.

— Era o sandală, spune plictisit Nicolae, bătrînul s-a ramolit. La următoarea adresă drumul a fost mai lung. Am trecut prin parc, castanele cădeau cu un pocnet sec, se loveau de chipiul generalului...

— Castane acum?

— Iar în Teiuș perechile de tineri ne ignorau prezența...

— Cred și eu, încă n-am ajuns acolo.

— Atunci mergem acum.

— Ce mai căutăm acolo?

— Știu pe cineva care are o prisacă.

— E singurul lucru care lipsea. O înfruptare din fagurii... amintirilor tale.

— Cunosc drumul!

— Nu mă îndoiesc. Vei ajunge cine știe unde. Nu te pot lăsa singur. Numai că trebuie să mai prinzi și un tren.

— Fii fără grijă. Ajungem noi la vreme.

— Unde?

— Păi unde am plecat. Dar mai întîi vreau să mergem la Teiuș. O să-ți arăt niște locuri minunate.

— Le cunosc și eu.

— Să ne grăbim, a început ploaia.

— Mi-ai promis niște ninsori grozave.

— Nu aici, pentru ele mai trebuie să ai răbdare.

— Cu tine omul are nevoie de tare multă răbdare.

Și apoi ar fi timpul de masă.

— La „Pomul Verde“, cînd vom merge la gară. Ne oprim acolo.

— Ești foarte sigur pe tine. Dacă s-a schimbat numele restaurantului?

- N-are nici o importanță asta.
- Atunci să mergem. Afurisită vreme !
- Ploaia n-o să țină mult, nu te speria.
- Nu demult amenințai că vine furtuna.
- În februarie se poate întâmpla orice.
- Cu asta m-ai liniștit. Îți promit că n-o să mă mai mir de nimic.
- În sfârșit ! Asta mă bucură.
- Sper că n-ai uitat drumul.
- Nu l-am uitat, numai că nu pot să-mi aduc aminte de toate odată. Așa că aleg numai anumite „secvențe“.
- Bine ! Caută cu grijă și „secvența“ cu drumul. Și poate că faci și cu ploaia asta ceva.
- Amintirile nu se pot despărți de... natură. Îți place formula asta ?
- Are vreo importanță ?
- Are. Nimic nu s-a întâmplat fără ca în vremea aceea să fie soare, ori să ningă, ori să se pregătească o furtună grozavă. Și toate astea unde se petrec ?
- Te laudai cu lumea ta... interioară. Marile pusturi sînt în noi și așa mai departe.
- Ești un pisălog și atîta tot. Lumea noastră interioară seamănă cu aceea din jur. N-am inventat-o pur și simplu, ci am preluat-o așa cum am cunoscut-o, cum o vedem, cum o simțim...
- Atenție, o să ajungi iarăși la oglindă !
- Nu mi-e teamă de oglinzi ! Oricum, „oglindea“ noastră e una neobișnuită. Are puterea selecției. Chiar dacă în ea s-a oglindit în aparență totul...
- O să greșești, te-am mai avertizat. Oglinda a primit totul, selecția se face după aceea. În asta constă puterea noastră.
- Sînt de acord. Selectăm clipele...
- Nu erai prea entuziasmat de măsurile timpului, îmi vorbeai de convenționalismul lor, de relativitate, de...
- Sîntem totuși obligați să ne folosim de ele. Și oricum, accept măsurătoarea după drumul soarelui. Cu asta ne-am obișnuit de cînd sîntem. Totul e să nu greșim cînd cerul este acoperit.
- Și noaptea ?

— După noapte urmează răsăritul. Pînă atunci avem stelele.

— Și ziua, cînd e înnourat, avem după ce ne orienta.

— Avem amintirea drumului soarelui. Ne putem închipui cum ar fi fără norii care îl ascund.

— Acum asta faci ?

— De ce nu ?

Cerul jos, mohorît, apasă asupra orașului. Acesta pare și mai mic decît este în realitate. Nu e greu pentru Nicolae să găsească drumul într-un oraș care devine din ce în ce mai mic. „Pînă la urmă o să rămînă din el doar o idee“, își spune. „Iar ideea asta s-ar putea numi amintire după ce voi pleca. Imensul «Oraș» era altfel. Firește, atunci eram un copil și vedeam altfel lucrurile. De fapt n-ar trebui să mă pripesc. Încă n-am plecat, nu știu cum va rămîne imaginea lui de acum după ce va mai trece vremea. Cred că știu unde am greșit. Am vrut cu tot dinadinsul să văd numai anumite locuri și anumiți oameni... Nu, oamenii nu erau prevăzuți, nu de data asta. Ei au apărut pentru că locul lor firesc era aici. Și nu puteam să-i expulzez de acolo unde erau stăpîni. Însă pe viitor n-o să mai caut ceva precis cînd pornesc la drum. O să trăiesc pur și simplu ceea ce mi se oferă. Simplu și fără atîtea mofturi. Nerefuzînd realitatea cea nouă. De pildă la Trei Ape n-o să caut o anume ninsoare, ci ninsoarea în general. Iar cînd voi coborî în sat am să-i caut pe ai mei, pe toți, fără alegere. Sigur că n-o să scap de ceea ce a fost o dată, nici nu doresc, dar n-o să mai umblu cu ochii închiși. Altfel cum îmi pot îmbogăți «lumea» mea ? Altfel la ce bun atîta drum ? Puteam visa și într-un fotoliu, la mine acasă. Ei, asta nu ! Iar povestea cu «ceea ce se oferă» rămîne de văzut dacă... Doar n-o să accept orice ! Bine, acum îmi mai rămîn promisiunile că voi lupta și așa mai departe. O voi face dacă va fi nevoie. Și acum să te văd, luptătorule, pe ce drum o apuci ! Caută-l pe cel mai bun !“ se îndeamnă Nicolae.

XXIII

— Nu puteați să-mi faceți o bucurie mai mare decît să mă chemați la Trei Ape, ar putea spune Dumitru.

Pe acesta l-ar fi putut găsi în drum spre Teiuș, dincolo de apa Timișului. Întîlnirea ar fi cît se poate de firească, Nicolae a știut doar că o să-l găsească acolo. Ploaia s-a oprit, ar fi deci locul și timpul potrivit pentru o discuție în trei. Astfel se pot pune mai ușor lucrurile la punct. Nu-i un lucru prea simplu să urci în munte cînd luna februarie încă nu s-a terminat.

Și, de vreme ce așa dorește Nicolae, discuția chiar începe :

— Trebuie totuși să ne grăbim, spune doctorul.

— Liniștește-te, avem timp suficient. Și cunoaștem bine drumul, îl asigură Dumitru. Și către Nicolae : De ce m-ai căutat ?

— Aveam nevoie de tine, nu poți urca la Trei Ape fără să ai o... conștiință de artist.

— Iar te joci cu vorbele.

— Mă rog, aveam nevoie de o anumită sensibilitate...

— Ești exasperant ! Tinerii care au fost acolo și pe care i-ai văzut în tren erau cu toții artiști ?

— De unde știi tu de tinerii schiori ?

— Ignor întrebarea. Ori Moș Pau care te-a dus acolo avea ceva comun cu un artist ?

— Și de ce nu ? intervine doctorul.

— Mă refer la cuvîntul în sine, la ceea ce se înțelege de obicei prin...

— Acum te-am prins eu, spune triumfător Nicolae. Va trebui să instituim o amendă pentru cuvintele nepotrivite. Vreau să spun, pentru cel care nu le folosește cum se cuvine.

— Amintirea lui Gicu! Și el visa o organizație în care cei care încalcă regulamentul să fie pedeșiți în vreun fel.

— Acum avem de a face cu o amintire folosită așa cum nu se cuvine. E clar că trebuie să trecem la pedepse.

— Și care ar fi acestea?

— Păi asta-i că nu-mi vine nici o idee mai deosebită. Totuși, am putea începe cu interdicția de a folosi amintirile...

— Asta nu-i o pedeapsă și apoi este imposibil, spune doctorul. Mă opun categoric.

— Și eu, se alătură Dumitru.

— Culmea e că și eu mă opun, spune Nicolae.

— Ei, acum ești mai limpede. Mai ai și altceva?

— Nu.

— Nici nu mă așteptam, declară Dumitru.

— Umbli de câteva ceasuri prin orașul ăsta și nu vezi nimic, spune doctorul. Nu vrei să vezi și să auzi, ai devenit orb și surd pentru tot ce este în jurul tău. Cît mai ai de gînd s-o duci așa? Și ce realizezi? Nu faci decît, rareori și asta, să... teoretizezi, să încerci să-ți explici niște stări ale tale. Sau să vorbești despre cum ar trebui să se comporte un om plecat într-o călătorie. Numai că tu faci exact pe dos. Pînă la urmă nu pot spune decît că refuzi realitatea.

— Acuzațiile astea sînt destul de grave, îl avertizează Dumitru.

— Pornesc de la el, nu le-am născocit eu. Știi ce face visătorul ăsta?

— Răspunsul e simplu: visează.

— Da, dar visează numai ceea ce a fost. Are visuri programate. Și nu vrea să se abată de la „scenariul“ lui cu nici un preț. E drept, face unele eforturi dar nu face totul.

— Poate că la Trei Ape găsește o soluție.

— De aceea am acceptat drumul acesta, spune doctorul. Știi ce-a făcut tot timpul? A colindat orașul, căutînd

vechiul Oraş. A trecut pe la toate casele unde a locuit cîndva. Aşadar a răscolit prin Oraş ca să redescopere nişte „clipe“. Formula îi aparţine. Şi în vremea asta treceam pe lângă oameni, pe lângă viaţă...

Treceam deci pe lângă oameni şi el nu-i vedea. Sau se prefăcea că nu-i vede. Oricum, e acelaşi lucru. Într-o piaţă se adunase lumea. Un copil plîngea, se rătăcise de ai lui şi toţi se străduiau să-l ajute, încurcîndu-se unul pe altul. Se maimuţăreau în fel şi chip, crezînd că o să-l amuze pe micuţul care se speriasse de-a binelea. Ai văzut scena asta, Nicolae ? întrebă doctorul.

— Stai puţin, intervine Dumitru. Nu pot să cred că n-a văzut-o. Şi că n-a intervenit. Asta n-o cred nici în ruptul capului.

— Nici să n-o crezi, spune Nicolae. Am fost de părere că ar trebui să-l luăm cu noi la Trei Ape.

— Superb ! face Dumitru.

— Nişte vlăjgani veneau dinspre stadion, certîndu-se. Îl acuzau pe unul dintre ei că e vinovat pe pierderea partidei.

— Şi acela...

— Superb ! o ia din nou înainte Dumitru.

— În faţa palatului primăriei discutau cîţiva oameni. Comentau ceva despre cei cărora le apăruseră fotografiile la panoul de onoare. Se pare că unul nimerise din greşeală acolo.

— Ei, ei, o să fie cam multă lume la Trei Ape, anunţă Dumitru.

— Din acelaşi palat, ieşeau doi tineri abia căsătoriţi.

— Aştia ce nemulţumiri aveau ?

— N-aveau. Erau fericiţi.

— Fie, acceptă Dumitru. E loc şi pentru ei.

— La librărie se anunţa lansarea unei cărţi de poezie...

— Lansarea unei cărţi se aseamănă cu lansarea unei nave, intervine Nicolae.

— Era acolo autorul, un poet...

— Avem nevoie şi de el. Mai sînt ?

— Tu ce ai de gînd ? îl întrebă doctorul pe Dumitru. Mă ajuți sau... Te-ai apucat să întocmești o listă de călători pentru Trei Ape ?

— Cine o aprobă ? se interesează Nicolae. Apoi către Dumitru :

— Poate găsești un subiect grozav acolo sus. Ar fi cazul să-ți iei și uneltele tale. Cine știe, deschizi mai tîrziu o expoziție cu...

— Personajele pe care vrei tu să le expediezi acolo.

— N-ai decît să alegi altele. Dar poate îți ajung brazii. Și ninsorile. Și...

— Pescărușii !

— Pe ăștia de unde i-ai mai scos ?

— Iar povești, spune doctorul. De la o vreme încoace am parte numai de povești cu...

— Nu te-ai gîndit să iei ca model, pentru „structurile“ tale, brazii de la...

— Acum mă uluiești de tot. Ce structuri ?

— Cele pe care le-am văzut în curtea spitalului din pădurea de salcîmi.

— Acelea sînt opera unui artist adevărat. Săvîrșești o nouă eroare. Eu nu sînt decît...

— Ai uitat că tu semnezi tablourile „duhurilor“ ? Și mai cu seamă tabloul fetei cu fața acoperită pe jumătate de un văl alb ca ninsoarea... În spatele ei se întinde cîmpia, o cîmpie la început de vară, macii sîngerii...

— Nicolae !

— Mult mai departe se întrezăresc munții, crestele cu zăpezi viorii...

— Nicolae, Nicolae ! Macii înfloresc în mai, acum sîntem în februarie. Cît despre tablou, nu l-am pictat eu.

— Poate doctorul.

— Nici eu, se apără doctorul.

— Ei bine, atunci...

— Nu ! N-ai pus mîna pe o pensulă în viața ta. Ți-am spus că e vorba de un pictor adevărat. El e autorul tabloului. Mai departe însă ai... intervenit tu. Poveștile tale !

— Și tu începi ?

— Mai avem atâtea de făcut în altă parte. De ce zăbovim ? intervine doctorul.

— Fiindcă sînteți niște nehotărîți și vă întreceți în a-mi analiza gîndurile mele.

— Cine știe la ce te gîndești tu acum ?

— Mă gîndesc la schimbarea de anotimp.

— În regulă atunci, spune doctorul. Asta se și întîmplă. Ploaia s-a oprit, cerul e limpede, nu simțiți adierea...

— Care aduce mirosul liliacului înflorit...

— Și teii au dat în floare...

— Dacă mai așteptăm mai trece peste noi un anotimp. Sau chiar mai multe.

— Atunci e vremea ! spune Nicolae.

— E vremea să pornim spre gară, precizează doctorul.

— Ne așteaptă zăpezile, șoptește Dumitru.

— Vezi, el a ajuns deja în iarnă.

— Asta-i ! spune Nicolae și se ridică de pe bancă.

Părăsește cu oarecare regret locul acela, soarele pripește tare, lemnul s-a încălzit ; înainte de a se ridica, Nicolae a mîngîiat cu sfială lemnul lucios.

Pe podul peste Timiș trece multă lume, atrasă de timpul frumos a ieșit la plimbare. Nicolae cercetează încordat chipul fiecărui trecător, dar nu recunoaște pe nimeni. De jos, dinspre apă, se aud vocile unor copii, bucuroase, „l-am prins !“, „parcă-i de aur“, „spune repede o dorință“, lumea se oprește și se uită peste balustradă la copiii care pescuiesc. Stau cocoțați pe niște bolovani uriași și își încearcă norocul. Cel mai norocos e mîndru de izbînda lui. Ceilalți se bucură fără pizmă, e primul pește din anul acesta pesemne. Apa repede, negricioasă, bolborosește un cîntec al ei. Cei de pe pod fac rămășaguri : care dintre copii va prinde următorul pește. Iar aceștia născocesc tot felul de jocuri...

„Ce spunea Ioana în scrisoarea ei ?“ ar putea să se întrebe doctorul. „Că se comportă uneori ca un copil. Îl simțea noaptea cum coboară din pat și se strecoară hoștește în baie. Acolo avea o mulțime de ascunzători. Își ascun-

dea țigările. La început îi descoperea cu ușurință acele ascunzători și îi lua țigările. Apoi a renunțat. L-a surprins o dată fumînd, cu voluptate, părea de-a dreptul fericit. Cum să-i interzică acea simplă bucurie deși... Sigur că își dădea seama cît îi dăunează fumatul, dar nu putea uita că nu îngrijește un bolnav oarecare, ci chiar pe bărbatul ei. O vreme a avut naivitatea să creadă că povestea cu fumatul însemna o ameliorare, el acționa conștient, săvîrșea un lucru interzis dar își dădea seama de asta. Numai că ascunzătorile erau aceleași, chiar dacă erau multe. Nu putea să iasă din spațiul acela strîmt și meschin al băii ca să caute altele. Dacă nu mai avea puterea să-i interzică nici măcar fumatul, nu-i mai rămînea altă soluție decît internarea lui. Nutrea totuși o speranță ascunsă. Aștepta ninsorile, «cînd ninge, Nicolae devine alt om» scrisese ea și se gîndise probabil la ziua aceea cînd îi fusese dăruită prima ninsoare a anului. Pînă la internare a încercat de toate. A riscat chiar să-i provoace un șoc, i-a adus casca albastră ce o folosise el în Combinat, vederea ei, spera, îl va trezi oarecum. Chiar dacă nu-i va aminti lucruri grozav de plăcute. Era o încercare curajoasă. Din nefericire rămasă fără rezultat. Nu ajungea doar acel obiect. El îl privise cu indiferență. Poate schițase un ușor surîs. Un surîs amar. Dealtfel chipul lui părea complet schimbat. Ochii goliți de orice expresie, cearcăne vineții, încrețiturile din colțul ochilor se înmulțeau mereu. Buzele arse, strînse, alcătuiau o tăietură severă. Cînd încerca să zîmbească, linia aceea se frîngea urît. Parcă se dezvățase să zîmbească. Și părul care încărunțea la tîmple... Ei, asta era o moștenire de familie, n-avea nici o legătură cu starea lui... Și acum ce s-a schimbat? În primul rînd a reînvățat să zîmbească... Și la urma urmei ce te-a apucat de vrei să-i faci portretul? Tu cum arăți? Nu ești obosit, cu ochii injectați și cearcăne și gura strînsă într-o linie severă și încrețiturile de la colțurile ochilor s-au înmulțit... Mai ești și neras, palid... De unde știi și asta? De unde știi că ești palid? Te uiți la el sau... Lasă-l mai bine pe Dumitru, poate e mai în măsură să-i facă portretul...”

Dumitru s-ar putea gîndi și el: „ar fi cazul să-mi fac un autoportret, n-am încercat niciodată, deși... Nu, încă nu e vremea. Mai bine să aștept. La Trei Ape și chi-

pul meu va arăta altfel, va pieri oboseala asta care îl umbrește, se va limpezi privirea și... Acum o să spui că va ieși un portret pe cinste. O să declari că ești un bărbat grozav... De aceea te uiți uneori în oglindă? Vreau să spun că întârzi cam mult în fața ei. Aștepti parcă un miracol. Ai vrea să arăți altfel, de bună seamă. Numai că asta nu depinde de tine. S-a întâmplat o dată un miracol, ajunge. Atunci când ai crescut dintr-o dată. Ei, păi asta-i povestea lui Nicolae, ce te-a apucat?..."

Nicolae renunță să mai aștepte prinderea altui pește. „Nu mai pot sta, își spune, cred că nu m-aș putea abține și aș împrumuta o undiță de la copiii aceia. Le-aș arăta ce pescar sînt eu! Eram mai mic decît cei de acolo cînd am început să pescuiesc. Cît de mic? Păi abia știam să spun numele peștilor... Cam exagerezi, bătrîne! Dar mic, mic de tot, ai fost cu adevărat. Și teribil te amăra treaba asta, chiar dacă erai un pescar bun. După ce ai scăpat de obsesia asta au început nemulțumirile pentru felul cum arăți. Nu aveai o față destul de... bărbătească. Dar a venit și asta. Poate chiar prea devreme. O spui acum. Atunci de abia așteptai să arăți ca un bărbat adevărat. Acum asta ești. Un bărbat cu privirea obosită, cu adînci cearcăne, cu tîmplele albite și... Și cum naiba ai vrea să arăți? Așadar ești un bărbat obosit care a pornit la drum și se poticnește mereu de neînsemnate piedici. Un bărbat care întilnește nenumărate fețe de oglinzi și nu poate rezista ispitei de a privi în ele. Un bărbat care la urma urmei nu prea știe ce vrea... Nu-i chiar așa. Poți fi mai puțin aspru. Ai știut de la început, dar ți-a fost cumva teamă să-ți rostești dorința cu voce tare. S-o discuți cu altcineva. Cu doctorul, cu Dumitru sau, mă rog, cu tine însuși. Deci știai... De fapt ți-ai mai spus-o în ultima vreme, dar o repeți ca să fii sigur. Acum nu te mai simți ca atunci, în rezerva aceea de spital, cînd, odată intrat, te-ai întrebat unde ți-i locul: «locul meu unde e, pe scaun, ca să mă odihnesc după ce? Într-un ungher, ca să mă ascund de cine? În pat, ca să mă scufund în lumea cărui vis? În oglindă, ca să văd chipul cui? În izvorul luminii albastre, ca să luminez pentru cine? Ori chiar în mijlocul încăperii, așteptînd, așteptînd ce?» Nu e nevoie să te așezi, nu ești chiar atît de ostenit. Și nu

trebuie să te ascunzi de nimeni, dimpotrivă. Cu visurile ar cam fi vremea să termini, ai visat destul, așa, cu ochii deschiși. Oglinda poți s-o spargi. Vei obține o mai mare libertate în mișcare. Iar de luminat ai pentru cine. Cît despre așteptare, ce să mai vorbim! S-a terminat și cu așteptarea. N-ai ce căuta într-un spațiu închis, chiar dacă delimitările lui sînt pur convenționale. Renunță la minunata ta lume interioară, deschide-te... Și ce îndemnuri mai ai? N-ai să ajungi niciunde cu subtila ta ironie. Ai vorbit despre oboseală. Ei bine, te-ai simțit obosit și ai avut nevoie de o eliberare. Obosit de ceea ce ai acumulat. Acum ai pornit spre singurul loc unde te poți cu adevărat elibera și ai să te întorci altfel. N-ai nevoie de necuprinderea deșertului. Și nici de nemărginirea mării. Oricît de mult le-ai iubi... Și nu te mai feri atîta de cuvinte, ție îți vorbești, n-o să te acuze nimeni că sînt așa și pe dincolo... Vezi că merge? Ce mai, halal exprimare! În sfîrșit... Deci n-ai nevoie de acele spații care te-au atras dintotdeauna, fiindcă tu ai aparținut și aparții unui alt loc... Acesta se cheamă Trei Ape, de acolo izvorăște Timișul, de acolo au pornit visurile tale. Acolo pădurea e curată și puternică. Acolo sînt neamurile tale. Neamul tău de acolo a izvorît. De cîte ori te-ai aflat departe, visurile ți s-au întors spre acel loc. Nu-ți spune nimeni că trebuia să rămîi acolo. Dar e bine să te întorci din vreme în vreme. Pentru tine Semenicul e cel mai înalt munte. Altul mai falnic nu există. De acolo poți cuprinde o lume întregă. Și chiar dacă ai fost ostenit, sau supărat, sau învins în cine știe ce înfruntare, acolo vei găsi leacul și te vei simți din nou tare și stăpîn pe tine și pe lumea aceea pe care o vezi. Și care a fost și a lui Iosif și a Iosifei, cei de la început. De la începutul cunoscut și păstrat în memoria celor care au urmat, adică Marcu și Ilie și Nicolae care a avut opt copii, pe Ailă, Filon, Cătălina, Ilia, Iconia, Antănasie, Mărgărușa și Săceruica și primul dintre ei a avut un fecior pe care l-a botezat Iosif întru pomenirea... Și el luîndu-și femeie pe Iosifa, iată, numele acestea se reîntîlneau după cine știe cîtă vreme și de la ele s-au pornit altele care au mai răsunat pe Valea Timișului, le mai auziseră apele și pădurea și vîntul... Acolo de unde au pornit ai tăi poți

să-ți îngădui o clipă de răgaz și să ascuți cum crește iarba sau să privești luciul frunzelor răscolite de vînt, de vîntul pe care îl cunoști și care e bun și nu l-a măsurat nimeni pînă acum. Poți să te simți foarte bărbat ascultînd ce-i spune pădurea vîntului, chiar mai mult decît atunci cînd aveai asupra ta documentul care îți permitea urcarea la bord, cartea de marinar, «Seaman's documents» și mai știu eu ce alte «dovezi»... Sigur, marea ai iubit-o cu patimă și încă o mai iubești, dar iubirea ta a început tot în acel loc. Apele izvoarelor știau unde vor ajunge și îți dezvăluiau taina la umbra ocrotitoare a pădurii. Chiar cînd se abate gerul năpraznic, izvoarele rămîn vii. Iar ninsorile care le binecuvîntează sînt cele mai curate ninsori. Numai pentru asta s-ar cuveni să te întorci uneori pe acolo. La urma urmelor ai putea s-o faci și cînd ești... fericit. Ai ezitat din nou folosind un cuvînt «mare»... De fapt fericit te simți numai acolo. Vreau să spun că simți un anume fel de fericire. S-ar mai cuveni să-i duci și pe ai tăi mai des. A venit vremea ca băiatul tău să învețe cum se privește lumea dintr-un loc care e al lui, care îi revine prin moștenire. Și Ioana poate păși acolo. Ea nu-și ascunde niciodată chipul... Acum regreti că nu i-ai luat și pe ei. Poate că tu nu erai pregătit. Nu încă. Dar vei cîștiga acum puterea necesară ca să-i duci acolo. Băiatul nu are nevoie decît de un singur drum ca să înțeleagă unde l-ai dus. Dreptul de stăpîn și-l va lua singur, în mod firesc. Tu nu trebuie decît să-l călăuzești. Restul îl vor face pădurea, și izvoarele, și vîntul. Apoi se va duce de cîte ori va crede el de cuviință. Singur sau cu tine. Cel mai frumos va fi cînd o să vină singur și apoi îți va povesti. Tu vei fi în stare acum să le povestești cum ninge la Trei Ape? Pentru Ioana lucrurile stau altfel. Ea nu poate veni decît cu voi. Ea are nevoie de ocrotirea voastră. Așadar te-ai hotărît. Îi vei aduce într-o zi și pe ei. Pe băiat ca să știe ce i-au lăsat cei vechi. Pe Ioana ca să vadă cît de bogați sînteți. Mai tîrziu băiatul își va aduce și femeia lui. Îi va dărui o ninsoare care va fi nu numai prima dintr-o iarnă dar și cea mai minunată. Cine ți-a dat dreptul să ascunzi atîta vreme bogăția asta de ei? Bine, te-ai ho-

tărit, o să-i duci și pe ei. Și o să stăpîniți împreună acel loc. Cum spunea «Moșu'» cînd era întrebat cîți ani are? «Moșu'» pe care tot satul îl numea așa, poate îi uitaseră numele cel adevărat. Răspundea: «nouăzeci și ai mulți înainte»! A tot spus așa pînă a trecut de sută. Bun, iată că acum ai făcut o urare strașnică. Pentru tine și ai tăi. Și încă o dată bine, te-ai pornit pe un discurs fără sfîrșit. Parcă spuneai că nu trebuie să-ți fie teamă de cuvinte... Numai că se poate și cu mai puține. Nu e nevoie să te întinzi atît. Pe tine nu te mai oprește nimeni! Asta spune și doctorul. Și Dumitru. Ei, cu aceștia e altă poveste. Dar acum poți s-o mai amîni pe aceasta...”

XXIV

Drumul spre gară poate fi parcurs pe jos. Doar în memoria lui Nicolae părea lung. Cu toate acestea nu ajunge imediat. S-a ivit o piedică neașteptată. Și asta când mai era foarte puțin pînă la gară. E drept că prin oraș a mers repede. Sau nu mai aveau ce să caute. Așadar au rămas în urmă și Primăria cu turnurile sale, și biserica, alături de care un Sfînt Anton din gips zugrăvit... nu, acesta nu mai era, dispăruse pur și simplu. Ca și magazinul de bijuterii al doamnelor Grohovina. Și... în sfîrșit, nu are nici o importanță ce mai dispăruse din Oraș. Pînă și fosta pușcărie se transformase, apăruse o firmă nouă pe care scria... N-a avut vreme să citească cele scrise acolo. Poate doar generalul de bronz rămăsese neschimbat, nu se clintise de la locul său. La „Pomul Verde“ n-avea rost să poposească, Nicolae socotise că va găsi alt loc unde să prînzească. În vechiul restaurant l-ar fi năpădit din nou amintirile... Vine o vreme cînd ți se face lehamite de ele. „La ce bun? se întrebă Nicolae, la ce bun să mă las asaltat de o lume atît de îndepărtată. De bună seamă și ușor înșelătoare. Vreau să spun că mă pot înșela în judecarea ei. În cimitir cine m-a pus să intru aici?, de ce m-am alăturat acestor oameni pe care nu-i cunosc și care nici măcar nu-mi amintesc despre ceva anume, în cimitirul acesta deci e o «lume» și mai înșelătoare. Dacă ar fi să te iei după inscripții, toți cei care «se odihnesc în pace» au fost niște oameni minunați, iar rudele lor s-au legat să nu-i uite niciodată. Neuitarea asta a ținut cîțiva ani, și rudele au plecat sau au avut alte treburi

mai importante, sau cine știe ce s-a întâmplat cu ele, oricum «locurile de veci» au fost cedate, vândute ori s-a anulat dreptul de proprietate... al cui? și au răsărit alte pietre, cu alte inscripții, oricum cimitirul acesta e cam mic, trebuie să fie o aglomerație cumplită în sub-pământul său. Și apoi nu-mi plac cimitirele de oraș, monumentele stupide, orgolioase, trufașe...”

— Uite o greșală, parcă șoptește doctorul. Au inversat data morții cu data nașterii!

— Ssst! ar trebui să-l oprească Dumitru, aici nu se fac asemenea comentarii.

— S-a făcut cald, spune tare vecinul lui Nicolae, un bătrîn înalt, bățos, ras la sînge.

— Se duce vechea gardă, mai adaugă el.

— Poftim? întrebă în șoaptă Nicolae.

— Era un trăgător excelent, spune bătrînul.

— Cine? întrebă Nicolae.

— Cum cine? Răposatul bineînțeles. Ehei, ce vînători făceau împreună!

Vocea lui ridicată nu pare să-i deranjeze pe ceilalți. Nicolae îi privește oarecum mirat. A întâlnit convoiul și i s-a alăturat. Aceasta e piedica ivită pe neașteptate, ar putea pierde trenul, dar nu se îndură să plece încă.

— Era mult mai mare decît mine, precizează bătrînul.

— Înțeleg, spune Nicolae șoptit.

— Sînteți rudă?, nu vă cunosc.

— Nu l-am cunoscut.

— A fost un vînător strașnic!

— Și era cam crai, completează o voce din spate. Ce vreme minunată!

— Nu-i văd toate neamurile.

— He, he! Au venit cîte au mai rămas, se aude o altă voce. A băgat în pămînt trei neveste și... Restul nu se mai aude, bătrînul bățos, cu înfățișare de fost militar, povestește despre o vînătoare. În fața capelei un preot vorbește despre cel dispărut.

— Ce spune? N-aud nimic, se plînge fostul militar și, în consecință, povestește cum a fost la vînătoarea aceea.

„Prietenii tăi s-au adunat îndurerăți...” se aude vocea preotului. „Și rudele care...” „Nu toate, nu toate, a avut el grijă de asta” spune vocea care îl făcuse „crai”. O bătrână pipernicită împarte lumînări învelite în prosoape plușate. Nicolae primește și el una și nu știe ce să facă. „Aprinde-o, e pentru sufletul răposatului”, îi șoptește Dumitru. Niște babe în negru plîng subțire. O fac probabil din obișnuință. Nu par a fi dintre neamuri. Bărbații își desfac paltoanele, e cald de-a binelea. „Fișneța aia de nepoată-sa putea să-și aleagă o toaletă mai potrivită”, apreciază fostul militar și revine la povestea vînătorii. Îl ascultă cu atenție cîțiva bătrîni cu priviri severe. Preotul devine patetic, dar cuvintele sale sînt ignorate. Cantorul care îl ajută moțăie în picioare și pierde uneori momentele cînd trebuie să intervină. Treaba asta se pare că îl scoate din sărite pe preot. Oricum el trebuie să-și termine discursul pe care l-a pregătit.

„O să întîrziem” ar trebui să se neliniștească doctorul. „Nu putem pleca tocmai acum, nu se cuvine” poate îi șoptește Dumitru. Nicolae citește inscripțiile de pe crucile apropiate. Nume românești și germane. Amestecate. Și unul francez. Cum povestea bătrînului nu-l interesează și nici discursul preotului care își risipește cuvintele în vînt, începe să calculeze vîrsta la care au ajuns acolo tot felul de oameni. O oarecare Suzana a atins venerabila vîrstă de 98 de ani.

„Este de mirare că a putut fi un vînător atît de bun”, spune bătrînul cu aer milităros, „nu era decît un funcționar la primărie”. Cei din jurul său îl aprobă grav. Adică îi aprobă mirarea. Vocea cantorului, trezit din moțăială, se înalță tremurat. Cîțiva oameni ridică sicriul. „Puteau tocmi niște oameni mai ca lumea, de unde i-au găsit pe slăbănogii ăștia?” întrebă iritat cineva. În sfîrșit, cei care sînt însărcinați cu treaba asta anevoioasă, căratul unui sicriu nu e totuși la îndemîna oricui, pornesc. Lumea se înșiruie, cuminte, de-a lungul unei alei. La capătul acesteia se vede groapa proaspăt săpată. Dintr-o dată lucrurile se precipită, purtătorii sicriului vor să scape de povară, preotul a grăbit și el pasul, ordinea cortegiului se rupe. Grupul format în jurul bătrînului fost militar se risipește, babele mărunte care boceau

subțire s-au împrăștiat, încă mai pun suflet în bocetul lor, dar rezultatul nu este cel scontat, ele n-au putere decît adunate la un loc. Nu trece mult și se aud primii bulgări de pământ lovind capacul sicriului coborît în groapă. Sunetele acestea surde sînt singurele care se aud. Pentru o clipă toți au amuțit. Babele și-au astupat gura cu mîna ca să-și înăbușe plînsul, poate abia acum unul adevărat, bărbații își țin răsufierea. Printre capetele celor din preajma gropii, Nicolae zărește sclipătul rece al unei sape enorme. Aceasta se înalță deasupra tuturor, are un moment de ezitare, apoi cade, necruțător. Imediat se aude un bufnet înfundat. Treptat, ezitățile acelea se scurtează, sapa are un ritm de-a dreptul uluitor. Fascinat, Nicolae se apropie, vrea să vadă pe cel care o mînuiește. Eroare, nu este un bărbat cum ar fi fost de așteptat. Femeia-gropar lucrează încordat. Își face treaba gospodărește și... necruțător. Este clar că sapa ei nu lasă nici o șansă... „Nimic nu se poate întoarce, nu se mai poate schimba aici“ își spune Nicolae și abia acum realizează cît de stupidă este prezența lui acolo. „Ajunge, după o asemenea cugetare profundă cine știe ce prostie mai spun“. Se retrage încet, ușor stîmjenit. Păstrează în fața ochilor imaginea acelei femei-gropar, chipul ei încruntat, „poate era supărată pentru treaba pe care era silită s-o facă, poate nu-i plăcea înmormîntarea aceea, ea era de bună seamă o «profesionistă», știa toate rînduielile, ori poate așa îi era firea“. Înainte de a se desprinde din grupul care nu face altceva decît să urmărească mișcările regulate ale sapei mînuită de femeia-gropar, Nicolae aude o șoaptă uimită: „uite domnule, a ajuns o femeie să-l bage pe el în mormînt!“

La ieșirea din cimitir Nicolae privește în jur, vrea să scape de lumînarea primită, doar n-o să plece cu ea la drum. Se apropie o băbuță, încovoiată, cu mers șovăitor. „Să nu uiți să spui ceva“, îi suflă Dumitru. Nicolae îi întinde lumînarea bilbiind încurcat, „să fie pentru sufletul răposatului“. „Te-ai descurcat onorabil“, apreciază doctorul. Băbuța a înșfăcat lumînarea și dispare grăbită printre crucile de piatră. Nicolae răsufală ușurat.

Pînă la gară a mai rămas puțin. Nu se mai ivește nici o piedică. Sau n-ar trebui să se ivească nici o pie-

dică. Drumul pînă acolo e un fleac. Numai că Nicolae își aduce aminte că ar trebui să mănînce. O firmă strident colorată anunță un motel. „Nu poți aștepta pînă la gară?” ar putea să întrebă doctorul. Nicolae ridică din umeri, la urma urmei n-are importanță unde va mînce. În gară însă poate că n-o să mai fie vreme pentru asta. Iar trenul e puțin probabil că are vagon-restaurant. „Aici se poate mînce pe cinste” ar putea interveni Dumitru și Nicolae ridică din nou din umeri. De ce nu? Cît poate să zăbovească acolo? O gustare și gata. Cît să-și facă datoria. Cu sau fără plăcere. Altfel, mai tîrziu, trupul său se va revolta din nou cerîndu-și drepturile. Ca atunci, în drumul spre spitalul din pădurea de salcîmi, cînd... „Cît a trecut de atunci?” se întrebă Nicolae. „O veșnicie” șoptește Dumitru. „Tu de ce te bagi, de unde știi, cum poți măsura o veșnicie?”...

Motelul, modern, cochet, are un restaurant cu „specific local”. Atît de „specific” încît dacă Nicolae n-ar fi știut că aparține Orașului ar fi fost complet dezorientat. Oricum, înăuntru e plăcut, lumea de la mese vorbește potolit, ospătarii sînt grăbiți să-și servească clienții. Unul dintre ei s-a apropiat de masă și Nicolae comandă, cu un glas indiferent, „ceva de mîncare”. Dialogul ar putea începe :

— Ai fost grozav de explicit, spune doctorul.

— Se pare că trebuie să ne pregătim pentru un adevărat ospăț, își dă părerea Dumitru.

— Pînă acum erați grăbiți. Ce voiati? Nu e timp pentru liste de bucate și toate celelalte. Amînăm... banchetul.

— Ești mereu dispus pentru cîte o amînare, constată doctorul.

— Pe mine de ce nu mă întrebi ce doresc? Ar fi cazul să ne potolim și setea. Mi s-a făcut o sete cumplită acolo...

— Unde?

— În cimitir. Femeia aceea lucra ca o mașină, era un mecanism bine pus la punct, care nu îngăduia...

— Asta-i prea de tot, exclamă doctorul.

— Ce naiba ai văzut? întrebă Dumitru supărat de întrerupere.

— Pe femeia-gropar. „Mecanismul“ de care vorbeai, și care...

— Terminați, îi oprește Nicolae. Nu e cazul să faceți tot felul de comparații. E și ea o femeie ca toate celelalte și poate i s-a făcut foame.

— Brrr! Preferam să-și caute alt birt. Uite, pe ea au și servit-o.

— Dumnezeule, uite-o cum înfulecă. Mîncarea ei n-are... nici o șansă, spune Dumitru.

— Acum ai luat-o tu razna. Ce vezi ciudat? Mă-nîncă așa cum face treaba asta orice om.

— Mișcările ei sînt aceleași. Parcă ar mînuî sapa aceea blestemată!

— Dacă nu-ți place privește în altă parte.

— La masa din colț de pildă, sugerează doctorul. E o blondă!...

— Și îți zîmbește ție, completează Dumitru. Sînt curios dacă ea are vreo putere asupra C.F.R.-ului...

— Asta ce mai e?

— Păi am putea pierde trenul, apreciază doctorul.

— Poate că îl cunoaște pe șeful gării. Îi dă un telefon și acela îl ține în stație pînă cînd... Cît o fi costînd o cameră?

— Ești vulgar!

— Ați spus ceva? întrebă chelnerul care trece grăbit pe lîngă masă.

— Nu, îi răspunde sec Nicolae.

— Vin imediat și la dumneavoastră, promite chelnerul. Acum...

Dispare și nu termină fraza începută. Tot el este cel care o servește pe femeia-gropar.

— A venit după noi, protestează doctorul.

— Ei, lasă! O fi ostenită. Ea a lucrat. Mai bine admiră „peisajul“. Blonda e grozavă!

— Pe Nicolae nu-l interesează, apreciază doctorul.

— Nu pentru asta am venit aici, spune el.

— În regulă, bătrîne, dar s-a făcut tîrziu.

— Hai să plecăm, mă înăbuș aici, se plînge Dumitru.

- Asta e singura soluție, spune Nicolae.
- Care ?
- Să plecăm.
- Să nu te apuce mai târziu văicăreala. Spuneai că ți-e foame.
- Eu nu mă plîng de nimic.
- Aha, face Dumitru.
- N-am de gînd să aștept pînă se satură femeia-gropar...
- Și nici blonda...
- Are totuși un bust frumos. Și gambe svelte. În umbra de sub masă se profilează ca niște...
- Ai să spui o prostie, îi atrage atenția doctorul.
- Nici gînd, privește numai !
- Ce să privesc ? Sînt butucănoase. Știi refrenul : „Isuse Cristoase, ce picioare groase !“ și așa mai departe...
- Ce discuție tîmpită ! spune Nicolae.
- Și ce ai vrea mă rog ? Să discutăm despre cele văzute în cimitir ? Despre viață ? Despre moarte ?
- „Morții în pămînt, viii la masă“, spune Dumitru.
- Discutăm despre ceea ce se obișnuiește, de obicei, la o masă de restaurant.
- Despre femeia-gropar n-am mai auzit discutîndu-se, spune Nicolae.
- Bine, atunci pe ea o eliminăm. Rămîne blonda. Și poate ospătara care trece acum, îi tresaltă bluza la fiecare pas, sîinii ei pietroși...
- Ajunge, spune Nicolae. Ridicăm ancora ! Altfel simt că îmi crapă capul.
- Pornim deci. „Înfruntînd furtuni, spargem munții în pumni“, dă să cînte Dumitru.
- Asta a fost demult. Nu-l mai pot cînta acum.
- Parcă era vorba de plecare, spune doctorul.
- Eu chiar am plecat, vestește Nicolae.

Acum drumul e cu adevărat liber. Au rămas departe, în urmă, femeia-gropar, care nu și-a ridicat privirea din farfurie nici o clipă, și blonda, grijulie ca să apară într-o postură cît mai avantajoasă, etalîndu-și sîinii, dar ascunzîndu-și picioarele, și chelnerul nedumerit, poate chiar dezamăgit.

„I-am înșelat așteptările“, se gîndește Nicolae. „Oricum, am reușit să plec..“

— Era și timpul, spune el cu voce tare.

— Cred și eu, mai sînt cîteva minute pînă la sosirea trenului, ar putea să-l aprobe doctorul.

— Ei, mare lucru un tren! ar aprecia Dumitru.

— Trenul ăsta trebuia prins, o întîrziere putea fi...

— Să nu dramatizăm. Ar fi venit altul.

— Nu mă interesează alt tren. Eu pe acesta vreau să-l prind.

— Nu ne mai poate opri nimic, spune doctorul.

— Iar la Trei Ape ninge. Sînt sigur de asta. În sfîrșit sînt din nou sigur de ceva. Pe drumul acesta nu mă mai pot rătăci. E cel mai grozav lucru! spune, ușurat, Nicolae.

XXV

În tren Nicolae ar putea răsfoi o revistă. Sau o carte. Ori pur și simplu ar putea sta de vorbă cu doctorul și cu Dumitru. Dar nu face nimic din toate acestea. Pentru reviste n-a mai avut timp în gară, nici n-a apucat să vadă dacă aveau un chioșc de unde să-și procure așa ceva, cât despre carte nu i-a dat prin mințe să intre în librăria din centru. Iar de discutat nu are chef. Se simte puțin obosit după atîta alergătură (sînt de vină, firește, și ultimele nopți în care a dormit foarte puțin). Așa că moțăie sau doar se preface. Peste toate, afară s-a înnourat din nou și... Da, oglinda este din nou prezentă, își privește chipul reflectat de geamul care pare să fie același (adică același în care s-a privit cînd a călătorit cu trenul de dimineață).

„La urma urmei de ce n-ar fi, se întrebă el, toate oglinzile seamănă între ele. Claritatea imaginii n-are prea mare importanță. Tot nu te poți feri de ispitirea unei oglinzi. N-ai altceva de făcut decît să privești... Parcă spuneai altceva înainte. Parcă declarai, cu multă tărie, că te-ai săturat, că ți-e lehamite de... Ei bine, m-am săturat. Și ce-i cu asta? Ce s-a schimbat? Îmi rămîne totuși speranța că acolo sus va fi altfel. Că mă voi putea elibera și... veșnica amînare! Așa ai făcut și în dimineața asta. Așteptînd primele raze ale soarelui care iese din mare, urmărindu-le în gînd drumul lor de o clipă peste necuprins de ape și de nisipuri, ca să ajungă la tine, și pîndind momentul cînd zăpada va începe să aibă sclipiri roșiatice să le spui: «iată-vă, vă salut, aș dori chiar să închin un pahar pentru voi,

așa s-ar cuveni, numai că ați greșit timpul, MÎINE se amîină!...» Asta fiindcă mereu pomenești de acest mîine. Poezie... Fleacuri... Lasă-l pe Dumitru să vorbească așa, el e înzestrat cu sensibilitatea care... De ce l-ai luat cu tine? Ei, doar am stabilit de ce, rolul său începe abia la Trei Ape. Acolo e adevăratul timp al... poeziei. Și mai mult decît atît. Ai nevoie și de un echilibru. Pentru acesta doctorul e cel mai potrivit. Și singur nu te puteai descurca? Întrebarea ai putea s-o pui și altfel: ajung doar ei? Uite că nu știu ce să răspund. Și n-are rost să încep cu regretele, din nou, că n-ai pornit la drumul acesta însoțit de ai tăi. Acum tot nu mai poți schimba nimic. Ba da! De acum încolo poți schimba atîtea... Dar deocamdată încă ești un rătăcit. Deși recunoști drumul pe care mergi. Și cel puțin știi unde trebuie să ajungi. Chiar dacă se dezlănțuie o furtună. Și se pornește marele tangaj... Mereu îl pomenești! Ce rău ți-a făcut? Crezi că ai dreptul, mai mult decît altul, să te plîngi că ai avut de înfruntat cine știe ce greutăți? Și care sînt, mă rog, acele greutăți? Pe cine interesează ele? Să le luăm pe rînd. Ei, acum să te văd! N-ai să poți ține o anumită ordine, dar poți încerca. Așadar la început a fost visul. Vreau să spun că atunci cînd ai cunoscut izvoarele, cînd ai ajuns prima oară la Trei Ape, ai visat marea. Marea pe care n-ai văzut-o niciodată. Se poate visa ceva ce încă n-ai cunoscut? Sigur că se poate, întrebarea e fără rost — de fapt, într-un anume fel erai pregătit pentru un asemenea vis. Marea o purtai în tine. Și mai auziseși poveștile cu «peste șapte mări». Și... în sfîrșit, cert este că o puteai visa și cînd ai cunoscut-o cu adevărat ai început să tînjești după izvoare. Și ce-i de mirare în asta? Găsesc că este ceva firesc. Omul tînjește întotdeauna după locuri îndepărtate. N-am spus «lucruri», deși se poate și așa ceva. Apoi, marile distanțe te fac să înțelegi mai bine ceea ce iubești. Îți dezvăluie de fapt această iubire. Cînd ești prea aproape nu mai vezi... ansamblul. Te poți împiedica într-un detaliu oarecare. Și acestea nu au importanță? Ba bine că nu! De pildă, ce ți-ai notat imediat după recîștigarea memoriei? Acelea nu erau detalii? Așadar spuneai: «...lanterna

albastră dă lumină bună...» Exprimarea era naivă, oarecum școlărească, dar era o mare promisiune — începeai să înțelegi lumina! Apoi: «...bucuria să poți privi o rază de lumină, să o simți, să o înțelegi!...» Ce spuneam? Iată, ai afirmat-o chiar atunci, poți găsi pe undeva hîrțile acelea cu scrisul tremurat, nesigur, timid chiar. A urmat: «...bucuria pentru clipa cînd se ivește lumina și tristețea pentru moartea ei...» Și: «...totuși, dacă vrei, lumina trăiește mai departe. În tine trăiește, fiindcă nimic nu se poate uita, nici măcar raza aceasta care îmi luminează acum hîrtia...» De fapt n-ai decît să cauți și vei găsi hîrțile acelea. De ce nu vrei să recunoști că le-ai luat cu tine? De cine te ferești? La urma urmei ești liber să porți asupra ta tot ce socotești tu că-ți este necesar. Bine, și la ce socoteai că-ți vor folosi aceste hîrtii? Te-ai gîndit că le vei reciti undeva în acest drum? La capătul lui? Ce-i acela capătul unui drum? Cînd tu vei ajunge acum la capătul acestui drum, te vei afla la începutul unuia nou. Oricum, acum poți citi ce ai mai notat atunci: «... astăzi am privit răsăritul! Și mi-am AMINTIT cum răsare soarele la Trei Ape, și în cîmpia dobrogeană, și pe mare — dacă aș fi ca doctorul care afirmă că mi-e prieten, îmi poartă chiar numele și știe atîtea despre cîte am făcut, încît uneori am impresia, cînd stau de vorbă cu el, că de fapt îmi vorbesc mie însumi (și eu știu o mulțime de lucruri despre el — de unde? — oricînd s-ar putea încurca lucrurile, am putea chiar inversa rolurile) ei bine, dacă eu aș prelua rolul său, nimic nu m-ar împiedica să scriu o carte de poeme despre toate răsăriturile de soare cîte le-am văzut...» Asta suna foarte promițător, cine te-a împiedicat atunci să scrii chiar această carte? Ei, o scuză există, abia îți reveniseși, erai entuziasmat de orice. Acum să vedem mai departe: «...poate totuși Dumitru ar fi în drept să scrie cartea aceea de poeme. Sau să le oglindească pe pînzele sale...» Așadar lucrurile nu erau prea limpezi. Și nici acum nu s-a făcut mai multă lumină (chiar dacă ai scris atîtea despre ea). Încă nu s-a hotărît cine ar avea dreptul să... Lasă acum drepturile! Și mai cu seamă nu încerca să atribui tu... rolurile.

Dumitru de acum nu e același cu... În hîrțile tale tu vorbești despre pictorul care... Bine, lasă lucrurile aici. Sau acolo... Nu de mult ai văzut tablourile pictorului (cînd?) Te-ai gîndit că ar trebui să treacă mai multă lume prin fața lor. Să le înțeleagă mai mulți. Te-ai mai gîndit că ai vrea să organizezi tu o expoziție cu tablourile acelea. Să aduni o mulțime de oameni și apoi să încui ușa. Să arunci cheia ori să-i minți pur și simplu spunîndu-le că ai pierdut-o. Ce s-ar face oamenii aceia? Nu știu ce ar face toți. Dar unii vor putea totuși evada. Prin... tablouri. Ceilalți nu mă interesează. Pînă una alta constat că te ții grozav de cuvînt! Unde ți-e ordinea? Poate ar trebui să renunți. Așa nu o vei scoate la capăt prea ușor. Și cine se teme de greutate mă rog frumos? Acum mi-ai plăcut. Meriți chiar felicitări pentru curajul răspunsului și așa mai departe... Țin să te anunț că pînă acum n-ai spus mare lucru. Atunci să trecem mai departe. A venit vremea cînd a trebuit să te muți la Oraș. Cînd ai fost nevoit să te acomodezi într-un mediu complet schimbat. Ei, asta zic și eu greutate! Erai la o vîrstă cînd lucrurile acestea se petrec cu mai multă ușurință decît... Decît o pot face acum cei pe care i-ai întîlnit în trenul de dimineață. Pînă la urmă te-ai obișnuit. Așa s-a întîmplat și cînd te-ai mutat în orașul cel mare. Iar mai tîrziu te-ai învățat cu aceste repetate mutări. Nu ți-a fost mai greu deloc, doar că purtai în tine cîte ceva luat de acolo unde ai trăit pentru o vreme. Așa ai devenit nemaipomenit de bogat și ai de gînd să te îmbogățești în continuare. Și cei din trenul de dimineață se vor acomoda — vreau să spun că mai întîi își vor modifica felul de a gîndi apoi... sigur, vor fi și unii care n-or să reziste. Se va plăti un tribut firesc. Fără plată nu se poate face nimic. Și cît de mare poate fi prețul? Adică pînă la ce valoare poate ajunge el? Asta n-o să hotărăști tu. Dar te interesează totuși cu cît se va plăti mai mult. Pentru oricare dintre ei vei suferi. Fiindcă sînt din neamul tău și de neamul tău nu te poți rupe niciodată. Și mai pot să-ți spun că nu ajung doar aceste cuvinte. Ele sînt ușor de rostit, dar nu le ajută lor cu nimic. Va trebui să-i ajuți altfel. Ei, asta e mai

greu. Acum nu mai au nici o valoare discursurile tale. N-ai decît să te duci acolo și să vezi cum îi poți ajuta. Asta și fac. Important este să găsești cea mai bună cale de comunicare cu ei. Să reușești să le pătrunzi gîndurile cele mai ascunse. Și să găsești atunci soluția. Acum este prea devreme să spui ceva. Sau, mă rog, să promiți ceva. Să promiți cui? Acestor oameni despre care se vorbește atîta în ultima vreme. Unii spun: nu mai există țărani! Alții spun că, dimpotrivă, nimic nu-i va schimba. Cei echilibrați cer, pentru ei, un răgaz de cîteva generații. Timpul va hotărî. Deocamdată însă un singur lucru e sigur: naveta nu poate duce la nimic bun. Prin ea a apărut o adevărată categorie socială. S-a ajuns ca unii s-o apere, să demonstreze că fără ea nu se poate. Pe deasupra vorbesc despre... romantismul ei. Pe aceștia i-aș obliga să se transforme ei înșiși în navetiști. Să guste personal deliciale navetei... romantice, cu trenurile care aleargă spre răsăritul soarelui, ori cu acelea care par că se mistuie în incendiile apusului, ori, în miez de noapte cu... Stupidă frază! Te legi de trenuri fiindcă și tu te afli acum într-o călătorie. Și abia i-ai văzut pe navetiști. De ce n-ai stat mai mult de vorbă cu spătosul acela? Ar fi putut să-ți spună multe. O să ai timp și pentru asta. Dealtfel ai discutat cu destui navetiști. Iată, abia acum îți aduci aminte și de preocupările tale din ultima vreme. Deși nu voiai. Credeai că îți poți îngădui un răgaz. Ei da, e momentul să-ți prezinți acum rezultatele ultimei cercetări. Trezește-i din moțaiala lor pe vecinii tăi de compartiment și ține-le o prelegere. La urma urmei poate că i-ar interesa mai mult decît îți închipui. Numai că, probabil, n-au vreme acum pentru așa ceva. Și-or fi răscolind și ei amintirile, toate călătoriile nu sînt decît un excelent prilej pentru o asemenea îndeletnicire. Totuși ție poți să-ți spui ce vrei, nu-i așa? Ai întreprins o cercetare privind adaptarea noilor încadrați în muncă. Te-au interesat în special cei care veneau din mediul rural și din care, firește, o mulțime făceau naveta. Examinări medicale, teste psihologice, anchete sociale și toate celelalte. Toate acestea le-ai efectuat și unor loturi de tineri care

locuiesc în capitala județului, îți trebuia un termen de comparație, și, de asemenea, unor loturi (termenul acesta îți repugnă când îl aplici unor grupări de oameni, dar n-are importanță) selectate din localitățile unde s-au înființat secții ale marilor uzine. Concluziile sînt clare : cea mai bună adaptare o dovedeau ultimii, adică tinerii din oraș și cei care se încadrează în secțiile noi. Deci iată o soluție înțeleaptă — descentralizarea marilor întreprinderi industriale. Asta ar însemna : dezvoltarea unor localități mici, urbanizare în adevăratul sens al cuvîntului (cu tot cortegiul de modificări pe care îl aduce acest proces), fixarea populației (încetarea exodului spre oraș și prin asta dispariția navetiștilor), fiindcă bărbații găseau de lucru chiar acolo, tineretul urma școala în localitate (liceele industriale de pe lângă secția nou înființată oferindu-le tot ce găseau la oraș) iar ceilalți membri ai familiei își puteau vedea de lucrul pămîntului. Cel mai important fapt era că în permanență o familie rămîne unită. Știi și singur, ai trecut prin experiența asta, ce înseamnă să ai familia răs-pîndită și să acoperi săptămînal mari distanțe ca să-i vezi pe ai tăi. Deci toți rămîn pe loc și trăiesc marile mutații (chiar și cele de mentalitate) aduse de noul mod de viață altfel, mai armonios, fără celebrele stress-uri. Despre primii, adică despre păsările călătoare (de zi sau de noapte, lasă-i pe alții să le găsească minunații termeni de comparație) n-are rost să-ți mai amintești. Rezultatele examinărilor vorbeau de la sine. Bun, și acum, că ai lămurit, strălucit, nu-i așa ?, și treaba asta, întoarce-te la depănarea amintirilor... Te-ai îndepărtat binișor, era de așteptat, dar nu trebuie să dai nimănui socoteală pentru asta. Poți să te gîndești la ce vrei tu. Dar, de fapt, unde ai rămas, bătrîne ? Cred că urmează povestea cu acea cumplită suferință pe care ai simțit-o multă vreme pentru faptul că nu creșteai, că erai mereu în coada șirului frumos aliniat la ora de sport. De acord, asta putea să te marcheze în vreun fel dacă... Dacă nu se schimba situația. Așadar ai depășit și neajunsul acesta. Ai mai fost sîciit cu întrebările despre tatăl tău. Era supărător, uneori chiar umilitor, dar suferința era în primul rînd a lui, nu a ta. Nu făceai

altceva decât s-o înregistrezi, să fii un martor neputincios... Parcă spuneai altceva despre martori. Spuneam și nu îmi retrag cuvintele. Atunci însă nu-mi erau lucrurile prea clare. Socoteam că e o nedreptate să fiu mereu suspectat de una și alta și devenisem chiar un fel de revoltat. Ce vină aveam că tatăl meu îmbrăcase sutana? Iar acum poți să întrebi și altceva: el de ce se făcea vinovat? Până la urmă lucrurile s-au lămurit. Adică ți-ai văzut de treabă și nimeni nu te-a împiedicat să-ți termini facultatea și să-ți urmezi drumul. Chiar dacă unii se poticneau, citindu-ți autobiografia, la punctul unde vorbeai despre... Ba chiar să încerce un mic șantaj, ca atunci, în Dobrogea. Și acum ce vrei să spui? Că nu mai există carieriști, oameni lipsiți de scrupule, gata la orice mică (sau mare) ticăloșie numai să le meargă lor bine? Ba bine că nu. Te laudai că ai învățat cum să prețuiești oamenii. Atunci de ce îți faci probleme cu asemenea specimene? Nu spun că trebuie să-i ignori, dimpotrivă, dar poți lupta împotriva lor. La urma urmei nici «vicele» acela nu ți-a făcut mare lucru. A încercat, atîta putea el înțelege, aceea credea el că este datoria lui, și-au dat seama, la timp, și alții, așa că a fost pur și simplu înlăturat. Acum o să spui că nu era singurul. Nu era, pe tine însă te interesa acela, cu el ai avut de lucru. Nu poți să-l uii, și nici nu trebuie, nici ceilalți nu trebuie uitați, important este să nu mai apară din nou. Așadar lucrurile s-au limpezit, toate merg de minune, mai ai puțin și o să declari că toți semenii tăi sînt minunați! Că istoria își face datoria, că revoluția nu iartă și așa mai departe. Îți voi da dreptate, bătrîne, dar revoluția nu s-a terminat. Și sînt gata să mă lovească greața cînd te aud simplificînd la modul acesta lucrurile. Ești gata, acum, în cîteva minute, să faci o ordine exemplară în memoria ta, să explici totul și să te pregătești apoi de un somn liniștit. Al omului care și-a făcut datoria. Poți chiar să rigii de atîta mulțumire care te umple. Nu depănînd ceea ce a fost o să găsești vreo rezolvare. Ci trăind din plin, ai timp să te gîndești «din mers», nu e cazul să te oprești mereu pentru cîte o ședință... de analiză. Și să fim serioși! S-o fi vorbind peste tot despre «demi-

tizare», în filme, la teatru, prin cărți, nu poți să faci o listă cu evenimentele prin care ai trecut și să notezi în dreptul fiecăruia «rezolvat». Și prin asta însemnând că s-au rezolvat și celelalte «probleme» care de fapt înseamnă viața din jurul tău. Și tu faci parte din această viață și o trăiești din plin. Ai mai spus-o și acum o să cazi în extrema cealaltă. Te-ai oprit, poate n-ai avut curajul să mergi mai departe și să spui că, în continuare, toate au fost simple, lipsite de semnificație, de dramatism, că nu sînt... simbolice și mai știi eu ce, probabil că vei declara, de acum încolo contrariul. Iubirile tale și boala și... oho, mai sînt atîtea! Să pomenim numai despre mare. Și astfel o să ajungi din nou la tangaj. Păi chiar așa și este. Te lași aruncat de la pupa la prova, în curînd va începe vîntul și o să simți ruliul, vei zbura atunci dintr-un bord în altul... Tangajul acesta e mereu în tine. Și în alții nu? Întreabă-i. Cercetează cum se descurcă alții cu tangajul lor. Întreabă-i și ce trebuie să faci tu, mai ai destule de învățat, degeaba faci pe atoateștiutorul. Și ce ar trebui să mai fac? Nu știu, întreabă și asta, poate...

— Am văzut o expoziție grozavă, ar putea spune acum, cu glas scăzut, Dumitru. Numai portrete, dar chipurile din tablouri aveau doar contur, puteai recunoaște în ele pe oricine, vreau să spun pe oricine ai fi vrut tu, privitorul...

— Nu le-ai pictat tu? întreabă Nicolae.

— Persiști în confuzia ta, n-am pictat niciodată. Poate că totuși, dorința...

— E și acesta un răspuns, îmi ajunge.

— Îți aduci aminte de balul de la baracă? întreabă doctorul.

— Asta mai lipsea acum!

— N-am voie să întreb nimic?

— Întreabă, bătrîne, numai că ai grijă despre ce. Lasă balul acela.

— Dansam atunci cu o fată... o chema Ana... privirea ei verde...

— Ce portret grozav i-aș face, șoptește Dumitru.

— Spuneai că nu...

În timpul acesta trenul intră într-un tunel ce pare fără sfîrșit.

XXVI

Plafoniera s-a aprins, lumina albastră scaldă compartimentul, aceasta îi aduce aminte lui Nicolae de lanterna din rezerva pe care o ocupase cândva la spitalul din pădurea de salcîmi, lanterna albastră care îi ținea de urît în nopțile lungi... „Lumina aceea mă umplea de liniște și de speranță, îmi făceam o mulțime de planuri și eram sigur că n-o să mai trec niciodată printr-o perioadă de rătăcire cum fusese cea abia depășită, adică mă angajam că voi deveni stăpînul absolut al memoriei mele pe care o s-o controlez și dirijez după cum îmi va fi voința, firește, dacă nu va interveni cine știe ce eveniment din afară, venit dintr-un teritoriu pe care nu aveam de unde să-l cunosc și, în consecință, nu puteam găsi nici armele cele mai potrivite pentru apărare. Și nu doar memoria o «ordonam», o puneam la punct, o scuturam de praf (admirînd-o apoi cît este de curată, orbitor de limpede), ci pregăteam o mulțime de planuri de viitor. Îmi pregăteam de fapt memoria pentru înregistrarea frumoaselor fapte pe care le voi săvîrși. Nu sufla vîntul, n-avea rost să-mi bat capul ca să-i socotesc forța după mai știu eu ce scară, marea pe care navigam era înstăpînită de o minunată liniște (și ce furtună fusese pînă atunci!). Îmi spuneam că la urma urmei binemerit acea liniște și... Ei, nu te întinde prea mult! Cît a durat asta? Doar cîteva zile. Apoi m-am plictisit de atîta liniște, mi s-a făcut lehamite de ea și am vrut să plec, dar nu mă lăsa doctorul care era prietenul meu. Înțeleptul meu prieten care întotdeauna e în preajmă (sau cred eu că e pe undeva în

apropiere, veghind) gata să intervină dacă fac vreo ispravă necugetată. Ori, dacă nu intervine atunci, imediat, vine mai târziu și mă muștră, mă judecă în fel și chip. De aceea am nevoie și de Dumitru, el e... mai îngăduitor. Gata la orice nebunie. Numai să fie și ceva frumos în ea... Povestea asta ar fi bine să n-o spui cu glas tare. Cine știe ce s-ar mai înțelege!? Ei și? N-au decît să fie cuprinși de indignare cuminiții, echilibrații, cei care se laudă cu înțelepciunea lor, înțelepciune ce le-a adus o poziție socială onorabilă, nu-i așa, și mai cu seamă confortabilă. Care au avut grijă din vreme să-și scuture memoria de amintirile neplăcute, păstrîndu-le doar pe acelea de care se pot mîndri și care le îngăduie să doarmă liniștiți noaptea. Și care nu se chinuie cu întrebări despre ce va veni (ce poate veni neprevăzut în viața unui om «așezat», prevăzător, bun cunoscător al vieții?). Care știu să-și respecte șefii (chiar dacă sînt și ei un fel de șefi, în casa lor, în ograda lor, la slujbula lor), nu neapărat din teamă ci doar pentru că așa se cuvine (la rîndul lor, pretind și ei să fie respectați, aceasta e o regulă, nu se poate altfel!). Și mai cu seamă cei care privesc cu un strivitor aer superior la... revoltații împotriva regulilor ce așa le-au primit și n-au de gînd, Doamne ferește, să le clinească din tiparele lor. Vrei să spui că ești și tu un astfel de revoltat? Chiar dacă n-o spui, unii așa te consideră. Revoltat împotriva cui? Poate că nu ești decît un revoltat împotriva ta. Așa mai merge. Asta-i cu totul altceva. Putem continua discuția, mai ales că tunelul ăsta chiar că nu are capăt. Ai tot timpul să-ți pui o mie de întrebări. Numai că mai greu e cu răspunsurile. Pe acestea cînd începi să le dai? E și aceasta o întrebare, ca oricare alta, dacă nu cumva cea mai grea. Și pentru că nu poți găsi un răspuns imediat, începi să sperii că tunelul este cu adevărat fără sfîrșit. Fleacuri! Se va termina în curînd și veți ieși la lumina cea adevărată...“

— Sînteți siguri că trenul ăsta merge? Am impresia că s-a oprit în tunel, ar putea șopti doctorul.

— Ar fi grozav! Îmi place lumina asta albastră. Iar în geam văd chipurile călătorilor, albastre și ele, ar ieși un tablou grozav! Asta îmi amintește de...

— Știm noi despre ce îți amintește. Poți să-ți re-memorezi singur întreaga poveste.

— Singur n-am chef. Și apoi pentru ce sîntem împreună dacă nu comunicăm între noi?

— Omul mai are nevoie și de clipe în care să fie singur...

— Votez pentru, se grăbește Nicolae.

— Să vă ia naiba! Nu-mi place singurătatea. Nu sînt lup și nici n-a răsărit încă luna ca să...

— Ai o lună albastră. Poți urla la ea după pofta inimii. Nu te oprește nimeni.

— Am avut o dată senzația că sînt un lup. Un cățelandru tînăr care nu știa încă legile vînătorii și...

— N-ai fost tu, se grăbește din nou Nicolae. Iar te strecoari în alt rol?

— Asta tot facem! Ne schimbăm mereu rolurile.

— Înseamnă că a greșit marele-regizor.

— Sau poate că așa trebuie. De asta ce mai ziceți?

— Nu zicem nimic. Mai bine să ne gîndim la ce ne așteaptă cînd ieșim din tunel. Sau la ce am dori să ne aștepte...

— Crezi că sînt... prevăzute și daruri?

— De ce nu?

— Cînd e vorba de asemenea treburi eu sînt totdeauna în mare încurcătură, ar putea spune Dumitru. O să vă povestesc ceva... Într-o noapte am visat că nînge. Se porniseră mari ninsori care cucereau cu blîndețe nesfîrșitul spațiu al cîmpiei, acopereau cuminte orașul și le vedeam ningîndu-se în sălile de expoziții, și pe scenele teatrelor, albind altarele, totul desfășurîndu-se cu fast, într-o secretă ceremonie aducătoare de pace...

— Ne îndreptăm spre un munte și tu ne vorbești despre nesfîrșitul spațiu al cîmpiei!

— ...ningea, firește, și în odaia mea, aceasta devenind mai frumoasă ca oricînd. La un moment dat a apărut discul enorm al astrului de noapte (ninsorile din

vis anulaseră măsurile timpului și ale spațiului, dar nu aveau nici o putere asupra strălucirii acestuia) și luna văzută de mine fusese tăiată în două, trecea prin dreptul ei un stol de lebede. Atunci m-a cuprins un sentiment ciudat, mă temeam pentru zborul înalt al lebedelor, se inventaseră doar atâtea arme cu bătaia lungă și așteptam să răsune...

— Pescăruși, cocori, lebede! Precis erau lebede?

— ...m-am trezit și am alergat la fereastră. Era adevărat, peste noapte ninsese. Curtea era o suprafață albă, neîntinată, mi-a trecut prin minte că trebuie neapărat să fiu eu primul care-și întipărește urmele pe zăpada neîncepută. Și am reușit. Înainte de a ieși, din întâmplare, am privit calendarul, luna înscrisă acolo nu arăta că ar fi fost o vreme prielnică unor asemenea ninsori...

— Începe să semene cu o altă poveste, bagă de seamă!

— ...asta nu însemna nimic, sînt convins că poate ninge în orice lună a anului (oamenii se plîng adeseori, oftînd după „zăpezile de altădată“ și cînd ele vin, în sfîrșit, nu le cinstesc cum se cuvine). În stradă elanul meu s-a mai potolit, era lume multă și oamenii aveau un aer oarecum sărbătoresc. Asta m-a făcut să-mi amintesc că trebuia să găsesc un dar potrivit, era ziua ei. Un dar frumos ar fi fost visul. Dar cum să te duci cu un vis elegant ambalat, legat cu fundițe colorate și așa mai departe? Zborul lebedelor era de asemenea deosebit dar... Chiar ninsoarea însemna mult, numai că ea aparținea tuturor...

— Mai demult ai fi vorbit altfel. A fost o vreme cînd puteai oferi o ninsoare...

— ...În florării nu-mi place să intru, întîlnești acolo, prea des, oribile flori de hîrtie și apoi, întotdeauna m-am simțit stînjenit să „defilez“ pe stradă cu un buchet în mîină. În magazinele cu tot soiul de minuni parfumate și colorate, n-avea rost să intru. Pur și simplu nu mă pricep la asemenea fleacuri. Nu puteam să mă mîndresc prea mult nici cu performanța mea de a fi ieșit primul din casă, fusese, ca să spun așa, un fel de record strict local, al unei clădiri oarecare, nici măcar

un record al... străzii, ori al cartierului. Purtat de șuvoiul oamenilor, am ajuns într-o piață. Am trecut repede de florărese, ofereau ghivece sărace (am remarcat, totuși, între ele, o arătare aparte, un individ slăbănog, cu fața prelungă, ascuțită și ochii privind rău prin tăietura îngustă, oblică, a sprincenelor, acesta vindea garoafe superbe, bineînțelese numai unor clienți „aleși“)...

— Și tu nu te puteai număra printre ei? Puteai găsi ceva ca să te impui în ochii lui, ce naiba!

— ...privirile mi-au fost atrase de grămezile de mere, domnea în preajma lor o mireasmă îmbătătoare...

— Dumnezeule! Cum mai miroseau!

— Acum tu te amesteci. E povestea lui, ar trebui să-l faci atent doctorul pe Nicolae.

— ...mai încolo se vedeau blide smălțuite, păsări de lut, ulcioare ce promiteau potolirea setei în vara ce va veni. De la depărtare păreau atrăgătoare. Dar n-am ajuns pînă la ele, m-am oprit să-l urmăresc pe unul din merari, pe cel mai tânăr, care făcea un om de zăpadă. Poate că se juca, dar era prea serios în joaca lui. Treptat, o mulțime de oameni au început să-l ajute la zămislirea omului. O femeie i-a făcut ochii din două prune uscate, alta a adus un blid smălțuit în chip de tichie, un trecător a descoperit un tîrn uitat sub masa de piatră pe care erau așezate merele celui care începuse jocul acela serios, alții au mîngîiat zăpada dîndu-i rotunjimile cuvenite. Cel mai bătrîn dintre merari a cumpărat o garoafă și omul de zăpadă a dobîndit o podoabă pe cinste. Eram gata să plec cu imaginea acelui om de zăpadă, atunci au sosit copiii, l-au înconjurat cu bucurie și a început un alt joc, cel adevărat. Cînd s-au dus, îl purtau în privirile lor limpezi. Apoi piața s-a umplut de lumea venită după tîrguieli, soarele a început să pripească, omul de zăpadă se sfîrșea încet. Eram trist și aproape disperat, merarii erau prinși acum în treburile lor, nu le puteam cere ajutorul...

— Și singur nu puteai face nimic?

— ...vocea bătrînului care cumpărase floarea s-a auzit foarte aproape, băgase de seamă că sînt tulburat, povestea despre ultimul om de zăpadă al anului și spunea că nu trebuie să mă necăjesc prea mult, era în fi-

rea vremii să fie așa, dar omul acela de zăpadă fusese fără îndoială cel mai frumos din cîți se zămisliseră acolo ori aiurea, în iarna aceea...

— Nu poți să ne spui care iarnă ?

— ...avea dreptate și eu mai aveam încă vreme să caut un dar potrivit. Am plecat, grăbit, lăsăm în urmă marile ninsori, și luna albastră, și ceea ce mai rămăsese din ultimul om de zăpadă (un morman inform pe care lu- cea, aprins, garoafa roșie) și lebedele în zborul lor înalt, și tot ce mai aparținuse visului. Așadar am plecat spre...

— Trenul a pornit, să stingem plafoniera.

Lumina soarelui explodează în compartiment. Cineva coboară geamul și se simte, acum, miros de primăvară. Cît timp trenul a zăbovit în tunel, din pricini necunoscute, aerul spațiului acesta închis care este compartimentul devenise stătut, greu de respirat. Se pot vedea munții, acoperiți de zăpadă. Peisaj familiar. Dealtfel a trecut puțin de cînd Nicolae a parcurs același drum...

„A avut vreun rost popasul în Oraș“, se întrebă el, „ești sigur că l-ai căutat cu adevărat pe Dumitru ? Poate că doctorul are dreptate, te cauți doar pe tine, vrei să te regăsești într-un anumit loc, într-un anumit timp. Oricum, noroc cu povestea lui Dumitru... Altfel nu rezis- tai și chiar ai fi coborît... cum te îndemna... Ei, unde era să cobori ? În bezna tunelului ? Ca să găsești ce ? Acolo ce mai căutai ?... Nu ! Cred că ajunge ! La urma urmei ce faci tu ? Te plimbi de colo pînă dincolo și porți neasemuite discuții cu... Ai spus nu. De ce n-ai puterea să rămii singur ? Măcar acum. Acum cînd tunelul acesta s-a terminat și ai ieșit în lumină. Dacă vrei cumva să înșeli pe cineva, apoi acela nu poți fi decît tu. Tu și poveștile tale grozave ! Ai mai spus și : *ajunge*. Chiar că ar fi cazul ! Poți, dacă vrei, să-ți justifici, firește tot ție, aceste... discuții. Ai fi vrut să-l ai pe doctor lîngă tine, ca să ai un sfătuitor. L-ai fi vrut și pe Dumitru, ca să ai lîngă cine visa. Ei sînt prietenii tăi, atît de buni încît nu te poți despărți niciodată de ei, fac parte din însăși ființa ta. Ai luat atîtea de la ei, pînă și gîndurile lor, încît ești oricînd pregătit să răspunzi în locul lor, folosind chiar cuvintele lor. Și ei de asemenea. Poate și pe ei îi confundă cineva. Vor fi unii care cred că doc-

torul ești tu. Ori îl vor striga pe Dumitru cu numele tău... Cred că forțezi puțin lucrurile. Ar fi mai bine să rămii doar la dorința ta, adică să vrei ca doctorul și Dumitru să fie cu tine și să te porți ca atare. De ce? Să te întreb din nou? Ți-e frică să rămii singur? Atunci de ce ai pornit la un asemenea drum? Și peste toate să mai fii și ezitant... puteai foarte bine coborî în R. și nimic nu te oprea să urci de-a dreptul spre Trei Ape. Dar tu ai vrut să revezi Orașul. Ei bine, l-ai revăzut. Marele regizor a greșit, complică prea mult acțiunea... Ei, ce să mai vorbim despre acțiunea asta? Puteai să vezi Orașul și de acolo, de la Trei Ape. Aveai răgazul să revezi tot ce-ți pofteste inima. Și acum gîndește-te cum ai să te descurci mai departe. Întreabă-l pe doctor. Nu, cu asta s-a terminat, așa ai spus. A dispărut și oglinda... Nu mai ai unde să vezi două sau chiar trei chipuri. Nu mai trebuie să le... pui în mișcare și să le obligi să vorbească între ele. Deși ai făcut-o și cînd lipsea oglinda. Sau... bine, spune-o și pe asta. Porți și oglinda aceea în tine așa că... Așa că doctorul m-ar sfătui să caut vreun camion care urcă spre prima cabană. Dumitru ar vrea un cal... lui i-ar ajunge un cal de vis și o lună albastră și cine știe ce pasăre măiastră. Iar ție, dacă întilnești zăpezile, nu-ți mai pasă de nimic. Te vor ajuta ele în vreun fel. Te invit să te supraveghezi, acum pornești iar o interminabilă discuție cu... În regulă, bătrîne. Dar doctorul tot nu te-ar ierta. E de mirare că el, cel adevărat, nu ți-a spus nimic cînd v-ați văzut la spital. Aștepta probabil să începi tu. N-ai început, fiindcă ai fi părut un caraghios. Lucrurile sînt simple. Sau destul de simple. N-ai decît să te cauți prin buzunare, o să găsești hîrtia aceea, invitația care te-ar ajuta să-ți aduci aminte și prin care ți se comunica... Mai bine caut-o, buzunarele tale par a fi o adevărată... bibliotecă... Uite-o! Așadar: „Onorat coleg... reuniunea noastră intenționează, pe lîngă prilejul de a ne reîntîlni, să adune și date privind redactarea «Hronicului» spitalului din... În acest sens, comunicarea dumneavoastră în genul «Amintiri despre spitalul...» precum și orice relatare a vreunui eveniment din viața spitalului nostru, devine deosebit de importantă. Romantismul va aduce nota do-

rită acestei reuniuni... (Ei, dar știu că directorul cel bărbos are stil!)... V-am fi recunoscători pentru prezentarea materialului în prealabil... (simplu, nu?)... În intenția ca revederea să aibă un caracter cât mai degajat, vă rugăm să ne comunicați dorințele legate de unele probleme «organizatorice» cum ar fi: locul, mijlocul și ora sosirii, eventual coordonatele întoarcerii sau alte amănunte ce ne-ar putea scăpa...“ (nu ți-a scăpat nimic, directore, sau aproape nimic; vreau să spun că ai făcut totuși o greșală — mi-ai trimis și mie o asemenea invitație)... Bine, ai fost invitat și te-ai prezentat. Cu o lună înainte! N-ai avut răbdare să aștepti, ai fost stîrnit și te-ai pus pe drum. Cu doctorul de ce n-ai stat de vorbă despre asta? Nici pe director n-ai căutat să-l întilnești. Să-i comunicai dacă ai sau nu chef să participi la o asemenea întilnire. Și ai șters-o la fel de brusc cum ai apărut, fără să le dai măcar «coordonatele plecării»... Ai ajuns acolo dintr-un simplu impuls? Ai vrut să verifici dacă ai ce... comunica? Și dacă ai verificat, care e răspunsul? Uite că nu știu. Sau nu știu încă. Am pornit pe niște urme cunoscute, descoperind mereu altele. Ca să ajungi unde? Încă niciunde — este și ăsta un răspuns! Poate ai mai vrut să te detașezi, să-ți asiguri o anumită detașare ca să poți cuprinde mai bine lucrurile. Care lucruri? Pe tine voiai să te cuprinzi. Ți-ai purtat oglinda (de care mereu vorbești și de care vrei să scapi în vreun fel), oglinda aceasta care se află ascunsă înlăuntrul tău și în care, la urma urmei, puteai privi și stînd, liniștit, la tine acasă. Nu. Mai înainte ai spus că voiai să te desprinzi, să privești dintr-o depărtare mai mică sau mai mare... Să fugi în trecut ca să-ți înțelegi prezentul. Vrei să adaugi că îți pregătești astfel viitorul? De ce nu? Te-ai ambiționat să faci totul de-adevăratelea (sau măcar ai încercat). Deși nu s-ar putea spune că ambiția asta a ta e foarte mare. Mai aveai de mers în atîtea locuri și de... retrăit încă destule. Ți-ai dat seama (acum?) că n-ai să poți? Bine, să spunem că-i așa. Ori te-ai temut de «marele tangaj»? L-ai tot invocat. Deși... tangajul îți priește... Numai că ai cam amînat clipa unei înfruntări. N-ai intrat în mijlocul furtunii. Te-ai menținut, e drept, foarte aproape, la marginile ei. Asta ar putea să

doară cel mai mult. Mai mult chiar decît rănile pricinuite de o furtună dezlănțuită care... Știi ce? Nu te cred. Nu te-ai temut de furtuni. Amnezia a fost, prin liniștea ei, mult mai înspăimîntătoare. Nu atunci, firește, ci după aceea, abia cînd ți-ai putut da seama prin ce ai trecut. Atunci împotriva ei lupti. Dovedind că ai înfrînt-o. Și ce-ai realizat? Ai pus la punct niște detalii și acum te simți un învingător! Chiar dacă, pentru asta, ai mai intervenit tu, ai mai îndreptat ceea ce nu ți-a plăcut, mă rog, ai... rescris scenariul așa cum ai dorit. Stai, acum o să te acuzi că ai trișat! Nici așa nu merge. Vezi? Îți venea mai ușor discutînd în trei. De aceea i-ai «luat» cu tine pe doctor și pe Dumitru. Erai mai întregit la coborîre. Cele trei izvoare, cele Trei Ape, adunate într-un rîu puternic și... Oho! Ce mai vorbe! Să-ți spun ceva. Niciodată n-ai să poți renunța la întrebări. Și nici nu trebuie. Fără ele n-ai să faci nimic, ele te vor ajuta să... La ce te vor ajuta? Să-ți pui altele noi. Asta-i! Și poate că astfel vei găsi, pînă la urmă, drumul cel bun, chiar dacă, pentru asta, vei înfrunța o furtună adevărată și marele tangaj... Și acum nu ești pe drumul cel bun?

— O să fie o lună grozavă, spune Nicolae.

— Ați spus ceva? întrebă șoferul.

— Vorbeam despre vreme. Sper că sus ninge.

— Oho! De aceea vă pot duce doar pînă la teleferic. Mai sus nu pot urca. La amiază a fost totuși cald. Zăpada de pe drum abia apucă să se topească, apoi își pierde tăria și... S-au făcut poduri de gheață. Într-un loc o avalanșă a rupt drumul... Afurisită vreme!

— Mă întreb dacă nu cumva am mai călătorit împreună, spune Nicolae.

— Asta-i bună! se înveselește șoferul. Nu se poate, mă credeți chiar așa uituc? Dar poate doriți să dați drumul la radio. Eu cînd sînt singur caut o muzică bună și...

— Asta lipsea! spune Nicolae.

— Poftim?

— Ei, n-are importanță... Dumitru ar fi dorit să urcăm călare. Numai doctorul s-a gîndit la un camion...

— Unde sînt dumnealor?

- Care dumnealor ?
- Păi cei despre care vorbiți.
- A ! face Nicolae și nu răspunde la întrebare.
- Nu păreți pornit într-o... excursie. Sînteți poate în inspecție... ?

Șoferul îl privește pieziș și îi face cu ochiul. Sau poate doar i se pare lui Nicolae. Omul de la volan trebuie să fie atent, drumul e greu și se înserează. O ceață albăstruie stă aninată de brazi.

— De ce trebuie să urci dumneata pe Semenici ? întrebă Nicolae.

— Și eu am întrebat ceva.

— Asta-i, spune Nicolae. Fiecare cu ale sale...

Și mai departe continuă în gînd : „acum ești foarte aproape. Jocul e pe terminate. Așadar te-ai jucat ? Marele regizor ce părere are ? Termină cu asta. Nu există nici un regizor, mare sau mic. Numai tu. Și trebuie să ajungi stăpînul legilor fluxului și refluxului. Dumitru așa spu... Nu. Acum nu mai este chiar așa de necesar să i te adresezi. Îl ai pe omul acesta de lîngă tine. Numai că el are alte griji. E vremea să te aduni. Poți să-ți închipui însă ce va fi de acum încolo. Mai întîi telefericul, plutire deasupra brazilor îngreunați de zăpadă, urcușul spre creasta cu neaua viorie, șuierul vîntului, sclipirea... Nu, o să fie prea întuneric. Poate doar dacă va răsări luna. Șoferul se va opri la una din cabane, iar tu îți vei continua drumul. O să împrumuți o lanternă, un felinar ceva, sau chiar o lună... Pe asta de la cine o mai ceri ? Ai mai putea face rost și de schiuri. Le vei lăsa cabanierului de la Trei Ape. Și luna tot lui i-o lași ? Vei coborî mîine spre satul tău. După ce mai întîi vei aștepta răsăritul soarelui. O să cobori cu rîul. Poate că tu ești rîul. Un rîu puternic și... Un rîu cam însingurat... Dar de mîine...

Lector : DAN RĂDUCANU
Tehnoredactor : GHEORGHE POPOVICI

Apărut 1980. Bun de tipar 8.IV.1980.
Coli tipar 17,50.

Tiparul executat sub comanda nr. 3982 la
Întreprinderea poligrafică Galați
B-dul G. Coșbuc nr. 223 A

Lei 9,75